

**ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย
เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย**

นางสาวทัศนีย์ เกิดสันโดศ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต
แขนงวิชาการเมืองการปกครอง สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

พ.ศ. 2552

**Factors Leading to the Re – election of the Rak Dan Sai Group for a Second
Term in Dan Sai Municipality, Dan Sai District, Loie Province**

Miss Tasanee Kerdsundote

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for
the Degree of Master of Political Science in Politics and Government

School of Political Science

Sukhothai Thammathirat Open University

2009

หัวข้อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักแผ่นดินชาย เทศบาล
ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

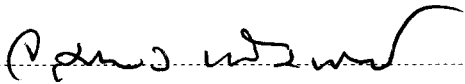
ชื่อและนามสกุล นางสาวทัศนีย์ เกิดสันโดศ

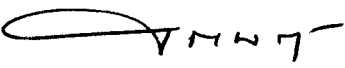
แขนงวิชา การเมืองการปกครอง

สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

อาจารย์ที่ปรึกษา 1. รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล
2. รองศาสตราจารย์ ธิโสธร ตู้ทองคำ

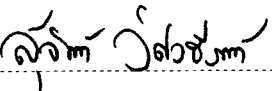
คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ได้ให้ความเห็นชอบวิทยานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว


..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนิมพานิช)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล)


..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ธิโสธร ตู้ทองคำ)

คณะกรรมการบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช อนุมัติให้รับวิทยานิพนธ์
ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชา
การเมืองการปกครอง สาขาวิชา รัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช


..... ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษา
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์)

วันที่ 11 เดือน มีนาคม พ.ศ. 2553

กิตติกรรมประกาศ

การทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยความกรุณาและความเอาใจใส่เป็นอย่างดีจากรองศาสตราจารย์ ดร.ปธาน สุวรรณมงคล อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์ธโรธร ตู้อทองคำ ซึ่งได้ให้คำแนะนำคำปรึกษาและข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงวิทยานิพนธ์ รวมทั้งรองศาสตราจารย์ ดร.จุมพล หนีมพานิช ที่กรุณาเป็นประธานกรรมการและรองศาสตราจารย์ ดร. สุจินต์ วิสุทธิรานนท์ ประธานกรรมการบัณฑิตศึกษาในการสอบวิทยานิพนธ์ให้ข้อเสนอแนะในการแก้ไข เพิ่มเติมวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์บูรณพร พรหมอินทร์ ประธานกรรมการสาขาวิชา รัฐศาสตร์ที่ชี้แนะแนวทางการทำวิทยานิพนธ์ ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ยุทธพร อิศรชัย ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและชี้แนะแนวทางการศึกษามาโดยตลอด ขอขอบคุณคุณณภัทรณี กิตติรัตน์ นมมงคล เจ้าหน้าที่สาขาวิชา รัฐศาสตร์ ที่เอื้อเฟื้อและอำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานและบริการในด้านต่าง ๆ ต่อผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 3 ท่านผู้ช่วยศาสตราจารย์จุลดิษฐ อุปฮาด คณะบดี มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย นายจารึก เหล่าประเสริฐ นายอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น และพันตำรวจโทบุญชู มีศรี พนักงานสอบสวน(สบ.2) สภ.คำน้อชัย จังหวัดเลย ที่ให้ความกรุณาตรวจสอบเครื่องมือวิจัย ปรับแก้จนเป็นเครื่องมือวิจัยที่สมบูรณ์แบบ

ขอขอบพระคุณพันตำรวจตรีสนอง อุปลา ตำแหน่งสารวัตรปกครองป้องกัน สภ.วังสะพุง จังหวัดเลย ที่ช่วยให้คำชี้แนะในการทำวิทยานิพนธ์มาโดยตลอด ขอขอบคุณนายสันติภาพ เชื้อบุญมี นายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล ปลัดเทศบาล กำนัน เจ้าหน้าที่ทุกท่านในเทศบาลตำบลคำน้อชัยที่อำนวยความสะดวก คณะกรรมการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) คณะกรรมการชุมชน ทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูลและอำนวยความสะดวกในการทำวิจัยในครั้งนี้จนเรียบร้อยและสำเร็จลุล่วงด้วยดี ขอขอบคุณกลุ่มเพื่อนๆ พี่ส้น พี่น้อย พี่มุก พี่เหมี่ยว ปลัดเชิด ตา นื่องนันท์ นื่องบุพา นื่องเป็ด นื่องโอ้ นื่องสุเทพ นื่องป๋ม นื่องฟ่อนที่ให้ความช่วยเหลือและให้กำลังใจมาโดยตลอด ขอขอบพระคุณคุณแม่สมัย พี่ดารุณีและญาติ ๆ ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอดเวลา สำหรับคุณความดีและอานิสงส์ที่เกิดจากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขอบูชาดวงวิญญาณของคุณพ่อหลอดบิดาผู้ให้กำเนิด คุณตา คุณยาย ที่ล่วงลับไปแล้วรวมถึงผู้มีพระคุณทุกท่านที่ทำให้ผู้วิจัยสามารถทำการวิจัยวิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

ทัศนีย์ เกิดสันโดศ

พฤศจิกายน 2552

ชื่อวิทยานิพนธ์ ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย
เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

ผู้วิจัย นางสาวทัศนีย์ เกิดสันโดศ ปริญญา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง)
อาจารย์ที่ปรึกษา (1) รองศาสตราจารย์ ดร.ปราน สุวรรณมงคล (2) รองศาสตราจารย์ โสธร
ผู้ทองคำ ปีการศึกษา 2552

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย (2) ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากเอกสารและการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง คือ คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) กลุ่มรักษาด่านซ้าย กลุ่มนักร้องเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) กำนันตำบลด่านซ้าย ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย จำนวน 13 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย คือ ผลงาน ภาวะผู้นำ ความมั่งคั่ง ระบบอุปถัมภ์ (2) ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย ด้านบวก คือ สามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่องและมีเอกภาพ นำสิ่งที่เป็นอุปสรรคในอดีตมาปรับปรุงแก้ไข การรับรู้ข่าวสารสามารถกระทำได้รวดเร็วส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับประโยชน์จากการบริหารงานในทุกๆ ด้าน ด้านนโยบายประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการสำคัญต่างๆ ด้านเศรษฐกิจ โดยการนำงบประมาณมาใช้ในการบริหารงานก่อให้เกิดอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง ด้านสังคมประชาชนมีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้น ด้านลบ คือ ขาดการถ่วงดุลอำนาจทางด้านการบริหารและการปกครอง ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนต่อการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งครั้งต่อไปอาจเกิดความเฉื่อยชาหรือไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง

คำสำคัญ การเลือกตั้ง กลุ่มรักษาด่านซ้าย เลย

Thesis title: Factors Leading to the Re-election of the Rak Dan Sai Group for a Second Term in Dan Sai Municipality, Dan Sai District, Loei Province

Researcher: Miss Tasanee Kerdsundote; **Degree:** Master of Political Science (Politics and Government); **Thesis Advisors:** (1) Dr. Pathan Suvanamongkol, Associate Professor; (2) Thasothorn Tootongkum, Associate Professor; **Academic year:** 2009

Abstract

The objectives of this research were to study (1) factors that led to the re-election of the Rak Dan Sai Group for a second term and (2) the impact of the re-election of the Rak Dan Sai Group.

This was a qualitative research based on analysis of the literature and interviews with a sample group of 13 individuals, consisting of community committee members, district election committee members, members of the Rak Dan Sai Group, members of the opposing political groups, the *kumnan* of Dan Sai Sub-district, and the permanent secretary of Dan Sai Municipality. Data were analyzed through descriptive analysis.

The results showed that (1) the supporting factors that led to the re-election of the Rak Dan Sai Group were their work results, leadership, financial prosperity, and the patronage system. (2) The impact of the re-election comprised both positive and negative effects. The positive impacts were consistency and uniformity in political administration, the improvement of problems in the past, and the fast dissemination of news, which was beneficial to the populace in terms of policy (public participation in decision making), economy (use of public funds to generate jobs and income in a tangible way), and society (people's better quality of life and higher income). The negative impacts were a lack of a balance of government and administrative power and the creation of a monopoly on political power, which could result in voter apathy in the next election.

Key words: Election, Rak Dan Sai Group, Loei

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์การวิจัย	3
กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ขอบเขตการวิจัย	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	7
แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น	7
แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น	22
แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง	25
แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล	27
แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ	41
แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	56
แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ	68
งานอื่นที่เกี่ยวข้อง	76
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลตำบลด่านซ้าย	85
ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของกลุ่มรักษาด่านซ้าย	91
การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	102

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	108
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	108
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
การเก็บรวบรวมข้อมูล	110
การวิเคราะห์ข้อมูล	111
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	112
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล.....	113
ส่วนที่ 2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน	115
ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน.....	136
บทที่ 5 สรุปการวิจัยอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	154
สรุปการวิจัย	154
อภิปรายผล	159
ข้อเสนอแนะ.....	167
บรรณานุกรม	169
ภาคผนวก	178
ก. ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย.....	179
ข. แบบสัมภาษณ์การวิจัย.....	181
ค. แผนที่แบ่งเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย.....	184
ประวัติผู้วิจัย.....	186

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือน.....	89
ตารางที่ 2.2 ศูนย์การศึกษาของเทศบาลตำบลด่านซ้าย	91
ตารางที่ 2.3 แสดงผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น	94
ตารางที่ 2.4 สถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น	94
ตารางที่ 2.5 แสดงผลคะแนนสมาชิกเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 1	95
ตารางที่ 2.6 แสดงสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 1	95
ตารางที่ 2.7 แสดงผลคะแนนสมาชิกเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 2	96
ตารางที่ 2.8 แสดงสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 2	97
ตารางที่ 2.9 แสดงผลคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น	98
ตารางที่ 2.10 แสดงสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น	98
ตารางที่ 2.11 แสดงผลคะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 1	99
ตารางที่ 2.12 แสดงผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 1	100
ตารางที่ 2.13 แสดงผลคะแนนสมาชิกสภาเทศบาล เขตเลือกตั้งที่ 2	101
ตารางที่ 2.14 แสดงสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเขตเลือกตั้งที่ 2.....	102
ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้สัมภาษณ์	113
ตารางที่ 4.2 แสดงภาพรวมความคิดเห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ของกลุ่มรักษาด่านซ้าย	143

ญ

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย	3
ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์สังคมไทย	60
ภาพที่ 2.2 แสดงระบบอุปถัมภ์ของไทย	63
ภาพที่ 2.3 แสดงรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง	65
ภาพที่ 2.4 แสดงการก่อรูปของกลุ่มรักษาด่านซ้าย	93

บทที่ 1

บทนำ

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยหลังจากที่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราช มาเป็นระบบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขในปี 2475 ได้มีการประกาศใช้ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาแล้วหลายฉบับ

หัวใจสำคัญประการหนึ่งของรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบันคือ การกระจายอำนาจให้แก่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้องค์การปกครองท้องถิ่นมีความอิสระในการกำหนดนโยบายการ บริหารจัดการในท้องถิ่นของตนเอง ทั้งการบริหารการเงินและการคลัง การบริหารงานบุคคล และ อำนาจหน้าที่ของตนเอง โดยเฉพาะแผนปฏิบัติการกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองท้องถิ่นเป็น ส่วนหนึ่งของกลไก เพื่อเป็นแนวทางให้การกระจายอำนาจภารกิจ และอำนาจหน้าที่ของส่วน ราชการไปสู่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรวมทั้งการถ่ายโอนบุคลากร การถ่ายโอนงบประมาณไปสู่ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น อันจะทำให้การกระจายอำนาจให้แก่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ไปสู่ เป้าหมายที่พึงประสงค์ (โกวิท ี พวงงาม 2546 : 5)

การปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นลักษณะของการปกครองแบบให้ประชาชนมี ส่วนร่วมโดยมีหัวใจสำคัญ คือ ให้โอกาสประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง เพราะถือว่าเป็น การปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ซึ่งประชาชนจะได้เสนอตัวเพื่อรับ เลือกลงตั้งเป็นตัวแทนหรือใช้สิทธิเลือกตั้งตัวแทนของตนเข้ามามีบทบาทในการเสนอแนะแนวทางใน การแก้ไขปัญหาและพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของตน ตลอดจนการตรวจสอบเพื่อถ่วงดุล อำนาจของฝ่ายบริหารทั้งในการเมืองระดับชาติและการเมืองท้องถิ่น โดยเฉพาะการเมืองท้องถิ่นถือ ว่าเป็นรากฐานของการเมืองระดับชาติ ดังนั้นการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ เป็นอย่างมาก (ปธาน สุวรรณมงคล 2540 : 15)

เทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึง ปัจจุบันโดยรัฐบาลมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองและบริหารงานต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และแก้ปัญหาต่างๆของท้องถิ่นด้วยตนเอง

เทศบาลตำบลด่านซ้าย เดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาล ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2499 ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 79,80 เล่มที่ 73 ตอนที่ 83 ลงวันที่ 19 ตุลาคม 2499 ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติเปลี่ยนฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม 2542 ส่งผลให้บรรดาสุขาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาล มีฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลไปโดยปริยายบรรดาพนักงานและลูกจ้างกิจการทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และเงินงบประมาณของสุขาภิบาลก็ถูกโอนไปเป็นของเทศบาลตำบลที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายจากสุขาภิบาลด่านซ้ายจึงเปลี่ยนฐานะมาเป็นเทศบาลตำบลด่านซ้าย ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2542 จนถึงปัจจุบัน

เทศบาลตำบลด่านซ้าย เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการเมืองการปกครอง ซึ่งถือว่าเป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ย่อมมีความรักความผูกพันห่วงแหนในผลประโยชน์ของท้องถิ่นอันเป็นบ้านเกิดของตนเอง ย่อมรู้ถึงสภาพแวดล้อมและปัญหาต่างๆที่เกิดขึ้นภายในท้องถิ่น ได้เป็นอย่างดี

การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีและสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 เป็นการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 และพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2546 มีผู้สมัครรับเลือกตั้งในครั้งนี้อันทั้งหมด 39 คน โดยการแบ่งเขตเลือกตั้งเป็น 2 เขต เขต 1 มีผู้สมัครเลือกตั้ง 19 คน เขต 2 มีผู้สมัครเลือกตั้ง 17 คน การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี 3 คน โดยเป็นหัวหน้าของแต่ละกลุ่ม คือ หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย หัวหน้ากลุ่มสังฆะไม่ตรี หัวหน้ากลุ่มสังฆธรรม จะเห็นได้ว่าการเลือกตั้งครั้งนี้มีกลุ่มการเมืองท้องถิ่นถึง 3 กลุ่ม ที่เสนอตัวแข่งขันเพื่อให้เป็นทางเลือกของประชาชน

การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 2,028 คน (ผลการเลือกตั้งเทศบาลตำบลด่านซ้าย วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547)

สำหรับการเลือกตั้งครั้งนี้ผลปรากฏว่า กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งให้เข้ามาบริหารท้องถิ่นอยู่จนครบวาระ 4 ปี แต่ก่อนจะหมดวาระอีก 3 เดือน ตัวนายกเทศมนตรีซึ่งเป็นหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้ลาออกก่อนกำหนด จึงทำให้มีการเลือกตั้งตำแหน่งที่ว่างลง

วันที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2551 จึงเป็นการเลือกตั้งตำแหน่งนายกเทศมนตรีอีกวาระหนึ่งแต่ไม่มีผู้สมัครแข่งขัน มีเพียงแต่หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายเพียงคนเดียวเท่านั้น ดังนั้นหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายจึงได้รับตำแหน่งนายกเทศมนตรีอีกวาระ

อิสระ การเลือกตั้งครั้งนี้เป็นบางคนที่กลุ่มอื่นก็ได้รับการเลือกตั้ง แต่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับความไว้วางใจจากประชาชนเลือกให้เข้ามาบริหารท้องถิ่นอีกครั้ง

การเลือกตั้งครั้งนี้มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง เขต1จำนวน 880 คน เขต2 จำนวน 1,101 คน(ผลการเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลตำบลด่านซ้าย วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551)

จากเหตุการณ์การเลือกตั้งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น ที่ได้พัฒนามาจนถึงปัจจุบันจึงเป็นข้อที่น่าพิศวงการศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ว่ามีเหตุปัจจัยอะไรที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน เพื่อที่จะนำไปสู่ประเด็นปัญหาการวิจัย

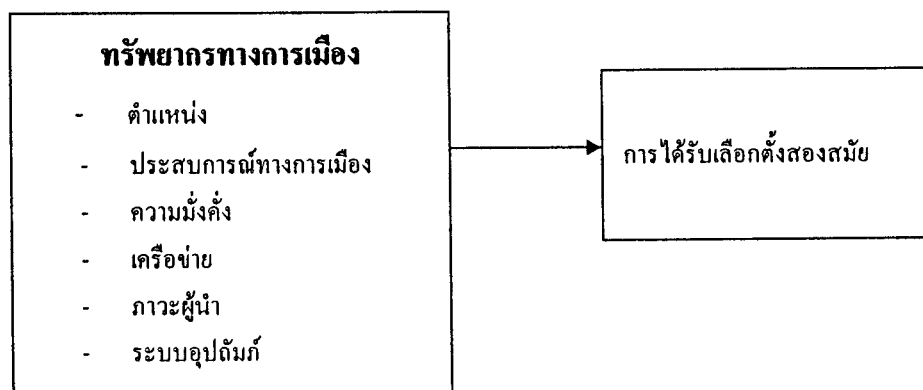
2. วัตถุประสงค์การวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

2.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

3. กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้



ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ตำแหน่ง ผู้ที่เคยได้รับการเลือกตั้งและเคยได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้ว ก็จะมีโอกาสรู้ช่องทางรู้เรื่องมือต่าง ๆ ในการติดต่อประสานงานกับคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็จะทำได้เปรียบในการลงรับเลือกตั้ง

ประสบการณ์ทางการเมือง ผู้ที่เคยได้รับการเลือกตั้งมาแล้วจะทำให้รู้ช่องทางในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งว่าจะต้องทำอะไรและรู้ช่องทางในการติดต่อประสานงานกับคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีการสร้างผลงานไว้ให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้พบเห็น หากผลงานที่เด่นชัดก็จะทำให้มีโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง

ความมั่งคั่ง ฐานะความมั่นคงทางการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการได้รับเลือกตั้งทางการเมือง เนื่องจากเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดกิจกรรมทางการเมือง เพื่อสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบ

เครือข่าย เครือข่ายที่สนับสนุนการเลือกตั้งทางการเมืองก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง หากผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง สามารถสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นฐานการเมืองให้กับคนได้ ไม่ว่าจะ เป็นเครือข่ายจากกลุ่มประชาชน กลุ่มเครือข่าย กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและมั่นคง ก็จะมีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งมาก

ภาวะผู้นำ ผู้นำกลุ่มจะเป็นผู้รวบรวมปัญหาและความต้องการกลุ่ม เป็นผู้เชื่อมประสาน เป็นผู้สื่อสารจูงใจให้กลุ่มเดินไปในทิศทางเดียวกัน หากภาวะผู้นำของกลุ่มการเมืองมีความชัดเจนในทิศทาง การดำเนินการ มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีผลงานที่เด่นชัด ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กลุ่มการเมืองของตนได้รับการเลือกตั้ง

ระบบอุปถัมภ์ จะมีความสำคัญมากต่อการเลือกตั้งในท้องถิ่น เพราะจะมีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงถึงระบบเครือข่ายที่เป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายใด มีเครือข่ายมากก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งสูง

4. ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยไว้ดังนี้

4.1 ขอบเขตด้านพื้นที่ ได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยเฉพาะพื้นที่ในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย

4.2 ขอบเขตของเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ในด้านแนวคิดเกี่ยวกับการ

ปกครองท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

4.3 ขอบเขตระยะเวลา โดยใช้ระยะเวลาในการศึกษา ตั้งแต่เดือนมิถุนายน-พฤศจิกายน 2552

5. นิยามศัพท์เฉพาะ

5.1 การปกครองท้องถิ่น หมายถึง รูปแบบการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่น เพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้และดำเนินงานต่างๆในการปกครองท้องถิ่น เพื่อสนองตอบความต้องการและแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ให้ความหมายเฉพาะเทศบาลตำบลด่านซ้าย

5.2 ผู้ปกครองท้องถิ่น หมายถึง นายกเทศมนตรีตำบลด่านซ้าย สมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้ายและประธานสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย

5.3 ทรัพยากรทางอำนาจ หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลนำมาใช้เพื่อให้เกิดอำนาจขึ้น มีอยู่ในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น การได้ดำรงตำแหน่งสำคัญในองค์การ การเป็นเจ้าของ การได้รับมอบอำนาจจากผู้อื่น การเป็นเจ้าขององค์การ

5.4 การบริหาร หมายถึง การใช้อำนาจหน้าที่ในขณะดำรงตำแหน่งทางการเมืองบริหารเทศบาลให้เป็นที่ยอมรับและเป็นไปอย่างถูกต้องตามธรรมเนียมของนครองธรรม

5.5 ผลกระทบทางเศรษฐกิจ หมายถึง ความพร้อมทางด้านการเงินทุนเพื่อใช้จ่ายในการเลือกตั้ง

5.6 ผลกระทบทางสังคม หมายถึง กลุ่มบุคคลที่มีผลเกี่ยวเนื่องกับการเลือกตั้งเทศบาล

5.7 ผลกระทบทางการเมือง หมายถึง ผลลัพธ์หรือผลที่เกิดขึ้นตามมาของกลุ่มรักษาด่านซ้ายภายหลังจากการได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

6. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

6.1 ทำให้ทราบถึงปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านชายได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันถึงสองสมัย

6.2 ทำให้ทราบถึงผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านชายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

6.3 เพื่อเป็นแนวทางศึกษาปรับปรุงการเลือกตั้งการเมืองระดับท้องถิ่น และสามารถเสนอแนวทางแก้ไขปัจจัยที่ส่งผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยมิชอบ

6.4 เพื่อเป็นข้อมูลอ้างอิง ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเลือกตั้งของการเมืองท้องถิ่น การเมืองระดับชาติต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ค้นคว้ารวบรวมวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องด้านต่างๆ แนวคิดเกี่ยวกับผลลัพธ์ผลกระทบ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น
3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง
4. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล
5. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ
6. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์
7. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ
8. งานอื่นที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

แนวคิดในการให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองและบริหารกันเองนั้น เกิดจากแนวคิดการกระจายอำนาจการปกครอง ที่มอบอำนาจการปกครองให้คนในท้องถิ่นได้มีอิสระในการปกครองตนเอง มีอำนาจในการบริหารท้องถิ่น มีงบประมาณของตนเองและมีฐานะเป็นนิติบุคคล การกระจายอำนาจโดยการปกครองท้องถิ่นนับว่ามีความสำคัญต่อประเทศ เพราะมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและความพอใจของประชาชนในอันที่จะสนองตอบความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ซึ่งมีพื้นฐานทางภูมิศาสตร์ สังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน

1.1. ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

คำว่า “การปกครองท้องถิ่น” (Local Government) นั้น ได้มีผู้ให้ความหมายหรือคำนิยามเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่นไว้มากมายแต่ส่วนใหญ่แล้ว คำนิยามเหล่านั้นต่างมีหลักการที่สำคัญคล้ายคลึงกันจะต่างกันบ้างก็คือสำนวนและรายละเอียดปลีกย่อยซึ่งสามารถพิจารณาได้ดังนี้

ประหัต หงษ์ทองคำ (2522 : 232 - 311) สรุปไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น คือ การที่ประชาชนในท้องถิ่นต่างๆ ได้รับการกระจายอำนาจจากรัฐบาลให้มีสิทธิที่จะดำเนินการปกครองตนเองและเพื่อให้การปกครองตนเองของประชาชนสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ องค์การปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีความอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสมตลอดจนมีเจ้าหน้าที่ มีงบประมาณรายรับรายจ่ายเป็นของตนเอง

ประธาน คงฤทธิศึกษากร(2542 : 15)นิยามว่าการปกครองท้องถิ่นเป็นระบอบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ โดยนับนี้จะเกิดองค์กรทำหน้าที่ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้นๆ องค์กรนี้จัดตั้งและถูกควบคุมโดยรัฐบาล แต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

โกวิทย์ พวงงาม (2542 : 3-9) ได้กล่าวถึง การปกครองท้องถิ่นไว้ว่า การปกครองท้องถิ่น (Local Government) เป็นรูปการปกครองที่เกิดจากระบบ การกระจายอำนาจปกครอง (Decentralization) จากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเรียนรู้ และดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตนเอง เพื่อสนองความต้องการและแก้ปัญหาด้วยตัวของตัวเอง

“การปกครองท้องถิ่น” หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐ ได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง (Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง (Necessary Organization) เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

ชูศักดิ์ เทียงตรง (อ้างใน ส.ต.ท.วิทยา เกษรพรหม 2543 : 13) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมรับผิดชอบทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามแนวคิดที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้วรัฐบาลท้องถิ่นย่อมจะเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

วิลเลียม วี.ฮอลโลเวย์ (William V. Hollway 1951 : 101-103 อ้างถึงใน ชวงศ์ ฉายบุตร 2539 : 11) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง องค์การที่มีอาณาเขตแน่นอนมีประชากรตามหลักที่กำหนดไว้ มีอำนาจการปกครองตนเอง มีการบริหารการคลังของตนเองและมีสภาท้องถิ่นที่มีสมาชิกได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน

วิลเลียม เอ. ร็อบสัน (William A. Robson 1953 : 574 อ้างถึงในชวงค์ ฉายะบุตร 2539 : 12) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองซึ่งรัฐได้จัดตั้งขึ้นและให้มีอำนาจปกครองตนเอง(Autonomy) มีสิทธิตามกฎหมาย(Legal Rights) และต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครอง(Necessary Organization)เพื่อปฏิบัติหน้าที่ให้สมความมุ่งหมายของการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

โจน เจ. คลาร์ก (John J. Clarke 1957 : 87-89 อ้างถึงในชวงค์ ฉายะบุตร 2539 : 12) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง หน่วยการปกครองที่มีหน้าที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการให้บริการประชาชนในเขตพื้นที่หนึ่งพื้นที่ใดโดยเฉพาะ และหน่วยการปกครองดังกล่าวได้จัดตั้งและอยู่ในความดูแลของรัฐบาลกลาง

เดเนียล วิท (Daniel Wit 1967 : 14-21 อ้างถึงในชวงค์ ฉายะบุตร 2539 : 11) นิยามว่า การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายถึง การปกครองที่รัฐบาลให้อำนาจหรือกระจายอำนาจไปให้หน่วยการปกครองท้องถิ่น เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีอำนาจในการปกครองร่วมกันทั้งหมดหรือเพียงแต่บางส่วนในการบริหารท้องถิ่น ตามหลักการที่ว่าถ้าอำนาจการปกครองมาจากประชาชนในท้องถิ่นแล้ว รัฐบาลของท้องถิ่นก็ย่อมเป็นรัฐบาลของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน ดังนั้นการบริหารการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีองค์กรของตนเอง อันเกิดจากการกระจายอำนาจของรัฐบาลกลางโดยให้องค์กรอันมิได้เป็นส่วนหนึ่งของรัฐบาลกลาง มีอำนาจในการตัดสินใจและบริหารงานภายในท้องถิ่นในเขตอำนาจของตน

แฮริส จี มอนตาญู (Haris G. Montagu 1984 : 574 อ้างถึงในชวงค์ ฉายะบุตร 2539 : 12) นิยามว่า การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การปกครองซึ่งหน่วยการปกครองท้องถิ่นได้มีการเลือกตั้งโดยอิสระเพื่อเลือกผู้ที่มีหน้าที่บริหารการปกครองท้องถิ่น มีอำนาจอิสระพร้อมความรับผิดชอบ ซึ่งตนสามารถที่จะใช้โดยปราศจากการควบคุมของหน่วยการบริหารราชการส่วนกลางหรือส่วนภูมิภาค แต่ทั้งนี้หน่วยการปกครองท้องถิ่นยังต้องอยู่ภายใต้บังคับว่าด้วยอำนาจสูงสุดของประเทศ ไม่ได้กลายเป็นรัฐอิสระใหม่แต่อย่างใด

1.2 หลักการปกครองท้องถิ่น

โกวิท พวงงาม (2542 : 4-9) กล่าวว่า หลักการปกครองท้องถิ่นมีสาระสำคัญดังนี้

1.2.1 การปกครองของชุมชนหนึ่ง ซึ่งชุมชนเหล่านั้นอาจมีความแตกต่างกันในด้านความเจริญ จำนวนประชากรหรือขนาดพื้นที่ เช่น หน่วยการปกครองท้องถิ่นของไทยจัดเป็นกรุงเทพมหานคร เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล และเมืองพัทยา

1.2.2 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีอำนาจอิสระ (Autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม กล่าวคือ อำนาจของหน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีขอบเขตพอควร เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริง หากมีอำนาจมากเกินไปไม่มีขอบเขต หน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้นก็เลยกลายเป็นรัฐอธิปไตยเอง เป็นผลเสียต่อความมั่นคงของรัฐบาล อำนาจของท้องถิ่นนี้มีขอบเขตที่แตกต่างออกไป ตามลักษณะความเจริญและความสามารถของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเป็นสำคัญ รวมทั้งนโยบายของรัฐบาลในการพิจารณาการกระจายอำนาจให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นระดับใดจึงจะเหมาะสม

1.2.3 หน่วยการปกครองท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมาย (Legal rights)

1) หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีสิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่างๆ ขององค์การปกครองท้องถิ่น เพื่อประโยชน์ในการบริหารตามหน้าที่และเพื่อใช้บังคับประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เช่น เทศบัญญัติ ข้อบังคับ สุขาภิบาล เป็นต้น

2) สิทธิที่เป็นหลักในการดำเนินการบริหารท้องถิ่น คือ อำนาจในการกำหนดงบประมาณเพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ของหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ

1.2.4 มืองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและการปกครองตนเอง องค์การที่จำเป็นของท้องถิ่นจัดแบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือ องค์การฝ่ายบริหารและองค์การฝ่ายนิติบัญญัติ เช่น การปกครองท้องถิ่นแบบเทศบาล จะมีคณะเทศมนตรีเป็นฝ่ายบริหาร และสภาเทศบาลเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ หรือในแบบมหานคร คือ กรุงเทพมหานครจะมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายบริหาร สภากรุงเทพมหานครเป็นฝ่ายนิติบัญญัติ เป็นต้น

1.2.5 ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น จากแนวคิดที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นเท่านั้นที่จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ไขของตนเองอย่างแท้จริง หน่วยการปกครองท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องมีคนในท้องถิ่นมาบริหารเพื่อให้สมเจตนารมณ์และความต้องการของชุมชน และอยู่ภายใต้การควบคุมของประชาชนในท้องถิ่น นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจในระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงอีกด้วย

สรุปสาระสำคัญของหลักการปกครองท้องถิ่น มีดังนี้

1. อาจมีรูปแบบหน่วยการปกครองท้องถิ่นหลายรูปแบบตามความแตกต่างของความเจริญ ประชากรหรือขนาดพื้นที่
2. ต้องมีอำนาจอิสระ (autonomy) ในการปฏิบัติหน้าที่ตามความเหมาะสม
3. หน่วยการปกครองท้องถิ่นต้องมีสิทธิตามกฎหมาย ที่จะดำเนินการปกครองตนเองโดยสิทธินี้แบ่งเป็น 2 ประการ คือ

1) สิทธิที่จะตรากฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครอง
ท้องถิ่น

2) สิทธิในการกำหนดงบประมาณ เพื่อบริหารกิจการตามอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่

4. มีองค์กรที่จำเป็นในการบริหารและปกครองตนเอง คือ มีองค์กรฝ่ายบริหาร
และองค์กรฝ่ายนิติบัญญัติ

5. ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นกำหนดขึ้นบนพื้นฐานทฤษฎีการกระจายอำนาจและ
อุดมการณ์ประชาธิปไตย ซึ่งมุ่งเปิดโอกาสและสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน
กระบวนการทางการเมืองและกิจกรรมการปกครองตนเองในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากลักษณะ
สำคัญของการปกครองท้องถิ่น ที่เน้นการมีอำนาจอิสระในการปกครองตนเอง และที่สำคัญก็คือ
ประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง

นอกจากนี้ คณะกรรมการปรับปรุงระบบการบริหารการปกครองท้องถิ่น โดยนาย
ชวน หลีกภัย ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการ
ดังกล่าว ตามคำสั่งที่ 262 / 2535 เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2535 เพื่อศึกษาระบบการบริหารการ
ปกครองท้องถิ่นของไทยที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันในทุกรูปแบบ หาแนวทางและข้อเสนอในการ
ปรับปรุงโครงสร้าง อำนาจหน้าที่ การคลัง และงบประมาณ ตลอดจนความสัมพันธ์ระหว่าง
หน่วยงานส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค กับหน่วยการปกครองท้องถิ่น โดยกล่าวถึงองค์ประกอบ
การปกครองท้องถิ่น ไว้ดังนี้

1. เป็นองค์กรที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล และทบวงการเมือง

2. มีสภาและผู้บริหารระดับท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งตามหลักการที่บัญญัติไว้

ในกฎหมายรัฐธรรมนูญ

3. มีอิสระในการปกครองตนเอง

4. มีเขตการปกครองที่ชัดเจนและเหมาะสม

5. มีงบประมาณรายได้เป็นของตนเองอย่างเพียงพอ

6. มีบุคลากรปฏิบัติงานของตนเอง

7. มีอำนาจหน้าที่ที่เหมาะสมต่อการให้บริการ

8. มีอำนาจออกข้อบังคับเป็นกฎหมายของท้องถิ่นภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

แม่บท

9. มีความสัมพันธ์กับส่วนกลางในฐานะเป็นหน่วยงานระดับรองของรัฐ

1.3 วัตถุประสงค์ของการปกครองท้องถิ่น (ชวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 13-14)

การปกครองท้องถิ่นมีวัตถุประสงค์คล้ายคลึงกัน ซึ่งสามารถจำแนกได้ดังนี้

1.3.1 ช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เป็นสิ่งที่เห็นได้ชัดเจนว่าในการบริหารประเทศจะต้องอาศัยเงินงบประมาณจำกัด ภารกิจที่จะต้องบริการให้กับชุมชนต่าง ๆ อาจไม่เพียงพอ ดังนั้นหากจัดให้มีการปกครองท้องถิ่นหน่วยการปกครองท้องถิ่นนั้น ๆ ก็สามารถมีรายได้ มีเงินงบประมาณของตนเองเพียงพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์ความเจริญให้กับท้องถิ่นได้ จึงเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลได้เป็นอย่างมาก การแบ่งเบานี้เป็น การแบ่งเบาทั้งในด้านการเงิน ตัวบุคคล ตลอดจนเวลาที่ใช้ดำเนินการ

1.3.2 เพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เนื่องจากประเทศมีขนาดกว้างใหญ่ ความต้องการของประชาชนในแต่ละท้องถิ่นย่อมมีความแตกต่างกัน การรอรับบริการจากรัฐบาลกลางแต่เพียงอย่างเดียว อาจไม่ตรงตามความต้องการที่แท้จริงและล่าช้า หน่วยการปกครองท้องถิ่นที่มีประชาชนในท้องถิ่นเป็นผู้บริหารเท่านั้น จึงจะสามารถตอบสนองความต้องการนั้นได้

1.3.3 เพื่อความประหยัด โดยที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน สภาพความเป็นอยู่ของประชาชนก็ต่างไปด้วย การจัดตั้งหน่วยการปกครองท้องถิ่นขึ้นจึงจำเป็นโดยให้อำนาจหน่วยการปกครองท้องถิ่นจัดเก็บภาษีอากร ซึ่งเป็นวิธีการหารายได้ให้กับท้องถิ่นเพื่อนำไปใช้ในการบริหารกิจการของท้องถิ่น

1.3.4 เพื่อให้หน่วยการปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันที่ใช้ในการศึกษาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแก่ประชาชน จากการศึกษาการปกครองท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง ไม่ว่าจะโดยการสมัครรับเลือกตั้งเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นเลือกเข้าไปทำหน้าที่ฝ่ายบริหาร หรือฝ่ายนิติบัญญัติของหน่วยการปกครองท้องถิ่นก็ตาม การปฏิบัติหน้าที่ที่แตกต่างกันนี้ มีส่วนในการส่งเสริมการเรียนรู้ถึงกระบวนการปกครองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติได้เป็นอย่างดี

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น เป็นรูปแบบการปกครองที่เกิดจากการใช้หลักการกระจายอำนาจ (Decentralization) โดยรัฐบาลกลางมอบอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นไปดำเนินการปกครองและจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน และแก้ไข ปัญหาต่าง ๆ ของท้องถิ่นโดยท้องถิ่นเอง ซึ่งมีความสำคัญในรูปของการปกครองตนเองในการปกครองที่ประชาชนจะได้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

1.4 ความสำคัญของการปกครองท้องถิ่น (ชวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 14 - 16)

จากแนวความคิดในการปกครองท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนวัตถุประสงค์ทางการปกครองของรัฐในอันที่จะรักษาความมั่นคงและความผาสุกของประชาชนโดยยึดหลักการกระจายอำนาจการปกครองและเพื่อให้สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยโดยประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นจึงสามารถสรุปได้ดังนี้

1.4.1 การปกครองท้องถิ่น คือ รากฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Basic Democracy) เพราะการปกครองท้องถิ่นจะเป็นสถาบันฝึกสอนการเมืองการปกครองให้แก่ประชาชน ให้ประชาชนรู้สึกรู้ว่าตนมีความเกี่ยวข้องกับส่วนได้ส่วนเสียในการปกครองการบริหารท้องถิ่น เกิดความรับผิดชอบและหวงแหนต่อประโยชน์อันพึงมีต่อท้องถิ่นที่ตนอยู่อาศัยอันจะนำมาซึ่งความศรัทธาเลื่อมใสในระบอบการปกครองประชาธิปไตยในที่สุด(ชูศักดิ์ เทียงตรง 2518 : 6-7) โดย ประชาชนจะมีโอกาสในการเลือกตั้งฝ่ายนิติบัญญัติ ฝ่ายบริหาร การเลือกตั้งจะเป็นการฝึกฝนให้ประชาชนใช้ดุลยพินิจเลือกผู้แทนที่เหมาะสม สำหรับผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งเข้าไปบริหารกิจการของท้องถิ่น นับได้ว่าเป็นผู้นำในท้องถิ่นจะได้ใช้ความรู้ความสามารถบริหารงานท้องถิ่นเกิดความคุ้นเคยมีความชำนาญในการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ซึ่งจะนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับชาติต่อไป

1.4.2 การปกครองท้องถิ่นทำให้ประชาชนในท้องถิ่นรู้จักการปกครองตนเอง (Self Government) หัวใจของการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประการหนึ่งก็คือการปกครองตนเองมิใช่เป็นการปกครองอันเกิดจากคำสั่งเบื้องบน การปกครองตนเองคือการที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง ซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นนอกจากจะได้รับเลือกตั้งมาเพื่อรับผิดชอบ บริหารท้องถิ่นโดยอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากประชาชนแล้วผู้บริหารท้องถิ่นจะต้องพึงเสียงประชาชนด้วยวิถีทางประชาธิปไตยต่าง ๆ เช่น การเปิดโอกาสให้ประชาชนออกเสียงประชามติ (Referendum) ให้ประชาชนมีอำนาจถอดถอน (Recall) ซึ่งจะทำให้ประชาชนเกิดความสำนึกในความสำคัญของตนเองต่อท้องถิ่น ประชาชนจะมีส่วนรับรู้ถึงอุปสรรคปัญหาและช่วยกันแก้ไขปัญหาของท้องถิ่นของตน (อนันต์ อนันตกุล 2521 อ้างถึงใน ชวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 14)

นอกจากนี้ การปกครองตนเองในรูปของการปกครองท้องถิ่นอย่างแท้จริงหรือการกระจายอำนาจไปในระดับต่ำสุด คือรากหญ้า (Grass roots) ซึ่งเป็นฐานเสริมสำคัญยิ่งของการพัฒนาระบบการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ความล้มเหลวของระบอบประชาธิปไตยมีหลายองค์ประกอบ แต่องค์ประกอบสำคัญยิ่งขวดอันหนึ่งก็คือการขาดรากฐานในท้องถิ่น (ลิขิต ธีรเวคิน 2525 อ้างถึงใน ชวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 15)

1.4.3 การปกครองท้องถิ่นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล ซึ่งเป็นหลักการสำคัญของการกระจายอำนาจ การปกครองท้องถิ่นมีขึ้นเพื่อวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระของรัฐบาล เนื่องจากความจำเป็นบางประการดังนี้

1) ภารกิจของรัฐบาลมีอยู่อย่างกว้างขวางนับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นในแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของบ้านเมือง

2) รัฐบาลมีอาจจะดำเนินการในการตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะแต่ละท้องถิ่นย่อมมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดบริการ โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุดท้องถิ่นย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจปัญหาได้ดีกว่าผู้ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นนั้นมากที่สุด

3) กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น และไม่มีส่วนได้ส่วนเสียต่อประเทศโดยรวม จึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง

ดังนั้น หากไม่มีหน่วยการปกครองท้องถิ่นแล้วรัฐบาลจะต้องรับภาระดำเนินการทุกอย่างและไม่แน่ว่าจะสนองความต้องการของท้องถิ่นถูกจุดหรือไม่ รวมทั้งจะต้องการเฉพาะท้องถิ่นนั้น ๆ ไม่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นอื่น หากได้จัดให้มีการปกครองท้องถิ่นเพื่อดำเนินการเองแล้วภาระของรัฐบาลก็จะผ่อนคลายเป็นไป รัฐบาลจะมีหน้าที่เพียงแต่ควบคุมดูแลเท่าที่จำเป็นเท่านั้นเพื่อให้ท้องถิ่นมีมาตรฐานในการดำเนินงานยิ่งขึ้น

การแบ่งเบาภาระทำให้รัฐบาลมีเวลาที่จะดำเนินการในเรื่องที่สำคัญหรือกิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติอันเป็นสาธารณะประโยชน์ต่อประเทศชาติโดยรวม ความคับคั่งของภาระหน้าที่ต่าง ๆ ที่รวมอยู่ส่วนกลางจะลดน้อยลง ความคล่องตัวในการดำเนินงานของส่วนกลางจะมีมากขึ้น

4) การปกครองท้องถิ่นสามารถสนองความต้องการของท้องถิ่นตรงเป้าหมายและมีประสิทธิภาพ เนื่องจากท้องถิ่นมีความแตกต่างกันไม่ว่าทางสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร ประชาชน ความต้องการ และปัญหาต่างกันออกไป ผู้ที่ให้บริการหรือแก้ไขปัญหาให้ถูกจุดและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนก็ต้องเป็นผู้รู้ถึงปัญหาและความต้องการของประชาชนเป็นอย่างดี การบริหารงานจึงจะเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพไม่ต้องเสียเวลาเสนอเรื่องขออนุมัติไปยังส่วนเหนือขึ้นไป ท้องถิ่นจะบริหารงานให้เสร็จสิ้นลงภายในท้องถิ่นนั่นเองไม่ต้องสิ้นเปลืองเวลาและค่าใช้จ่ายโดยไม่จำเป็น

5) การปกครองท้องถิ่นจะเป็นแหล่งสร้างผู้นำทางการเมือง การบริหารของประเทศในอนาคต ผู้นำหน่วยการปกครองท้องถิ่นย่อมเรียนรู้ประสบการณ์ทางการเมืองการได้รับเลือกตั้ง การสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมเป็นพื้นฐานที่ดีต่ออนาคตทางการเมืองของตนและยังฝึกฝนทักษะทางการบริหารในท้องถิ่นอีกด้วย ในประเทศไทยผู้นำทางการเมืองที่มีชื่อเสียง เช่น นายทองหยด จิตตะวีระ, นายสุรินทร์ เทพกาญจนา เป็นต้น ล้วนแต่มีผลงานจากการเป็นนายกเทศมนตรีหรือผู้บริหารท้องถิ่นมาก่อน จนสามารถประสบผลสำเร็จเป็นนักการเมืองที่มีชื่อเสียงในระดับชาติ

6) การปกครองท้องถิ่นสอดคล้องกับแนวความคิดในการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเอง การปกครองท้องถิ่นโดยยึดหลักการกระจายอำนาจ ทำให้เกิดการพัฒนาชนบทแบบพึ่งตนเองทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม การดำเนินงานพัฒนาชนบทที่ผ่านมายังมีอุปสรรคสำคัญประการหนึ่ง คือ การมีส่วนร่วมจากประชาชนในท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ซึ่งการพัฒนาชนบทที่สัมฤทธิ์ผลนั้นจะต้องมาจากการริเริ่มช่วยตนเองของท้องถิ่น ทำให้เกิดความร่วมมือร่วมแรงกัน โดยอาศัยโครงสร้างความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ซึ่งต้องมาจากการกระจายอำนาจอย่างแท้จริงมิเช่นนั้นแล้วการพัฒนาชนบทจะเป็นลักษณะ “หยิบยื่นยัดใส่” หรือกึ่งหยิบยื่นยัดใส่” เกิดความคาดหวังว่าทุกปี “ลาถลอก” แทนที่จะเป็นผลดีต่อท้องถิ่นกลับสร้างลักษณะการพัฒนาแบบพึ่งพาไม่ยอมช่วยตนเองอันเป็นผลทางลบต่อการพัฒนาพื้นฐานระบอบประชาธิปไตย (ลิขิต ชีรเวคิน 2525 : 3- 4อ้างถึงในชูวงศ์ ฉายะบุตร 2539 : 16) ดังนั้นการกระจายอำนาจจึงจะทำให้เกิดลักษณะการพึ่งตนเอง ซึ่งเป็นหลักสำคัญของการพัฒนาชนบทอย่างยิ่ง

การกระจายอำนาจมีข้อพึงระวังได้กลายเป็นจุดวิพากษ์วิจารณ์ ซึ่งมีอยู่หลายประการดังที่กล่าวไว้แล้ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องขอบเขตการกระจายอำนาจและการคำนึงถึงระดับความรู้ความสามารถของประชาชน ซึ่งเป็นปัญหาที่ถกเถียงกันอย่างมากและมีมานานตั้งแต่สมัยเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 กล่าวคือได้มีการถกเถียงกันถึงความพร้อมของประชาชนต่อการปกครองตนเองมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน แต่จากความสำคัญของการปกครองท้องถิ่นนั้นหากจะมองเป็นจุดใหญ่ ๆ แล้วสามารถแบ่งออกได้เป็นสองด้านคือด้านการเมืองการปกครองและการบริหาร กล่าวคือในด้านการเมืองการปกครองนั้นเป็นการปูพื้นฐานของการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการเรียนรู้การปกครองตนเอง ส่วนด้านการบริหารนั้นเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและประชาชนในท้องถิ่นได้หาทางตอบสนองแก้ปัญหาด้วยตนเอง ด้วยกลไกทางการบริหารต่าง ๆ ทั้งในแง่ของการบริหารงานบุคคล การบริหารงบประมาณ และการจัดการ ฯลฯ

1.5 ลักษณะสำคัญการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นมีลักษณะสำคัญหลายประการดังนี้(ปธาน สุวรรณมงคล 2547:4)

1.5.1 เป็นนิติบุคคล นิติบุคคลเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นโดยอำนาจของกฎหมาย การเป็นนิติบุคคลจึงเป็นการแสดงถึงฐานะทางกฎหมาย สำหรับการปกครองท้องถิ่นถือเป็นนิติบุคคลในกฎหมายมหาชนโดยมีกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขึ้นมาเพื่อทำหน้าที่ตามที่ระบุไว้ในกฎหมายนั้น ๆ และสามารถก่อกำหนดระบอบกฎหมาย เช่น ทำสัญญา การก่อหนี้ เป็นต้น

1.5.2 มีอำนาจหน้าที่เฉพาะ จะมีการดำเนินกิจการตามที่กฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะให้เป็นหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบนั้น ๆ ซึ่งอาจจะเป็นการระบุน้ำที่ไว้โดยชัดเจนหรืออาจเป็นการระบุน้ำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถริเริ่มทำกิจกรรมใด ๆ ที่ไม่มีกฎหมายบัญญัติห้ามไว้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับกฎหมายของแต่ละประเทศ

1.5.3 มีผู้บริหารมาจากการเลือกตั้ง โดยทั่วไปสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น จะมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน ส่วนผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารท้องถิ่นอาจมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนหรืออาจมาจากการเลือกตั้งทางอ้อมโดยสภาเป็นผู้เลือกผู้บริหารหรือคณะบริหารท้องถิ่นก็ได้ ตามที่กฎหมายกำหนด

1.5.4 ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นเป็นเรื่องสำคัญทั้งนี้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองทั้งโดยตรงและโดยอ้อม เช่น การไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง การสมัครรับเลือกตั้ง การริเริ่มกฎหมาย การถอดถอนสมาชิกสภาท้องถิ่นที่ประพฤติไม่เหมาะสมที่จะดำรงตำแหน่งต่อไป การให้ข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะต่อผู้บริหารหรือคณะผู้บริหารหรือสมาชิกสภาท้องถิ่นในท้องถิ่นใดที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างเข้มแข็งจะทำให้การบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นเป็นไปเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมมากและมีความโปร่งใสในการทำงานตลอดจนได้รับการสนับสนุนจากประชาชนอย่างเข้มแข็ง

1.5.5 มีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ สาระสำคัญประการหนึ่งของการปกครองท้องถิ่นคือต้องมีความเป็นอิสระในการบริหารงานอย่างเพียงพอ เพื่อให้สามารถดำเนินงานในขอบเขตหน้าที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมาย อย่างมีประสิทธิภาพบรรลุตามนโยบายและเป้าหมายที่กำหนด ความเป็นอิสระในการบริหารงานในที่นี้หมายถึงอำนาจในการตัดสินใจ ดำเนินการในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายตามกฎหมายโดยที่รัฐบาลกลางควรมีหน้าที่เพียงสนับสนุนส่งเสริมและกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากกว่าการควบคุมอย่างใกล้ชิด

1.6 โครงสร้างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

1.6.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

1.6.2 สมาชิกสภาท้องถิ่นต้องมาจากการเลือกตั้ง

1.6.3 คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ให้มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนหรือมาจากความเห็นชอบของสภาท้องถิ่น

1.6.4 การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชนให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

1.6.5 สมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสี่ปี

1.6.6 คณะผู้บริหารท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น จะเป็นข้าราชการซึ่งมีตำแหน่งหรือเงินเดือนประจำ พนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจ หรือของราชการส่วนท้องถิ่นมิได้

1.7 รายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสามารถดำเนินการจัดทำกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างเต็มที่มีรัฐธรรมนูญจึงได้บัญญัติไว้ให้มีการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกัน โดยจะต้องบัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในกฎหมายกำหนดแผน และขั้นตอนการกระจายอำนาจ

1.8 การบริหารงานบุคคลท้องถิ่น

1.8.1 การแต่งตั้งและการให้พ้นจากตำแหน่ง การแต่งตั้งและการให้พนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ้นจากตำแหน่ง ต้องเป็นไปตามความต้องการและความเหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น และต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น ก่อน ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.8.2 คณะกรรมการพนักงานส่วนท้องถิ่น องค์ประกอบ 3 ฝ่ายที่มีจำนวนเท่ากัน คือ ผู้แทนของหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งมีคุณสมบัติตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.8.3 การบริหารงานบุคคล การโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน และการลงโทษพนักงานและลูกจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ

1.9 บทบาทของการปกครองท้องถิ่น

โดยทั่วไปการปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทสำคัญ ดังนี้ (ประธาน สุวรรณมงคล 2547 : 7-8)

1.9.1 บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาการเมือง ในฐานะที่การปกครองท้องถิ่นเป็นสถาบันทางการเมืองหนึ่ง จึงมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้ปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในแต่ละท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่น สมาชิกสภาท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดอย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส

1.9.2 บทบาทในการจัดให้มีบริการสาธารณะ ในฐานะที่เป็นองค์กรที่ได้รับมอบหมายภารกิจจากรัฐบาลกลาง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำหน้าที่ในการจัดให้มีและให้บริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในท้องถิ่น เช่น ชุมชนเมืองจะมีความต้องการบริการสาธารณูปการ ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา การเคหะ การขนส่งมวลชนในขณะที่ชุมชนชนบทมักมีความต้องการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานด้านถนน แหล่งน้ำ การส่งเสริมอาชีพและรายได้ รวมทั้งการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น การจัดการศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

1.9.3 บทบาทในการกระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น การปกครองท้องถิ่นจะมีบทบาทสำคัญในการระดมความคิดเห็นจากประชาชน และการกระตุ้นชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ ที่คณะผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันกำหนด โดยเฉพาะการกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน โดยเป็นผู้สร้างบรรยากาศให้เกิดการลงทุนจากทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น การสร้างระบบโครงข่ายถนนที่เชื่อมต่อกับทางสายหลัก มีแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคเพียงพอ มีการพัฒนาฝีมือแรงงานในท้องถิ่นที่จะรองรับการลงทุนจากภายนอกได้ หรือส่งเสริมให้เกิดอาชีพที่ทำรายได้แก่ประชาชนในชุมชน รวมทั้งการกระตุ้นให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น

1.9.4 บทบาทในการประสาน การปกครองท้องถิ่นโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะเป็นองค์กรสำคัญที่ทำหน้าที่ประสานระหว่างนโยบายของรัฐบาลกลางกับนโยบายของคณะผู้บริหาร ที่มีที่มาจากสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งท้องถิ่นและประเทศชาติโดยรวม เช่น การนำนโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาลมาปฏิบัติในท้องถิ่นของตน ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ที่ต้องการส่งเสริมอาชีพและรายได้ของคนในท้องถิ่น เป็นต้น

1.9.5 บทบาทในการให้ความคุ้มครอง การปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทในการให้ความคุ้มครองปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่นด้วย เช่น การดูแล ตรวจสอบมิให้โรงงานในพื้นที่ปล่อยมลภาวะออกมาเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน การให้การดูแลเด็ก ผู้สูงอายุ โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์และศูนย์บริการผู้ยากไร้ เป็นต้น

1.10 ภาพรวมของปัญหาการปกครองท้องถิ่นไทย

นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้นมา การปกครองท้องถิ่นไทยได้มีการพัฒนามาอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ เช่นเดียวกับระบอบประชาธิปไตย ทำให้การปกครองท้องถิ่นไทยขาดความเข้มแข็ง ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท้องถิ่นเท่าที่ควร หากจะวิเคราะห์ในภาพรวมของปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่นไทย สามารถสรุปได้ดังนี้(ปธาน สุวรรณมงคล 2547 : 50-54)

1.10.1 ขาดความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง ความเป็นอิสระในการปกครองตนเอง นับเป็นหัวใจสำคัญของการปกครองท้องถิ่นที่ประชาชนจะสามารถบริหารจัดการท้องถิ่นของตนเองได้ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้นแต่กรณีประเทศไทย นับแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี2475 เป็นต้นมา จนถึงปี 2540 ระบบการเมืองไทยในช่วงห้าสิบปีแรกตกอยู่ในสภาพล้มลุกคลุกคลาน เพราะมีการรัฐประหารหลายครั้ง ทำให้ระบบการเมืองไทยตกอยู่ภายใต้รัฐบาลทหารหรือรัฐบาลที่มีข้าราชการทหาร-พลเรือน ดำรงตำแหน่งสำคัญในรัฐบาล

ภายใต้ระบบการเมืองดังกล่าว จะมีการรวมศูนย์อำนาจทางการเมืองการบริหารไว้ที่ผู้มีอำนาจรัฐในส่วนกลางอย่างมาก ประกอบกับแนวคิดของผู้มีอำนาจทางการเมืองมักเน้นความมั่นคงของรัฐและความเป็นรัฐเดี่ยว (Unitarystate) เป็นเหตุให้ผู้มีอำนาจรัฐไม่มีเจตนารมณ์ทางการเมือง (Politicalwill) ที่จะส่งเสริมการปกครองตนเองของประชาชนอย่างจริงจังจึงเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการปกครองท้องถิ่น ที่ต้องการกระจายอำนาจจากศูนย์กลางไปให้ท้องถิ่นต่าง ๆ ได้มีอิสระในการปกครองตนเองตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ

ดังนั้นการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองจึงเป็นเพียงการทำให้เกิดโครงสร้างการปกครองท้องถิ่นขึ้นมา เพื่อเป็นสัญลักษณ์อย่างหนึ่งของประชาธิปไตย แต่สาระสำคัญอันเป็นหัวใจของการปกครองท้องถิ่นคือ ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองมิได้เกิดขึ้นอย่างแท้จริงเท่าใดนัก ดังปรากฏให้เห็นในกฎหมาย กฎ ระเบียบที่เกี่ยวกับการบริหารงาน การบริหารงานบุคคล การใช้จ่ายเงินรายได้ของท้องถิ่นที่ส่วนกลางกำหนดขึ้นมาเพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปฏิบัตินั้นเน้นการควบคุมกำกับเป็นสำคัญ

1.10.2 ขาดความชัดเจนและความต่อเนื่องในการแปลงนโยบายของรัฐบาลด้าน

การปกครองท้องถิ่น เมื่อพิจารณาจากนโยบายของรัฐบาลในส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นต้นมา จะพบว่าได้มีการกล่าวถึงการกระจายอำนาจและการปกครองท้องถิ่นในรูปเทศบาลตั้งแต่รัฐบาลคณะที่สองเรื่อยมา ยกเว้นในช่วงของรัฐบาลที่มาจาก การรัฐประหารเท่านั้นที่ไม่ระบุถึงการกระจายอำนาจหรือการปกครองท้องถิ่นในนโยบายรัฐบาล แต่ในนโยบายดังกล่าวเป็นการเขียนไว้กลาง ๆ ขาดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่นที่จะกำหนดทิศทางที่ชัดเจนและมีการนำไปสู่การปฏิบัติได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลง รัฐบาลบ่อยครั้ง ทำให้ขาดการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างต่อเนื่องรวมถึงไม่มีแผนที่จะรองรับการแปลงนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ทำให้พัฒนาการของการปกครองท้องถิ่นเป็นไปอย่างลุ่ม ๆ ดอน ๆ และนำมาสู่การพัฒนาการปกครองท้องถิ่นอย่างไร้ทิศทาง ส่งผลให้เกิดความหลากหลายของรูปแบบการปกครองท้องถิ่นตั้งแต่ เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหาร ส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

1.10.3 ความหลากหลายและความดับสนของรูปแบบองค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น ก่อนปี 2543 การปกครองท้องถิ่นไทยมี 5 ประเภทได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล สุขาภิบาล องค์การบริหารส่วนตำบล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ (กรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา) แต่ในปี 2543 รัฐสภาได้ผ่านกฎหมายเปลี่ยนแปลงฐานะ สุขาภิบาลเป็นเทศบาลตำบล ทำให้ไม่มีสุขาภิบาลอีกต่อไป

1.10.4 ความอ่อนแอขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาเหตุสำคัญมาจาก

การเมือง การบริหารแบบรวมศูนย์ของประเทศไทย รัฐไม่ได้ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการพัฒนาที่เข้มแข็งจะเห็นได้ว่าปัญหาที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มีรายได้เพียงพอที่จะบริหารงาน เป็นปัญหาที่มีการกล่าวถึงมาโดยตลอด ดังปรากฏว่า ก่อนปี 2544 รัฐได้จัดสรรรายได้ประมาณร้อยละ 93 ให้กับหน่วยงานราชการบริหารส่วนกลางและส่วนภูมิภาค เหลือเพียงร้อยละ 7 เท่านั้น ที่จัดสรรให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกประเภท เป็นเหตุให้องค์กรปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ต้องพึ่งพิงเงินอุดหนุนจากรัฐบาล จนทำให้ขาดความเป็นอิสระในการบริหารงาน

นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังขาดกำลังคนทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากกำลังคนมากกว่าร้อยละ 90 ปฏิบัติงานอยู่กับกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และได้คนที่มีคุณภาพไปทำงานด้วยเพราะมีหนทางความก้าวหน้าในอาชีพมากกว่าการมาอยู่กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเฉพาะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก

1.10.5 ผู้มีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่น ประเด็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่ผูกขาดการเมืองท้องถิ่น หรือการแย่งชิงกันของกลุ่มอิทธิพลท้องถิ่นในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น โดยใช้วิถีทางที่รุนแรงหรือไม่ถูกกฎหมาย เพื่อเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากการทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นับเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นมานานแล้ว โดยที่นักการเมืองท้องถิ่นจำนวนมากมีภูมิหลังเป็นนักธุรกิจผู้รับเหมาก่อสร้างและการแข่งขันกันเพื่อเข้าไปบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทวีความรุนแรงและมีการใช้อิทธิพลนอกกฎหมายเพื่อเอาชนะการเลือกตั้ง ปรากฏให้เห็นเพิ่มมากขึ้น เมื่อรัฐจัดสรรรายได้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพิ่มขึ้นในช่วงหลังปี 2540 ความไม่โปร่งใสของผู้เข้าไปทำหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขยายวงกว้างมากขึ้น เนื่องจากการกำกับดูแลจากรัฐยังขาดประสิทธิภาพ และประชาคมท้องถิ่นยังขาดความเข้มแข็งในการทำหน้าที่ติดตาม ตรวจสอบ การทำงานของผู้บริหารท้องถิ่น ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ที่จัดสรรให้ท้องถิ่นเป็นจำนวนมาก และประชาชนในท้องถิ่นไม่ได้รับประโยชน์เท่าที่ควร

1.10.6 การมีส่วนร่วมของประชาคมท้องถิ่นยังมีในขอบเขตจำกัด การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนนับเป็นเงื่อนไขสำคัญทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในสังคมประชาธิปไตยที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างกว้างขวาง จะทำให้ผู้ใช้อำนาจรัฐมีความรับผิดชอบและระมัดระวังในการใช้อำนาจโดยมุ่งประโยชน์เพื่อส่วนรวมเป็นหลัก มีความโปร่งใสในการปฏิบัติหน้าที่ ในทางตรงกันข้าม สังคมที่ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองในขอบเขตที่จำกัด ผู้มีและใช้อำนาจรัฐอาจใช้เกินขอบเขต มุ่งหาประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม ขาดความโปร่งใสในกรณีของประเทศไทย การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระดับท้องถิ่นยังมีขอบเขตที่จำกัด แม้ว่าในระยะหลังจะมีแนวโน้มที่ประชาชนมีความตื่นตัวทางการเมืองมากขึ้น มีการรวมกลุ่มกันสนับสนุนต่อต้านการดำเนินการที่ไม่สอดคล้องกับผลประโยชน์ของคนในท้องถิ่น แต่การกำกับดูแล ตรวจสอบ ผู้บริหารท้องถิ่นของประชาชนก็ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรไม่แผ่ขยายไปกว้างขวาง

สำหรับแนวโน้มในอนาคตของการปกครองท้องถิ่นไทย (ปธาน สุวรรณมงคล 2547 : 202-203) เห็นว่าการเมืองท้องถิ่นจะมีการแข่งขันกันอย่างรุนแรงมากขึ้น เนื่องจากบทบาทของการปกครองท้องถิ่นและผลประโยชน์ในท้องถิ่นมีเพิ่มขึ้น โดยที่พรรคการเมืองในระดับชาติจะเข้าไปสนับสนุนกลุ่มการเมืองระดับท้องถิ่นในการเลือกตั้งท้องถิ่นเพื่อเป็นฐานการเมืองในระดับชาติต่อไป ในขณะที่กลุ่มการเมืองก็ต้องการสนับสนุนทางการเมืองและการเงินในการหาเสียงเลือกตั้งจากพรรคการเมืองด้วย ซึ่งพัฒนาการเช่นนี้ในแง่หนึ่งเป็นพัฒนาการที่สำคัญที่จะทำให้การเมืองระดับท้องถิ่นกลายเป็นการเมืองที่เป็นฐานรากของการเมืองของประเทศ และเป็นสถานที่ผลิตนักการเมืองระดับชาติต่อไป แต่หากไม่มีกลไกในการกำกับดูแลให้การเลือกตั้งและ

การบริหารงานท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใส ยุติธรรมแล้ว การเมืองการปกครองท้องถิ่นก็จะกลายเป็นเวทีของการต่อสู้แย่งชิงฐานการเมืองระหว่างพรรคการเมือง และจะเกิดการใช้ความรุนแรงเพื่อเอาชนะทางการเมือง เช่น การฆ่าหรือทำร้ายนักการเมืองท้องถิ่น พนักงานท้องถิ่น หัวคะแนน เพื่อกำจัดผู้ขัดขวางผลประโยชน์ หรือการใช้อำนาจที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมายเพื่อแสวงหาผลประโยชน์ทางการเมือง และผลประโยชน์ส่วนตัวและพวกพ้อง

กล่าวโดยสรุป การปกครองท้องถิ่น หมายถึง การที่รัฐให้อำนาจบางส่วนเพื่อให้บุคคลในท้องถิ่นได้บริหารจัดการงบประมาณที่จัดสรร มีความอิสระพอสมควร มีการเลือกตั้งบุคคลในท้องถิ่นมาปกครองและบริหารจัดการคน เงิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมตามความต้องการของท้องถิ่น เพื่อสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของประชากรในท้องถิ่นเองซึ่งมีความสำคัญในรูปของการปกครองตนเองในการปกครองที่ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วม (Participation) ตามครรลองของการปกครองระบอบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น

2.1 ความหมายของการเลือกตั้ง

ประหัต หงษ์ทองคำ (2547 : 238-295) ได้กล่าวไว้ว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอย่างกว้างขวางและสุจริต ยุติธรรม เพราะการเลือกตั้งเป็นสิทธิทางการเมืองขั้นพื้นฐานที่ประชาชนจะได้ใช้ในฐานะผู้เป็นเจ้าของอำนาจอิสระ (อำนาจอธิปไตย) การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่สามารถพิสูจน์เชิงประจักษ์ได้ว่าประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ถือได้ว่าเป็นหัวใจของการเมืองระบอบประชาธิปไตย

อัยยงค์ ปาณิกบุตร (อ้างถึงใน อมร รักษาสัตย์ และคณะ 2544 : 399) กล่าวว่า การเลือกตั้งเป็นสิ่งสำคัญของระบอบประชาธิปไตย ต้องมีอย่างสม่ำเสมอเพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนเลือกผู้ปกครองที่ตนเห็นว่าดีและเหมาะสมเข้ามาทำหน้าที่แทนตน เป็นเรื่องของประชาธิปไตยโดยผู้แทน

เสนีย์ คำสุข (2532 : 27-28) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือ การที่รัฐให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยของตนเอง ฉะนั้นการเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญ มีปัจจัยเกี่ยวข้องซับซ้อน โดยเฉพาะการเลือกตั้งที่มีการแข่งขันกันสูง

2.2 ความสำคัญของการเลือกตั้ง

จุมพล หนิมพานิช (2540: 30) กล่าวว่า การเลือกตั้ง (Election) หมายถึง การที่ประชาชนผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งจากบัญชีรายชื่อผู้สมัครบัญชีหนึ่งหรือบัญชีจำนวนหนึ่ง เพื่อให้ไปทำหน้าที่แทนตน หรือหมายถึงกระบวนการเลือกตัวแทนโดย สันติวิธีตามความเห็นของประชาชนส่วนใหญ่ เพื่อให้ตัวแทนที่ได้รับเลือกไปทำหน้าที่แทนตนในทางนิติบัญญัติ ขณะเดียวกันสามารถแสดงเจตนารมณ์แทนตนด้วย

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2547 : 238-295) กล่าวว่า ความสำคัญของการเลือกตั้งเป็นหัวใจของกระบวนการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ประชาชนจะสนใจไปใช้สิทธิจำนวนมากใช้สิทธิด้วยความสำนึกรับผิดชอบอย่างครบถ้วนพิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้งนโยบายและผลงานอย่างครบถ้วนและมีเหตุผลปฏิบัติเลือกผู้สมัครที่ไม่มีผลงานแม้จะมีอำนาจหรือข้อแลกเปลี่ยนคำมั่นสัญญาที่น่าสนใจเพียงใดก็ตาม ผลการเลือกตั้งที่ดีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความสำคัญของสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง การเลือกตั้งที่ดีในสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นจะเกิดผลดีแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้เลือกตั้งอย่างสมบูรณ์ หมายความว่า การเลือกตั้งที่ดีย่อมส่งผลดีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนพลเมืองที่อยู่ภายใต้การบริหารกิจการของรัฐบาลและองค์กรทางการเมืองที่มาจาก การเลือกตั้งของประชาชน การใช้สิทธิเลือกตั้งก่อให้เกิดผลและความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนหลายประการ ได้แก่

1. การเลือกตั้งทำให้ได้บุคลากรทางการเมืองที่มีคุณภาพ บุคลากรทางการเมืองที่ประชาชนเลือกตั้งขึ้นมาจะมีคุณภาพดีเลวอย่างไรก็ขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้เลือกตั้งเป็นสำคัญ
2. การเลือกตั้งจะสร้างมิติใหม่ทางการเมืองเกิดขึ้นนั่นคือ ถ้าเป็นการเลือกตั้งการเมืองระดับท้องถิ่นประชาชนจะเป็นผู้เลือกผู้บริหารท้องถิ่นมาปฏิบัติหน้าที่บริหารกิจการของท้องถิ่นสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น
3. การเลือกตั้งจะส่งผลให้เห็นว่าประชาชนเป็นผู้เลือกนโยบายที่ใช้เป็นหลักในการดำเนินกิจการทางการเมืองและการบริหารราชการแผ่นดิน กล่าวคือ ผู้สมัครจะต้องยึดหลักการสำคัญในการหาเสียงโดยการนำเสนอ นโยบายหลักหรือนโยบายสำคัญที่จะปฏิบัติภารกิจทางการเมืองหรือบริหาร
4. การเลือกตั้งจะยืนยันหลักการสำคัญของการเมืองระบอบประชาธิปไตย ที่ว่า “ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจธิปไตย ประชาชนสามารถใช้อำนาจนี้เลือกและเปลี่ยนแปลงรัฐบาลได้”

2.3 การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 ได้กำหนดรายละเอียดลักษณะขั้นตอนและวิธีการในการเลือกตั้งท้องถิ่น มีสาระสำคัญดังนี้

1) สภาเทศบาล ประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน ตามกฎหมายว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น

เขตเลือกตั้งของสมาชิกสภาเทศบาลตำบลให้แบ่งเขตเทศบาลออกเป็น 2 เขต และมีจำนวนสมาชิกสภาเทศบาลได้เขตละ 6 คนรวม 12 คนมีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปี

2) ผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้

ก. มีสัญชาติไทยโดยกำเนิด

ข. มีอายุไม่ต่ำกว่า 25 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง ยกเว้นผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี มีอายุไม่ต่ำกว่า 30 ปีบริบูรณ์ในวันเลือกตั้ง

ค. มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้านในเขตเทศบาลที่สมัครรับเลือกตั้ง เป็นเวลาติดต่อกันไม่น้อยกว่า 1 ปี นับถึงวันสมัครรับเลือกตั้งหรือได้เสียภาษีตามกฎหมายว่าด้วยภาษีโรงเรือนและที่ดินหรือกฎหมายว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ให้กับเทศบาลเป็นเวลาติดต่อกัน 3 ปี นับถึงปีที่สมัครรับเลือกตั้ง

ง. สำหรับผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นนายกเทศมนตรี ต้องจบการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาตรีหรือเทียบเท่าหรือเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่นหรือสมาชิกรัฐสภา (ส.ส. หรือ ส.ว.)

3) การเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและคณะผู้บริหารท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนให้ใช้วิธีออกเสียงลงคะแนนโดยตรงและลับ

4) คณะกรรมการการเลือกตั้ง ให้คณะกรรมการเลือกตั้งประจำจังหวัดแต่งตั้งหัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นเป็นผู้อำนวยการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและแต่งตั้งคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบด้วย หัวหน้าพนักงานส่วนท้องถิ่นนั้นและกรรมการอื่นอีกไม่น้อยกว่า 4 คน แต่ไม่เกิน 6 คน เป็นผู้รับผิดชอบในการจัดให้มีการเลือกตั้ง

การเลือกตั้งท้องถิ่น จึงเป็นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับหน่วยการปกครองท้องถิ่น แต่เดิมประชาชนไปเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเข้าสภาเทศบาล จากนั้นสภา ก็ไปทำการเลือกคณะผู้บริหารต่อไปแต่ในปัจจุบันนี้ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ประชาชนมีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่นโดยตรงหรือโดยอ้อมมีสิทธิถอดถอนบุคคลเหล่านั้นได้ด้วย

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเมืองการปกครองในระดับท้องถิ่น มีการเลือกตั้งเป็นกลไกสำคัญ เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้แทนของประชาชนในการเข้ามาทำหน้าที่ในการบริหารจัดการและดูแลจัดสรรผลประโยชน์ของท้องถิ่น ฉะนั้นการเลือกตั้งท้องถิ่นจึงเป็นกิจกรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยที่เป็นรากฐานของการเมืองการปกครองไทยในระบอบประชาธิปไตยภายใต้รัฐธรรมนูญ และเป็นวิธีการจัดการเลือกตั้งในเขตท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อให้ได้มาซึ่งผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง

ความหมายของกลุ่มการเมือง

ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526 : 49) กล่าวถึง กลุ่มการเมือง คือ บุคคลที่เป็นผู้นำกลุ่มหรือแกนนำของกลุ่มการเมือง อาจจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลายคนก็ได้ซึ่งต่างก็มีพรรคพวกผู้ติดตามของตน ทั้งนี้ผู้ติดตามมีความผูกพันกับผู้นำกลุ่มในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมโรงเรียน หุ่นส่วนทางธุรกิจ เป็นต้น ความสัมพันธ์ดังกล่าวเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวแต่หลักสำคัญของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในกลุ่มการเมืองคือการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ ซึ่งลักษณะความสัมพันธ์ของผู้นำและผู้ติดตามอาจจะเป็นความสัมพันธ์เชิงเดิวนหรือความสัมพันธ์เชิงซ้อน และการเปลี่ยนแปลงผลประโยชน์ของทั้งสองฝ่ายอาจเป็นไปได้ทั้งแบบความสมดุลกันทั้งการให้และการรับ หรือแบบที่มีการให้มากกว่าการรับ ถ้าผู้นำของกลุ่มการเมืองใดให้ผลประโยชน์แก่ผู้ติดตามมากกว่าที่ได้รับตอบแทนจากผู้ติดตาม ลักษณะภายในองค์การของกลุ่มการเมืองนั้นจะเป็นสายบังคับบัญชา นั่นคือทรัพยากรและผลประโยชน์ต่าง ๆ ของกลุ่มจะอยู่ภายใต้การควบคุมของผู้นำหรือศูนย์กลางหรือเป็นแกนนำกลุ่ม ซึ่งมีความสัมพันธ์กันเป็นส่วนตัวอย่างใกล้ชิด ขณะเดียวกันผู้ติดตามก็หวังที่จะได้รับผลประโยชน์และชื่อเสียง กลุ่มการเมืองเกิดขึ้นก็เพราะมีการแข่งขันทางการเมือง เพื่อปกป้องและแสวงหาผลประโยชน์เพื่อบรรลุเป้าหมายนี้ ผู้นำของกลุ่มการเมืองจึงระดมการสนับสนุนจากผู้ติดตามแข่งขันกับกลุ่มการเมืองอื่น ดังนั้นการแข่งขันต่อสู้จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานของการดำรงอยู่ของกลุ่มการเมือง

จรรยา สุภาพ (2519 : 172-173) ได้อ้างแนวคิดของ Arthur Bentley เกี่ยวกับการเข้าสู่การเมืองของกลุ่มการเมืองกลุ่มต่าง ๆ พอสรุปได้ว่า การเข้าสู่การเมืองของกลุ่มการเมืองก็เพื่อจัด

ให้มีกิจกรรมด้านการเมืองในทิศทางเดียวกัน และเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่เป็นความต้องการของกลุ่ม ดังนั้นแนวคิดกลุ่มการเมือง จึงหมายถึง ระบบการเมืองเป็นกระบวนการที่มีกิจกรรมที่เกิดขึ้นตามการตัดสินใจ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากค่านิยมและจากสังคม กิจกรรมของกลุ่มการเมืองจะเป็นไปตามการตัดสินใจแนวเดียวกัน และกลุ่มการเมืองก็คือกลุ่มการต่อสู้ระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ซึ่งมีผลประโยชน์แตกต่างกันและขัดแย้งกัน ซึ่งจะเป็นปัจจัยที่กำหนดการตัดสินใจของกลุ่มว่าจะไปในทิศทางใด เพราะทุกกลุ่มต่างก็พยายามที่จะเข้าไปมีอำนาจทางการเมืองด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อกลุ่มใดสามารถมีอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มนั้นก็จะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการเมืองนั้น ๆ ได้กว่ากลุ่มอื่น ดังนั้นการตัดสินใจทางการเมืองจึงมักจะมาจากความขัดแย้งของกลุ่มที่มีการจัดระเบียบเป็นอย่างดี

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2525 : 41-42) กล่าวถึง การเกิดกลุ่มในสังคมไทยว่ามีลักษณะพิเศษบางประการที่แตกต่างจากสังคมตะวันตก คือ การใช้ความสัมพันธ์ส่วนตัวของบุคคล ความเป็นพี่น้อง ความไว้วางใจ การให้ความช่วยเหลือกันในความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ (Patron Clients) ซึ่งมีรากฐานมาจากโครงสร้างทางวัฒนธรรมศักดินา ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในลักษณะ “นาย” กับ “บ่าว” หรือ “เจ้านาย” กับ “ลูกน้อง” ดังนั้นกลุ่มการเมืองที่มีการพัฒนาจากอดีตถึงปัจจุบันถือได้ว่าเป็นผลของโครงสร้างสังคมไทย

อकिन รพีพัฒน์ (2527 : 192) ได้กล่าวว่า การเกิดกลุ่มในสังคมไทยนั้นเปรียบได้กับการจัดกลุ่มของช้าง คือ ต้องมีหัวหน้าซึ่งมีลูกน้องในกลุ่มเดียวกันติดตามไม่ว่าจะเป็นการแบ่งกลุ่มอย่างเป็นทางการ(แต่งตามระบบชนชั้นในสังคมไทย) หรือไม่เป็นทางการ(ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการภายในระบบชนชั้น) หรือไม่ก็ตาม กลุ่มมิได้เกิดขึ้นเพียงเพราะคนในกลุ่มมีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันมาร่วมมือเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของความแตกต่างกลุ่มเกิดขึ้นเพราะความสัมพันธ์ของทั้งสองฝ่ายระหว่างหัวหน้าและสมาชิกในกลุ่มแต่ละคน การรวมกลุ่มของคนไทย จึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการรวมกลุ่มโดยอิงผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกัน ซึ่งการเกิดกลุ่มในลักษณะนี้เป็นผลมาจากการที่คนไทยมีวัฒนธรรมทางสังคมที่ยึดตัวบุคคล(Personalism) กล่าวคือ โครงสร้างของสังคมไทยถูกผูกเข้าด้วยความสัมพันธ์ส่วนตัวดังวงจรแห่งความสัมพันธ์ของสังคมไทย

จากวงจรความสัมพันธ์ของสังคมไทยข้างต้น อธิบายได้ว่า ความสัมพันธ์ส่วนตัวจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างบุคคลไม่ว่าจะเป็นญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมงาน คนรู้จักหรือบุคคลอื่นที่มีโอกาสพบปะกัน อาจโดยการแนะนำให้รู้จักและงานเลี้ยงสังสรรค์ในโอกาสต่าง ๆ การพบปะกันจะต้องมีความสม่ำเสมอจนก่อให้เกิดความใกล้ชิดและเกิดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นำไปสู่การที่บุคคลทั้งสองฝ่ายหรือมากกว่าสามารถร่วมมือกันทำ

กิจกรรมบางอย่างได้ ความใกล้ชิดหรือความไว้วางใจเป็นการแสดงออกให้เห็นถึงความเป็นเพื่อนหรือความเป็นพวกพ้องเดียวกัน ย่อมให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างเพื่อนและพวกพ้อง การช่วยเหลือนี้มีได้ตั้งอยู่บนหลักการหรือความถูกต้องแต่อย่างใด กล่าวคือเมื่อเป็นเพื่อนกันแล้วจะต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แม้ว่าการช่วยเหลือนั้นจะขัดกับความถูกต้องบางอย่าง เช่น ความยุติธรรม เป็นต้น ทั้งนี้เพราะคนไทยให้ความสำคัญต่อความเป็นเพื่อนมากกว่าเป็นหลัก เป็นการสะท้อนให้เห็นว่าค่านิยมของความเป็นเพื่อนกันต้องพึ่งพาอาศัยกัน และในที่สุดการพึ่งพากันก็จะ เป็นเงื่อนไขที่ต้องให้ความสำคัญเหล่านี้มาพบปะกันอีกเพื่อที่จะให้ความสัมพันธ์ส่วนตัวที่มีอยู่มากขึ้นอีก ลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงระบบการเมืองของไทยที่เน้น ความสำคัญของบุคคลที่อยู่เหนือหลักการ

จะเห็นได้ว่าคนไทยรวมกลุ่มทางการเมืองหรือรวมกลุ่มกันเพื่อบทบาททางการเมืองในเมืองในบางเรื่องก็ย่อมจะต้องตระหนักถึงผลประโยชน์ของตนที่พึงจะได้จากกลุ่ม แต่ในขณะที่เดียวกันก็เกิดความเป็นเพื่อนหรือพวกพ้องกัน ความใกล้ชิด ความไว้วางใจกัน เป็นต้น ซึ่งล้วนแต่เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวทั้งสิ้น กล่าวคือรวมตัวกันเป็นกลุ่มเพราะเกิดจากการชักชวนกันมาและมักจะมาจากการมีความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะต่อบุคคลที่เป็นหัวหน้าในการจัดตั้งกลุ่มเมื่อมีการรวมตัวเป็นกลุ่มแล้วจึงค่อยมาพูดถึงผลประโยชน์ที่สมาชิกกลุ่มพึงจะมีร่วมกันและพึงจะได้รับ หมายความว่า ผลประโยชน์ร่วมกันไม่ใช่ปัจจัยชี้ขาดของการรวมกลุ่มของคนไทยตรงกันข้ามความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างสมาชิกในกลุ่ม โดยเฉพาะกับผู้นำกลุ่มเป็นปัจจัยของการเกิดและรักษากลุ่มให้คงอยู่ เช่น พรรคการเมือง กลุ่มการเมือง เป็นต้น จะพบว่าการแตกแยกของพรรคหรือกลุ่มการเมืองมักจะมาจากปัญหาความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้มีอำนาจในพรรคหรือกลุ่มนั้นเป็นส่วนใหญ่ เมื่อผู้มีอำนาจเกิดความขัดแย้งโดยมีความสัมพันธ์ส่วนตัวที่ดีที่เคยมีต่อกัน ไม่สามารถผูกให้ผู้มีอำนาจเหล่านั้นอยู่ร่วมกันได้ การแยกตัวของผู้มีอำนาจเหล่านั้นก็จะตามมา ที่น่าสนใจคือ เมื่อผู้มีอำนาจหนึ่งแยกตัวออกไปจะมีสมาชิกกลุ่มที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้มีอำนาจนั้นแยกตัวออกตามไปด้วยทั้ง ๆ ที่สมาชิกกลุ่มเหล่านั้นไม่มีเรื่องที่ขัดแย้งกับกลุ่มหรือผู้มีอำนาจอีกรายเลย(กนก วงษ์ตระหง่าน 2528 : 336-342)

4. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล (Power and Influence Theory)

4.1 ความหมายของอำนาจ (Power)

แมกซ์ เวเบอร์ (Henderson and parsons. 1947 : 152 ; citing Weber.n.d.) ซึ่งให้ความหมายของอำนาจว่า หมายถึง ความน่าจะเป็นที่บุคคลในสังคมจะอยู่ในตำแหน่งที่สามารถ

กระทำการใดให้บรรลุตามความตั้งใจของตนเองได้ทั้ง ๆ ที่มีการต่อต้านจากสมาชิกในสังคมความน่าจะเป็นนี้ไม่จำกัดแหล่งที่มา บุคคลนั้นอาจจะมีคุณสมบัติหรือมีสภาวะแวดล้อมเอื้ออำนวยให้อยู่ในตำแหน่งที่จะทำงานได้สำเร็จตามความตั้งใจ

ดาห์ล (Dahl 1957 : 205) ได้ให้ความหมาย อำนาจว่า ถ้าบุคคลหนึ่งจะมีอำนาจเหนืออีกบุคคลหนึ่งก็ต่อเมื่อ บุคคลนั้นสามารถทำให้บุคคลอื่นกระทำในสิ่งซึ่งบุคคลอื่นอาจจะกระทำหรือไม่กระทำก็ได้

มาเชน (Schein 1965 : 13-14) ให้ความหมายว่า อำนาจ หมายถึงความสามารถของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ทำให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นเปลี่ยนแปลงการปฏิบัติหรือวิถีชีวิตได้

เฟรนช์และราเวน (French and Raven 1968 : 260) ให้ความหมายของ อำนาจ นั้น ทำให้บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด เจตคติ จุดมุ่งหมาย ความต้องการ ค่านิยม และอื่น ๆ ไปในทิศทางที่ตนต้องการ

วอเรน (Warren 1970 : 239) ให้ความหมาย อำนาจ หมายถึง ความสามารถที่มีอิทธิพลเหนือการตัดสินใจ ควบคุมชะตาชีวิตของคนอื่นโดยผู้มีอำนาจสร้างความชอบธรรมในการใช้อำนาจด้วยการบังคับ หรือแสดงให้เห็นว่าการใช้อำนาจนั้นเป็นไปอย่างสมเหตุสมผล

ฟลิปโป (Flippo. 1971 : 51) มีความเห็นว่า อำนาจ คือ พลัง (force) ใด ๆ ที่มีผลทำให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างขึ้น หากปราศจากพลังนั้นแล้วพฤติกรรมนั้น ๆ ก็จะไม่เกิดขึ้น

นอร์ด (Nord.1978 : 675) ให้ความหมายของอำนาจว่า หมายถึง ความสามารถในการใช้อิทธิพลให้มีการใช้พลังงานและทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อบรรลุเป้าหมายเฉพาะอย่างซึ่งอาจขัดต่อเป้าหมายอื่น ๆ การใช้อำนาจจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเป้าหมายทั้งหลายมีการขัดแย้งซึ่งกันและกันหรืออย่างน้อยที่สุดก็มีการขัดแย้งกันเพียงบางส่วน

ลูธันส์ (Luthans 1985 : 447) มีความเห็นว่า อำนาจ คือ ความสามารถที่จะทำให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลกระทำบางสิ่งบางอย่าง หรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง

บรรพต วีระชัย และเฟิชญ ศรีสุวรรณ (2520 : 25) ให้ความหมายของคำว่า “อำนาจ” หมายถึง ความสามารถที่ก่อให้เกิดผลตามที่ต้องการ การมีอำนาจหมายถึงการใช้อิทธิพลให้ผู้อื่นกระทำตามที่ต้องการ

จากการให้ความหมายของอำนาจ จะเห็นได้ว่าอำนาจมีสภาพหรือสภาวะที่เป็นสมรรถภาพที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ของบุคคลในสังคม โดยที่บุคคลฝ่ายหนึ่งเป็นผู้ที่มีความสามารถในอันที่จะทำให้บุคคลอีกฝ่ายหนึ่ง กระทำตามในสิ่งที่ตนเองต้องการและตามทฤษฎีอำนาจ (Power Theory) อำนาจเกิดจากสมมติฐาน ดังนี้ (อ้างใน วีระชัย กระต่ายทอง 2539 : 13)

- 1) อำนาจเกิดจากกระบวนการจัดระเบียบทางสังคม ภายในสังคมสมาชิกไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ไม่อาจกระทำได้โดยลำพัง ดังนั้นสังคมจึงเป็นที่มาของอำนาจรวม
- 2) อำนาจเกิดจากภายในความสัมพันธ์ของสังคมหรือองค์การสังคม อำนาจไม่เคยเป็นสมบัติของผู้ใดผู้หนึ่ง
- 3) อำนาจจะปรากฏอยู่ และสามารถนำไปใช้ได้ ครอบคลุมเท่าที่มีความสัมพันธ์ทางสังคมหรือองค์การทางสังคม
- 4) สมาชิกผู้ใช้อำนาจภายในความสัมพันธ์สังคมหรือภายในองค์การสังคมอาจปฏิบัติไปในฐานะองค์ประกอบอิสระหรือฐานะส่วนผูกพันขององค์การ
- 5) ปริมาณของอำนาจที่ผู้กระทำ(Actor)ใช้ในสถานการณ์หนึ่งอาจถูกกำหนดโดยทรัพยากรที่มีอยู่และการต่อต้านการใช้อำนาจบุคคลอื่น
- 6) อำนาจใช้กับบทบาทในปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ เช่น ในแนวนอนหรืออาจเป็นแนวตั้งก็ได้
- 7) อำนาจเกิดขึ้นจากกระบวนการจัดระเบียบสังคม อำนาจจึงเป็นลักษณะของวัฏจักรต่อเนื่อง (Dynamic)

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นเกี่ยวกับความหมายของอำนาจ สรุปได้ว่า อำนาจหมายถึง การที่บุคคลคนหนึ่งสามารถที่จะทำให้บุคคลอีกคนหนึ่งทำบางสิ่งบางอย่างที่บุคคลคนนั้นต้องการ หรือ อำนาจ คือ ความสามารถที่จะใช้อิทธิพลหรือการที่บุคคลหนึ่งสามารถที่จะทำให้สิ่งต่าง ๆ เกิดขึ้นตามที่บุคคลคนนั้นปรารถนาหรือต้องการได้ ทั้งนี้เพื่อให้เป้าหมายที่ตั้งไว้บรรลุผล

4.2 ความสำคัญของอำนาจ

อำนาจเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรม ที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ของคนในองค์กร หรือ ประกันความคงอยู่ของกลุ่ม ทำให้เป็นบรรทัดฐานของกลุ่มมีผลบังคับใช้อำนาจจึงเป็นแรงผลักดันให้งานดำเนินไปได้ตามปกติ และเป็นพื้นฐานสำคัญของอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ ดังนั้น การมีอำนาจในบุคคลใดบุคคลหนึ่งควรมีอยู่ในระดับที่พอเหมาะต่ออำนาจหน้าที่ของบุคคลนั้น เพราะถ้าบุคคลนั้นมีอำนาจอยู่ในระดับมีมากหรือน้อยไปย่อมก่อให้เกิดปัญหาขึ้นในที่สุด

4.3 ลักษณะของอำนาจ

รากินส์ และ ซันด์สตรอม (Ragins and Sundstrom 1989 : 51-88 อ้างถึงใน สุวัฒน์ ช่างเหล็ก 2536 : 27-29) ลักษณะของอำนาจที่สำคัญพอสรุปได้ดังนี้

4.3.1 อำนาจเป็นลักษณะส่วนตัวของบุคคลหรือสิ่งที่บุคคลหามาได้ภายหลัง
อำนาจเป็นพลังความสามารถหรือศักยภาพอันเป็นคุณสมบัติส่วนตัวบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่นหรือสามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของผู้อื่นได้

4.3.2 อำนาจเกิดจากความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลภายในขอบเขตใดขอบเขตหนึ่ง โดยเฉพาะ อำนาจจึงมีลักษณะเป็นปฏิสัมพันธ์ของบุคคลภายในกลุ่มในรูปกระบวนการกลุ่ม อำนาจไม่ใช่สิ่งที่จะเกิดขึ้นภายในตัวบุคคลเพียงคนเดียวโดยปราศจากความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น

4.3.3 อำนาจบางอย่างได้มาจากโครงสร้างตำแหน่งในองค์กรหรืออำนาจโดยตำแหน่ง ซึ่งกำหนดให้บุคคลมีอำนาจหรือใช้อำนาจภายในขอบเขตเฉพาะที่กฎหมายระเบียบข้อบังคับระบุไว้ในการควบคุมผู้อยู่ใต้อำนาจ มีลักษณะเป็นโครงสร้างแบ่งงานกันทำ การใช้ อำนาจจะมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของงานและเป้าขององค์กร โดยส่วนรวมด้วย

4.3.4 อำนาจมีทั้งอำนาจจริงและอำนาจจากการรับรู้โดยตนเองและผู้อื่น อำนาจจริงเป็นอำนาจอันชอบธรรมโดยตำแหน่งในหน่วยงานหรือองค์กร ผู้มีอำนาจมีสิทธิ (Legitimacy) ในอำนาจหรืออำนาจหน้าที่ที่จะให้คุณให้โทษแก่ผู้ร่วมงานได้ ส่วนอำนาจจากการรับรู้ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ อาทิ บุคลิกลักษณะ การแสดงออกของบุคคล ทักษะความรู้ความชำนาญ เป็นต้น อำนาจเหล่านี้มีอิทธิพลจูงใจให้ผู้ร่วมงานคล้อยตามหรือเกิดความขัดแย้งกับผู้มีอำนาจได้ ผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพควรมีทั้งอำนาจจริงและอำนาจจากการรับรู้

4.3.5 อำนาจมีทิศทางการแพร่อิทธิพล (Direction of influence) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งไปสู่อีกฝ่ายหนึ่ง หรือต่างฝ่ายต่างแพร่อิทธิพลให้กันและกัน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดเจนคือตามสายงานการบริหารในองค์กร ในหน่วยงานที่มีผู้บริหารกับผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารเป็นผู้ใช้อำนาจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ทิศทางของอำนาจจะไหลจากเบื้องบนสู่เบื้องล่าง (Downward) ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้สนับสนุนและให้อิทธิพลแก่ผู้บริหารทิศทางอำนาจจะพุ่งขึ้นจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (upward) และอำนาจยังมีลักษณะเป็นการเสริมซึ่งกันและกัน (Reciprocal) และรวมกันกลายเป็นอำนาจรวมของบุคคล

4.3.6 อำนาจมีลักษณะสั่งสมได้และเพิ่มขึ้นได้จากแหล่งอำนาจต่าง ๆ บุคคลมีอำนาจสะสมไว้ก่อน เมื่อแสวงหาแหล่งอำนาจใหม่ ๆ ได้บุคคลผู้นั้นจะมีอำนาจเพิ่มขึ้นแต่อย่างไร

ก็ตามอาจเป็นไปได้ที่อำนาจจากบางแหล่งไม่สามารถนำมาเพิ่มหรือผสมกันได้ เช่น อำนาจจากความรู้ความชำนาญอาจไม่เพิ่มอำนาจอ้างอิงให้แก่ตนเองเลย

4.3.7 แหล่งอำนาจสามารถชดเชยกันได้ (Compensatory) บุคคลซึ่งขาดอำนาจหรือมีอำนาจน้อยจากแหล่งหนึ่งย่อมสามารถแสวงหาอำนาจจากแหล่งอื่นมาชดเชยอำนาจที่ด้อยนั้นได้ เช่น ผู้ที่มีอำนาจอ้างอิงน้อยอาจหาอำนาจจากความรู้ความชำนาญด้วยการฝึกอบรมให้มีอำนาจเด่นเป็นการชดเชยอำนาจที่ขาดแคลนนั้นได้

4.3.8 แหล่งอำนาจอาจเพิ่มขึ้นหรือสูญเสียค่านิยมไปตามกาลเวลา ดังนั้น อำนาจสะสมของบุคคลจะเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แม้ว่าแหล่งอำนาจเดิมยังมีอยู่ก็ตาม เช่น อำนาจจากความรู้ความชำนาญอาจค่อย ๆ หดหายไปเมื่อความรู้ความชำนาญที่มีอยู่ล้าสมัยและมีผลให้มีอำนาจอื่น ๆ ตามมาด้วยการรวมของแหล่งอำนาจอาจมีผลทำให้บุคคลมีอำนาจเพิ่มขึ้นหรืออาจมีการชดเชยอำนาจและอำนาจสามารถเปลี่ยนไปตามเงื่อนไขของเวลาก็ได้

4.3.9 อำนาจเป็นสิ่งที่สามารถแสวงหาและพัฒนาให้มีความก้าวหน้าได้ บุคคลสามารถแสวงหาอำนาจได้จากแหล่งอำนาจต่าง ๆ เช่น อำนาจจากการให้คุณ อำนาจจากการให้โทษอำนาจอันชอบธรรมหรืออำนาจตามตำแหน่ง อำนาจอ้างอิง อำนาจจากความรู้ความชำนาญ

4.4 แหล่งที่มาของอำนาจ

แหล่งอำนาจ (Sources of power) หมายถึง คุณสมบัติของบุคคลและหรือทรัพยากรที่บุคคลครอบครองอยู่ เช่น บุคลิกลักษณะ ทรัพย์สิน เงินทอง เกียรติยศ ชื่อเสียง ความรู้ ความชำนาญ ตำแหน่งหน้าที่ตามกฎหมาย เป็นต้นซึ่งบุคคลใช้ในการสร้างฐานอำนาจ (Bases of power) ให้แก่ตนเอง

แหล่งอำนาจเพียงอย่างเดียวไม่สามารถก่อให้เกิดอำนาจขึ้นในตัวบุคคลได้ อำนาจของบุคคลจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้ใช้อำนาจกับผู้อยู่ใต้อำนาจ อำนาจจะเกิดขึ้นได้ต้องได้รับการยอมรับ เชื่อถือ ศรัทธาและเห็นประจักษ์ในแหล่งอำนาจโดยผู้อื่น หากมีแหล่งอำนาจแต่ไม่มีผู้ใดยอมรับนับถือเชื่อถือศรัทธาก็ถือว่าบุคคลนั้นไร้อำนาจ ดังนั้นอำนาจจะต้องเกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขการครอบครองแหล่งอำนาจที่ได้รับการยอมรับโดยบุคคลอื่นในสังคม (Lawless, 1972 : 23)

4.4.1 เฟรนช์และราเวน (French and Raven 1968 : 667-673) ได้กล่าวว่า แหล่งที่มาของอำนาจที่สำคัญมาจาก แหล่งใหญ่ ๆ 5 แหล่ง คือ

1) การให้คุณหรือรางวัล แหล่งอำนาจจากการให้คุณหรือรางวัลขึ้นอยู่กับความสามารถและทรัพยากรที่จะให้รางวัลแก่ผู้อื่น ผู้รับเต็มใจรับและเห็นคุณค่าของสิ่งที่ให้นั้นเช่น

การเลื่อนขั้นเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง มอบงานถูกใจให้ทำ จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ มาให้ ขกย่อง ชมเชย ให้ข้อมูลย้อนกลับ เป็นต้น

2) การให้โทษ แหล่งอำนาจจากการให้โทษขึ้นอยู่กับความเกรงกลัวการ ถูกลงโทษในรูปแบบต่าง ๆ จากอีกฝ่ายหนึ่งเพราะเป็นผู้ที่มีความสามารถที่จะลงโทษสร้างความ เจ็บปวด ก่อภัยอันตรายหรือเกิดผลเสียกับตนบุคคลปฏิบัติตามที่และอยู่ในกรอบประเพณีก็ เพราะกลัวการถูกลงโทษ ความกลัวการลงโทษซึ่งจะนำมาซึ่งโทษภัยและผลเสียมาสู่ตน มีตั้งแต่ ระดับรุนแรง เช่น ความเจ็บปวดทางกาย การไล่ออกจากงาน ลดตำแหน่งหรือตัดเงินเดือนไปจนถึง ความรู้สึกอับอายขายหน้าหรือสูญเสียความรัก

3) ความชอบธรรม เป็นแหล่งที่มาของอำนาจความชอบธรรม แหล่ง อำนาจประเภทนี้ เกิดจากค่านิยมของบุคคลในการให้สิทธิอันชอบธรรมแก่อีกบุคคลหนึ่งให้มี อิทธิพลเหนือเขาเหล่านั้น ได้รู้สึกรู้ว่าเป็นหน้าที่ ที่ต้องยอมรับปฏิบัติตามแหล่งอำนาจจากความชอบ ธรรม มีความสัมพันธ์กับแหล่งอำนาจการให้คุณและการให้โทษเพราะบุคคลที่มีหน้าที่อันชอบ ธรรมย่อมอยู่ในตำแหน่งที่สามารถให้คุณให้โทษผู้อื่นได้หากปฏิบัติหรือหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตาม

แหล่งอำนาจอันชอบธรรมมาจากแหล่งสำคัญ 3 แหล่ง คือ

(1) ค่านิยมทางสังคม วัฒนธรรม องค์กร หรือกลุ่มคนที่ยอมรับกันว่าเป็น สิ่งที่ถูกที่ควรแก่การปฏิบัติตาม เช่น ในบางสังคมมีการยกย่องบุคคลตามลำดับอาวุโส สมรรถนะ ด้านร่างกาย เพศ อาชีพ เป็นต้น

(2) โครงสร้างทางสังคมอันเป็นที่ยอมรับกันในสังคมนั้นๆ เช่น ในบาง สังคมมีการยอมรับการแบ่งชนชั้น การยอมรับลำดับโครงสร้างของหน่วยงานในบริษัท การยอมรับ ลำดับกันในครอบครัว เป็นต้น

(3) ความชอบธรรมมาจากการเป็นตัวแทนหรือผู้แทนของผู้มีอำนาจหรือ กลุ่มให้เป็นผู้ดำเนินการแทน เช่น เจ้าหน้าที่หรือข้าราชการที่ได้รับเลือกตั้งให้เป็นตัวแทนการ ปฏิบัติงานคณะกรรมการ ประธานกรรมการ เป็นต้น

(4) การอ้างอิง แหล่งอำนาจที่ได้มาจากการอ้างอิงเป็นความปรารถนา อยากรจะเป็นลอกเลียนหรือเทียบเคียงกับบุคคลที่มีคุณลักษณะเด่น มีชื่อเสียงจึงมีการอ้างอิงหรือ พาดพิงบุคคลผู้หนึ่งให้กลายเป็นผู้มีอำนาจขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลที่จะเกิดตามมาผู้มีอำนาจจากการ อ้างอิง นอกจากจะสร้างอำนาจให้กับตนเองแล้วยังสามารถถ่ายทอดไปให้คนอื่นที่มีบุคลิกลักษณะ คล้ายคลึงกันให้กลายเป็นผู้มีอำนาจขึ้นได้ทั้งๆ ที่บุคคลผู้นั้นอาจไม่มีคุณสมบัติที่ติดเทียมกับผู้ มีอำนาจต้นแบบเลยในบริบทขององค์กรอำนาจที่ได้จากแหล่งนี้ต่างจากอำนาจที่ได้มาจากแหล่งอื่น ๆ ที่กล่าวมา เช่น ผู้บริหารที่มีอำนาจอ้างอิงจะต้องเป็นผู้มีบุคลิกที่เป็นที่ดึงดูดใจของผู้ใต้บังคับบัญชา

เพื่อให้ผู้ได้บังคับบัญชาเทียบเคียงหรือเลียนแบบโดยไม่คำนึงว่าผู้บริหารจะมีอำนาจให้คุณให้โทษหรือมีความชอบธรรมหรือไม่ก็ตาม ดังนั้นผู้บริหารที่หวังสร้างอำนาจจากแหล่งนี้จึงมักปรับปรุงบุคลิกลักษณะให้เป็นที่ดึงดูดผู้ได้บังคับบัญชาอยู่เสมอ

(5) ความรู้ความชำนาญ แหล่งอำนาจสุดท้ายของเฟรนซ์และราเวนก็คือความรู้ความชำนาญซึ่งขึ้นอยู่กับระดับการยอมรับเชื่อถือในความรู้ ภูมิปัญญาและความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาของผู้แสวงหาอำนาจประเภทนี้ ความน่าเชื่อถือได้มาจากการมีหลักฐานประกาศนียบัตรหรือใบผ่านงานเพื่อแสดงว่าบุคคลนั้นมีความรู้ความชำนาญ และต้องสามารถแสดงให้เห็นประจักษ์ชัดต่อผู้อื่นจนเป็นที่ยอมรับจึงจะมีอำนาจเช่นนี้

4.4.2 เดนนิส คับบิว ออร์แกน และ โทมัส เอส เบทแมน (Dennis W. Organ and Thomas S. Bateman 1991 : 522-524) กล่าวถึงแหล่งที่มาของอำนาจว่าเกิดจาก

- 1) ความถูกต้องตามกฎหมาย เช่น อำนาจตามหน้าที่ ตามกฎข้อบังคับระเบียบตามกฎหมาย
- 2) การควบคุมแหล่งที่มาของอำนาจ เช่น เงิน ความรู้ เป็นต้น
- 3) คุณลักษณะเฉพาะบุคคล เช่น มีอำนาจในการดึงดูดความสนใจ เป็นต้น
- 4) การมีความสัมพันธ์ทางสังคม เช่น การติดต่อ การเป็นเพื่อนการเป็นสมาชิกของกลุ่มที่มีอำนาจ เป็นต้น
- 5) การที่มีความชำนาญ เช่น การเป็นตัวแทน เป็นต้น

4.4.3 อรุณ รักธรรม (2523 : 65-70) ได้รวบรวมแหล่งอำนาจไว้ดังนี้

- 1) หน้าที่ปฏิบัติ(Functional Performance) บุคคลที่กำลังปฏิบัติหน้าที่อยู่ย่อมมีอำนาจเหนือคนอื่นซึ่งไม่ได้ทำหน้าที่นั้นโดยตรงในขณะนั้น
- 2) จำนวนสมาชิกในองค์กร(Members in Organization) ทำให้ผู้นำหรือผู้บริหารในองค์กรนั้นมีอำนาจมากกว่ากันได้ ทั้งนี้เพราะมีบุคคลที่จะต้องรับผิดชอบงบประมาณและงานที่จะต้องปฏิบัติมาก
- 3) การคบค้าสมาคมกับบุคคล(Social Contact)ย่อมทำให้มีอำนาจเทียบเคียงกับบุคคลนั้นได้ในบางครั้งขึ้นอยู่กับชนิดขององค์กร งานหรือสิ่งที่มีการติดต่อสัมพันธ์กันเป็นกรณี ๆ ไป
- 4) บุคลิกลักษณะ(Personality) เป็นลักษณะเด่นต่อผู้พบเห็นเพราะผู้นำหรือผู้บริหารมีบุคลิกลักษณะดีจะมีส่วนช่วยดึงดูดความสนใจและจูงใจผู้ร่วมงาน อยากเลียนแบบ จึงทำให้ผู้บริหารมีอิทธิพลเหนือผู้ได้บังคับบัญชาได้อีกทางหนึ่ง

5) มนุษยสัมพันธ์(Human Relationship)เป็นปัจจัยสำคัญอันดับแรกในการติดต่อสื่อสารกันอันจะนำมาซึ่งความเข้าใจอันดี และมีความรู้สึกที่ดีต่อกันจนถือได้ว่าเป็น “อำนาจภายใน” ของบุคคลและเป็นสมบัติส่วนตัวของบุคคลนั้นตลอดไป

6) สถานภาพทางเศรษฐกิจสังคม(Social economic Status)เป็นแหล่งอำนาจที่สำคัญอีกแหล่งหนึ่งคนที่มีความฐานะทางเศรษฐกิจดีมักจะเป็นผู้มีอิทธิพลให้ผู้อื่นเคารพยำเกรง เชื่อถือ

7) การควบคุมทรัพยากร(Control of Resource) จะรวมไปถึงการควบคุมกำลังคน งบประมาณ และวัสดุสิ่งของ บุคคลที่ต้องควบคุมทรัพยากรมากย่อมมีอำนาจเหนือกว่าบุคคลที่ควบคุมทรัพยากรน้อยกว่าในองค์กร

8) ประเพณีนิยม(Traditional Power) ที่ยึดถือปฏิบัติสืบต่อกันมาจนเป็นที่ยอมรับให้บุคคลมีสิทธิเหนือบุคคลอื่นในระบบสังคมเดียวกัน ซึ่งได้มาโดยการกล่อมเกลามาทางสังคม (Socialization)

9) ความยุติธรรม (Justice) บุคคลที่มีความยึดมั่นในคุณธรรมโดยให้ความยุติธรรมแก่คนทุกฝ่าย ย่อมได้รับความเคารพนับถือและศรัทธาจากผู้ร่วมงานและคนทั่วไปให้เป็นผู้มีอำนาจ

อำนาจภายในสังคม ที่แบ่งออกไปอย่างไม่เสมอภาคกันระหว่างสมาชิกในสังคมด้วยเหตุผลดังนี้

- 1) เนื่องจากความแตกต่างกันในการควบคุมแหล่งที่มา
- 2) เนื่องจากในการดำรงตำแหน่งมีการแบ่งอำนาจตามสิทธิและหน้าที่ชอบธรรม(Authority)
- 3) เนื่องจากการมีอำนาจควบคุมช่องทางเข้าออกของทรัพยากร หรือข่าวสารในสังคม
- 4) เนื่องจากคุณสมบัติส่วนตัวของปัจเจกชนที่เหนือบุคคลอื่น เช่น ภูมิปัญญา มูลเหตุจูงใจฝักใฝ่อบรมมาตั้งแต่อดีต
- 5) เนื่องจากการได้รับการมอบหมายหรือเป็นตัวแทน มีเจ้าหน้าที่เพื่อการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง
- 6) เนื่องจากการสร้างสมและการใช้กลวิธี เกี่ยวกับอุดมการณ์หรือการมีบารมีเพื่อสนับสนุนความชอบธรรมของผู้เฝ้า

จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นจึงเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดอำนาจในสังคมแตกต่างกันไป

4.5 ประเภทของอำนาจหน้าที่ มีดังนี้

4.5.1 อำนาจหน้าที่ (Authority) เป็นอำนาจอันชอบธรรมหรือเป็นอำนาจตามกฎหมาย ข้อบังคับ กฎเกณฑ์ ขนบธรรมเนียมประเพณี ค่านิยม หรือวัฒนธรรม ซึ่งบุคคลส่วนใหญ่ยอมรับว่าถูกต้องและชอบธรรม อำนาจหน้าที่ซึ่งขึ้นอยู่กับตำแหน่งหน้าที่เป็นสำคัญและสถานะทางสังคมเป็นหลัก ในงานวิจัยนี้จะกล่าวถึงสภาเทศบาลตำบลเป็นสถาบันทางการเมืองที่ใช้อำนาจนิติบัญญัติ เพื่อทำหน้าที่ควบคุมและตรวจสอบสภาเทศบาลตำบลของคณะผู้บริหาร โดยมีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติสภาเทศบาล พ.ศ.2496และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันฉบับที่ 11พ.ศ. 2543 สภาเทศบาลตำบลมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- 1) ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการเทศบาล
- 2) พิจารณาและให้ความเห็นชอบเทศบัญญัติของเทศบาลร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
- 3) ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรีให้เป็นไปตามกฎหมาย นโยบาย แผนพัฒนาเทศบาล เทศบัญญัติ ระเบียบ และนโยบาย

4.5.2 อำนาจบังคับ (Coercive Power) เป็นอำนาจที่เกิดจากคำสั่งซึ่งอาจจะเป็นการสั่งทั้งทางกำลังกายหรือทางกำลังใจ(การสะกดจิต) การจ้องจ่า หรือการกักขัง

4.5.3 อำนาจในการให้รางวัลหรือการลงโทษ ดันกำเนิดอำนาจชนิดนี้อยู่ที่ทรัพยากรหรือสิ่งมีค่า(Values)ในสายตาของผู้ถูกใช้อำนาจโดยมองว่าอำนาจในการให้รางวัล หมายถึง การแจกจ่ายแบ่งปันสิ่งที่มีค่าให้กับผู้อื่นอาจเป็นเงินหรือสิ่งของหรือความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน อำนาจในการลงโทษ หมายถึง ความสามารถที่จะทำการใดให้มีสภาพที่ลดลงน้อยกว่าเดิมหรือการว่ากล่าวตักเตือน อีกทั้งการระงับการให้สิ่งที่มีคุณค่าให้แก่บุคคลอื่น

4.5.4 อำนาจอ้างอิง (Reference Power) เป็นอำนาจที่ขึ้นอยู่กับบุคลิกลักษณะของตัวบุคคล ซึ่งพื้นฐานของผู้ถูกใช้อำนาจนี้มีความชอบหรือมีความรู้สึกที่ใกล้ชิดและมีความชื่นชอบในตัวผู้ที่ใช้อำนาจมากน้อยเพียงใด อีกทั้งเป็นเรื่องของความศรัทธาและการยอมรับหรือการทำให้มีความรู้สึกว่าเป็นพวกเดียวกัน(Identification)ซึ่งเราอาจจะได้ยินการใช้คำว่า “บารมี” สรุปว่าอำนาจอ้างอิงนี้อาศัยฐานอำนาจจากผู้อื่นเป็นเกณฑ์โดยเป็นความรู้สึกผูกพันของผู้ถูกอ้างอิง และความคาดหวังของผู้ถูกใช้อำนาจที่มีต่อตัวผู้ถูกอ้างอิงเป็นสำคัญ

4.5.5 อำนาจในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (Professional Power) อำนาจประเภทนี้เกิดจากความสามารถที่เกิดจากคุณวุฒิความเชี่ยวชาญความรู้ความชำนาญของผู้ใช้ ซึ่งอาจเกิดจากประสบการณ์การเรียนรู้และการฝึกอบรมในเรื่องอำนาจจะหยุดลงที่ผู้ถูกใช้อำนาจ

4.6 การใช้อำนาจของผู้นำ

การกระทำที่ประสบผลสำเร็จในทุกกรณี อันเกิดมาจากการกระทำของกลุ่มหรือการกระทำที่มีผู้บงการอยู่ ล้วนแล้วแต่เกิดจากอำนาจที่มีต่อการกระทำนั้นทั้งสิ้นซึ่งอำนาจที่ผู้นำจะใช้นั้นต้องมีความชอบธรรมทั้งในด้านเหตุผล กฎหมาย ธรรมเนียมประเพณี เป็นต้น

ผู้นำหรือผู้บริหารบุคคลเหล่านี้จะรู้สึกสบายใจถ้ามีอำนาจ เพราะอำนาจมีความสำคัญต่อองค์กรและบทบาทในการบริหารหรือการจัดการ และถ้าองค์กรขาดอำนาจมักนำไปสู่รูปแบบวิธีการบริหารหรือการจัดการเผด็จการที่เน้นการเชื่อฟังปฏิบัติตามโดยเคร่งครัด (Kanter ,1979 : 67-68 อ้างถึงในจุมพล หนิมพานิช 2539 : 100-103)

การใช้อำนาจใน 2 ฐานะ คือ อำนาจในฐานะที่เป็น เป้าหมาย และอำนาจในฐานะที่เป็นวิธีการ หรือ เครื่องมือ

การพิจารณาอำนาจในฐานะเป้าหมาย เป็นการพิจารณาอำนาจในฐานะเป็นเป้าหมายหนึ่งในหลายเป้าหมายที่มีอยู่ ความสำคัญของเป้าหมายโดยทั่วไปแล้วเกิดจากการที่ตัวเป้าหมายเองสามารถทำให้เป้าหมายอื่น ๆ บรรลุผลได้ เพราะไม่มีผู้นำหรือผู้บริหารคนใดสามารถตอบสนองผลประโยชน์ของตน ผลประโยชน์ของคนส่วนน้อยหรือส่วนใหญ่ในหน่วยงานได้ ถ้าผู้นำหรือผู้บริหารคนนั้นไม่มีอำนาจ

อย่างไรก็ตามควรจะได้พิจารณาหรือมองอำนาจในฐานะที่เป็นวิธีการหรือเครื่องมือด้วย โดยเฉพาะวิธีการหรือเครื่องมือตอบสนองผลประโยชน์ของบุคคลหรือของกลุ่มในหน่วยงาน ทั้งนี้เพราะบุคคลและกลุ่มโดยทั่วไปต้องการอำนาจเพื่อนำมาตอบสนองความต้องการทางด้านสรีระและเพื่อช่วยทำให้การอยู่รอดและความปลอดภัยเป็นที่มั่นใจยิ่งขึ้น เมื่อเป็นเช่นนี้จึงได้มีการแสวงหาอำนาจในฐานะเป็นวิธีการหรือเครื่องมือ เพื่อที่จะให้ได้มาซึ่งการยอมรับจากบุคคลอื่นและเป็นเครื่องมือที่ทำให้ตนเองเป็นส่วนของกลุ่ม นอกจากนั้นยังทำให้บุคคลและกลุ่มได้รับความต้องการตอบสนองในวิธีอื่น ๆ อีก เช่น การนับถือตนเอง การนับถือของคนอื่น การแสวงหาชื่อเสียงให้กับตนเอง เป็นต้น (Maslow , 1954 : 90)

บรรพต วีระสัย (2520 : 10-13) ได้ศึกษาเรื่องอำนาจ(Authority) ของ Max Weber ที่ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังกล่าวคือ

1. อำนาจตามหลักเหตุผลและกฎหมาย (Ration – Legal Authority) ลักษณะของอำนาจชนิดนี้ คือ

1.1 เป็นอำนาจที่เกิดขึ้นเพราะความเชื่อหรือความรู้สึกว่า อำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องตามหลักแห่งเหตุผลและตามระเบียบกฎหมาย คือ เป็นไปตามหลักแห่งนิติธรรม

1.2 การที่อำนาจนี้เกิดจากระบบเหตุผลและระบบกฎหมายซึ่งเป็นที่ยอมรับและเคารพยึดถือเป็นหลักปฏิบัติ มิใช่เกิดจากส่วนตัวบุคคล ดังนั้น การจะใช้อำนาจชนิดนี้จึงต้องอยู่ในกรอบของขอบเขตของระเบียบปฏิบัตินั้น ๆ

1.3 การเชื่อฟังอำนาจชนิดนี้ก็เป็นการปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของหน่วยงาน หรือองค์การนั้น เช่น ตำแหน่งต่าง ๆ ในองค์การหรือหน่วยงาน ซึ่งลดหลั่นกันไปตามสายการบังคับบัญชา (Hierarchy) เป็นต้น

1.4 ผู้ดำรงตำแหน่งในอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ กันมีการสับเปลี่ยนตัวบุคคลกันได้ตามระเบียบของหน่วยงานนั้น เช่น ตำแหน่งต่าง ๆ ในระบบราชการ หรือ ถ้าเป็นตำแหน่งที่มาจากการเลือกตั้งก็จะอยู่ในตำแหน่งตามวาระ อย่างเช่น สมาชิกสภาผู้แทน เป็นต้น

2. อำนาจบารมี (Charismatic Authority) คำว่า บารมีในที่นี้หมายถึงคุณลักษณะหรือบุคลิกที่ผิดจากคนธรรมดาและได้รับการยอมรับว่าเหนือกว่าบุคคลอื่นเป็นบุคคลที่หายากจึงได้รับการยกย่องให้เกียรติให้เป็นผู้นำหรือมุขนุรุษ อำนาจชนิดนี้มีลักษณะดังนี้

2.1 เป็นอำนาจที่เกิดขึ้นและคงอยู่ด้วยการยอมรับจากผู้อื่น อาจจะมีการแสดงความสามารถเป็นพิเศษเพื่อเป็นการพิสูจน์งานบุคคลอื่นยอมรับ เช่น การแสดงฤทธิ์หรือการแสดงความเป็นที่ประจักษ์ ผู้ที่ยอมรับอำนาจนี้จะมีความจงรักภักดีเพราะเกิดศรัทธาหรือมีฉันทะนั้นก็เพราะเพื่อการเป็นที่พึ่งทางจิตใจ

2.2 เมื่อยอมรับอำนาจชนิดนี้แต่จะเกิดความรู้สึกว่าเป็น“หน้าที่”ในการที่จะต้องปฏิบัติตามคำบงการของผู้มีอำนาจนั้น

2.3 ผู้ที่เข้าร่วมเป็นสาวกหรือผู้ติดตาม(Follower) เข้ามาด้วยความสมัครใจทางพุทธศาสนาเรียกว่าเป็นบวรารยศ คนเหล่านี้จะได้รับมอบภารกิจ (Mission) ให้ทำโดยขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้นำและจะไม่มีคำตอบแทนให้จะใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันด้วยความสมัครใจในขณะเดียวกันผู้นำซึ่งมีอำนาจชนิดนี้ก็จะไม่แสวงหากำไรจากการทำงานหรือรายได้กิจวัตรประจำวัน ผู้นำจะดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยศรัทธาจากผู้ที่นำสิ่งของมามอบให้

2.4 ผู้นำที่มีอำนาจชนิดนี้จะมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง มีการตั้งกฎเกณฑ์และเรียกร้องให้บริการปฏิบัติภารกิจ แม้ในบางอย่างอาจจะแตกต่างจากขนบธรรมเนียมหรือแบบแผนเดิมก็ตาม ดังนั้น อำนาจนี้จึงไม่อาจจะเข้าใจได้ด้วยเหตุผล และอาจจะไม่ยึดถือดังตัวอย่างการปฏิบัติที่มีมาก่อนแล้วตามขนบธรรมเนียมประเพณีก็ได้

2.5 อำนาจชนิดนี้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงชนิดที่เรียกว่า“การปฏิวัติ”ในทางความคิดเห็นหรือทัศนคติเก่า ๆ ผู้นำที่มีอำนาจชนิดนี้จะมีบารมีและดำรงอยู่ได้ด้วยแรงศรัทธาและ

การทำตนเป็นที่พึ่งในยามยากของคนอื่น อำนาจชนิดนี้จะมีอยู่ในผู้นำทางศาสนา หรือศาสดาของศาสนาต่าง ๆ ผู้นำในภาวะวิกฤติการณ์หรือผู้นำในการกู้ชาติเป็นต้น

3. อำนาจตามธรรมเนียมประเพณี (Traditional Authority)

อำนาจชนิดนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อว่าขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ มีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง ดังนั้นผู้ที่ปฏิบัติตามและอยู่ในกรอบของธรรมเนียมประเพณีอันเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไปย่อมจะเป็นผู้มีอำนาจ เช่น ผู้เฒ่า ผู้แก่ ซึ่งเป็นผู้สูงอายุของหมู่บ้านจะเป็นที่เคารพเชื่อฟังหรือยำเกรงจากคนในหมู่บ้าน ลักษณะของอำนาจชนิดนี้คือ

3.1 การเชื่อฟังและปฏิบัติตามอำนาจประเภทนี้ ขึ้นอยู่กับความศรัทธาในระบบดั้งเดิมหรือประเพณีซึ่งสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน เช่น การเคารพผู้เฒ่าในหมู่บ้าน การเคารพพระสงฆ์และความยำเกรงต่อครูบาอาจารย์ เป็นต้น

3.2 การเคารพเชื่อฟังอำนาจชนิดนี้ เป็นผลมาจากการรู้จักมักคุ้นและความจงรักภักดีเป็นส่วนตัว จึงไม่เรียกผู้นำซึ่งมีอำนาจนี้ว่าเป็นผู้บังคับบัญชาแต่อาจจะเรียกในลักษณะอื่น เช่น “ผู้หลัก ผู้ใหญ่” “เจ้านาย” “ลูกพี่” เป็นต้น

3.3 ผู้นำที่มีอำนาจแบบนี้ อาจจะมีอำนาจการสั่งการได้ แต่ไม่เป็นที่เคารพยำเกรง เช่น การทำบุญ สวดมนต์ หรือการสั่งให้ทำงานต่าง ๆ โดยอาศัยอำนาจอันมาจากความยำเกรง บริวาร หรือผู้ติดตามก็มักจะเป็นกลุ่มญาติกัน มีความสัมพันธ์กันโดยสายเลือด มิฉะนั้นก็จะเป็นผู้ที่เข้ามาเป็นพวกด้วยความสมัครใจ

3.4 อำนาจลักษณะนี้มีอยู่มากในสังคมประเทศด้อยพัฒนาหรือสังคมกำลังพัฒนา อำนาจตามขนบธรรมเนียมประเพณีดังกล่าวข้างต้นนี้ได้ใช้ในการกำหนดแบบของผู้นำอีกประเภทหนึ่ง คือ ผู้นำแบบสัญลักษณ์ (Symbolic Leaders) ซึ่งหมายถึงผู้นำที่มีลักษณะเป็นสัญลักษณ์ของผู้ที่อยู่ในตำแหน่งที่ควรแก่การเคารพนับถือ ตัวอย่างที่ประจักษ์ชัดในลักษณะนี้ได้แก่องค์พระมหากษัตริย์ ซึ่งได้รับการเทิดทูนเคารพสักการะจากปวงชนในฐานะองค์พระประมุขของประเทศ

สุรศักดิ์ ม่วงทอง (2543 : 15) ได้ศึกษาถึงความคิดของ Edwin B. Flippo ที่กล่าวถึง การแบ่งผู้นำโดยพิจารณาการใช้อำนาจของผู้นำออกเป็น 3 ลักษณะดังต่อไปนี้

1. ผู้นำแบบอำนาจนิยมหรือผู้นำแบบอัตตาธิปไตย (Autocratic or Authoritarian Leader) เป็นลักษณะผู้นำที่ตัดสินใจในการกำหนดนโยบายและวางแผนการปฏิบัติงานด้วยตนเองแล้วจึงกำหนดหรือมอบหมายให้สมาชิกทำตามแนวทางและแผนงานที่ตนกำหนดไว้ ผู้นำประเภทนี้มักจะไม่ค่อยสนใจรับฟังความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของสมาชิก

2. ผู้นำแบบตามสบายหรือผู้นำแบบเสรีนิยม(Laissez-faire Leader) คือผู้ที่ยอมให้สมาชิกแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ แต่มักจะไม่ตัดสินใจไม่ให้ข้อเสนอแนะไม่วางแผน ไม่กำหนดนโยบายโดยปล่อยให้สมาชิกแก้ปัญหาตนเอง หรือปล่อยให้สถานการณ์คลี่คลายไปเอง ผู้นำประเภทนี้จะไม่ค่อยพบ เพราะส่วนมากแล้วจะเป็นผู้นำอยู่ได้ไม่นานก็ต้องพ้นสภาพผู้นำ

3. ผู้นำแบบประชาธิปไตย(Democratic Leader) คือ ลักษณะของผู้นำที่เปิดโอกาสและกระตุ้นให้สมาชิกทุกคนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดนโยบาย และร่วมวางแผนการปฏิบัติงานของกลุ่ม ผู้นำประเภทนี้เต็มใจรับฟัง พิจารณาข้อเสนอแนะ และความคิดเห็นของสมาชิก

4.7 ความหมายของอิทธิพล (Influence)

อิทธิพล หมายถึง ศักยภาพความสามารถเฉพาะตัวบุคคลในการที่จะ โน้มน้าวให้คนอื่นเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ความคิดเห็น ค่านิยม ความเชื่อโดยปราศจากการบังคับขู่เข็ญ แต่ในการใช้อิทธิพลนั้นเป็นเรื่องแสดงความสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล และอิทธิพลจะเกิดขึ้นได้โดยต้องมีอำนาจอุดหนุนอยู่

แคทซ์และคาห์น (Katz and Kahn 1966 : 218) ได้ให้ความหมายของ อิทธิพล ว่าเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งบุคคลหนึ่งกระทำลงไปในทางที่ก่อให้เกิดผลตามที่ตั้งใจไว้

ไซมอน (Simon 1957 : 162) ได้ให้ความหมายว่า อิทธิพล เป็นการกระทำออกมาในรูปของการจูงใจ การเกลี้ยกล่อมและการเสนอแนะให้บุคคลอื่นกระทำตาม

สกอตและมิทเชลล์ (Scott and Mitchell 1972 : 211) ที่ว่าเมื่ออิทธิพลเกิดขึ้นกับบุคคลใดแล้วยอมทำให้บุคคลนั้นกระทำตามความต้องการของตน ซึ่งปกติแล้วจะไม่ทำเช่นนั้น

ลูธันส์ (Luthans 1985 : 447) พบว่า อิทธิพลเป็นอำนาจส่วนบุคคล (Personal influence) ซึ่งเกิดขึ้นนอกขอบเขตของอำนาจหน้าที่ อิทธิพลที่เกิดขึ้นมาจากคุณสมบัติส่วนตัว (Personal qualities) ก็ได้ ซึ่งรวมถึงความเป็นผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ บุคลิกลักษณะส่วนตัวและจากองค์ประกอบตามสถานการณ์อื่น ๆ

ไบร์สเตดท์ (Birestedt 1947 : 132) จึงสรุปว่า อิทธิพลแตกต่างจากอำนาจตรงที่ อิทธิพลพบมีลักษณะการ โน้มน้าวจิตใจ หรือชักจูง ในขณะที่อำนาจมีลักษณะบังคับแต่คำทั้งสองนี้มีความเกี่ยวข้องกับผู้นำทั้งคู่

ลักษณะการใช้อิทธิพลดูผลจากผลที่แสดงออกมาสามารถแยกออกเป็น 4 ประเภท

1) ไม่มีอิทธิพล เป็นกรณีที่ผู้ใช้อำนาจกระทำลงไปเพื่อเป้าหมายเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของคน แต่การใช้อำนาจนั้นไม่ได้ผล

- 2) อิทธิพลเบี่ยงเบน เป็นกรณีใช้อำนาจไปแล้วและเป้าหมายได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติ แต่พฤติกรรมนั้นไม่สอดคล้องกับเจตจำนงของผู้ใช้อำนาจ
- 3) อิทธิพลทางบวก เป็นการใช้อำนาจเพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติ และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของผู้ใช้อำนาจ
- 4) อิทธิพลทางลบ เป็นการใช้อำนาจและผู้ถูกใช้อำนาจหรือเป้าหมายได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติไปในทางตรงกันข้ามหรือไม่ตรงกับเจตนารมณ์ของผู้ใช้อำนาจ

4.7.1 วิธีการใช้อิทธิพล

1) การใช้อำนาจหน้าที่ เป็นการอ้างอิงอำนาจหน้าที่ หลักการแนวธรรมเนียมปฏิบัติ ประเพณี กฎเกณฑ์ การใช้อำนาจหน้าที่นี้มีลักษณะที่ไม่ขึ้นกับตัวบุคคล และมักไม่มีผลกระทบเป้าหมายโดยส่วนตัว เว้นแต่ผู้ใช้อำนาจเลือกปฏิบัติและอิทธิพลจากอำนาจหน้าที่ที่จะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัย ดังนี้

(1) การยอมรับของบุคคลทั่วไปหรือเป้าหมาย มีต่อกฎเกณฑ์และประเพณี และหลักการที่นำมาอ้าง

(2) การคาดคะเนถึงผลสะท้อนที่เป้าหมายจะได้รับ

2) การใช้อำนาจในการให้รางวัลและการลงโทษ เป็นการก่ออิทธิพลโดยอาศัยสิ่งที่มีคุณค่ามากระตุ้นให้เป้าหมายกระทำการตามเจตนารมณ์ของผู้ใช้อำนาจ

3) การใช้กำลัง เป็นการใช้อิทธิพลโดยวิธีรุนแรงหรือคุกคามว่าจะใช้วิธีรุนแรง

4) การใช้อำนาจอ้างอิง เป็นความผูกพันกันระหว่างเป้าหมายกับสิ่งที่ใช้อ้างอิง ซึ่งเป็นผู้ใช้อำนาจโดยอาศัยหลักความรัก ความชื่นชอบ ความเมตตาสงสาร ความใกล้ชิด เป็นเกณฑ์การสร้างอิทธิพลซึ่งการใช้อิทธิพลแบบนี้อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวมาก

4.7.2 วิธีการสร้างอิทธิพล จากผลที่แสดงออกมาของการใช้อิทธิพลนั้นย่อมมีวิธีการในการสร้างอิทธิพล ดังนี้

1) การใช้อิทธิพลในลักษณะข่มขู่ คุกคาม เช่น การใช้คำสั่ง

2) การใช้อิทธิพลในลักษณะชี้แจงให้ตระหนักถึงหลักการและเหตุผลข้อเท็จจริงโดยการอ้างหลักการ อำนาจหน้าที่

3) การใช้อิทธิพลชักชวนโดยใช้อำนาจอ้างอิง

4) การใช้อิทธิพลโดยการบิดเบือนข่าวสารข้อมูล

จากคำนิยามของ “อำนาจ” และ “อิทธิพล” มีความหมายที่แตกต่างกันในแนวความคิด แต่ในความเป็นจริงหรือการปฏิบัติ เราแบ่งแยกทั้งสองอย่างออกจากกันเป็นเรื่องที่ยากมากทั้งอำนาจและอิทธิพลมีความเกี่ยวข้องกับเราอย่างใกล้ชิดบางครั้งนักรัฐศาสตร์ยังรวมสองคำนี้ว่าเป็นอย่างเดียวกันเพราะทั้งสองสิ่งเป็นนามธรรม

กล่าวโดยสรุป ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งกลุ่มการเมืองจำเป็นต้องใช้อำนาจและอิทธิพลเข้ามาเกี่ยวข้อง ซึ่งถือว่าเป็นเทคนิคหรือกลไกอย่างหนึ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้ในปัจจุบันนี้เพราะนั่นหมายถึงศักยภาพของกลุ่มการเมือง ที่ทำให้ได้รับเลือกตั้งและสามารถครองใจประชาชนให้เลือกเข้ามาบริหารงานได้ตามเป้าหมายของกลุ่มการเมืองที่ได้มีการวางแผนหรือยุทธวิธีเอาไว้

5. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ

5.1 ความหมายของผู้นำ (Leader)

ผู้นำนับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในบทบาททางการเมืองที่ผู้นำและกลุ่มสมาชิกได้เสนอตัวแข่งขันเพื่อเข้ารับเลือกตั้ง และดำรงตำแหน่งทางการเมืองผู้นำจะต้องมีการสั่งสมบารมีไว้อย่างมากรวมถึงการมีแนวความคิดทางด้านนโยบาย มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีหน้าที่ ที่จะต้องมีการตัดสินใจหรือการกระทำการเพื่อชุมชนที่ตนเป็นผู้นำ จะต้องมีความเสียสละ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาท้องถิ่นให้เกิดความเจริญก้าวหน้าตลอดจนการแก้ปัญหาจำเป็นต้องการวางแผนทั้งระยะสั้นและระยะยาวได้รัดกุม มองเห็นประโยชน์ของท้องถิ่นเป็นหลัก

คำนิยามของสังคมในชนบทที่ได้รับการยอมรับนับถือผู้นำจึงควรเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีประสบการณ์ มีความเชี่ยวชาญ มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานได้เป็นอย่างดี มีวินัย ซื่อสัตย์ สุจริต มีคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจซึ่งคุณสมบัติต่าง ๆ เหล่านี้จะเป็นองค์ประกอบที่ทำให้ผู้เสนอตัวได้รับการยอมรับจากประชาชน

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2542 : 137) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีบทบาทหรืออิทธิพลเหนือผู้อื่นในกลุ่มเดียวกันคือ เป็นผู้อำนวยการ จูงใจ ประสานงาน สั่งการให้สมาชิกในกลุ่มปฏิบัติตามเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของกลุ่ม

อำไพ อินทรประเสริฐ (2542 : 6) กล่าวว่า ผู้นำ คือ เป็นกระบวนการใช้อิทธิพลทางสังคม (Social Influence Process) ต่อกิจกรรมของกลุ่มบุคคลในสถานการณ์อย่างหนึ่งเพื่อนำ

กลุ่มให้บรรลุวัตถุประสงค์ผู้นำจึงต้องรู้จักใช้ศิลปะในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อปฏิบัติและอำนวยความสะดวกให้เกิดความร่วมมือในการดำเนินงานจนบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การจะเป็นผู้นำได้นั้นจะต้องมีกระบวนการหรือยุทธวิธีในการโน้มน้าวใจคนให้ร่วมมือในการทำกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทางดีหรือไม่ดีก็ได้และการเป็นผู้นำนั้นอาจได้มาโดยตำแหน่งหรือสถานการณ์ก่อให้เกิดภาวะผู้นำก็ได้

สทวน สุทธิเลิศอรุณ (2543 : 282) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่มีศิลปะในการจูงใจสมาชิกในกลุ่มหรือทีมงานให้ปฏิบัติตามคำสั่งของตนได้

ขงยุทธ เกษสาคร(2544 : 68) กล่าวว่า ผู้นำ คือ ผู้ที่มีบุคลิกลักษณะคุณสมบัติเด่นกว่าผู้อื่นในกลุ่มและมีอิทธิพลมากกว่าบุคคลอื่นๆ ในหน่วยงานทั้งสามารถสร้างความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นแก่หน่วยงานนั้น ๆ ได้ดังนั้น ผู้นำจึงหมายถึงบุคคลใดบุคคลหนึ่งซึ่งรับบทบาทเป็นผู้บริหารประสานประโยชน์ในกลุ่มเสมือนเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่มซึ่งมีอิทธิพลและอำนาจ สามารถบังคับบัญชาบุคคลในกลุ่มให้ปฏิบัติงานจนบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้

วินัย มนต์ปัญญากุล (2544 : 28) ได้ให้ความหมายของ ผู้นำ ไว้ว่า หมายถึง บุคคลที่สามารถมีอิทธิพลเหนือบุคคลอื่น โดยได้รับความเคารพนับถือ ความไว้วางใจให้ความร่วมมือร่วมใจเพื่อก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีหรือบรรลุวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2545 : 229) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลซึ่งมีผู้ตามและมีอิทธิพลที่จะทำให้ผู้ตามช่วยกันกำหนดวัตถุประสงค์และบรรลุวัตถุประสงค์นั้นหรือเป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จโดยใช้อิทธิพลจูงใจผู้อื่นให้ปฏิบัติตาม ผู้นำเป็นผู้ตัดสินใจ กำหนดปัญหา วางแผนและรับผิดชอบต่อความอยู่รอดหรือการพัฒนาขององค์การ นอกจากนั้นแล้วผู้นำยังมีส่วนทำให้เกิดวิสัยทัศน์ขององค์การและพนักงาน รวมทั้งสามารถใช้อำนาจหรืออิทธิพลต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อมเพื่อนำกลุ่มประกอบกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง การเป็นผู้นำนั้นเป็นเรื่องง่ายแต่การเป็นผู้นำที่ดีนั้นเป็นเรื่องยาก

ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545 : 238) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่มีบทบาทสำคัญซึ่งสามารถนำหรือประสานการทำงานของสมาชิกในกลุ่ม ให้ทำงานกันจนประสบความสำเร็จโดยบุคคลนั้นได้รับการยอมรับจากสมาชิกในกลุ่มด้วย

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545 : 2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ คือ บุคคลที่ได้รับมอบหมาย ซึ่งอาจโดยการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกให้มีอิทธิพลและบทบาทเหนือกลุ่มสามารถที่จะจูงใจชักนำ หรือชี้นำให้สมาชิกของกลุ่มรวมพลังเพื่อปฏิบัติภารกิจต่าง ๆ ของกลุ่มให้สำเร็จ

ซาง (Chang 1963 : 119) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่สามารถดึงเอาการตอบสนองที่จำเป็นและสร้างสรรค์จากผู้อื่น เพื่อปฏิบัติงานอย่างใดอย่างหนึ่งให้เสร็จสิ้นไป

ดับริน (DuBrin 1998 : 431) ได้ให้ความหมายของ ผู้นำ ไว้ว่า เป็นบุคคลที่ทำให้องค์การประสบความสำเร็จและบรรลุผลสำเร็จ โดยเป็นผู้ที่มีบทบาทแสดงความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่เป็นผู้ได้บังคับบัญชา หรือผู้นำคือบุคคลซึ่งก่อให้เกิดความมั่นคงและช่วยเหลือบุคคลต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม

กล่าวโดยสรุป ผู้นำ หมายถึง บุคคลที่ได้รับการยกย่อง ขอมรับหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้ นำของกลุ่มหรือองค์กร เป็นผู้ที่มีความสามารถที่เกิดจากตัวเองสามารถชักจูงให้ผู้อื่นปฏิบัติตามจนความสามารถของเขาเป็นที่ขอมรับหรือยกย่องของกลุ่มให้เป็นผู้ นำและนำกลุ่มไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย

5.2 ความหมายของภาวะผู้นำ (Leadership)

ภาวะผู้นำนั้นมีความหมายใกล้เคียงกับผู้นำ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่งสำหรับความสำเร็จของผู้นำ ภาวะผู้นำได้รับความสนใจและมีการศึกษาเป็นเวลานานแล้ว เพื่อให้รู้ว่าอะไรเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยให้ผู้นำมีความสามารถในการนำ หรือมีภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพโดยมีผู้ให้คำนิยามมากมายดังนี้

บัลเจิต แทนพิทท์ (2540 : 54) สรุปไว้ว่า ภาวะผู้นำ คือ ความสามารถที่จะตัดสินใจว่าอะไรที่ควรจะทำและทำให้คนอื่นต้องการที่จะทำสิ่งนั้น

นพมาศ ชีรเวทิน (2542 : 100) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง ภาวะที่ผู้นำสามารถทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายของสิ่งที่หมายเอาไว้ ถ้าจะมองในแง่มุมมองของประชาธิปไตยภาวะผู้นำก็อาจจะหมายถึงภาวะความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลต่อกันและกันระหว่างสมาชิกของกลุ่มทั้งหลายกับผู้นำจะสังเกตได้ว่าภาวะผู้นำอาจจะมีได้หลายรูปแบบ แบบที่เป็นประชาธิปไตยมากกว่าก็จะทำให้ผู้ตามมีอิทธิพลตามผู้นำได้มากกว่าภาวะผู้นำแบบเป็นประชาธิปไตยน้อยกว่า ลักษณะการถ่วงดุลอำนาจจะไม่เท่ากับแบบประชาธิปไตย

พรนพ พุกกะพันธุ์ (2544 : 2) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ คุณสมบัติ เช่น สติปัญญา ความดีงามความรู้ความสามารถของบุคคลที่ชักนำให้คนทั้งหลายมาประสานกันและพากัน ไปสู่จุดมุ่งหมายที่ดีงาม

สมศักดิ์ ขาวลาภ (2544 : 15) ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ หมายถึง ศิลปะและความสามารถในการนำและการจูงใจผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคนให้ทำงานด้วยความเต็มใจและกระตือรือร้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่มและขององค์การ

เจษฎา บุญมาโฮม(2546 : 185) ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่เกิดจากบุคคลหนึ่ง ใช้อิทธิพลที่มีอยู่เหนือสมาชิกคนอื่นในกลุ่มจัดการนำกลุ่มให้ก้าวไปสู่จุดมุ่งหมายที่กลุ่มหรือองค์กรปรารถนา

เดวิสและนิวส์ทอม (Davis and Newstrom 1985 : 158) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยสำคัญในการรวมกลุ่มคนและจูงใจคนให้มุ่งไปยังเป้าหมายที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญของการเป็นผู้นำที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการปฏิบัติงานและบังเกิดความก้าวหน้าแก่ผู้ร่วมงานเป็นการเสริมสร้างองค์กรหรือหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ดาฟท์ (Daft 1999 : 5) ให้ความหมายของ ภาวะผู้นำ ว่าเป็นความสัมพันธ์ที่มีอิทธิพลระหว่างผู้นำ (Leader) และผู้ตาม(Follower) ซึ่งทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน (Shared Purpose)

เฮอร์เชย์และแบลนชาร์ด(Hersey and Blanchard 1970 : 86) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเป็นกระบวนการใช้อิทธิพลในการปฏิบัติงานของบุคคลหนึ่งที่มีมุ่งไปสู่การบรรลุเป้าหมายภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดไว้ ถ้าสถานการณ์เปลี่ยนแปลงไปความเป็นผู้นำในรูปของกระบวนการใช้อิทธิพลก็ต้องเปลี่ยนแปลงไปด้วย

มอร์เฟต จอห์นและเรลเลอร์ (Morphet, Johns and Reller 1974 : 122) สรุปว่า ภาวะผู้นำ เป็นการใช้อำนาจพฤติกรรมความเชื่อและเป้าหมายของผู้นำในองค์กรนั้นเพื่อจูงใจให้บุคคลอื่น ๆ ร่วมมือกันในการปฏิบัติงาน

จากความหมายของคำว่า ภาวะผู้นำ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายไว้ดังกล่าวข้างต้นทั้งนักวิชาการไทยและชาวต่างประเทศ พอจะประมวลสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีความหมายแสดงถึงความสัมพันธ์ของคนใน 3 ลักษณะ คือ

1. ความเป็นผู้นำ
2. ความเป็นผู้ตาม
3. และสถานการณ์

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลแสดงลักษณะหรือคุณสมบัติส่วนตัวเมื่อได้มีการปฏิสัมพันธ์กับกลุ่ม เป็นความสามารถที่เกิดขึ้นระหว่างที่มีการทำงานร่วมกันทำให้กิจกรรมของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายหรือผลสำเร็จ

5.3 ความจำเป็นที่สังคมต้องมีผู้นำ

ในสังคมมนุษย์มีความแตกต่างจากสังคมของสัตว์ชนิดอื่นอยู่หลายประการก็จริง หากแต่การรวมกลุ่มกันของมนุษย์ ก่อให้เกิดพลังในรูปแบบหนึ่งในการสร้างสรรค์พัฒนา ดังนั้น

ในสังคมหนึ่ง ๆ จึงจำเป็นต้องมีผู้นำด้วยเหตุผลหลายประการด้วยกันซึ่งณรงค์ สินสวัสดิ์(2537 : 1-8) ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่สังคมต้องมีผู้นำไว้ดังนี้

การรวมกันเป็นกลุ่มของสังคมมนุษย์ มนุษย์จะอยู่รวมกันเป็นกลุ่มตั้งแต่กลุ่มเล็กคือ ครอบครัวหลายครอบครัวเป็นหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ และหลาย ๆ เมืองรวมกันเป็นประเทศ การอยู่รวมเป็นกลุ่มของมนุษย์เราเรียกว่า สังคม การที่มนุษย์รวมกันนั้นจะต้องเป็นประโยชน์แก่ตัวมนุษย์เอง

ประการแรก คือ ความมั่นคงปลอดภัย ถ้ามนุษย์อยู่ตามลำพังก็จะมีอันตรายจากมนุษย์ด้วยกันเองมากกว่าที่มนุษย์รวมอยู่ในสังคม นอกจากอันตรายจากมนุษย์ในสังคมเดียวกันเองแล้ว อันตรายก็ยังมาจากคนต่างสังคม ต่างชาติ ต่างภาษา เพราะฉะนั้นการรวมกันอยู่เป็นกลุ่มมากเท่าใดโอกาสจะรวมกันต่อสู้เพื่อความปลอดภัยของตัวเองจากการทำร้ายของคนจากสังคมอื่นก็จะมีมากขึ้นเท่านั้น

ประการที่สอง คือ ประโยชน์ในแง่ของวัตถุ เฟลโต นักปราชญ์ชาวกรีกได้เคยกล่าวถึงประเด็นนี้ว่า การที่คนรวมกันนั้นก็เพราะผลประโยชน์ คือ คนถ้าอยู่โดดเดี่ยวแล้วจะไม่อาจแสวงหาสิ่งที่เขาต้องการ แต่ละคนที่มาอยู่รวมกันก็จะทำงานที่ตนถนัดบางคนก็เมื่อเป็นเช่นนี้คนจึงต้องไปอาศัยไหว้วานคนอื่นเพื่อให้มาช่วยจัดหาสิ่งที่เขาต้องการแต่ละคนที่มาอยู่รวมกันก็จะทำงานที่ตนทำถนัด ข้อคิดของเฟลโตนั้นจะเข้าใจได้ง่าย ปัจจุบันนี้แต่ละวันเราต้องใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสบายต่าง ๆ มากมาย ถ้ามนุษย์อยู่ตัวคนเดียวและต้องทำทุก ๆ อย่างที่เราใช้สอยเองแล้ว คงไม่มีใครทำสิ่งอำนวยความสะดวกที่เราใช้อยู่ในปัจจุบัน

5.4 หน้าที่ของผู้นำ

ความสำคัญของผู้นำประการหนึ่งก็คือ การปฏิบัติหน้าที่ในฐานะที่เขาดำรงอยู่ซึ่งหน้าที่ของผู้นำสามารถให้คุณและโทษทั้งกับตัวเองและสมาชิก หรือประชาชนที่อยู่ภายใต้การนำของเขา เช่น มีหน้าที่ในฐานะผู้บริหาร ผู้วางแผน ผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม เป็นต้นซึ่งในแต่ละภาคส่วนที่ผู้นำดำรงอยู่ล้วนมีความสำคัญทั้งสิ้นในการบริหารขององค์กรหรือหน่วยงานต่าง ๆ นอกจากจะมีการแบ่งส่วนของงานออกเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อความสะดวกในการทำงานและรับผิดชอบ ซึ่งมีนักวิชาการที่กล่าวถึงหน้าที่ของผู้นำมีด้วยกันหลากหลายดังนี้

เฮวลา เทเซอร์คอปต์ (2527 : 132-133) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับหน้าที่ของผู้นำไว้ว่า ผู้นำกลุ่มควรกระทำเพื่อให้กลุ่มสามารถทำงานให้ประสบผลสำเร็จด้วยดีมี 5 ประการ คือ

1. การริเริ่มการทำงานของกลุ่ม (Initiating) คือ บทบาทหน้าที่ในการริเริ่มการดำเนินงานของกลุ่ม และช่วยให้กลุ่มทำงานไปได้โดยเสนอแนวทางในการคิดและการกระทำ

ให้แก่กลุ่มเสนอวิธีการทำงานและกระตุ้นให้กลุ่มอภิปรายและแสดงความต้องการของกลุ่มเพื่อหาแนวทางในการทำงาน เป็นต้น

2. การวางระเบียบการทำงาน (Regulating) คือ บทบาทหน้าที่ในการแนะนำแนวทางและการกระตุ้นการทำงานของกลุ่ม เช่น การตั้งเป้าหมายในการทำงานวางขั้นตอนในการทำงาน กำหนดระยะเวลาในการทำงาน การสรุปรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

3. การเสนอข้อมูล (Informing) คือ บทบาทในการเสนอข้อมูล และความคิดใหม่ๆ ให้แก่กลุ่มเช่นเดียวกับสมาชิกอื่น ๆ

4. การสนับสนุนบรรยากาศในการทำงาน (Supporting) คือ บทบาทหน้าที่การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และช่วยให้ทุกคนอยากทำงาน เช่น การกระตุ้นให้ทุกคนอยากทำงาน การประนีประนอม การลดความตึงเครียดในการทำงาน การควบคุมสถานการณ์ในกลุ่ม เป็นต้น

5. การประเมินผล (Evaluating) คือ บทบาทหน้าที่ช่วยให้กลุ่มประเมินการทำงาน คือ ประเมินการตัดสินใจ จุดมุ่งหมายและวิธีการของกลุ่มเพื่อช่วยให้ได้ข้อสรุปที่ถูกต้องแน่นอน
พนม ลิ้มอารี (2529 : 68-71) ได้สรุปบทบาทและหน้าที่ผู้นำโดยทั่วไปดังนี้

1. ผู้นำในฐานะผู้บริหาร (The Leader as Executive) เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ เป็นผู้นำด้านการวางนโยบายและตั้งวัตถุประสงค์ของกลุ่มให้มีการปฏิบัติโดยถูกต้องครบถ้วน

2. ผู้นำในฐานะผู้วางแผน (The Leader as Planner) ผู้ทำหน้าที่วางแผนการปฏิบัติงาน เป็นผู้ตัดสินใจเลือกวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้กลุ่มบรรลุตามวัตถุประสงค์

3. ผู้นำในฐานะผู้วางแผนนโยบาย (The Leader as Policy Maker) เป็นผู้กำหนดนโยบายและเป้าหมายของกลุ่ม

4. ผู้นำในฐานะผู้เชี่ยวชาญ (The Leader as Expert) ผู้นำจำเป็นที่จะต้องมีความรู้และมีทักษะเป็นอย่างดี

5. ผู้นำในฐานะตัวแทนของกลุ่มเพื่อติดต่อกับภายนอก (The Leader as External Group Representative) เนื่องจากสมาชิกของกลุ่มไม่สามารถที่จะติดต่อกับกลุ่มอื่นหรือบุคคลภายนอกได้อย่างทั่วถึง ผู้นำจึงเป็นตัวแทนในการติดต่อเชื่อมประสานกับภายนอก

6. ผู้นำในฐานะผู้ควบคุมความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม (The Leader as Controller of Internal Relations) ผู้นำมีหน้าที่ควบคุมดูแลการดำเนินงานภายในกลุ่มไม่ว่าจะมีเรื่องอะไรเกิดขึ้นในกลุ่มผู้นำจะเป็นผู้คอยควบคุมสถานการณ์และให้ความสนใจต่อสมาชิก

7. ผู้นำในฐานะผู้ให้รางวัลและลงโทษ (The Leader as Purveyor of Rewards and Punishment) ผู้นำมีอำนาจที่จะให้รางวัลหรือลงโทษบุคคลอื่น ๆ ในกลุ่มได้

8. ผู้นำในฐานะผู้ตัดสินใจประนีประนอม (The Leader as Arbitrator and Mediator) เมื่อมีการขัดแย้งเกิดขึ้น ผู้นำจะทำหน้าที่ตัดสินใจไกล่เกลี่ยประนีประนอมให้เกิดความเข้าใจซึ่งกันและกัน

9. ผู้นำในฐานะที่เป็นบุคคลตัวอย่าง (The Leader as Example) ผู้นำจะต้องมีความประพฤติดีหรือปฏิบัติงานดีเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับสมาชิก

10. ผู้นำในฐานะสัญลักษณ์ของกลุ่ม (The Leader as Symbol of the Group) ผู้นำจะเป็นบุคคลที่ดีกับสมาชิกทุกคน มีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม จนสมาชิกยกย่องว่าเป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม

11. ผู้นำในฐานะตัวแทนรับผิดชอบ (The Leader as Substitute for Individual Responsibility) ผู้นำจะต้องรับผิดชอบต่อการตัดสินใจและกระทำการบางอย่างของบุคคลภายในกลุ่มหรือรับผิดชอบต่อกิจการทั้งหมดที่สมาชิกในกลุ่มได้กระทำลงไป

12. ผู้นำในฐานะผู้มีอุดมคติ (The Leader as Ideologist) ผู้นำเป็นผู้กำหนดอุดมคติ สร้างความเชื่อ และศรัทธาต่าง ๆ ให้แก่สมาชิก

13. ผู้นำในฐานะบิดา (The Leader as Father Figure) ผู้นำจะมีการวางตัวเป็น ผู้ใหญ่หรือมีอาวุโสที่สุดในกลุ่ม เป็นที่พึ่งทางใจของสมาชิกเมื่อเขาเกิดความทุกข์

14. ผู้นำในฐานะแพะรับบาป (The Leader as Scapegoat) ผู้นำที่จะรับผิดชอบ จะต้องตระหนักดีว่า ถ้าเกิดความเสียหายในการปฏิบัติงานหรือในการดำเนินกิจกรรมใด ๆ ตัวผู้นำเองย่อมถูกลงโทษแทนสมาชิกคนอื่น ๆ

15. ผู้นำในฐานะผู้ให้คำปรึกษา (The Leader as Counselor) ผู้นำจะต้องเป็นผู้ให้ความกระจ่างแก่สมาชิกในกลุ่มในเรื่องต่าง ๆ ที่เขามาขอคำปรึกษาจะต้องยินดีรับฟังเรื่องความทุกข์ร้อนต่าง ๆ ที่สมาชิกระบายให้ฟัง และช่วยแก้ปัญหาเหล่านั้น ๆ ของตนได้ด้วยดี

Krech D. Crutchfield and E.L. Ballachy 1948 : 421-453 (อ้างถึงใน พิมใจ โอภาณุรักษ์ธรรม 2542 : 52-53) ได้กำหนดหน้าที่ของผู้นำออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1. หน้าที่หลัก (Primary Function)

1.1 ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้บริหาร (Executive) และเป็นผู้ประสานงานกลุ่มโดยมอบหมายงานให้ผู้รับผิดชอบนำไปปฏิบัติ อาจจะเป็นผู้ตัดสินใจนโยบายและวัตถุประสงค์ของกลุ่มโดยตรงหรือไม่ก็ได้ แต่ก็ทำหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงในการบริหารงาน

1.2 ผู้นำทำหน้าที่วางแผน(Planner) เป็นผู้มีหน้าที่ในการประเมินสถานการณ์ ในภายหน้าว่า หากมีปัญหาแล้วจะแก้ปัญหานั้นอย่างไร แล้วเตรียมแผนการไว้ล่วงหน้า อาจจะเป็น แผนระยะสั้นหรือยาวก็ได้ จะวางแผนคนเดียวหรือคนอื่นช่วยคิดก็ได้

1.3 ผู้นำทำหน้าที่เป็นผู้วางนโยบาย (Policy Maker) การวางนโยบายอาจจะมี ผู้ร่วมแสดงความคิดเห็นโดยสมาชิกในกลุ่มร่วมกันวางนโยบายหรือผู้นำวางนโยบายเพียงผู้เดียว ในกรณีหลังนี้จะเกิดขึ้นกับผู้นำที่มีความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ ในฐานะที่ผู้นำเป็นตัวแทนกลุ่มในการติดต่อภายนอกในนามกลุ่มและทำหน้าที่ควบคุมความสัมพันธ์ในกลุ่ม ขจัดความขัดแย้งระหว่างคนในกลุ่ม รวมทั้งการลงโทษและการให้รางวัล สิทธิดังกล่าวนี้ จึงทำให้สามารถควบคุมกลุ่มและกำหนดนโยบายได้

2. หน้าที่รอง (Secondary Function)

2.1 ทำหน้าที่เป็นบุคคลตัวอย่าง (Example)

2.2 ทำหน้าที่เป็นสัญลักษณ์ของกลุ่ม (Symbol of The Group) ผู้นำประเภทนี้ มักจะเป็นบุคคลที่ได้ดำรงตำแหน่งนี้เป็นเวลานาน

2.3 ทำหน้าที่เป็นตัวแทนกลุ่ม รับผิดชอบในเมื่อเกิดปัญหาหรือสมาชิก ต้องการให้ช่วยตัดสินใจ

2.4 ผู้นำทำหน้าที่เป็นบุคคลในอุดมคติของเหล่าสมาชิก (Ideologist) เป็นที่เคารพยกย่องในด้านคุณค่าต่าง ๆ และทุกคนก็ให้ความเชื่อฟังในตัวผู้นำ

2.5 ผู้นำมีบทบาทที่บุคคลอื่นต้องการจะเอาเยี่ยงอย่าง

2.6 ผู้นำทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและรับฟังพร้อมทั้งช่วยจัดปัญหา คล้ายกับที่รองรับอารมณ์ความทุกข์ความโศกเศร้าของผู้อื่น ทั้งนี้เพื่อความคงอยู่ต่อไปของกลุ่มนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป หน้าที่ของผู้นำ คือ การปฏิบัติงานซึ่งเป็นภาระทำให้หน่วยงาน องค์กร หรือสังคมให้ก้าวหน้าบรรลุจุดมุ่งหมายไปสู่ความสำเร็จ การปฏิบัติหน้าที่ของผู้นำนั้นต้องพิจารณาให้เหมาะสมกับงานและสถานการณ์โดยต้องอาศัยหลักวิชาการหลักมนุษยสัมพันธ์ หลักมนุษยธรรมและหลักคุณธรรมประกอบกับการพิจารณาตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อผลสัมฤทธิ์ของงานนั้น

5.5 คุณสมบัติของผู้นำ

ผู้นำที่สามารถปกครองหรือนำพาหมู่คณะไปสู่จุดหมายได้ หรือบรรลุวัตถุประสงค์และบรรลุเป้าหมายนั้น ผู้นำจำเป็นต้องมีบารมีในตนเองพอสมควร เนื่องจากว่าบารมีของผู้นำเป็นทรัพยากรทางอำนาจอันเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ที่จะทำให้งานหรือภาระต่าง ๆ ที่ผู้นำกำหนดหรือต้องการชี้แนะให้แก่ผู้ตามได้แก่ประชาชนหมู่ใหญ่ปฏิบัตินั้น เป็นสิ่งที่จำเป็นเพราะ

องค์ประกอบอันเป็นที่มาของอำนาจนี้ มีเหตุผลถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้ว่าจะสำเร็จได้หรือไม่ และคุณสมบัติที่ผู้นำจำเป็นต้องมีคือ

1) รู้หลักการ เมื่อดำรงตำแหน่งมีฐานะต้องรู้หลักการทำงานรู้หน้าที่รู้กฎเกณฑ์ กติกาที่เกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครองประเทศต้องรู้หลักรัฐศาสตร์และรู้กติกาของรัฐคือกฎหมายแล้วก็นำอยู่ในหลักการให้ได้เพราะชุมชน สังคม องค์กรหรือกิจการอะไรก็ตามต้องมีหลักการ

2) รู้จุดหมาย ผู้นำจะต้องมีความชัดเจนในจุดหมาย และมีความมุ่งมั่นที่จะไปให้ถึงจุดหมายโดยไม่หวั่นไหวกับแรงเสียดสี

3) ตนเอง จะต้องสำรวจตนเองและรู้ตนเองอยู่เสมอ ยิ่งเป็นผู้นำก็ยิ่งต้องพัฒนาตนเองตลอดเวลา

4) รู้ประมาณ คือ รู้จักความพอดี ขอบเขตความเหมาะสม

5) รู้กาลเวลา คือ รู้ลำดับ ระยะเวลา จังหวะ ปริมาณความเหมาะสมว่าเวลาไหนควรกระทำอะไร

6) รู้สังคมนุมชนว่าอยู่ในสถานการณ์อย่างไร มีปัญหาอะไร มีความต้องการอะไรอย่างไร

7) รู้จักบุคคลที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงาน คนที่เราไปให้บริการรู้จักวิธีพูดจาสร้างความสัมพันธ์แนะนำดีชมจะให้เขาอมรับได้อย่างไร

ลิขิต ชีรเวคิน (2536 : 232 – 233) ได้ทำการรวบรวมคุณสมบัติ ที่จะทำให้เกิดผู้นำบารมีคือ

1. เป็นคนมีชื่อเสียง กล่าวคือ เป็นที่รู้จักในวงการณ์นั้น ๆ ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Visibility เช่น พอเอ่ยชื่อก็มีคนรู้จักว่าเป็นใคร

2. เป็นคนมีความสามารถเหมาะสมกับงานที่จะไปรับตำแหน่งหรือสามารถจะใช้คนอื่นทำงานนั้นได้

3. มีลักษณะผู้นำมีความเชื่อมั่น สามารถเป็นผู้นำคนอื่นได้

4. มีศีลธรรมและคุณธรรม คนเชื่อว่าเป็นคนดี

5. มีอาวุโส คือ มีอายุหรือการทำงาน ประสบการณ์มากพอ

6. มีบุคลิกลักษณะดี เสียงเพราะ รูปร่างสูงสง่า น่าเกรงขาม

7. เป็นคนมีฐานะทางสังคมมาจากตระกูลดีมีการศึกษาหรือภริยามาจากตระกูลดี

8. มีฐานะทางเศรษฐกิจดี

9. ถ้าเป็นทหาร ต้องอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจ คนเกรงกลัว

10. มีเสน่ห์ คนเห็นแล้วชอบ

อารี โสคติพันธุ์ (2538 : 28 – 29) ได้สรุปคุณสมบัติของผู้นำไว้ โดยพิจารณาความหมาย จากคำว่า LEADERSHIP ดังนี้

1. L = Love คือ มีความรักในหน้าที่ รักผู้ใต้บังคับบัญชา รักความยุติธรรม รักความก้าวหน้า
 2. E = Education and Experience คือ มีการศึกษาดี มีประสบการณ์เป็นแบบอย่างได้ หรือเป็นได้ทั้งในฐานะผู้นำและเป็นครูคนอื่น
 3. A = Adaptability คือ มีความสามารถในการปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์สิ่งแวดล้อมได้ รู้จักแก้ปัญหาเฉพาะหน้าในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป
 4. D = Decisiveness คือ มีความสามารถในการพิจารณาตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง
 5. E = Enthusiasm คือ มีความกระตือรือร้น ตั้งใจทำงานอย่างจริงจัง และสามารถชักนำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานอย่างจริงจังได้ด้วย
 6. R = Responsibility คือ มีความรับผิดชอบในส่วนของตน และผู้อื่นที่ได้ทำลงไป ไม่ปิดความรับผิดชอบ และรวมถึงความรับผิดชอบที่เกิดจากการสั่งงานที่มีความเสี่ยง (risk) หรือตัดสินใจอย่างรีบด่วน
 7. S = Sacrifice and Sincerity คือ มีความเสียสละและอุทิศผลประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมด้วยความจริงใจ
 8. H = Harmony คือ มีความนุ่มนวล โอบอ้อมผ่อนปรน ก่อให้เกิดความรักสามัคคี และอาจหมายถึงการถ่อมตัว (Humble) ตามกาลเทศะด้วย
 9. I = Intellectual Capacity คือ มีความเฉลียวฉลาด มีไหวพริบทันคนทันเหตุการณ์
 10. P = Persuasiveness คือ มีความสามารถในการจูงใจคน
- จากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ผู้นำพึงมีตามที่กล่าวมานี้สามารถสรุปเป็นลักษณะใหญ่ๆ ได้ดังนี้ คือ
- ลักษณะทางสติปัญญา คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีไหวพริบและเชี่ยวชาญ มีความสามารถในการวินิจฉัยปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเฉียบแหลมและทันที่
- ลักษณะทางอุปนิสัย คือ มีพฤติกรรมหรือสิ่งที่ปฏิบัติเป็นประจำในทางที่ดี ซึ่งหมายถึงการปฏิบัติอยู่ในศีลธรรมอันดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความอ่อนโยน ความมีสัจจะ ความรับผิดชอบและความไม่เห็นแก่ตัว เป็นต้น

ลักษณะทางอารมณ์ คือ มีความสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองและบทบาทของการเป็นผู้นำได้ ไม่ควรใช้อารมณ์ในการทำงานหรือตัดสินใจในการทำงานแต่ควรใช้เหตุผลแทนเมื่อผู้นำสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองก็จะเป็นแบบอย่างที่ดีและเป็นผลดีต่อการปฏิบัติงานนั้น

ลักษณะทางร่างกาย คือ ผู้นำที่ดีควรเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพทางกายดี อันได้แก่ การมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง เพราะร่างกายที่แข็งแรงย่อมมีผลต่อศักยภาพในการปฏิบัติงานทำให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงดีย่อมแสดงออกซึ่งบุคลิกภาพของการเป็นผู้นำให้เด่นชัดขึ้น

กล่าวโดยสรุป คุณสมบัติของผู้นำ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เป็นมรรควิธีหรือกลยุทธ์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของผู้นำ ปัญหาในการปกครอง ปัญหาในการบริหาร ปัญหาของผู้ใต้บังคับบัญชา และปัญหาจากสภาพแวดล้อมอื่น ๆ นอกจากนี้สถานภาพของผู้นำในด้านของพรสวรรค์ส่วนตัวของผู้นำที่มีการพูดหรือความสามารถในการเจรจาต่อรองและสามารถขับเคลื่อนภารกิจนั้น ๆ ให้บรรลุเป้าหมายได้ อีกทั้งคุณสมบัติของผู้นำยังเป็นปัจจัยให้ผู้นำมีสัมพันธภาพหรือความสัมพันธ์อันดีกับมวลชน รวมถึงเป็นที่ยกย่องและทำให้มวลชนยอมรับเลือกให้มาดำรงตำแหน่งผู้นำได้อย่างชอบธรรมและทำหน้าที่ของผู้นำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.6 ทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำ

ศิริพร พูนชัย (2547 : 34-40) ได้อธิบายถึงทฤษฎีคุณลักษณะของผู้นำไว้ว่า ทฤษฎีนี้เชื่อว่า บุคคลบางคนเกิดมาพร้อมด้วยลักษณะบางประการที่จะช่วยสนับสนุนให้เขาเป็นผู้นำได้ ซึ่งหมายถึงคุณลักษณะ ดังนี้

1. บุคลิกภาพ (Personality) เป็นเรื่องที่ติดมากับตัวบุคคลแต่ละคน ในส่วนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นได้ บุคลิกภาพดังกล่าว ได้แก่ ความสามารถในการปรับตัว ความต้องการที่จะนำ ความต้องการทางอารมณ์ ความเป็นตัวของตัวเอง ความอดทนพยายาม ความคิดสร้างสรรค์ ความทะเยอทะยาน

2. ความรู้ ความสามารถ (Intelligence) สมรรถนะของคนเรานี้ธรรมชาติสร้างมาเพื่อใช้สติปัญญาให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ความรู้ความสามารถจะเห็นได้จาก เชาว์ปัญญา ความแม่นยำในการตัดสินใจ ระดับความรู้ ความคล่องแคล่วในการใช้ภาษา

3. คุณลักษณะด้านสังคม (Social skill) การเข้าสังคมเป็นของคนทุกคน เพราะคนเราไม่สามารถอยู่ได้คนเดียวในโลกการเข้าสังคมของคนแต่ละระดับต้องมีพิธีรีตองแตกต่างกันออกไปตามสภาพการณ์และเหตุการณ์นั้น ๆ คุณลักษณะด้านสังคม เช่น การรู้จักประนีประนอม ความสามารถในการบริหาร ความร่วมมือ ความเป็นที่นิยมชมชอบ ความเป็นนักการทูต

4. คุณลักษณะด้านกายภาพ (Physical characteristics) ถือเป็นเรื่องที่คิดว่ามาอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งสิ่งเหล่านี้อาจสามารถแก้ไข ปรับปรุงด้วยการให้อาหารหรือรับประทานอาหารที่ถูกสุขลักษณะ รวมทั้งการออกกำลังกายที่เหมาะสมด้วย คุณลักษณะด้านกายภาพมีดังนี้ ส่วนสูง น้ำหนัก ความฝึกฝนความสมบูรณ์ของร่างกาย

5. ผู้นำที่ดีตามที่สังคมคาดหวังนอกจากมีคุณสมบัติตามที่กล่าวมาแล้ว ผู้นำที่ดีควรมีลักษณะเพิ่มเติมต่อไปนี้ คือ ใจกว้างใจดี ไม่ตระหนี่ต่อการเลี้ยงดูและให้รางวัล มีพรหมวิหารสี่ ในสถานที่ สถานการณ์ และเวลาอันเหมาะสม หนักแน่นไม่หวั่นไหวรับฟังจากทุกฝ่าย มีความยุติธรรม และให้ความเสมอภาคแก่ทุกคน ซื่อสัตย์และสุจริต ตรงต่อเวลา ขยันและอุทิศเวลาให้แก่งาน กล้ารับผิดชอบ ความจริงใจในการพูดและการกระทำทุกชนิด อ่อนหวาน นอบน้อม สุภาพ เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของผู้น้อยอยู่เสมอ รู้จักเลือกใช้คน อดทนด้วยความเยือกเย็นต่อคำพูดที่ขัดแย้งหรือไม่เป็นมิตรทุกชนิด ติดตามคำสั่งที่สั่งการไปแล้วอยู่เสมอฉลาดที่จะกระตุ้นเตือนเมื่อผู้น้อยล่าช้าหรือผิดพลาด หมั่นอบรมผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้มีความสามารถและรู้วิธีการปฏิบัติงานที่เหมาะสมให้ผู้น้อยพบปะได้โดยง่าย กินง่าย อยู่ง่าย ไม่ถือตัวเข้ากับคนทุกชั้นได้ ชมนคนเป็นและขยันหมั่นไม่คุด่าหรือกล่าวพรูสาทใด ๆ ต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต่อหน้าคนอื่น รู้จักใช้อำนาจโดยไม่ให้ผู้อื่นรู้สึกว่าถูกบีบบังคับ ให้เกียรติเจ้าของความคิดหรือเจ้าของโครงการใหม่ ๆ เสมอไม่โลเล เปลี่ยนใจง่าย สั่งงานเป็น ถูกจังหวะ เหมาะกับคนที่รับงาน ไปปฏิบัติ เป็นตัวอย่างที่ดีทุกด้านของผู้น้อยรักษาระเบียบวินัย ปฏิบัติงานตามข้อบังคับและกฎหมายโดยเคร่งครัดทุกโอกาส ละเว้นจากการประพฤติชั่ว ซึ่งจะทำให้สังคมรังเกียจตามสภาพของวัฒนธรรมไทย มีความเด็ดขาด เด็ดเดี่ยว มั่นคง แน่นอนรู้จักถนอมน้ำใจคน รู้จักสร้างและระวังรักษานุกูลลักษณะของตนอยู่เสมอ

กล่าวโดยสรุป คุณลักษณะสำคัญของการเป็นผู้นำตามทฤษฎีและแนวคิดดังกล่าวข้างต้น จะสามารถส่งผลให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ อันได้แก่ ความเฉลียวฉลาด ความเจริญวัยด้านสังคม แรงจูงใจภายใน และทัศนคติด้านมนุษยสัมพันธ์

วิสุทธิ์ โปธิแท่น (2534 : 7-8) ได้สรุปลักษณะผู้ปกครองที่พึงประสงค์ไว้ 3 ประการ คือ

1. ผู้ปกครองต้องมีความชอบธรรม คือ การได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางจากประชาชนที่มีต่ออุดมการณ์ของผู้ปกครองนั้น โดยการยอมรับนี้จะเป็นสิ่งนำไปสู่ความชอบธรรมของผู้ปกครอง

2. ผู้ปกครองต้องมีคุณภาพที่พึงประสงค์ คือ

2.1 คุณภาพแห่งจิตใจหรือจริยธรรม เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม มีศีลธรรม ไม่กลับกลอก มีความรับผิดชอบ ซื่อสัตย์สุจริตและมีความยุติธรรม ฯลฯ

2.2 คุณภาพในความสามารถ คือ มีความรู้ความฉลาดรู้เรื่องการปฏิบัติตามนโยบายและการวางแผน

3. ผู้ปกครองต้องมีทรัพยากรและรู้จักใช้ทรัพยากร คือ

3.1 ทรัพยากรทางวัตถุ คือ ต้องมีปัจจัยที่เพียงพอ โดยไม่ต้องไปเบียดบังผู้อื่น และมีรายได้ที่สุจริต

3.2 ทรัพยากรมนุษย์ คือ การมีส่วนร่วมหรือผู้ได้บังคับบัญชา ตลอดจนราษฎร ต้องมีคุณภาพ

5.7 คุณลักษณะของผู้นำที่ประสบความสำเร็จ

การที่ผู้นำมีคุณสมบัติครบถ้วนทุกอย่างตามคุณลักษณะของผู้นำที่ดีแล้ว ก็ไม่ได้เป็นเครื่องชี้หรือหลักประกันว่า ผู้นำคนนั้นจะสามารถทำงานในบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำได้สำเร็จทุกคนไป เพราะมีปัจจัยอย่างอื่นที่เข้ามามีอิทธิพลหรือสอดแทรก ทำให้งานในหน้าที่ไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ดังนั้นการเป็นผู้นำจึงควรต้องมีคุณสมบัติอย่างอื่นนอกเหนือจากคุณลักษณะที่ดีที่ควรมีเพื่อที่จะได้ทำให้งานในบทบาทหน้าที่สำเร็จตามจุดมุ่งหมายได้ คุณลักษณะที่ผู้นำประสบความสำเร็จที่พึงต้องมี

วิเชียร วิทชอุคม (2548 : 264 – 265) ได้ศึกษาผลงานของ Stogdill ที่ได้สรุปผลที่สำคัญไว้ดังนี้

1. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งการเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีคุณสมบัติต่อไปนี้มากกว่าสมาชิกของกลุ่มโดยเฉลี่ย คุณสมบัตินี้ได้แก่

1.1 สติปัญญา

1.2 การศึกษาเล่าเรียน

1.3 ความรับผิดชอบ

1.4 การมีส่วนร่วมในกิจกรรมสังคม

1.5 สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม

2. นอกเหนือจากข้อ 1 แล้วบุคคลที่ดำรงตำแหน่งการเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้เพิ่มเติมอีก

2.1 มีความสามารถในการเข้าสังคม

2.2 มีความคิดริเริ่ม

2.3 มีความเพียรพยายาม

2.4 รู้จักวิธีที่จะทำงานให้สำเร็จ

2.5 มีความเชื่อมั่นในตนเอง

- 2.6 มีความตื่นตัว และหยั่งรู้ในสถานการณ์
 - 2.7 มีความร่วมมือ
 - 2.8 ได้รับความนิยมนิยมของคนทั่วไป
 - 2.9 มีความสามารถในการปรับตัว
 - 2.10 มีความสามารถในการพูด
3. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งการเป็นผู้นำ จะต้องมียุทธศาสตร์อย่างพิเศษที่ทำให้มีความสัมพันธ์สูงกับการเป็นผู้นำคือคุณสมบัติดังต่อไปนี้
- 3.1 มีความคิดริเริ่ม
 - 3.2 ได้รับความนิยมนิยมของคนทั่วไป
 - 3.3 มีการตัดสินใจที่ดี
 - 3.4 มีความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด
 - 3.5 มีอารมณ์ขัน
 - 3.6 มีความร่วมมือกับคนอื่น
 - 3.7 มีความสามารถทางด้านกีฬา
4. บุคคลที่ดำรงตำแหน่งการเป็นผู้นำ จำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญมีความสัมพันธ์กับการเป็นผู้นำ ซึ่งเราสามารถแยกออกได้เป็น 5 ประเภท คือ
- 4.1 มีความสามารถความหมายรวมถึงสติปัญญา ความกระตือรือร้น ความสามารถในการพูด ความคิดริเริ่ม การตัดสินใจที่ดี
 - 4.2 ความสำเร็จ มีความหมายรวมถึงการศึกษา ความรู้ และการกีฬา
 - 4.3 ความรับผิดชอบ มีความหมายถึง การเป็นที่พึ่งของคนอื่น ความเพียรพยายาม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความปรารถนาที่จะทำดีที่สุด
 - 4.4 สถานะ มีความหมายถึง สถานะทางสังคม และการเป็นที่นิยมนิยมของคนอื่น
 - 4.5 สถานการณ์ มีความหมายรวมถึง ความต้องการและความสนใจของผู้ตาม จุดประสงค์ที่ต้องการจะบรรลุ
- คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลดังที่กล่าวมาข้างต้นนี้ มีความสัมพันธ์อย่างมากต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานของผู้นำ เพื่อที่จะสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้ คุณลักษณะเหล่านี้ผู้นำจึงควรมีให้ครบถ้วน เพื่อที่จะทำให้ผู้นำเป็นผู้นำที่ประสบความสำเร็จ
- วินิจ เกตุหน้า (2535 : 127-130)ยังได้กล่าวถึงคุณลักษณะส่วนตัวของผู้นำอย่างอื่นอีกที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของผู้นำที่จะขาดไม่ได้ ดังนี้

1) ความฉลาดหลักแหลม(Superior Intelligence)ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักจะมี ความฉลาดหรือสติปัญญาค่อนข้างดี ซึ่งหมายความว่า ระดับสติปัญญาของผู้นำน่าจะอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่ง คือ ไม่สูงกว่า หรือ ต่ำเกินไป

2) วุฒิภาวะทางอารมณ์(Emotional Maturity)ผู้นำที่ประสบความสำเร็จจะต้องมี วุฒิภาวะทางอารมณ์ อันได้แก่ ความเชื่อมั่นในตนเอง ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความสามารถที่จะนำผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างราบรื่นและการประพฤติปฏิบัติตนที่เหมาะสม เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชาทำงานผิดพลาด ผู้นำที่ดีก็ควรจะใช้ประสบการณ์และจังหวะที่เหมาะสมที่จะ แนะนำให้คำปรึกษาเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาลุกลามใหญ่โตต่อไป

3) พลังจูงใจ(Motivation Drive)ผู้ที่มีประสิทธิภาพมักจะมีพลังจูงใจสูงพลังจูงใจ ที่สำคัญคือ พลังจูงใจในการรู้จักควบคุมสถานการณ์ ตลอดจนพลังจูงใจในการรู้จักใช้อำนาจหรือ การรู้จักควบคุมสถานการณ์ ตลอดจนพลังจูงใจที่อยากจะทำงานให้ประสบความสำเร็จ และพลังจูงใจที่อยากรู้เรื่องในสิ่งที่ใกล้ตัว

4) ทักษะการแก้ปัญหา(Problem Solving Skills)ผู้นำที่มีประสิทธิภาพจะต้องมี ทักษะในการแก้ปัญหา ก็จะต้องมองดูว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทายและเปิด โอกาสให้พิสูจน์ ความสามารถในการบริหารงาน ทักษะการแก้ปัญหานี้เกี่ยวข้องกับพลังจูงใจของผู้นำด้วย ถ้าผู้นำ ขาดพลังจูงใจมักจะไม่นชอบเสี่ยงที่จะแก้ปัญหา

5) ทักษะการเป็นผู้นำ(Leadership Skills)แม้ว่าลักษณะความเป็นผู้นำที่มี ประสิทธิภาพจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ด้วยก็ตาม คุณลักษณะส่วนตัวบางอย่างยังมีส่วนช่วยให้ ผู้บริหารมีทักษะการเป็นผู้นำอีกด้วย ผู้นำบางคนมีคุณลักษณะทางด้านงานหรือเนื้องานมาก แต่ บางคนมีลักษณะทางสังคมหรือเก่งทางด้านสังคม คุณลักษณะทางด้านงานที่จะช่วยให้ผู้นำเป็น ผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ ความสามารถในการบริหารทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ความสามารถในการติดต่อและการเจรจา ความสามารถในการขอความร่วมมือ ความเป็นที่นิยมชมชอบของ ลูกน้อง การร่วมงานกับสังคม การดึงจุดจิตใจผู้ร่วมงาน เป็นต้น

6) ความต้องการที่จะนำ(Desire to Lead)การเป็นผู้นำที่ดีมีประภาพ ต้องมีความ ต้องการที่จะนำคนอื่น และมีความตั้งใจที่จะเข้าไปรับผิดชอบในตำแหน่งของตนมีความตั้งใจที่จะ เข้าไปบริหารงานและปรับปรุงแก้ไข ตลอดจนพัฒนาการทำงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิภาพ และนำองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่วางแผนไว้

7) ทักษะการจัดการ(Technical Skills) ผู้นำที่ประสบความสำเร็จมักจะมีทักษะใน การจัดการสูง จะต้องมีความรู้การจัดการทั้ง 3 ประเภท แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับว่าเป็นผู้บริหาร

ระดับไหน ทักษะการจัดการนั้น ได้แก่ ทักษะทางเทคนิค ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ และทักษะด้านการบริหารงาน

6. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์

จากการกระจายอำนาจตามแนวคิดการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ทำให้มีการเลือกบุคคลเข้ามาปกครอง บริหาร จัดการ ในทุกด้านเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนแต่ละพื้นที่ที่มีความแตกต่างกันทางภูมิศาสตร์สังคมและวัฒนธรรมตัวแทนที่ได้รับเลือกเข้ามาปกครอง บริหารจัดการ กิจกรรมขององค์กรเทศบาลตำบลมิได้ใช้ชีวิตอยู่ตามลำพังหากต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ ดำรงสถานภาพและบทบาทที่หลากหลายในเวลาเดียวกันและในขณะที่สมาชิกหรือผู้บริหารเทศบาลก็ยังคงดำรงสถานภาพของความเป็นเครือญาติ เพื่อนบ้าน เพื่อนร่วมรุ่น ผู้มีพระคุณ ผู้มีอำนาจ ผู้อาวุโส นายทุน นายจ้าง ลูกจ้าง ฯลฯ ที่ต้องแสดงบทบาทพึ่งพาอาศัยช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามสถานภาพนั้น ๆ ทำให้การบริหารจัดการกิจกรรมของเทศบาลตำบลง่ายต่อการเอื้อประโยชน์ต่อบุคคลที่มีความสัมพันธ์ส่วนตัว จึงทำให้เกิดการเชื่อมโยงถึงระบบอุปถัมภ์

6.1 ความหมายระบบอุปถัมภ์

ระบบอุปถัมภ์ (Patron-Client System Relationship Of Clientalism) หมายถึง ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างคนสองสถานภาพ ความสัมพันธ์ดังกล่าวอยู่บนพื้นฐานของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม กล่าวคือ

กลุ่มแรก มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะใช้อำนาจและปัจจัยต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองอีกฝ่ายหนึ่ง

กลุ่มที่สอง มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่าโดยที่ผู้น้อยก็จะตอบแทน โดยการสนับสนุนและให้ความจงรักภักดีต่อผู้นำ เพื่อตอบสนองผลประโยชน์ที่ตนได้รับ

เป็นระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีอำนาจทรัพยากรสมบัติหรือบารมีกับผู้ที่ได้รับการอุปถัมภ์ ที่ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ที่อยู่เหนือกว่า และสามารถบันดาลสิ่งของที่ตนต้องการได้ เป็นการเสนอสนองตอบต่อกันที่อยู่บนพื้นฐานของข้อกำหนดทางศีลธรรม(Moral Basic) ระบบอุปถัมภ์ได้รับการพิจารณาว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างของสังคมไทยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอุปถัมภ์ระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้เช่า เจ้านายกับลูกน้อง เจ้าพ่อกับลูกน้อง เจ้าพ่อกับมือปืน หัวคะแนนและการเลือกตั้งกับการซื้อสิทธิขายเสียง ข้าราชการกับนักการเมืองและนักธุรกิจกับการคอร์รัปชัน

สนธิ สัมครการ (2533 : 25) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางสังคมประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้ที่มีความสัมพันธ์แต่ละฝ่ายมีบทบาท หน้าที่ และความคาดหวังต่อกันบางประการ ซึ่งเป็นที่รับรู้หรือยอมรับกันตามธรรมเนียมประเพณี หรือวัฒนธรรมของสังคม

อคิน รพีพัฒน์ (2533 :79) กล่าวว่า เป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้ที่เหนือกว่า คือ มีทรัพยากรมากกว่าหรือสูงศักดิ์มีอำนาจมากกว่ากับผู้ที่ย้อยกว่า คือ ผู้ที่มีทรัพยากรน้อยกว่า หรือมีอำนาจน้อยกว่าโดยผู้ที่ย้อยกว่าให้การอุปการะช่วยเหลือคุ้มครองป้องกันให้แก่ผู้ที่ย้อยกว่า และผู้ที่ย้อยกว่าให้การสนับสนุน ทำงานให้โดยยอมรับใช้และเชื่อฟังเป็นการตอบแทน ถ้าพูดไปอย่างไทย ๆ เราก็คือว่าผู้ที่ย้อยกว่าสร้างบุญคุณช่วยเหลือผู้ที่ย้อยกว่าและผู้ที่ย้อยกว่าย่อมต้องตอบแทนบุญคุณสาระสำคัญในความสัมพันธ์เช่นนี้ คือ กตัญญูทดแทน

ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2538 : 101-102) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นความสัมพันธ์ระหว่างคน 2 คน ที่มีโชติญาติและมีฐานะไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายที่อยู่เหนือกว่าจะอยู่ในฐานะอุปถัมภ์ฝ่ายที่อยู่ต่ำกว่าจะเป็นผู้ได้อุปถัมภ์ทั้ง 2 ฝ่าย จะมีความผูกพันกันเป็นการส่วนตัว และมีการแสวงหาแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กัน ผู้อุปถัมภ์ก็จะให้ประโยชน์ในความคุ้มครองส่วนผู้รับอุปถัมภ์ก็จะให้ผลประโยชน์ตอบแทนในรูปความจงรักภักดี แรงงานและของกำนัล

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540 : 40) อธิบายว่า เป็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างคนต่างระดับบารมีกันคุณค่าของคนขึ้นอยู่กับระดับฐานันดรในสังคมและอำนาจวาสนาที่ “เบื่องบน” หรือ “หน่วยเหนือ” คือผู้สูงกว่าจะบันดาลให้ ที่มาของระบบอุปถัมภ์มาจากระบบความสัมพันธ์เชิงอำนาจ ระหว่างคนที่อยู่ต่างระดับฐานันดรหรือระหว่าง “เจ้ากับข้า”

นิธิ เอียวศรีวงศ์(2541:36) อธิบายว่า ความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์เป็นความสัมพันธ์ของคนที่ไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งจะมีอำนาจหรือฐานะสูงกว่าอีกฝ่ายหนึ่งจะน้อยกว่า ซึ่งคนที่น้อยกว่าก็ต้องเข้าไปฝากตัวและให้ความนับถือยอมรับใช้เพื่อแลกเปลี่ยนกับยศลาบรรดาศักดิ์ ทรัพย์สินหรืออำนาจ เพื่อจะได้รับการปกป้องคุ้มครองหรือได้มาซึ่งทรัพยากรที่ตนเองต้องการ

ลิขิต ธีรเวคิน (2542 : 5) กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์(Patron-client System) คือ ระบบความสัมพันธ์ในสังคมจารีตนิยมโดยมีการจัดกลุ่มระหว่างผู้อุปถัมภ์หนึ่งคนและผู้ที่อยู่ได้อุปถัมภ์จำนวนหนึ่ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่ผู้อุปถัมภ์จะเป็นคนซึ่งมีฐานะทางสังคมหรืออำนาจทางการบริหาร มีศักยภาพที่จะสามารถให้คุณให้โทษกับผู้ที่อยู่ได้อุปถัมภ์ได้ในระดับหนึ่ง ส่วนผู้ที่อยู่ได้อุปถัมภ์ก็จะคอยให้การสนับสนุนผู้อุปถัมภ์ โดยการทำงานให้แสวงหาผลประโยชน์ตามที่ผู้อุปถัมภ์ต้องการ

6.2 ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ ได้อธิบายว่า ความสัมพันธ์ทางสังคมและการเมืองของไทย เป็นความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์กับผู้ได้อุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ของกลุ่มคนทั้ง 2 สถานภาพโดย

ฝ่ายที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมสูงกว่าจะใช้อำนาจปัจจัยต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำกว่า ฝ่ายหลังจะตอบแทนโดยการช่วยเหลือในเรื่องทั่วไปและอุทิศตัวเพื่อรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ลักษณะดังกล่าวจะเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่เสมอภาคกัน สำหรับแนวความสัมพันธ์แบบผู้อุปถัมภ์และผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ จึงเป็นการแลกเปลี่ยนที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างคนสองกลุ่มดังกล่าว ความสัมพันธ์จะเป็นการตอบแทนบุญคุณกัน ผู้อุปถัมภ์จะไม่มีวันเป็นหนี้บุญคุณของผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์นี้ถูกควบคุมโดยกฎทางจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่ ดังสุภาษิตไทยที่ได้ว่าไว้ “เดินตามหลังผู้ใหญ่หมาไม่กัด นายว่าขี้ข้าพลอย ลีบพ่อค้าไม่เท่าพระยาเลี้ยง บุญทำกรรมแต่ง ความกตัญญูรู้คุณ” ซึ่งในปัจจุบันพระยาหรือพ่อค้ามหาเศรษฐีนับเป็นชนชั้นผู้อุปถัมภ์เหมือนกัน ผู้อุปถัมภ์มักจะอาศัยอิทธิพลและทรัพยากรที่มีอยู่ให้บริการหรือปกป้องคุ้มครองผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์ ขณะอีกฝ่ายคือผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์จะตอบแทนความต้องการของผู้อุปถัมภ์เป็นต้นว่า การช่วยเหลือทางด้านการเมือง เช่น เป็นหัวคะแนนหาเสียงให้การลงคะแนนเสียงตามที่ผู้อุปถัมภ์ชี้แนะ และการให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ

6.3 ความสัมพันธ์อุปถัมภ์กับสังคมไทย

อคิน รพีพัฒน์ (2543 : 3-4 อ้างถึงในอมรา พงศาพิชญ์ และปรีชา คุวินทร์พันธ์) ได้กล่าวว่า ระบบอุปถัมภ์เป็นลักษณะเด่นประการหนึ่งของสังคมไทย เนื่องจากเป็นสังคมที่มีการกำหนดสถานภาพของบุคคลลดหลั่นจากบนมาสู่ล่าง กล่าวคือ สังคมไทยเป็นสังคมที่มีโครงสร้างที่เน้นความแตกต่างระหว่างฐานะ ตำแหน่ง ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์ที่มีฐานะตำแหน่งสูงกว่า และผู้ได้อุปถัมภ์ที่มีฐานะต่ำกว่า นอกจากนี้ระบบอุปถัมภ์ยังเป็นผลมาจากความเชื่อของสังคมไทยในเรื่องบุญ-กรรม และเรื่องของการตายแล้วเกิดใหม่ เช่น ความเชื่อที่ว่าผู้เกิดมาท่ามกลางเงินทอง ทรัพย์สิน อำนาจวาสนา เป็นเพราะผลบุญที่ทำไว้แต่ชาติปางก่อน เหตุที่คนเราเกิดมาไม่เท่าเทียมกันเพราะบุญบารมีอันได้สะสมไว้แต่ปางก่อน เมื่อมีการยึดถือความแตกต่างในระดับสูง-ต่ำของฐานะ ตำแหน่งเป็นหลัก เราจึงพบว่าความสัมพันธ์ของบุคคลที่แตกต่างกันเป็นแบบแผนที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดระเบียบสังคมในด้านพฤติกรรม ความสัมพันธ์ที่สำคัญและเห็นได้ง่ายที่สุดคือความสัมพันธ์แบบผู้ใหญ่-ผู้น้อย หรือความสัมพันธ์แบบลูกพี่-ลูกน้อง อันเป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ตั้งอยู่บนรากฐานความไม่เสมอภาคในการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ไม่ว่าจะผลประโยชน์ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม

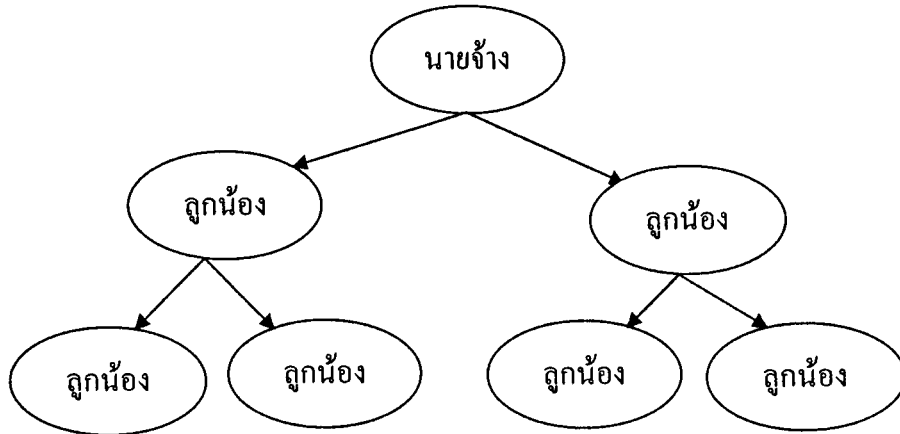
ประเทศไทย ระบบอุปถัมภ์จะมีอิทธิพลอย่างมาก เพราะสภาพทางสังคมหรือชุมชนมีความสัมพันธ์ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน เป็นการอุปถัมภ์แบบเครือญาติ ในชุมชนต่าง ๆ จะมีคนกลุ่มเล็ก ๆ กลุ่มหนึ่งซึ่งมีจำนวนน้อยเป็นกลุ่มที่ได้เปรียบสังคม ทางด้านเศรษฐกิจมีฐานะความเป็นอยู่ดีกว่าคนส่วนใหญ่ เพราะการกระจายรายได้ในประเทศยังไม่ดีพอและไม่เป็น

ธรรม ดังที่ทราบกันอยู่ทั่วไป คนกลุ่มนี้จะใช้ความได้เปรียบดังกล่าวให้ความคุ้มครองและช่วยเหลือหรือคอบอุปถัมภ์คนในชุมชนซึ่งเป็นคนจน ประชาชนในชุมชนที่ยอมเข้ามาอยู่ได้ อุปถัมภ์จะยอมทำตามผู้อุปถัมภ์แนะนำหรือชี้แนะอย่างขาดเหตุผล เพราะผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์มักจะอยู่ในฐานะเสียเปรียบตลอดเวลา การสร้างระบบอุปถัมภ์ขึ้นในลักษณะนี้ มักสร้างได้ง่ายและใช้เวลาไม่นาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากผู้อุปถัมภ์มีฐานะทางการเงินดี ในกระบวนการการเลือกตั้งผู้มีเงินทุนในการหาเสียงจำนวนมากจะใช้เงินหาเสียงอย่างไม่มีขีดจำกัดในทุกวิถีทาง จึงอยู่ในฐานะผู้อุปถัมภ์และมีโอกาสได้รับคะแนนเสียงจำนวนมากด้วย ผู้อุปถัมภ์คนหนึ่งอาจมีผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์จำนวนไม่แน่นอน และผู้อยู่ใต้การอุปถัมภ์คนหนึ่งอาจยอมรับการอุปถัมภ์จากผู้อุปถัมภ์หลายคน ในฐานะเดียวกัน หรืออาจเปลี่ยนแปลงผู้อุปถัมภ์คนใหม่ได้ หรือสามารถจะยกตัวเองเป็นผู้อุปถัมภ์ระดับรองคือเป็นทั้งผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์อยู่ได้อุปถัมภ์อีกคนหนึ่งหรือหลายคนก็ได้ แต่ลักษณะความสัมพันธ์ต่อกันจะไม่เปลี่ยนแปลง กล่าวคือผู้อุปถัมภ์จะให้ความคุ้มครองและความช่วยเหลือต่าง ๆ ขณะที่ผู้อยู่ใต้อุปถัมภ์ก็จะยอมทำตามคำแนะนำ หรือการชี้แนะของผู้อุปถัมภ์ หรือทำการช่วยเหลือผู้อุปถัมภ์ในเรื่องต่าง ๆ ทั้งในด้านสังคมและการเมือง เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามผู้อุปถัมภ์ต้องการ เป็นต้น (เสนีย์ คำสุข 2532)

6.4 ลักษณะของความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์ ประกอบด้วย

6.4.1 การแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุล เกิดจากผู้อุปถัมภ์มักจะมีทรัพย์สิน อำนาจ และสถานภาพมากกว่าผู้รับอุปถัมภ์ เหตุเพราะผู้อุปถัมภ์มักจะเป็นผู้ควบคุมหรือผูกขาดทรัพยากร (Resource) ที่สำคัญ ๆ เช่น เงิน อำนาจ อิทธิพล สถานทางเศรษฐกิจสังคม และความมั่นคง ทำให้คนอื่น ๆ ที่ไม่มีทรัพยากรเหล่านี้จำใจหรือเต็มใจเข้าไปพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ เพื่อขอใช้ทรัพยากรเหล่านั้น กระบวนการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลจึงเริ่มต้นขึ้นในที่สุดผู้ที่ไปพึ่งพิงผู้ที่มีทรัพยากรก็ตกเป็นผู้รับการอุปถัมภ์

ความสัมพันธ์เชิงคู่(dyadic relationship) เช่น นายจ้าง-ลูกจ้าง ซึ่งแสดงเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 2.1 แสดงความสัมพันธ์ของระบบอุปถัมภ์สังคมไทย

6.4.2 ความสัมพันธ์แบบตัวต่อตัว ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์นั้นต้องเป็นความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้อุปถัมภ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ผลประโยชน์ที่แลกเปลี่ยนกันจึงเป็นผลประโยชน์ที่เฉพาะเจาะจงเป็นการส่วนตัว ผลจากการแลกเปลี่ยนที่ไม่สมดุลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นหนี้บุญคุณ ความจงรักภักดี เช่น เมื่อผู้รับการอุปถัมภ์ต้องการเงินหรือต้องการให้มีคนช่วยติดต่อ ไกล่เกลี่ยพูดจากับผู้มีอำนาจอื่น ๆ เขาก็จะรู้สึกว่าเขาจะต้องพึ่งพาอาศัยผู้อุปถัมภ์ของเขา ส่วนผู้อุปถัมภ์ก็จะรู้ว่า “คนของเขา” ก็จะช่วยเหลือเขาในยามที่เขาต้องการหรือการเอื้อประโยชน์ต่อกันระหว่างเจ้าหน้าที่รัฐกับพ่อค้า เจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจที่จะให้ผลประโยชน์แก่พ่อค้าพ่อค้าก็ให้เงินหรือสิ่งของเป็นการแลกเปลี่ยน เป็นต้น

6.4.3 ความสัมพันธ์แบบรอบด้านหรือซับซ้อน ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์จะมีลักษณะไม่แน่นอนตายตัวเหมือนความสัมพันธ์แบบเป็นทางการผู้อุปถัมภ์ก็อาจจะมีความสัมพันธ์กับผู้รับการอุปถัมภ์ของตนได้ในหลายลักษณะและซับซ้อน เช่น จากการให้เช่าทรัพย์สิน อาศัยความผูกพันระหว่าง รุ่นพี่ รุ่นน้อง อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างรุ่นพ่อของผู้รับการอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ที่มีที่มาจากหลากหลายและซับซ้อนนี้ทำให้เกิดการตอบแทนหรือการแลกเปลี่ยนกันอย่างหลากหลายและรอบด้าน เช่น ผู้อุปถัมภ์อาจขอให้ผู้รับการอุปถัมภ์ช่วยเหลือกิจการตนผู้รับการอุปถัมภ์ก็อาจขอให้ผู้อุปถัมภ์ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ตน เป็นต้น

6.4.4 เป็นความสัมพันธ์ที่มีลักษณะเปราะบาง เพราะขึ้นอยู่กับตัวบุคคลมากกว่า หลักการคั้งนั้น การที่จะรักษาเสถียรภาพของความสัมพันธ์ไว้ให้ได้ ก็จะต้องมีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างกันอยู่อย่างต่อเนื่อง ตราบใดที่แต่ละฝ่ายต่างก็มีสิ่งที่อีกฝ่ายหนึ่งต้องการจะได้ แต่ถ้าเมื่อใดฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือทั้ง 2 ฝ่ายไม่พอใจผู้รับการอุปถัมภ์อาจเปลี่ยนผู้อุปถัมภ์ใหม่ได้ หากเขาเห็นว่าผู้อุปถัมภ์เดิมไม่สามารถให้ผลประโยชน์กับผู้รับการอุปถัมภ์ได้อีกต่อไป

การที่ผู้อุปถัมภ์จะให้ความช่วยเหลือหรือให้ผลประโยชน์แก่ผู้รับอุปถัมภ์ได้นั้นผู้อุปถัมภ์จะต้องมีทรัพยากรหรือผลประโยชน์อยู่ 3 ลักษณะ คือ

- 1) ความรู้และทักษะ
- 2) การควบคุมโดยตรงเหนือทรัพย์สิน หรือสิทธิในปัจจัยต่าง ๆ เช่น เงิน การเป็นเจ้าของธุรกิจหรือกิจการต่าง ๆ ซึ่งสามารถใช้เพื่อสร้างความจงรักภักดีจากผู้ที่มีฐานะต่ำกว่าตนได้
- 3) การควบคุมโดยอ้อมเหนือทรัพย์สินหรืออำนาจหน้าที่บางด้าน เช่น การอยู่ในตำแหน่งทางการเมืองหรือการปกครองแล้วผู้ที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองการปกครองนั้นอาศัยอำนาจความชอบธรรมของตนสร้างผู้รับอุปถัมภ์ เป็นต้น

การตอบแทนที่ผู้รับการอุปถัมภ์ให้แก่ผู้อุปถัมภ์ของตนนั้น สามารถตอบแทนได้ 4 ทางคือ

- 1) การตอบแทนแรงงานหรือด้านวัตถุ เช่น ในบางโอกาสผู้รับการอุปถัมภ์ก็จะนำเอาสิ่งของมากำนัลแก่ผู้อุปถัมภ์เพื่อแสดงถึงความผูกพัน ความจงรักภักดี หรือตอบแทนโดยการทำงานให้แก่ผู้อุปถัมภ์
- 2) ช่วยเหลือในการต่อสู้ เช่น การเป็นพรรคพวกช่วยเหลือ เมื่อผู้อุปถัมภ์ของตนถูกรังแกจากฝ่ายอื่น เป็นต้น
- 3) การช่วยเหลือตอบแทนทางการเมือง เช่น การเป็นหัวคะแนนให้กับผู้อุปถัมภ์ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ หรือให้ความช่วยเหลือเกี่ยวกับการเมืองในด้านอื่น ๆ ให้กับผู้อุปถัมภ์ เป็นต้น
- 4) การตอบแทนเชิงพิธีกรรมหรือศาสนา อันเป็นการแสดงออกถึงความจงรักภักดี เช่น การที่ผู้ได้อุปถัมภ์ต้องไปรดน้ำผู้อุปถัมภ์ในวันเกิดหรือวันสงกรานต์ การไปร่วมงานและช่วยงานในการประกอบพิธีที่ผู้อุปถัมภ์จัดขึ้น

โครงสร้างสังคมเป็นตัวการสำคัญในการกำหนดความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในสังคมจนถึงการกระทำในสังคม คั้งนั้น การที่คนไทยมีลักษณะให้ความสำคัญแก่ความสัมพันธ์ระหว่างคนในกลุ่มเดียวกันมากกว่าคนนอกกลุ่ม จึงเนื่องมาจากความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มมีฐานมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัว ที่มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันมาเป็นเวลานานซึ่งไม่เหมือนกับการเกิดกลุ่ม

ของชาวตะวันตกที่เชื่อว่ากลุ่มเกิดจากการมีสำนึกร่วมกันถึงประโยชน์ของสมาชิกกลุ่ม ขณะที่กลุ่มของคนไทยตั้งอยู่บนพื้นฐานความสัมพันธ์ส่วนตัวไม่นึกถึงประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ความสัมพันธ์ของกลุ่มของคนไทยจะให้ความสำคัญแก่ผู้นำสูงมาก เพราะผู้นำเปรียบเหมือนผู้อุปถัมภ์ของกลุ่ม

ส่วนเรื่องผลกระทบโดยตรงต่อผลทางการเมืองนั้น ระบบอุปถัมภ์จะเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากลักษณะความเป็นผู้นำในเชิงอุปถัมภ์ ย่อมหมายถึงระดับอิทธิพลซึ่งมีต่อประชาชนหรือกลุ่มบุคคล การมีอิทธิพลจะมีมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับบารมีของผู้นำคนนั้นเป็นสำคัญ ประชาชน หรือกลุ่มบุคคลภายใต้ผู้นำดังกล่าวโดยนัยทางการเมืองหมายถึงคะแนนเสียงที่จะทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งประสบความสำเร็จหรือพ่ายแพ้ก็ได้ ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำชุมชนกับประชาชนเหล่านี้ในกระบวนการเลือกตั้งถูกเรียกว่า “ระบบหัวคะแนน” โดยเฉพาะบุคคลซึ่งดำรงอยู่ในสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับล่าง ความสัมพันธ์ในกระบวนการดังกล่าวในสังคมไทยตามลักษณะพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรม มีพื้นฐานอยู่บนความสัมพันธ์ส่วนตัว มีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ตอบแทนระหว่างเจ้านายกับลูกน้องมากกว่าความสัมพันธ์แบบอุดมการณ์หรือจิตสำนึกทางการเมืองร่วมกัน เมื่อเป็นเช่นนี้แนวทางการณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงต้องให้ความสนใจกับผู้นำชุมชนระดับต่าง ๆ เป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดม (mobilized political participation) ซึ่งการระดมอาจจะมาจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ เช่น ผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้นำท้องถิ่น บุคคลเหล่านี้มักจะถูกเรียกว่า “หัวคะแนน” ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่าเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญที่สุดในความสำเร็จของการได้รับเลือกตั้งของผู้สมัครแต่ละคน ซึ่งความสัมพันธ์ของผู้สมัครและหัวคะแนนเป็นไปในเชิงแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกันของทั้งสองฝ่าย ความสำคัญของคนเหล่านี้อยู่ที่การได้รับความยอมรับและเกรงใจจากคนในท้องถิ่น จึงสามารถที่จะชักจูงให้คนในท้องถิ่นมีพฤติกรรมลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามคำแนะนำของหัวคะแนน ดังนั้น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในแต่ละครั้งจึงมักเกิดจากการแนะนำชักจูงโดยผู้นำท้องถิ่นไม่ได้เป็นไปตามการตัดสินใจของประชาชนฝ่ายเดียวโดยผู้นำท้องถิ่นจะมีผลตอบแทนให้อาจจะเป็นการแจกเงินหรือแจกสิ่งของเลี้ยงอาหารบริจาครักษ์ให้แก่ชุมชน

6.5 รูปแบบระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย

เราสามารถแบ่งระบบอุปถัมภ์ของสังคมไทย ออกได้เป็น 4 รูปแบบคือ

6.5.1 ระบบอุปถัมภ์ที่มีอยู่ในหมู่บ้าน ได้แก่ ความสัมพันธ์ในหมู่ครอบครัว

ทั่วๆ ไป ได้แก่ พ่อ แม่ ลูก

6.5.2 ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นระหว่างมิตรสหาย ได้แก่ ความเป็นเพื่อน เช่น เพื่อน ร่วมรุ่น เพื่อนเล่น เป็นต้น

6.5.3 ระบบอุปถัมภ์ระหว่างอาชีพ ได้แก่ ความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มอาชีพ เช่น ชาวนากับนักการเมือง เป็นต้น

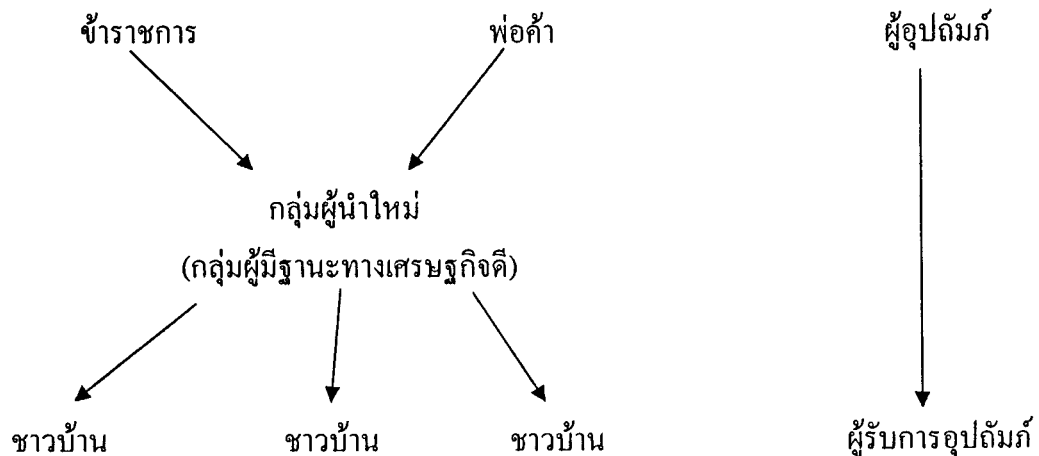
6.5.4 ระบบอุปถัมภ์ที่เกิดขึ้นในองค์กรต่าง ๆ มีการแสดงออกมาในรูปนายจ้าง กับลูกจ้าง เป็นต้น

6.6 ปัจจัยที่ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ส่วนใหญ่

6.6.1 ชาวบ้านขาดแคลนวัตถุดิบปัจจัยในการดำรงชีวิต

6.6.2 ชาวบ้านขาดสถานะทางสังคม ต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์ในการวิ่งเต้นติดต่อกับ ราชการ เข้ารับการรักษาพยาบาล ฯลฯ

6.6.3 ชาวบ้านรู้สึกขาดอำนาจที่จะแก้ไขปัญหาของตนเองและท้องถิ่น เช่น การ ขาดไฟฟ้า น้ำประปา ถนน ศาลาวัด ราคาพืชผลตกต่ำต้องพึ่งพาผู้อุปถัมภ์หรือคนกลางติดต่อกับ ราชการหรือพรรคการเมือง เพื่อเข้ามาแก้ไขปัญหานั้นเกิดเป็น “วัฒนธรรมพึ่งพา” การเข้ามาหาผู้มี อำนาจมีบารมีซึ่งสามารถเขียนเป็นแผนภาพได้ดังนี้



ภาพที่ 2.2 แสดงระบบอุปถัมภ์ของไทย

6.7 ลักษณะการพึ่งพาของชาวบ้านที่มีต่อผู้อุปถัมภ์

6.7.1 เป็นแบบหลายมิติ ตั้งแต่การกู้ยืมเงินทองให้เป็นผู้ใหญ่งานแต่งงาน งานศพ ขอยืมรถไถนาใช้ในไร่ (โดยจ่ายค่าตอบแทนเป็นแรงงานภายหลัง)

6.7.2 มีลักษณะทั้งชีวิต คือ ต้องพึ่งพาทุกโอกาส ตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตายและทั้งครอบครัว ด้วยเหตุนี้เมื่อผู้อุปถัมภ์ที่ทำตัวเป็นหัวคะแนน ชาวบ้านซึ่งไม่มีทางเลือกนอกจากจะต้องขายเสียงให้ ทั้งนี้ไม่ใช่เพราะเห็นแก่เงินในช่วงเลือกตั้งเท่านั้น แต่ชาวบ้านได้คิดแล้วว่าตนเองยังต้องพึ่งพาระบบอุปถัมภ์ในเรื่องอื่น ๆ อีกมากในอนาคต

6.8 ความผันแปรของระบบอุปถัมภ์จากอดีต – ปัจจุบัน

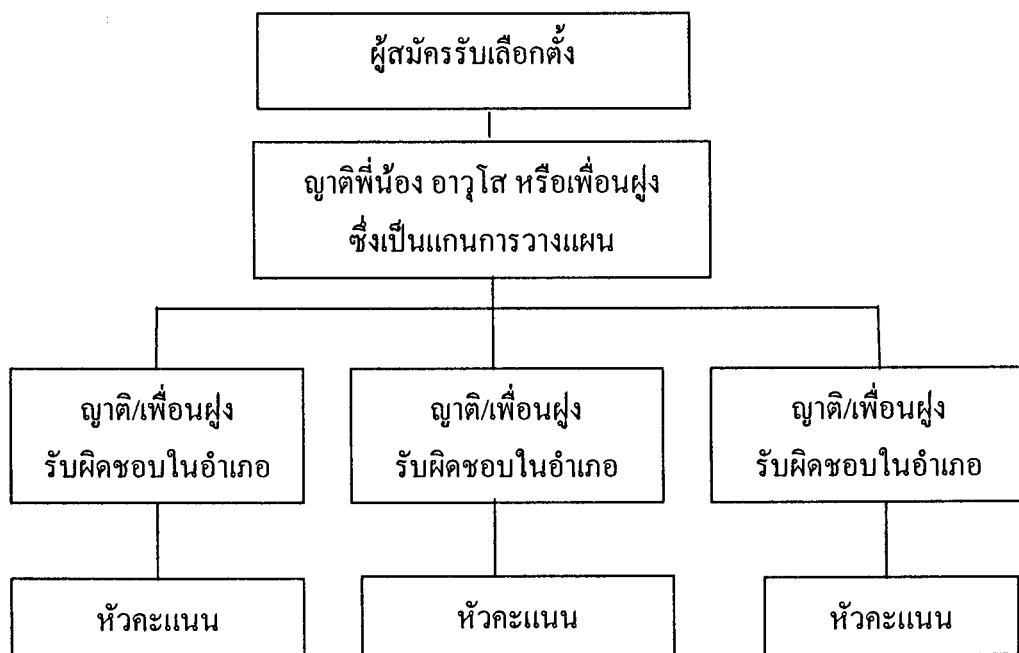
ในอดีตระบบอุปถัมภ์ จะมีลักษณะเป็นการเคารพนับถือให้ความช่วยเหลือคุ้มครองกันอย่างเป็นผู้ใหญ่ – ผู้น้อย ด้วยน้ำใจมากกว่าที่ตั้งอยู่บนการหวังผลทางวัตถุ ระบบอุปถัมภ์ในสมัยก่อนมีลักษณะมั่นคงถาวรเป็นการพึ่งพากันทั้งชีวิตจิตใจ เมื่อสังคมมีการพัฒนาทางเศรษฐกิจเป็นแบบทันสมัยซึ่งเกิดขึ้นในชนบท คือชาวบ้านต้องพึ่งพาผู้คนต่าง ๆ หลากหลายมากขึ้น เช่น ต้องพึ่งพาพ่อค้ารับซื้อข้าว ข้าวโพด ปอ ยาง ต้องพึ่งพาพ่อค้าขายปุ๋ย รถไถ พึ่งพาธนาคาร ฯลฯ ดังนั้นในชนบทจึงมีผู้อุปถัมภ์ใหม่ ๆ เกิดขึ้นมากมาย

ในประการถัดมา ผู้อุปถัมภ์บางส่วนจะมีช่องทางสัมพันธ์กับอำนาจทางการเมืองหรือระบบราชการ ทั้งได้อภิสิทธิ์ในการค้าขายผูกขาดทรัพยากรหรือผลผลิตบางอย่างในท้องถิ่น เช่น ไม้ แร่ ป่าล้ม มันสำปะหลัง รวมทั้งสินค้าผูกขาดของรัฐ เช่น เหล้า บุหรี่ และในบางกรณีอาจรวมถึงสิ่งผิดกฎหมาย เช่น เหล้าเถื่อน บุหรี่ สุราต่างประเทศ เป็นต้น ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ที่กลายเป็นระบบอิทธิพลพร้อมกันภายในตัว

ผลการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้ระบบอุปถัมภ์ผันแปรไป เนื่องจากสภาพสังคมปัจจุบันได้แปรเปลี่ยนไป ชาวบ้านจึงพึ่งพาผู้อุปถัมภ์หลายคนเป็นเรื่องเฉพาะๆ ไปแต่ละคน เช่น พึ่งพาเรื่องพืชผลในคนหนึ่ง แต่ไปพึ่งพาคนอื่นในเรื่องการติดต่อกาน เป็นต้น ความสัมพันธ์ระหว่างผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์จะไม่ลึกซึ้งและถาวรเหมือนสมัยก่อนเพราะเป็นความลับ

ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งของผู้สมัคร แม้ว่าแต่ละคนจะมีรูปแบบที่แตกต่างกัน แต่การรณรงค์หาเสียงก็อาศัยความสัมพันธ์ส่วนตัวระหว่างผู้สมัครกับญาติ เพราะถ้าหากผู้สมัครคนใดมีญาติหรือสามารถผูกญาติกับบุคคลต่าง ๆ ได้มากทำให้โอกาสในการชนะเลือกตั้งย่อมมีมากโดยอาจจะไม่ต้องใช้เงินให้สินปลีองเหมือนผู้สมัครคนอื่นในสภาพความเป็นจริงของสังคมไทยการลงคะแนนเสียงให้ญาติถือเป็นการช่วยญาติ ทำให้ญาติเป็นใหญ่เป็นโตจะได้พึ่งพาอาศัยในภายหลัง เป็นการอุปถัมภ์ที่อิงระบบความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ (Kinship relation system) ซึ่งมีเป้าหมายการหาเสียงที่เน้นกลุ่มญาติ บุคคลที่รู้จักคุ้นเคย คะแนนเสียงที่ผู้สมัครหวังจะได้เป็น

ส่วนใหญ่ คือ คะแนนเสียงจากคนที่อยู่ในชนบทห่างไกลตัวเมือง มีฐานะทางเศรษฐกิจและการศึกษาต่ำโดยจัดตั้งระบบหัวคะแนนที่เป็นความสัมพันธ์แบบเครือญาติ



ภาพที่ 2.3 แสดงรูปแบบของระบบอุปถัมภ์ในการเลือกตั้ง

ถึงแม้เป้าหมายการรณรงค์หาเสียงของผู้สมัครแต่ละคน คือ การทำให้ตนเองชนะได้รับคะแนนเสียงสูงสุด ก็หาได้มีความเปลี่ยนแปลงวิธีการหรือรูปแบบแตกต่างไปจากเดิมไม่ สิ่งพัฒนาทั่วโลกขึ้นกลับเป็นกลวิธีการทุจริตในการเลือกตั้งของผู้รับสมัคร

เนื่องจากคนไทยเคยชินกับระบบอุปถัมภ์ ไม่ค่อยมีโอกาสที่จะพัฒนาตนเองให้มีอำนาจต่อรองทัดเทียมได้กับชนชั้นนำ ซึ่งกุมปัจจัยในการผลิตเอาไว้ เพราะฉะนั้นเมื่อชนชั้นนำในท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ชักจูงให้ปฏิบัติประการใดก็ยอมกระทำโดยคุณผี นอกจากนี้คนไทยยังมีความรู้สึกถึงบาปบุญ คุณโทษ เมื่อรับเงินเขามาแล้วต้องลงคะแนนให้เขามิฉะนั้นจะกลายเป็นคนอกตัญญู ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้เกิดการซื้อขายเสียงมากและแก้ไขยาก

ลักษณะสังคมไทย ที่เน้นความสัมพันธ์แบบเครือญาติและระบบอุปถัมภ์ (patron-client relationship) ถูกเสริมต่อด้วยการเน้นค่านิยมการบริโภคนิยมและระบบเงินตราภายใต้สังคมแบบสมัยใหม่ ทำให้ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์และการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์กลายเป็นแกนกลางสำคัญในกลไกการเมืองประชาธิปไตย ควบคู่ไปกับความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของปัจเจก

บุคคลตามลัทธิเสรีนิยม สิ่งที่เกิดขึ้นจากการผสมกลมกลืนอย่างได้คุณภาพของปัจจัยเก่าและใหม่ ดังที่กล่าว เห็น ได้จากระบบห้วคะแนนแบบเก่าที่เน้นเรื่องความเด่นเฉพาะตัวและบารมีในท้องถิ่น ถูกเสริมเข้ามาด้วยการจัดตั้งองค์การหาเสียงเลือกตั้ง การวางแผนจัดการสมัยใหม่เพื่อบริหาร คะแนนเสียงแบบธุรกิจระบบอาสาสมัครติดตามผล และระบบการจ่ายเงินซื้อเสียงแบบหวังผล อย่างมีประสิทธิภาพ คล้ายกับการขายโดยตรง (direct sale) ของนักการตลาดสมัยใหม่ สภาวะ เช่นนี้ทำให้การเลือกตั้งกลายเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจอีกรูปแบบหนึ่ง อาจจะเป็นไปได้ว่าผู้สมัคร ที่มีคุณภาพแบบใหม่ สามารถใช้ความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์มารับใช้ตนเองแทนที่จะใช้ด้วย วิธีการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และหนี้บุญคุณในรูปแบบเงินตรา เขาสามารถที่จะใช้ในรูปแบบของ การสร้างความศรัทธาในระยะยาวนาน การช่วยเหลือต่อผู้ในยามคับขันหรือประสบความ ขาดลำบาก หรือช่วยเหลือ ให้คำปรึกษาแก้ปัญหาส่วนตัวและอาชีพในแง่อื่น ๆ

จากผลการแข่งขันชั้นในระบบศักดินาของไทยในอดีต ทำให้เกิดระบบอุปถัมภ์ ซึ่งฝังรากลึกกลงในสังคมไทยอันมีผลต่อพฤติกรรมทางการเมืองของไทย เป็นที่มาของวัฒนธรรม ของคนไทยทำให้คนไทยยึดระบบอาวุโสมีความเกรงใจต่อกัน นับถือคนมีอำนาจและไม่ค่อยมี อุดมการณ์ ซึ่งวัฒนธรรมจะไม่มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมทางการเมือง(political culture) ของคนไทย ซึ่งเป็นตัวแบบในการวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองการกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งของ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้ลงคะแนนอีกตัวแบบหนึ่ง (วรรณธรรม กาญจนสุวรรณ 2539 : 18-25)

6.9 การอุปถัมภ์การเมืองท้องถิ่นของพรรคการเมือง

สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว พรรคการเมืองจะมีบทบาทสำคัญทั้งในระดับชาติ และระดับท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะการเมืองระดับชาติและระดับท้องถิ่นมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ประชาชนที่เป็นสมาชิกพรรคการเมืองใดก็มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนพรรคที่ตนเองเป็นสมาชิกทั้ง ในระดับชาติและระดับท้องถิ่นในแง่มุมมองของการบริหาร ถ้าผู้นำการเมืองท้องถิ่นอยู่พรรคเดียวกับ รัฐบาลจะทำให้การประสานงานและการขอรับการสนับสนุนจากรัฐบาลเป็นไปด้วยดี เพราะ รัฐบาลกลางก็ต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งของพรรคในระดับท้องถิ่นประชาชนจึงมีโอกาส ได้รับผลประโยชน์สูง ด้วยเหตุนี้ความสำเร็จของพรรคการเมืองระดับชาติ จึงส่งผลกระทบต่อความนิยม ของพรรคต่อการเมืองท้องถิ่น โดยตรงความสำเร็จของการเมืองระดับท้องถิ่นจะเป็นรากฐานสำคัญ ของการเมืองระดับชาติ

การเมืองระดับท้องถิ่นและการเมืองระดับชาติ มีปัจจัยที่มีความแตกต่างกันเพราะ พรรคการเมืองที่เป็นรัฐบาล อาจไม่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการเมืองท้องถิ่น ดังที่เห็นผลการ เลือกตั้งการเมืองระดับท้องถิ่นหลายแห่ง เมื่อพรรคการเมืองส่งทีมเข้าแข่งขันในการเมืองท้องถิ่น

ปรากฏความพ่ายแพ้ต่อกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่ไม่มีความสัมพันธ์กับพรรคการเมืองระดับชาติแต่อย่างใดในทางตรงกันข้ามกลุ่มการเมืองระดับท้องถิ่นสามารถประสพชัยชนะได้รับเลือกตั้งเป็นผู้บริหารท้องถิ่น

สรุปความหมายของระบบอุปถัมภ์

ทฤษฎีระบบอุปถัมภ์ อธิบายความหมายไว้ดังนี้ระบบอุปถัมภ์ เป็นความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มคน 2 กลุ่ม โดยฝ่ายที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมสูงกว่าจะใช้อำนาจและปัจจัยต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองต่ออีกฝ่ายหนึ่งที่มีฐานะทางเศรษฐกิจทางสังคมต่ำกว่า ซึ่งฝ่ายหลังจะต้องตอบแทนช่วยเหลือในเรื่องทั่วไปและอุทิศตัวรับใช้ผู้อุปถัมภ์

ส่วนการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและการเมืองนั้น ผู้อุปถัมภ์กับผู้ได้อุปถัมภ์ยังมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันในด้านศีลธรรมและสังคม ที่ครอบคลุมภาระหน้าที่อย่างกว้างขวางและหลากหลาย โดยผู้อุปถัมภ์จะแสดงออกซึ่งความห่วงใยในลักษณะเหมือนพ่อและแม่ที่มีต่อผู้ได้อุปถัมภ์ ส่วนทางฝ่ายผู้ได้อุปถัมภ์จะแสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีที่เสมือนลูกที่มีต่อพ่อและแม่

จากปัจจัยด้านระบบอุปถัมภ์ดังที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้น ระบบอุปถัมภ์มีผลต่อการเมืองไทยในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผู้ที่มีอำนาจทางการเมืองในการบริหารงานในองค์กรที่สามารถใช้อำนาจช่วยเหลือบุคคลในท้องถิ่น เช่น การช่วยเหลือประชาชนในรูปแบบโครงการของทางราชการหรือการช่วยเหลือส่วนตัว ซึ่งอำนาจทางการเมืองที่มีอยู่ทำให้สามารถเชื่อมโยงถึงนักการเมืองระดับชาติได้ง่ายและให้การช่วยเหลือในการเลือกตั้ง จึงทำให้มีความได้เปรียบทางการเมือง เมื่อถึงเวลาที่มีการเลือกตั้งจึงไม่มีใครกล้าลงสมัครแข่งขัน เมื่อมีการแข่งขันโอกาสที่จะได้รับชัยชนะมากกว่ากลุ่มการเมืองอื่น ๆ

กล่าวโดยสรุป ระบบอุปถัมภ์ในสังคมชนบทเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรม การเลือกตั้งของคนไทยในระดับท้องถิ่นเป็นอย่างมาก ความสัมพันธ์แบบอุปถัมภ์เป็นเครื่องมือในการกำหนดพฤติกรรม การเลือกตั้งของชาวบ้านให้ไปตามที่หวัะแนนต้องการหวัะแนนจะโน้มน้าวชักจูงผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งให้ไปลงคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองที่ตนเองสนับสนุนอยู่ด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะโดยการใช้เงิน อิทธิพล บารมี คุณงามความดี หรืออื่นๆจะเรียกลักษณะนี้ได้ว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยถูกระดม (mobilized political) กล่าวคือ พฤติกรรม การเลือกตั้งของคนไทยที่ผ่านมาปลุกฝังและถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดมั่นระบบอำนาจนิยมเป็นหลัก จึงมีลักษณะการลงคะแนนเสียงคล้อยตามผู้นำในชุมชน

จากที่ได้กล่าวมาทั้งหมดบ่งชี้ได้ว่า บริบททางสังคมและวัฒนธรรมของไทยมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการเมืองไทย ระดับชาติ ระดับท้องถิ่นในระบบประชาธิปไตยมาโดยตลอด กล่าวคือ

ประการแรก การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน มีความเคยชินที่จะถูกปกครองที่เกิดจากภาวะการยอมรับในอำนาจที่เหนือกว่าระบบวิธีคิดในการตัดสินใจทางการเมือง ยึดอิงกับตัวบุคคลอิทธิพลของระบบอาวุโส ความเชื่อทางศาสนาในเรื่องของบุญคุณ ความสำนึกเชิงเหตุผลที่จะตระหนักในคุณค่าความสำคัญของการเลือกตั้งในฐานะที่เป็นเครื่องมือสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย

ประการที่สอง วัฒนธรรมทางการเมืองไทยมีลักษณะเป็นความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ระหว่างพรรคการเมือง นักการเมืองและประชาชน ซึ่งตั้งอยู่บนฐานที่ไม่เท่าเทียมกัน โดยมีพฤติกรรมที่ซื้อขายเสียงเป็นรูปธรรมของการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ทั้งในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น โดยที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่าง เป็นปัจจัยส่งเสริมลักษณะความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ทางการเมือง ลักษณะทั้ง 2 ประการข้างต้นนี้สะท้อนให้เห็นว่า สังคมไทยมีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้าผสมกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมด้วย

7. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

7.1 ความหมายของการตัดสินใจ

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ พบว่ามีผู้ให้ความหมายของการตัดสินใจไว้หลายประการ ได้แก่

วิชัย โสสุวรรณจินดา (2535 : 185 อ้างถึงใน ภทรวดี แก้วประดับ 2546 : 8) ให้ความหมายของการตัดสินใจ หมายถึง การเลือกทางเลือกที่มีอยู่หลาย ๆ ทางเลือกโดยอาศัยทางเลือกที่ดีที่สุดเพียงทางเลือกเดียวที่สามารถตอบสนองเป้าหมาย หรือความต้องการของผู้เลือกได้

กรองแก้ว อยู่สุข (2537 : 147 อ้างถึงใน ภทรวดี แก้วประดับ 2546 : 8) ได้ให้ความหมายของ การตัดสินใจว่า หมายถึง การเลือกสิ่งหนึ่งหรือหลาย ๆ สิ่งหรือเลือกที่จะปฏิบัติทางใดทางหนึ่งจากหลาย ๆ ทางที่มีอยู่ หรือวิธีการที่เลือกนั้นย่อมได้รับการพิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าถูกต้องเหมาะสมที่สุดและตรงกับเป้าหมายขององค์กรด้วย

กวี วงศ์พุ่ม (2539 : 61 อ้างถึงใน กัทรวดี แก้วประดับ 2546 : 9)ให้ความหมายของการตัดสินใจว่า หมายถึง การพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดจากทางเลือกหลาย ๆ ทางผู้นำต้องตัดสินใจด้วยหลักการเหตุผลเพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงาน ซึ่งการตัดสินใจดังกล่าวจะเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กัทรวดี แก้วประดับ (2546 : 9) ได้สรุป การตัดสินใจ หมายถึง การพิจารณาโดยใช้ข้อมูล หลักการและเหตุผลวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนในการหาทางเลือกที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุดจากหลาย ๆ ทางเลือกที่สามารถตอบสนองเป้าหมายของหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ

7.2 องค์ประกอบของการตัดสินใจ

7.2.1 **ตัวผู้ตัดสินใจ** โดยผู้ตัดสินใจมีความสามารถในการประเมินคุณค่าประโยชน์หรือความสำคัญของทางเลือกแต่ละอย่าง

7.2.2 **ทางเลือก** ผู้ตัดสินใจจะเผชิญกับทางเลือกจำนวนหนึ่งซึ่งถ้าไม่มีทางเลือกก็ไม่ต้องเลือก

7.2.3 **ผลของทางเลือก** ในอดีตจะขึ้นอยู่กับทางเลือกซึ่งการเลือกแต่ละอย่างแตกต่างกันและไม่เท่ากันขึ้นอยู่กับสถานการณ์แตกต่างกัน

7.3 ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ประกอบด้วย

7.3.1 **การรับรู้การตัดสินใจ** การรับรู้ (perception) จะมีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมการตัดสินใจของบุคคลให้แตกต่างกันไป โดยเฉพาะจะมีอิทธิพลในสถานการณ์การตัดสินใจที่ไม่แน่นอน ข้อมูลในการตัดสินใจไม่พอเพียงและยังมีบทบาทสำคัญเมื่อจะต้องตัดสินใจเลือกทางที่ไม่มีข้อแตกต่างมากนัก การรับรู้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยา ซึ่งรับสิ่งกระตุ้น (stimulus) ผ่านอวัยวะรับความรู้สึก เช่น ตา หู จมูก ลิ้น ผิวหนัง เป็นต้น และไปสู่สมองซึ่งประกอบด้วย ความจำประสบการณ์ในอดีต ทักษะและความรู้สึกบุคคลแต่ละคนจะรับรู้สิ่งต่างๆ แตกต่างกันไป ปัจจัยที่กำหนดความสามารถในการรับรู้ ได้แก่ ความคุ้นเคยกับตัวกระตุ้นซึ่งก็คือ ประสบการณ์ในเรื่องต่างๆ รวมทั้งบุคลิกภาพพื้นเพวัฒนธรรมและลักษณะทางกายภาพของแต่ละบุคคล ดังนั้นบุคคลจะเลือกรับรู้สิ่งที่เขาอยากจะรับรู้ ซึ่งขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละบุคคล เช่น นักจิตวิทยาศึกษาวิชาการบริหารในแง่การศึกษาพฤติกรรมของแต่ละคนเป็นต้น ลักษณะของการรับรู้จะมีผลต่อการตัดสินใจ ประสบการณ์ที่แตกต่างกันทำให้แต่ละคนมีการตระหนักในปัญหา การระบุและวิเคราะห์ปัญหา การแสวงหาข้อมูลข่าวสารรวมทั้งการตีความ การประเมินทางเลือกและตัดสินใจเลือกทางเลือกที่แตกต่างกันออกไป (กัทรวดี แก้วประดับ 2546 : 14)

การรับรู้อาจมีการบิดเบือนได้ ซึ่งมีผลให้การตัดสินใจขาดประสิทธิภาพได้ การบิดเบือนการรับรู้มี 4 ชนิด คือ

1) การบิดเบือนแบบสเตอไรท์ (stereotype) เป็นการบิดเบือนที่มาจากประสบการณ์บางอย่างแล้วเหมารวมว่าเป็นอย่างนั้นไปหมด เช่น เห็นว่าผู้ชายเป็นนักบริหารที่ดีกว่าผู้หญิง เห็นว่าคนมีอายุมากขาดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งอาจเป็นจริงในบางคนแต่ไม่เป็นจริงเสมอไปทั้งหมด

2) การบิดเบือนแบบฮาโล บับเฟก (halo buffect) เป็นการประเมินลักษณะบุคคลจากประสบการณ์ที่เคยประทับใจ เช่น เห็นคนมาทำงานสม่ำเสมอว่าเป็นคนฉลาดรับผิดชอบ มองคนที่ไม่ค่อยทำงานว่าไม่ดี เกิดเป็นอคติและเป็นการบิดเบือนข้อเท็จจริง ทำให้อาจมีการตัดสินใจที่ผิดพลาด

3) การบิดเบือนแบบโปรเจกชัน (projection) เป็นการโยนความรู้สึกนึกคิดหรือการกระทำของตนไปให้คนอื่น โดยเหมาเอาว่าคนอื่นคงมีความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมเช่นเดียวกับตน ซึ่งทำให้เกิดอคติในการมองปัญหาและการตัดสินใจ เช่น เห็นลูกน้องทำงานซ้ำซากขาดความก้าวหน้าก็คิดว่าลูกน้องคงเบื่อแต่จริง ๆ ลูกน้องอาจจะชอบระบบงานเดิมและไม่ต้องการความก้าวหน้าอีกก็ได้ การบิดเบือนแบบนี้รวมไปถึงการชะงักทอดสาเหตุแห่งความผิดพลาดไปให้คนอื่นด้วย

4) การบิดเบือนแบบเพอเซินซวล ดีเฟนซ์ (perceptual defense) เป็นการบิดเบือนที่บุคคลพยายามรักษารูปแบบแนวคิดของตนไว้ แม้ว่าข้อเท็จจริงจะแสดงความจริงที่แตกต่างออกไปก็ไม่ยอมเปลี่ยนแนวคิดส่งผลให้การรับรู้ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง เช่น เชื่อว่าคนงานไร้ฝีมือจะไม่ฉลาด เพราะถ้าฉลาดจะไม่ใช้คนไร้ฝีมือ แต่เมื่อผลการวิจัยปรากฏว่าคนงานเหล่านี้มีความฉลาดโดยมีคุณสมบัติเฉพาะตนไม่เกี่ยวกับอาชีพ ผู้ที่มีการรับรู้แบบบิดเบือนตามแนวนี้ก็ยังพยายามรักษาความเชื่อเดิมของตนไว้

7.3.2 ค่านิยมกับการตัดสินใจ ค่านิยมของผู้ตัดสินใจแต่ละคนจะมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจ ค่านิยมจะหมายถึงสิ่งที่แต่ละคนคิดว่าควรจะเป็นไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือไม่ก็ตามและมักจะเป็นสิ่งที่บุคคลในกลุ่มมีความเห็นเหมือน ๆ กัน ค่านิยมเกิดจากกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมทำให้ประสบการณ์ของแต่ละคนผิดแผกแตกต่างกันไป ค่านิยมมีผลต่อการตัดสินใจดังนี้

1) ค่านิยมมีคุณสมบัติในการช่วยเลือกและการจัดลำดับความสำคัญของทางเลือกต่าง ๆ โดยค่านิยมจะเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของคนที่จะเลือกจากทางเลือกต่าง ๆ

2) ค่านิยมมีความหลากหลายแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล ทำให้การตัดสินใจเลือกทางเลือกต่าง ๆ ของแต่ละคนแตกต่างกันไปด้วย อย่างไรก็ตามแม้ว่าค่านิยมของแต่ละคนจะแตกต่างกันในสังคมหนึ่ง ๆ มักมีค่านิยมที่คล้ายคลึงกัน

3) ค่านิยมเป็นมรดกตกทอดจากบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลานได้โดยผ่านกระบวนการสะสมทางสังคม เป็นจริยธรรมที่จะมีอิทธิพลในการตัดสินใจ

4) ค่านิยมเปลี่ยนแปลงได้ ถึงแม้ว่าบุคคลจะมีค่านิยมที่มั่นคงไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ๆ และสะท้อนเป็นบุคลิกของแต่ละคนก็ตาม แต่ค่านิยมก็ยังสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามประสบการณ์

5) ค่านิยมจะกำหนดเงื่อนไข บทบาท หน้าที่ ความคาดหวังต่อตำแหน่ง สถานภาพของแต่ละคน

6) ค่านิยมวัดมาตรฐานตัวเอง บุคคลมักจะใช้ค่านิยมของตนเป็นมาตรฐานวัดสิ่งต่าง ๆ

ค่านิยมจึงเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจ ทั้งในการตระหนักถึงปัญหา การวิเคราะห์ปัญหา การแสวงหาทางเลือก และการตัดสินใจทางเลือก ซึ่งมักเป็นไปในแนวทางที่สอดคล้องกับค่านิยมของตนนอกจากนี้ในการนำทางเลือกไปปฏิบัติก็ต้องเป็นไปตามมาตรฐานของค่านิยมที่ผู้บริการได้กำหนดไว้แล้วด้วย (ภัทรวดี แก้วประดับ 2546 :15)

7.3.3 บุคลิกภาพกับการตัดสินใจบุคลิกภาพ หมายถึง คุณลักษณะของรูปแบบแต่ละคนที่เป็นการผสมผสานของร่างกาย อารมณ์ สังคม ลักษณะนิสัย การสนใจ และสภาพแวดล้อมรอบ ๆ ตัว บุคลิกภาพจะมีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ แรงจูงใจซึ่งเป็นส่วนชักจูงจิตใจให้อยากทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งการรู้ถึงสิ่งที่อยู่รอบตัว และแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมของแต่ละบุคคล

บุคลิกภาพจะมีลักษณะคงทน การเปลี่ยนแปลงจะค่อยเป็นค่อยไปโดยเป็นผลจากความรู้อารมณ์และสภาพแวดล้อม บุคลิกภาพมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เช่น บางคนมีบุคลิกกล้าได้กล้าเสีย บางคนชอบรื้อในการตัดสินใจ บางคนชอบแก้ปัญหา บางคนรอให้ปัญหาเข้ามาเอง บางคนอาจมีบุคลิกภาพที่ชอบคิดสร้างสรรค์ ชอบทดลอง เป็นต้น บุคลิกภาพเหล่านี้ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจได้เร็ว เช่น ผู้มีบุคลิกภาพกล้าเสี่ยงมักชอบการตัดสินใจในสถานการณ์ไม่แน่นอนและตัดสินใจได้เร็ว ขณะที่ผู้มีบุคลิกไม่กล้าเสี่ยงมักชอบการตัดสินใจในสถานการณ์แน่นอนมักชอบรื้อเพื่อให้ได้ข้อมูลทางเลือกมากที่สุดจึงตัดสินใจ

7.3.4 ผลประโยชน์ อาจกระทบต่อการพิจารณาความดีความชอบ การเพิ่มรายได้ บุคคลในหน่วยงาน การมีส่วนร่วมได้เสียในเรื่องที่ตัดสินใจ

7.3.5 บทบาทไม่ชัดเจนในการจัดองค์การ หากไม่มีโครงสร้างที่ดีจะทำให้บทบาทไม่ชัดเจนในการมอบหมายงานนั้น ควรมอบทั้งอำนาจและหน้าที่ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจประสบผลสำเร็จ

7.3.6 เป้าหมายในการทำงาน หลายคนอาจทำงานด้วยความสุข ทำงานด้วยหวังผลตอบแทนทำงานเพื่อให้สามารถสนองความต้องการของตน การตัดสินใจจึงขึ้นอยู่กับพื้นฐานของแต่ละคนด้วย

7.3.7 อำนาจบารมีเดิม เนื่องจากปัจจุบันระบบงานมีการเปลี่ยนแปลงนโยบายการสับเปลี่ยนหรือโยกย้าย ผู้มารับงานใหม่อาจนำบุคคลที่ตนเชื่อถือมาด้วย บางครั้งอาจขัดกับพนักงานคนเดิมที่เคยอยู่ในตำแหน่งดังกล่าว

7.3.8 การเปลี่ยนแปลงสภาพการปฏิบัติงาน ทำให้การตัดสินใจเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งต้องมีการเปลี่ยนแปลงวิธีการเปลี่ยนบุคลากร เปลี่ยนอำนาจในการตัดสินใจ (ภัทรวดี แก้วประดับ 2546 : 17)

สถานบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (2510 : 57 อ้างถึงใน ภัทรวดี แก้วประดับ 2546 : 16) ได้ระบุถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจว่ามาจาก 2 ปัจจัย คือ

- 1) มาจากสังคม ส่วนใหญ่เป็นเรื่องที่เกี่ยวกับทัศนคติ (social norm) และค่านิยมทางสังคม (social value) ที่มีอยู่ในสังคมนั้น ๆ
- 2) มาจากบุคลิกภาพและค่านิยมส่วนตัว (personal trait and value) จะแตกต่างกันออกไปเป็นรายบุคคลซึ่งอาจจะเหมือนหรือแตกต่างกันก็ได้

7.4 วิธีการในการตัดสินใจ

7.4.1 วิธีการต่างๆ ที่ใช้ในการตัดสินใจ

- 1) ตัดสินใจโดยอาศัยประสบการณ์ ถือว่าเป็นเรื่องปกติและทำกันเป็นประจำ
- 2) การตัดสินใจโดยการสังเกต ถือเป็นการศึกษาและหาแนวทางของแต่ละบุคคลที่จะสนใจในสิ่งต่าง ๆ เพื่อนำมาประมวลประกอบการตัดสินใจ
- 3) ตัดสินใจโดยการลองผิดลองถูก การลองผิดลองถูกทำให้เราจดจำได้รวดเร็วแต่บางครั้งต้องใช้งบประมาณสูง
- 4) ตัดสินใจโดยอาศัยวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่ดีเพราะมีการตั้งสมมติฐาน มีการวิจัยค้นคว้าอย่างเป็นระบบ บางครั้งอาจจำเป็นต้องทดลองในห้องปฏิบัติการ

7.4.2 วิธีการใหม่ๆ ในการตัดสินใจ (ภัทรวดี แก้วประดับ 2546 : 17)

- 1) เดลฟาย เทคนิค (Delphi Technique) วิธีนี้อาจใช้เวลาและบุคคลมาก โดยเริ่มจากการจัดกลุ่มให้มีผู้เชี่ยวชาญชำนาญเฉพาะเรื่องที่ตัดสินใจประมาณ 5-10 คนแต่ละคนต้องได้รับปัญหาทำให้เกิดการตัดสินใจขั้นแรกผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนจะต้องเลือกทางเลือกที่คิดว่าเหมาะสมแล้วส่งให้ศูนย์กลางได้รับทราบจากผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนเลือกอย่างไร ขั้นต่อไปคือการ

เปลี่ยนแปลงทางเลือกที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนทราบว่าคนอื่นคิดอย่างไร จากนั้นให้ผู้เชี่ยวชาญเหล่านั้นเสนอทางเลือกใหม่จนถึงจุดที่ผู้เชี่ยวชาญทุกคนมีความคิดเห็นตรงกันว่าทางเลือกที่เหมาะสมควรเป็นอย่างไร

2) ฮิวริสติก เทคนิค (Heuristic Technique) มีขั้นตอน คือ การแยกแยะประเภทของปัญหา การแยกแยะปัญหาใหญ่ ๆ ออกเป็นปัญหาย่อยและนำเทคนิคการแก้ปัญหามาใช้ ซึ่งบางปัญหาจะตัดสินใจเพียงครั้งเดียวโดยการใช้คอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย เราสามารถโปรแกรมลักษณะปัญหาในแ่งมุมต่าง ๆ เพื่อพิจารณาส่วนประกอบของปัญหา ถ้าหากพิจารณาโดยไม่ใช้คอมพิวเตอร์อาจเป็นการซับซ้อนแต่เนื่องจากคอมพิวเตอร์สามารถทำงานได้รวดเร็ว ดังนั้นการนำวิธีนี้มาประยุกต์ในการแก้ปัญหาจำเป็นต้องมีคอมพิวเตอร์ช่วยแก้ปัญหาย่อย ๆ ในปัญหาใหญ่ เพื่อที่จะสรรหาวิธีการที่เฉพาะเจาะจงในแต่ละปัญหา

7.5 ลักษณะของผู้ตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ ลักษณะของผู้ตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย

7.5.1 ค้นหารวบรวมข้อมูลและสถิติ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและทันต่อเหตุการณ์

7.5.2 วิเคราะห์และประเมินข้อมูล เพื่อความเป็นไปได้ในการตัดสินใจ

7.5.3 อย่ามองอะไรด้านเดียว ผู้นำต้องมองการณ์ไกล มองกว้าง มองลึก นึกถึงอนาคตเป็นที่ตั้ง

7.5.4 ต้องมีความกล้าและใจป้ำกล้าได้กล้าเสีย ตามโอกาสหรือสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้น

7.5.5 เลือกจังหวะการตัดสินใจที่เหมาะสม

7.5.6 การตัดสินใจสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเทศะมีการยืดหยุ่นได้

7.5.7 ต้องมีการประสานงานกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การตัดสินใจมีประสิทธิภาพสูงสุด

7.5.8 ต้องการติดตามและประเมินผลการตัดสินใจ เพื่อจะสามารถใช้เป็นแนวทางในต่อไป

7.6 อุปสรรคในการตัดสินใจ

7.6.1 แก้ไขปัญหาไม่ตรงจุด เนื่องจากมองปัญหาเพียงผิวเผินไม่ได้พิจารณาปัญหาอย่างถี่ถ้วน

7.6.2 เอาประสบการณ์เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ อาจผิดพลาดเพราะสถานการณ์แวดล้อมต่างกัน

7.6.3 ไม่พยายามคิดหาทางเลือกมาก ๆ และเลือกทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด กลับหาวิธีที่ง่ายและสะดวก

7.6.4 มุ่งแต่ผลดีและผลเสียขั้นสุดท้าย มิได้พิจารณาส่วนย่อยของแต่ละปัญหา

7.6.5 ดึงนึกถึงวัตถุประสงค์ขององค์การ ที่มีอยู่หลายประการมักตัดสินใจโดยคิดถึงแต่วัตถุประสงค์หนึ่ง มิได้พิจารณาว่าจะมีผลกระทบต่อวัตถุประสงค์อื่นขององค์การอย่างไรบ้าง

7.6.6 เมื่อมีปัญหาที่หาทางแก้ไขไม่ได้ นานเข้าเลยเลิกความคิดที่จะแก้ไขปัญหานอกจากนี้แล้วลักษณะของการตัดสินใจของบุคคลในสังคมนั้นนอกจากจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหรือตัวแปรที่อยู่เบื้องหลังดังกล่าว อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยที่เป็นมูลจูงใจ (motivation factors) และปัจจัยผลักดัน (push factors) ทั้งทางสังคมและส่วนตัว และการตัดสินใจนั้น ๆ อาจจะเป็นแบบที่ใช้อารมณ์อยู่เหนือเหตุผล (emotional decision making) หรือแบบที่ใช้หลักเหตุผลประกอบในการตัดสินใจ (rational decision making) หรืออาจจะเป็นทั้งสองแบบรวมกัน (ภักทรวดี แก้วประดับ 2546 : 16-18)

7.7 กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน (สัมฤทธิ์ ราชสมณะ 2530 : 36-71)

ขั้นตอนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งและข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักเกณฑ์และการให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายจะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง

รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้ง มีดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง และข่าวสารเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนนี้เป็นขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง กล่าวคือ เป็นขั้นตอนของการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ซึ่งจะเริ่มการได้รับข่าวสารว่า จะต้องมีการเลือกตั้ง การได้รับข่าวสารเกี่ยวกับตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งและนโยบายต่าง ๆ ของพรรคการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งในการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้งนั้นประชาชนใน

ชนบทได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการเลือกตั้ง โดยผ่านสื่อ หรือช่องทางใดบ้างและข่าวสารต่าง ๆ ในการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือเกี่ยวกับพรรคการเมืองที่ส่งผู้สมัครรับเลือกตั้ง ประชาชนเลือกรับข่าวสารในลักษณะใด จนกระทั่งนำข่าวสารนั้นไปเป็นหลักเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งให้เหลือเท่ากับจำนวนสมาชิก ที่ต้องการจะลงคะแนนเสียงให้จากสื่อหรือช่องทางหลายทางนั้น ประชาชนเลือกที่จะเชื่อข่าวจากแหล่งใดมากที่สุดและลักษณะของข่าวที่ผ่านไปผู้ลงคะแนนเสียงนั้นก็จะเป็นลักษณะข่าวสารที่หลากหลายหลายแง่มุมเพื่อที่จะจูงใจให้ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งประชาชนเลือกที่จะรับข่าวสารลักษณะใดมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งเพื่อที่จะลงคะแนนเสียงให้

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างหลักเกณฑ์และการใช้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจเลือกตั้ง

เมื่อผู้ลงคะแนนเสียงยอมรับว่า จะต้องมีการตัดสินใจและได้รับข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือนโยบายของพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดอยู่หรือผู้ลงคะแนนเสียงที่ผูกพันกับพรรคการเมืองหรือผูกพันกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ก็จะสร้างหลักเกณฑ์ในการที่จะคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพื่อที่จะคัดเลือกผู้สมัครที่ตนเองถูกใจมากที่สุดให้เหลือจำนวนเท่ากับสมาชิกที่พึงมีได้หรือเท่าที่ตนเองต้องการจะลงคะแนนเสียงให้ผู้ลงคะแนนเสียงก็จะมาสร้างเกณฑ์ของตนเองว่า ในการลงคะแนนเสียงครั้งนี้จะให้ความสำคัญกับพรรคการเมืองใดหรือให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของบุคคลในขั้นตอนนี้จะเริ่มมีการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ผู้ลงคะแนนเสียงเห็นชอบกับตัวผู้สมัคร ข่าวสารต่าง ๆ ทั้งในด้านส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือนโยบายของพรรคการเมืองก็จะเริ่มเข้าสู่ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียงก็จะเริ่มประเมินข่าวสารต่างๆ ที่ได้รับมานั้นสอดคล้องกับหลักเกณฑ์หรือจุดมุ่งหมายของผู้ลงคะแนนเสียงหรือไม่ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะให้ความสำคัญกับนโยบายของพรรคการเมือง บางคนก็ให้ความสำคัญกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินและการจัดลำดับการเลือกตั้ง

เมื่อได้กำหนดหลักเกณฑ์ต่าง ๆ และให้น้ำหนักของหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการลงคะแนนเสียงแล้ว ตามที่ผู้ลงคะแนนเสียงใช้เป็นเกณฑ์ในการคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้งหลังจากนั้นจะเป็นการประเมินผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน (หรือเท่าที่ผู้ลงคะแนนเสียงจะประเมิน) ว่าตามหลักเกณฑ์ที่กล่าวมานั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคนควรจะได้รับ การประเมินเท่าไร ตามการประเมินของผู้ลงคะแนนเสียงแต่ละคน

ขั้นตอนที่ 4 การตัดสินใจสุดท้ายที่จะลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง
 ในขั้นตอนนี้ ตามปกติแล้วผู้ลงคะแนนเสียงจะตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้กับ
 ผู้สมัครที่มีคะแนนรวมจากการประเมินมากที่สุด แต่ในขั้นตอนนี้อาจมีเหตุการณ์บางอย่างเข้ามา
 สอดแทรก กล่าวคือ ผู้ลงคะแนนเสียงบางคนอาจจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามอิทธิพลของสิ่งของ
 เงินทอง ที่ได้รับจากหัวหน้าคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งมีเงินและสิ่งของเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อ
 การเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครคนใดคนหนึ่งด้วย กล่าวคือ ถึงแม้ว่าจะมี
 ขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งมาโดยตลอด จนกระทั่งได้ตัวผู้สมัครที่ได้รับการ
 ประเมินสูงสุด แต่เมื่อรับเงินหรือสิ่งของไปแล้วอาจจะทำการเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจไป
 ลงคะแนนเสียงให้กับผู้สมัครที่ตนเองรับสิ่งของเงินทองมาก็ได้

กล่าวโดยสรุป จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ การตัดสินใจ หมายถึง
 การที่ผู้มีสิทธิเลือกตั้งได้พิจารณาคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยใช้ข้อมูล
 หลักการและเหตุผลวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วนในการหาทางเลือกที่ดีที่สุดเหมาะสมที่สุด เพื่อประกอบการ
 การตัดสินใจเลือกตั้งท้องถิ่นของประชาชน ได้แก่ นโยบายของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่สังกัด
 คุณสมบัติของผู้สมัครและกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่สังกัด

8. งานอื่นที่เกี่ยวข้อง

8.1 การปกครองรูปแบบเทศบาล

เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งใน 4 รูปแบบที่ตั้งขึ้นตาม
 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 ปัจจุบันแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่12) พ.ศ.2546ซึ่งกำหนดให้
 เทศบาลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาท้องถิ่น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม โดยที่
 สามารถแบ่งส่วนสำคัญตามลำดับดังนี้

8.1.1 ประวัติความเป็นมาของเทศบาล

เทศบาลถือกำเนิดโดยพระราชดำริในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้า
 เจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ได้ทรงพระราชดำริเรื่องการจัดตั้งเทศบาล ปราบกฏชัดเจนในธรรมนูญลักษณะ
 ปกครองนครภิบาล พ.ศ. 2461 โดยกำหนดให้จัดรูปแบบการปกครองท้องถิ่น “เทศบาล” ในเมือง
 จำลอง “ดุสิตธานี” บริเวณพระที่นั่งอัมพรสถาน ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นเมืองทดลองการปกครองตนเอง
 ในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยธรรมนูญลักษณะการปกครองนครภิบาล พ.ศ. 2461

(ประกาศใช้วันที่ 7 พฤศจิกายน 2461) ให้สิทธิเสรีภาพแก่ราษฎรเมืองคูสิตธานี (เรียกว่าทวยนาคร) ในการบริหารดำเนินงานท้องถิ่น เช่น

- 1) การเลือกตั้งสมาชิกสภาคูสิตธานีซึ่งเรียกว่า เซษฐบุรุษ
- 2) ในปีพ.ศ. 2465 ประกาศใช้ “กฎธานีโยปการ” เป็นบทบัญญัติเกี่ยวกับการเก็บภาษีอากร ได้แก่ ภาษีที่ดิน ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำประปา ฯลฯ เพื่อนำไปบำรุงนคร
- 3) คณะผู้บริหารคูสิตธานีเรียกว่า “คณะนคราภิบาล” ซึ่งได้รับการเลือกตั้งมาจากราษฎรในนครนี้ ทำนองเดียวกันกับระบอบเทศบาลที่ใช้ในสมัยหลัง ๆ ต่อมา(เสถียร สุข โสภณ 2515 : 219)

และเมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2470 พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 7 ทรงจัดตั้งคณะกรรมการเรียกว่า “คณะกรรมการจัดการประชาธิปไตย” ประกอบด้วย

- 1) นายอาร์ ดี เคร (R.D.Craig) ตำแหน่งที่ปรึกษากระทรวงเกษตรธิการ เป็นประธาน
- 2) อำมาตย์เอก พระกฤษณาบรพันธ์ ผู้เชี่ยวชาญกระทรวงพระคลังมหาสมบัติเป็นกรรมการ
- 3) พระยาจินดารักษ์ ผู้ว่าราชการจังหวัดนครปฐม เป็นกรรมการ
- 4) นายเชย ปิตรชาติ เป็นเลขานุการ

คณะกรรมการจัดประชาธิปไตย มีหน้าที่ศึกษาดูงาน สุขาภิบาลในหัวเมืองต่าง ๆ ที่ราชอาณาจักรไทยและในประเทศสิงคโปร์ ชวา ฮองกง และฟิลิปปินส์และได้จัดทำรายงานประกอบการจัดตั้ง “ประชาธิปไตยหรือเทศบาล” ขึ้นกราบบังคมทูลโดยมีสาระเกี่ยวกับ

- 1) แนวทางในการจัดตั้งการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ “เทศบาล”
- 2) ประสิทธิภาพในการจัดทำบริหารสาธารณะ
- 3) เป็นสถาบันบ้นสอนการปกครองระบอบประชาธิปไตย

พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ทรงมีพระราชประสงค์ให้ราษฎรในท้องถิ่นปกครองตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้เรียนรู้และทดลองการปกครองระบอบประชาธิปไตย (Democracy) พระองค์ทรงเห็นว่า “มันเป็นการดีแก่ประชาชนอย่างแท้จริงที่เขาจะเริ่มต้นด้วยการควบคุมกิจการท้องถิ่นก่อนที่พวกเขาพยายามที่จะควบคุมกิจการของรัฐ โดยผ่านทางรัฐสภา” (ชวงส์ ฉายะบุตร 2539 : 91) พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 7 ได้ทรงแต่งตั้งคณะกรรมการร่างพระราชบัญญัติเทศบาล และนำเสนอที่ประชุมเทศบาลและร่างพระราชบัญญัติเทศบาลให้กรมร่างกฎหมายพิจารณา แต่เป็นที่น่าเสียดายอย่างยิ่งที่ร่างพระราชบัญญัติเทศบาลฉบับนี้มิได้ออกมาบังคับใช้ เนื่องด้วยมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองของ

ไทยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 ต่อมาคณะราษฎรได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 และได้มีการจัดตั้งเทศบาลเป็นครั้งแรกในปี พ.ศ.2478 โดยยกฐานะสุขาภิบาลทั้ง 35 แห่งขึ้นเป็นเทศบาล และในปี พ.ศ.2496 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติเทศบาลและมีการแก้ไขเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องถึง 9 ครั้ง ปัจจุบันการปกครองท้องถิ่นไทยรูปแบบเทศบาลเป็นไปตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 9) พ.ศ. 2523 ในขณะนั้นมีเทศบาลทั่วราชอาณาจักรไทยทั้งสิ้นจำนวน 120 เทศบาล และปัจจุบันพระราชบัญญัติเทศบาลได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ.2546 เป็นฉบับที่ประกาศใช้ในรัชกาลปัจจุบัน คือ รัชกาลที่ 9

8.1.2 การจัดตั้ง

1) **เทศบาลตำบล** ได้แก่ ท้องถิ่นซึ่งมีการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะขึ้นเป็นเทศบาลตำบล ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตเทศบาลด้วย

2) **เทศบาลเมือง** ได้แก่ ท้องถิ่นอันเป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดหรือท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่หนึ่งหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อและเขตของเทศบาลไว้ด้วย

3) **เทศบาลนคร** ได้แก่ ท้องถิ่นชุมนุมชนที่มีราษฎรตั้งแต่ห้าหมื่นคนขึ้นไป ทั้งมีรายได้พอควรแก่การที่จะปฏิบัติหน้าที่อันต้องทำตามพระราชบัญญัตินี้และซึ่งมีประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนคร ประกาศกระทรวงมหาดไทยนั้นให้ระบุชื่อเขตของเทศบาลไว้ด้วย

8.1.3 เทศบาล

1) โครงสร้างเทศบาล

พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 ได้แบ่งโครงสร้างของเทศบาลออกเป็น 2 ส่วน คือ สภาเทศบาลและคณะเทศมนตรี (โกวิทย์ พวงงาม 2542 : 122-124)

สำหรับการปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำในเทศบาล จะมีโครงสร้างทางเจ้าหน้าที่อีกส่วนหนึ่งเรียกว่า พนักงานเทศบาล

(1) **สภาเทศบาล** ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งคอยควบคุมและตรวจสอบฝ่ายบริหารอันเป็นวิธิต่างแห่งการถ่วงดุลอำนาจ กำหนดให้สภาเทศบาลประกอบด้วยสมาชิกที่ได้รับเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และสมาชิกสภาเทศบาลมีวาระดำรงตำแหน่งคราวละ 4 ปีทั้งนี้จำนวนสมาชิกสภาเทศบาลจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับประเภทของเทศบาล ดังนี้

ก. สภาเทศบาลตำบล	มีสมาชิกทั้งหมด	12 คน
ข. สภาเทศบาลเมือง	มีสมาชิกทั้งหมด	18 คน
ค. สภาเทศบาล	มีสมาชิกทั้งหมด	24 คน

(2) คณะเทศมนตรี

ฝ่ายบริหารกิจการของเทศบาลได้แก่ คณะเทศมนตรี ซึ่งอำนาจในการบริหารงานอยู่ที่เทศมนตรี ซึ่งประกอบด้วยนายกเทศมนตรีและเทศมนตรี อีก 2-4 คน ตามฐานะเทศบาล กล่าวคือ

ก. กรณีที่เป็นเทศบาลเมืองและเทศบาลตำบลให้มีเทศมนตรีได้ 2 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะเทศมนตรีแล้ว มีจำนวน 3 คน

ข. กรณีที่เป็นเทศบาลนครให้มีเทศมนตรีได้ 4 คน ซึ่งเมื่อรวมนายกเทศมนตรีเป็นคณะมนตรีแล้วมีจำนวน 5 คน สำหรับเทศบาลเมืองที่มีรายได้จากการจัดเก็บปีละ 20 ล้านบาทขึ้นไปให้มีเทศมนตรีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งคน

ปัจจุบันพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง(ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546 บัญญัติให้องค์การเทศบาล ประกอบด้วย สภาเทศบาลและนายกเทศมนตรี ซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน

2) หน้าที่ของสภาเทศบาลและหน้าที่ของคณะเทศมนตรี

(1) หน้าที่ของสภาเทศบาล มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ก. เลือกประธานสภาเทศบาล และรองประธานสภาเทศบาลเสนอผู้ว่าราชการจังหวัดแต่งตั้งหรือมีมติให้ประธานสภาเทศบาล หรือรองประธานสภาเทศบาลพ้นจากตำแหน่ง

ข. เลือกสมาชิกสภาเทศบาล ตั้งเป็นคณะกรรมการสามัญของสภาเทศบาล และเลือกตั้งบุคคลผู้เป็นหรือมิได้เป็นสมาชิกตั้งเป็นคณะกรรมการวิสามัญของสภาเทศบาล

ค. รับทราบนโยบายของนายกเทศมนตรี ก่อนนายกเทศมนตรีเข้ารับหน้าที่และรับทราบรายงานแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายที่นายกเทศมนตรีได้แถลงไว้ต่อสภาเทศบาลเป็นประจำทุกปี

ง. อนุมัติร่างแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาและแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาล

จ. ให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติเทศบาล ร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีและร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายเพิ่มเติมของเทศบาล

ฉ. ในที่ประชุมสภาเทศบาล สมาชิกสภาเทศบาลมีสิทธิตั้งกระทู้ถามนายกเทศมนตรีหรือรองนายกเทศมนตรี เสนอข้อติขอเปิดอภิปรายทั่วไปโดยไม่มีการลงมติ

ช. ในกรณีกิจการอื่นใดอาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของเทศบาลหรือประชาชนในท้องถิ่น สมาชิกสภาเทศบาลจำนวนไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนสมาชิกเท่าที่มีอยู่หรือนายกเทศมนตรีสามารถเสนอต่อประธานสภาเทศบาลเพื่อให้มีการออกเสียงประชามติได้ และประกาศให้ประชาชนทราบ ผู้มีสิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ การออกเสียงประชามตินี้ให้มีผลเป็นเพียงการให้คำปรึกษาแก่สภาเทศบาลหรือนายกเทศมนตรีในเรื่องนั้น

(2) สมาชิกสภาเทศบาล มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ก. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาเทศบาล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการเทศบาล

ข. พิจารณาและให้ความเห็นชอบเทศบัญญัติของเทศบาล ร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างเทศบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

ค. ควบคุมการปฏิบัติงานของนายกเทศมนตรี ให้เป็นไปตามกฎหมายนโยบาย แผนพัฒนาเทศบาล เทศบัญญัติ ระเบียบและนโยบาย

สภาเทศบาลนั้นมีประธานสภาคนหนึ่ง และรองประธานสภาคนหนึ่ง โดยให้ผู้ว่าราชการแต่งตั้งมาจากสมาชิกสภาเทศบาลตามมติของสภาเทศบาล กล่าวคือให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายใน 90 วัน(ปัจจุบันให้ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้เรียกประชุมสภาเทศบาลครั้งแรกภายใน 15 วัน) นับแต่การเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลเสร็จสิ้น แล้วให้สมาชิกสภาเทศบาลประชุมเลือกกันเองจากสมาชิกด้วยกันจะเลือกบุคคลอื่นนอกจากสมาชิกสภาเทศบาลไม่ได้ ประธานสภามีหน้าที่ดำเนินกิจการของสภาเทศบาลให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับการประชุมเทศบาลควบคุมบังคับบัญชารักษาความสงบและเป็นตัวแทนสภาในกิจการภายนอก

(3) หน้าที่ของคณะเทศมนตรี มีหน้าที่ดังต่อไปนี้

ก. อำนาจหน้าที่ในการควบคุมดูแลและรับผิดชอบในการบริหารงาน โดยทั่วไปของเทศบาลตามที่เทศบาลกำหนดไว้

ข. อำนาจหน้าที่ในการเปรียบเทียบคดีที่ละเมิดต่อเทศบัญญัติ โดยเทศมนตรีคนใดคนหนึ่งมีอำนาจเปรียบเทียบปรับในคดีที่มีการละเมิดต่อเทศบัญญัติได้ และให้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเพื่อประโยชน์แห่งการนี้ นายกเทศมนตรีหรือเทศมนตรีมีอำนาจที่จะเรียกผู้กระทำความผิดและพยานมาบันทึกถ้อยคำเพื่อประกอบการพิจารณาได้ด้วย

ค. อำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติการต่าง ๆ ตามกฎหมาย ว่าด้วย ลักษณะปกครองท้องที่ กล่าวคือ คณะเทศมนตรีมีอำนาจหน้าที่เช่นเดียวกับกำนัน ผู้ใหญ่บ้านใน การปฏิบัติงานต่าง ๆ ในเขตเทศบาลตามบทบัญญัติของกฎหมายลักษณะปกครองท้องที่หรือ กฎหมายอื่นใดที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยพิจารณาเห็นสมควรและได้กำหนดไว้

(4) นายกเทศมนตรี มีหน้าที่สำคัญ ดังต่อไปนี้

ก. กำหนดนโยบายโดยไม่ขัดต่อกฎหมาย และรับผิดชอบในการ บริหารราชการของเทศบาล ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ เทศบัญญัติ และนโยบาย

ข. สั่ง อนุญาต และอนุมัติเกี่ยวกับราชการของเทศบาล

ค. แต่งตั้งและถอดถอนรองนายกเทศมนตรีที่ปรึกษา นายกเทศมนตรีและเลขานุการนายกเทศมนตรี

ง. วางระเบียบเพื่อให้งานของเทศบาลเป็นไปด้วยความเรียบร้อย

จ. รักษาการให้เป็นไปตามเทศบัญญัติ

ฉ. ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้และ กฎหมายอื่น

3) พนักงานเทศบาล

พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นของเทศบาล ที่ปฏิบัติงานอัน เป็นภารกิจประจำสำนักงานหรืออาจจะนอกสำนักงานก็ได้ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ ของประชาชนอย่างใกล้ชิด เพราะหน้าที่ของเทศบาลนั้นต้องติดต่อและให้บริการแก่ประชาชน ตั้งแต่เกิดจนตายทั้งในเรื่องงานการทะเบียน การสาธารณสุข โภค การศึกษา การรักษาความปลอดภัย ในชีวิตและทรัพย์สิน ซึ่งนับว่าเป็นภาระหน้าที่ที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากซึ่งต่างกับ คณะเทศมนตรีที่ว่าคณะเทศมนตรีรับผิดชอบและภารกิจในลักษณะของการ “ทำอะไร” ส่วนการ “ทำอย่างไร” ก็จะเป็นหน้าที่ของพนักงานเทศบาลโดยมีปลัดเทศบาลเป็นผู้รับผิดชอบ

พนักงานเทศบาลจะมีมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณและคุณภาพของ งาน ส่วนการบรรจุแต่งตั้ง การให้ความดีความชอบตลอดจนการออกจากตำแหน่งเป็นไปตามพระ ราชกฤษฎีการะเบียบพนักงานเทศบาล พ.ศ. 2519 เป็นสำคัญ

พนักงานเทศบาลเป็นเจ้าหน้าที่ประจำ มีการแบ่งหน่วยงานของเทศบาล ออกเป็น 6 ส่วน (ระเบียบคณะกรรมการพนักงานเทศบาล (ก.ท.) ว่าด้วยการกำหนดส่วนการ บริหารของเทศบาลการกำหนดตำแหน่งและอัตราเงินเดือนของพนักงานเทศบาล พ.ศ. 2519) เพื่อที่จะให้บริการแก่ประชาชนได้ดังนี้

(1) *สำนักปลัดเทศบาล* มีหน้าที่ดำเนินกิจการให้เป็นไปตามกฎหมายระเบียบแบบแผนและนโยบายของเทศบาล ทั้งมีหน้าที่เป็นเลขานุการของสภาเทศบาลและคณะเทศมนตรีเกี่ยวกับงานสารบรรณ งานธุรการ งานประชาสัมพันธ์ งานนิติการ งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย งานทะเบียน ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานของหน่วยงานใด โดยเฉพาะ เช่น สถานธนาอนุบาลของเทศบาล (โรงจมน้ำ)

(2) *ส่วนคลัง* มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงินและบัญชีการจัดเก็บภาษีต่างๆ เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย ฯลฯ งานจัดหางบประมาณ งานผลประโยชน์ของเทศบาล ควบคุมดูแลทรัพย์สินของเทศบาล ตลอดจนงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเงินที่มีได้กำหนดไว้เป็นงานส่วนใดหรือตามที่ได้รับมอบหมาย

(3) *ส่วนสาธารณสุข* มีหน้าที่แนะนำช่วยเหลือด้านเจ็บป่วยของประชาชน การป้องกันและระงับโรค การสุขาภิบาล การรักษาความสะอาด งานสัตว์แพทย์ ตลาดสาธารณะ สุสานและฌาปนสถานสาธารณะ ตลอดจนควบคุมการประกอบอาชีพที่เกี่ยวกับสุขภาพอนามัยของประชาชนเช่น การแต่งผม การจำหน่ายอาหาร เป็นต้น ซึ่งรวมเรียกว่า การประกอบการค้าอันอาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนรวมทั้งงานสาธารณสุขอื่นๆ ให้เป็นไปตามกฎหมายหรืองานที่ได้รับมอบหมาย เทศบาลแห่งที่มีรายได้เพียงพอก็จัดตั้งโรงพยาบาลขึ้นเอง เช่น โรงพยาบาลของเทศบาลนครเชียงใหม่ นอกจากนี้แล้วเทศบาลเล็ก ๆ ก็จะมีสถานีอนามัยศูนย์บริการสาธารณสุข

(4) *ส่วนช่าง* มีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับงานโยธา งานบำรุงรักษาทางบก ทางระบายน้ำ สวนสาธารณะ งานสำรวจและแบบแผน งานสถาปัตยกรรม และผังเมืองและงานสาธารณสุขโลก งานควบคุมการก่อสร้างอาคารเพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมืองงานเกี่ยวกับไฟฟ้าหรืองานอื่นที่ได้รับมอบหมาย

(5) *ส่วนการประปา* มีหน้าที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการให้บริการและจำหน่ายน้ำสะอาดตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์ในการนี้

(6) *ส่วนการศึกษา* มีหน้าที่ดำเนินกิจการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในด้านการศึกษาระดับประถมศึกษาของเทศบาล งานด้านการสอน การนิเทศ การศึกษา งานสวัสดิการสังคมและนันทนาการตลอดจนจัดเก็บผลประโยชน์ในการนี้

8.1.4 อำนาจหน้าที่ของเทศบาล

ภายใต้ข้อบังคับแห่งกฎหมายเทศบาลตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้

- 1) รักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน
- 2) ให้มีและบำรุงทางบกและทางน้ำ
- 3) รักษาความสะอาดของถนน หรือทางเดินและที่สาธารณะรวมทั้งกำจัด มูลฝอยและสิ่งปฏิกูล
- 4) ป้องกันและระงับโรคติดต่อ
- 5) ให้มีเครื่องใช้ในการดับเพลิง
- 6) ให้ราษฎรได้รับการศึกษา
- 7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ
- 8) บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดี ของท้องถิ่น

นอกจากนี้ภายใต้แห่งกฎหมาย เทศบาลอาจจัดทำกิจการใด ๆ ในเขต เทศบาล ดังต่อไปนี้

- 1) ให้มีน้ำสะอาดหรือการประปา
- 2) ให้มีโรงฆ่าสัตว์
- 3) ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือและท่าข้าม
- 4) ให้มีสุสานและฌาปนสถาน
- 5) บำรุงและส่งเสริมการทำมาหากินของราษฎร
- 6) ให้มีและบำรุงสถานที่ทำการพิทักษ์รักษาคนเจ็บ
- 7) ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น
- 8) ให้มีและบำรุงทางระบายน้ำ
- 9) เทศพาณิชย์

8.1.5 เทศบาลอาจมีรายได้ ดังต่อไปนี้

- 1) ภาษีอากรตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- 2) ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- 3) รายได้จากทรัพย์สินของเทศบาล

- 4) รายได้จากการสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์
- 5) พันธบัตร หรือเงินกู้ ตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้
- 6) เงินกู้จากกระทรวง ทบวง กรม องค์การ หรือนิติบุคคลต่าง ๆ
- 7) เงินอุดหนุนจากรัฐบาลหรือองค์การบริหารส่วนจังหวัด
- 8) เงินและทรัพย์สินอย่างอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- 9) รายได้อื่นใดตามแต่จะมีกฎหมายกำหนดไว้

8.1.6 เทศบาลอาจมีรายจ่าย ดังต่อไปนี้

- 1) เงินเดือน
- 2) ค่าจ้าง
- 3) เงินตอบแทนอื่น ๆ
- 4) ค่าใช้สอย
- 5) ค่าวัสดุ
- 6) ค่าครุภัณฑ์
- 7) ค่าที่ดิน สิ่งก่อสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ
- 8) เงินอุดหนุน
- 9) รายจ่ายอื่นใดตามข้อผูกพันหรือตามที่มีกฎหมายหรือระเบียบของทาง

กระทรวงมหาดไทยกำหนดไว้

การปฏิบัติงานตามอำนาจหน้าที่ของเทศบาลต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนโดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล การจัดทำงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจสอบ การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับว่าด้วยการนั้นและหลักเกณฑ์และวิธีการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด (พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546)

กล่าวโดยสรุป จากที่ได้กล่าวมาแล้วข้างต้นของประวัติความเป็นมา การจัดตั้งและอำนาจหน้าที่ของเทศบาลจะเห็นได้ว่าเทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่ดำเนินกิจการตามแนวคิดการกระจายอำนาจในการบริหารราชการแผ่นดิน เทศบาลจึงเป็นหน่วยของทางราชการที่มีฐานะการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดตลอดจนมีความสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งอาจกล่าวได้ว่ามีความเป็นประชาธิปไตยแบบตัวแทนทางด้านการเมืองการปกครองสูง เพราะเปิดโอกาสให้ประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองโดยวิธีการออกเสียงลงคะแนนเลือกตั้ง

ตัวแทนในการปกครองตนเองตลอดจนมีส่วนร่วมในด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาประเทศในระดับฐานรากหมู่บ้านหรือระดับท้องถิ่นและยังส่งผลต่อการพัฒนาประเทศในระดับชาติอีกด้วย

8.2 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับเทศบาลตำบลด่านซ้าย

8.2.1 ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเมืองด่านซ้าย

ประวัติความเป็นมาของเมืองด่านซ้าย มีหลักฐานพอค้นคว้าได้บ้างในบางตอนพอสันนิษฐานได้ว่า ดั้งเดิมผู้คนที่อยู่อาศัยอยู่ในเมืองด่านซ้ายจะเป็นกลุ่มคนที่ได้อพยพมาจากอาณาจักรล้านช้าง สมัยพ่อขุนบางกลางท้าวและพ่อขุนผาเมืองเป็นหัวหน้า อพยพผ่านบริเวณเมืองปากลาย แก่นท้าว บ้านนาออก บ้านเมืองฮ่า และเมืองบ่อเตน (ปัจจุบันหมู่บ้านเหล่านี้อยู่ในแขวงไซบุรี ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว) พ่อขุนบางกลางท้าวและพ่อขุนผาเมือง ได้นำไพร่พลเดินทางข้ามแม่น้ำเหืองมาตามลำน้ำหมันจนถึงบริเวณซึ่งเป็นที่ราบกว้าง จึงหยุดพักไพร่พลและตั้งชุมชนขึ้นที่หมู่บ้านเก่า (ปัจจุบันอยู่ตำบลนาหอ อำเภอด่านซ้าย) หลังจากนั้นพ่อขุนผาเมืองก็ได้ไปตั้งเมือง “ด่านขวา” ขึ้น (ปัจจุบันเป็นหมู่บ้านร้าง) ตั้งอยู่ระหว่างบ้านนาเบ็ญกับบ้านหัวนาแหลม ตำบลนาหอ อำเภอด่านซ้าย และมีซากวัดเก่าแก่ให้พบเห็นอยู่ในปัจจุบัน ส่วนพ่อขุนบางกลางท้าวได้มาตั้งเมือง “ด่านซ้าย” (ปัจจุบันคือบ้านนาหอ ตำบลนาหอ) หลังจากนั้นจึงย้ายไปตั้งอยู่ที่บริเวณใหม่และปัจจุบันคือบ้านหนองลู “บ้านด่านซ้าย” ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้ายในปัจจุบันนี้

8.2.2 สภาพทั่วไป

เทศบาลตำบลด่านซ้ายเดิมมีฐานะเป็นสุขาภิบาลตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสุขาภิบาล พ.ศ. 2495 ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2499 ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับพิเศษ หน้า 79,80 เล่มที่ 73 ตอนที่ 83 ลงวันที่ 19 ตุลาคม พ.ศ. 2499 ต่อมาเมื่อมีพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาล พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ส่งผลให้บรรดาสสุขาภิบาลตามกฎหมายว่าด้วยสุขาภิบาล มีฐานะเป็นเทศบาลตำบลตามกฎหมายว่าด้วยเทศบาลไปโดยปริยาย บรรดาพนักงาน ลูกจ้าง กิจการทรัพย์สิน หนี้สิน สิทธิ และเงินงบประมาณของสุขาภิบาลก็ถูกโอนไปเป็นของเทศบาลตำบลที่เกิดขึ้นโดยผลของกฎหมายจากสุขาภิบาลด่านซ้าย จึงเปลี่ยนฐานะมาเป็นเทศบาลตำบลด่านซ้าย ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 จนถึงปัจจุบัน

8.2.3 ที่ตั้งเทศบาล

เทศบาลตำบลด่านซ้าย ตั้งอยู่เลขที่ 321 ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย อยู่ห่างจากจังหวัดเลย 82 กิโลเมตร มีพื้นที่ 7.3 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,562 ไร่

8.2.4 อาณาเขตและเขตติดต่อ

ทิศเหนือ ติดต่อกับบ้านหนองฟ้าแลบ องค์การบริหารส่วนตำบลด่านซ้าย

ทิศใต้ ติดต่อกับบ้านเคิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลด่านซ้าย

ทิศตะวันออก ติดต่อกับบ้านเคิ้น องค์การบริหารส่วนตำบลด่านซ้าย

ทิศตะวันตก ติดต่อกับบ้านนาสีเทียขององค์การบริหารส่วนตำบลด่านซ้าย

8.2.5 ลักษณะภูมิประเทศ

มีพื้นที่เป็นที่ราบหุบเขาไม่อยู่ในเขตป่าสงวน มีแหล่งน้ำที่สำคัญไหลผ่านคือ ลำน้ำหมัน - ห้วยสอก เป็นลำน้ำที่ใช้ในการอุปโภคบริโภคของประชาชน มีน้ำเพียงพอตลอดปี ส่วนห้วยสอกในฤดูแล้งน้ำแห้ง

8.2.6 ลักษณะภูมิอากาศ

ฤดูร้อน มีอากาศร้อนจัด อุณหภูมิเฉลี่ยประมาณ 36 องศาเซลเซียส

ฤดูฝน มีฝนตก แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรกเริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน ถึงเดือนกรกฎาคม เป็นฝนที่ได้รับอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ช่วงหลังเริ่มตั้งแต่เดือนสิงหาคม ถึงเดือนตุลาคม เป็นฝนที่ได้รับอิทธิพลจากพายุดีเปรสชัน พายุไซร่อนและไต้ฝุ่นในทะเลจีนตอนใต้

ฤดูหนาว จะมีอากาศหนาวเย็นมากตอนเช้าจะมีหมอกหนาบางปีจะมี “แม่คะนึ่ง” หรือเกล็ดน้ำแข็งเช่นเดียวกับหิมะตกลงจับยอดหญ้าอุณหภูมิเฉลี่ยต่ำสุด 2 องศาเซลเซียส

8.2.7 ศักยภาพของชุมชนและพื้นที่

ประชากรส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้ายประกอบอาชีพค้าขาย และทำธุรกิจส่วนตัวและเป็นถนนสายหลักพาดผ่านระหว่างจังหวัดพิษณุโลกขึ้นสู่ภาคเหนือ จังหวัดเพชรบูรณ์ลงสู่ทางภาคกลางติดต่อกับประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวจึงมีแนวโน้มถึงการพัฒนาเศรษฐกิจของเทศบาลตำบลด่านซ้ายได้เป็นอย่างดี

8.2.8 เขตการปกครอง

เขตการปกครองเทศบาลตำบลด่านซ้าย แบ่งออก 5 ชุมชน ดังนี้

- 1) ชุมชนบ้านด่านซ้าย หมู่ที่ 1
- 2) ชุมชนบ้านเหนือ หมู่ที่ 2 (บางส่วน)
- 3) ชุมชนบ้านเคิ้น หมู่ที่ 3
- 4) ชุมชนบ้านนาเวียง หมู่ที่ 9
- 5) ชุมชนบ้านห้วยนาบุง หมู่ที่ 14

ข้อมูลทางการปกครอง

- 1) ประชากร ชาย 1,868 คน หญิง 1,879 คน รวม 3,742 คน
- 2) คริวเรือน มีจำนวน 1,641 คริวเรือน

เขตเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย

หน่วยเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านด่านซ้ายหมู่ที่ 1
 หน่วยเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านด่านซ้ายหมู่ที่ 1 ชุมชนบ้าน
 เหนือบางส่วนหมู่ที่ 2 ชุมชนบ้านนาท่อมบางส่วนหมู่ที่ 11

หน่วยเลือกตั้งที่ 3 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านนาเวียงหมู่ที่ 9

เขตเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย

หน่วยเลือกตั้งที่ 1 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านเหนือหมู่ที่ 2
 หน่วยเลือกตั้งที่ 2 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านเดินหมู่ที่ 3
 หน่วยเลือกตั้งที่ 3 ประกอบด้วย ชุมชนบ้านห้วยนางหมู่ที่ 14

8.2.9 สภาพทางเศรษฐกิจ

1) การประกอบอาชีพ ประชากรส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย จะประกอบอาชีพค้าขายและทำธุรกิจส่วนตัว ทำให้รายได้เฉลี่ยของประชากรคิดเป็นจำนวน 43,596บาท/คน/ปี

2) การเกษตรกรรม ประชากรจำนวน 300 คริวเรือนประกอบอาชีพเกษตรกรรมและมีผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ มะขาม มะม่วง กุ้ง เป็นต้น

3) การพาณิชย์กรรมและบริการ

ก. สถานประกอบการด้านพาณิชย์กรรม

สถานบริการน้ำมัน 3 แห่ง

ตลาด 2 แห่ง

ร้านค้าทั่วไป 147 แห่ง

ข. สถานประกอบเทศพาณิชย์

โรงฆ่าสัตว์ 1 แห่ง

ค. สถานประกอบการด้านบริการ

ธนาคาร 3 แห่ง

สถานที่จำหน่ายตาม พ.ร.บ.สาธารณสุข 2 แห่ง

ง. การประกอบการอุตสาหกรรมในครัวเรือนในเขตเทศบาล

กลุ่มเย็บผ้าอุตสาหกรรม

กลุ่มผลิตภัณฑ์ไม้ไผ่

กลุ่มทำขนมข้าวนางเล็ดและขนมประเภทอื่น

กลุ่มทำของที่ระลึก ผิดาโชน และอื่นๆ

กลุ่มทอผ้าพื้นเมือง

จ. การท่องเที่ยวสถานที่ท่องเที่ยวในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้ายได้แก่

พระธาตุศรีสองรัก แต่ละปีมีการจัดงานนมัสการพระธาตุศรีสองรักซึ่งจัดขึ้นในระหว่างขึ้น 12-15 ค่ำ เดือน 6 ของทุกปีระยะทางห่างจากเทศบาลตำบลด่านซ้ายประมาณ 1 กิโลเมตร

โบสถ์วัดป่าเนรมิตวิปัสสนา เป็นสถาปัตยกรรมที่มีความวิจิตรตระการตาตั้งอยู่บ้านห้วยนาญ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ระยะทางห่างจากเทศบาลตำบลด่านซ้ายประมาณ 1.5 กิโลเมตร

น้ำตกแก่งสองคอน บ้านห้วยนาญ ตำบลด่านซ้ายเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีความสวยงามมาก ระยะทางห่างจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ประมาณ 3 กิโลเมตร

งานประเพณีบุญหลวงการละเล่นผีตาโชน เป็นงานประเพณีท้องถิ่นที่ถือเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอด่านซ้าย จัดขึ้นระหว่างเดือน 7 หรือเดือน 8 ของทุกปี

พิพิธภัณฑ์ผีตาโชน ตั้งอยู่ภายในบริเวณวัดโพชนชัยเป็นสถานที่รวบรวมความรู้และประวัติความเป็นมาของผีตาโชน จัดแสดงไว้ให้นักท่องเที่ยวผู้สนใจได้มาชม

วัดโพชนชัย เป็นสถานที่ใช้ประกอบพิธีทางศาสนาและเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจการท่องเที่ยวของพื้นที่ในโอกาสต่อไป

8.2.10 สภาพสังคม

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรและครัวเรือน

หมู่ที่	ชื่อหมู่บ้าน	ประชากร (ชาย)	ประชากร (หญิง)	รวม	จำนวนครัวเรือน
1	บ้านด่านซ้าย	591	591	1182	637
2	บ้านเหนือ	351	358	709	297
3	บ้านเคี่ยน	451	444	895	319
9	บ้านนาเวียง	158	169	327	162
11	บ้านนาห่ม	22	17	39	9
14	บ้านห้วยนาขุง	295	300	595	217
	รวม	1,868	1,879	3,747	1,641
	ทะเบียนบ้านกลาง	-	-	11	-

ที่มา : ข้อมูลจาก ทะเบียนราษฎร ณ เดือนมกราคม 2552

8.2.11 ด้านศาสนา

ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้ายมีการนับถือศาสนา คือ ศาสนาพุทธ ร้อยละ 99 ศาสนาอื่นร้อยละ 1 อาทิเช่น ศาสนาคริสต์และอิสลาม

- 1) วัดโพธิ์ชัย ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 บ้านเคี่ยน ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย
- 2) วัดเนรมิตวิปัสสนา ตั้งอยู่หมู่ที่ 14 บ้านห้วยนาขุง ถนนสายด่านซ้าย-นครไทย ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย
- 3) วัดศรีภูมิบ้านนาหอ ตั้งอยู่ที่บ้านนาหอ ตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย

8.2.12 ด้านวัฒนธรรมประเพณีท้องถิ่น ที่สำคัญในเขตเทศบาลมี 7 ประเพณี

- 1) ประเพณีบุญหลวงและการละเล่นผีตาโขนจัดขึ้นเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม
- 2) งานนมัสการพระธาตุศรีสองรัก จัดขึ้นในคืนวันเพ็ญเดือนหก
- 3) งานนมัสการปิดทองรอยพระพุทธรูปบาทจำลอง จัดขึ้นเดือนกุมภาพันธ์
- 4) ประเพณีลอยกระทง จัดขึ้นเดือนพฤศจิกายน
- 5) ประเพณีสงกรานต์ จัดขึ้นเดือนเมษายน
- 6) ประเพณีเลี้ยงหอน้อย หอหลวง
- 7) ประเพณีฮีต 12 คอง 14 มีการปฏิบัติตามประเพณีของท้องถิ่นและมีกิจกรรมทางศาสนา วิธีการดำเนินชีวิตประจำทุก ๆ เดือน

8.2.13 ด้านกีฬานันทนาการ

สนามกีฬาอเนกประสงค์	จำนวน 6 แห่ง
สนามฟุตบอล	จำนวน 2 แห่ง
สนามบาสเก็ตบอล	จำนวน 4 แห่ง
สนามตระกร้อ	จำนวน 4 แห่ง
ห้องสมุดประชาชน	จำนวน 1 แห่ง
สนามเด็กเล่น	จำนวน 1 แห่ง
สวนสาธารณะ	จำนวน 1 แห่ง
สนามเทนนิส	จำนวน 1 แห่ง

8.2.14 ด้านการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

พนักงานดับเพลิง	จำนวน 2 คน
อาสาสมัครป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย	จำนวน 30 คน
รถยนต์ดับเพลิง	จำนวน 1 คัน
รถบรรทุกน้ำ	จำนวน 3 คัน
เครื่องดับเพลิงชนิดหาลาม	จำนวน 1 เครื่อง
การฝึกซ้อมบรรเทาสาธารณภัยที่ผ่านมา	จำนวน 3 ครั้ง

8.2.15 ด้านการศึกษา

ตารางที่ 2.2 ศูนย์การศึกษาของเทศบาลตำบลด่านซ้าย

ที่	ประเภท	จำนวน (แห่ง)	จำนวน ห้องเรียน	จำนวน นักเรียน	จำนวน ครูผู้สอน	สังกัด
1.	ศูนย์พัฒนาก่อนวัยเรียน	2	2	140 คน	5 คน	ทศบ.ตำบลด่านซ้าย
2.	ระดับก่อนประถมศึกษา	2	6	244 คน		สนง.พื้นที่การศึกษา เขต1
3.	ระดับประถมศึกษา	2	24	699 คน	34 คน	สนง.พื้นที่การศึกษา เขต1
4.	ระดับมัธยมศึกษา	1	3	44 คน	7 คน	สนง.พื้นที่การศึกษา เขต1
5.	ศูนย์บริการการศึกษา นอกโรงเรียน	1				กรมการศึกษานอก โรงเรียน

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ เดือนมกราคม 2552

8.2.16 ด้านสาธารณสุข

คลินิกเอกชน

จำนวน 1 แห่ง

อสม

จำนวน 55 คน

8.3 ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติของกลุ่มรักษาด่านซ้าย

8.3.1 กระบวนการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มรักษาด่านซ้าย

การก่อตั้งกลุ่มรักษาด่านซ้าย เริ่มตั้งแต่ปีพ.ศ.2543 ก็เนื่องมาจากบริบททางด้านสังคมและการเมืองไม่ว่าจะเป็นเรื่องของสถานการณ์ทางด้านเศรษฐกิจการพัฒนา สถานการณ์ทางการเมืองตลอดจนวัฒนธรรมของคนด่านซ้ายที่มีลักษณะร่วมอย่างหนึ่งที่ยอมรับกันก็คือ การรักพวกพ้อง ความเป็นพรรคพวกสังคมนิยมพบปะพูดคุยกันระหว่างเพื่อนฝูงทำให้สำนึกที่จะเข้าร่วมพัฒนาท้องถิ่น

8.3.2 จิตสำนึกการมีส่วนร่วม จิตสำนึกประชาคม

การรวมตัวกันเป็นกลุ่มคนรักภัยด้านซ้าย เกิดขึ้นโดยมีจิตสำนึกในเรื่องของการมีส่วนร่วมว่าจะเป็นการทำงานบนความร่วมมือที่หลากหลาย เป็นพลังที่ทำให้คนท้องถิ่นตัดสินใจร่วมในความเป็นไปของท้องถิ่น

1) สำนึกความเป็นพลเมือง การที่บุคคลมีความสำนึกเป็นพลเมืองและตระหนักถึงสิทธิหน้าที่ของตนเอง กล่าวคือ สิทธิในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารนโยบายของรัฐและความรับผิดชอบที่จะดูแลทุกข์สุขของตนเอง ไม่หวังแต่จะพึ่งรัฐเท่านั้นและต้องการที่จะร่วมกันสร้างสรรค์พัฒนาท้องถิ่นของตนเป็นส่วนหนึ่งของการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น

2) ความผูกพันกับชุมชนท้องถิ่น เป็นการได้แสดงออกซึ่งความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ เมื่อมีอะไรที่พอจะทำให้ท้องถิ่นตนเองได้บ้างก็อยากจะเข้าร่วมเพื่อสร้างสรรค์ชุมชนหรือท้องถิ่น

3) ตำแหน่งทางสังคม มีอยู่ 2 ด้าน

(1) ด้านการศึกษา ชีวิตการงานของบุคคลและประสบการณ์ของสมาชิกมีทั้งข้าราชการ ครู อาจารย์ พ่อค้ำนักธุรกิจตลอดจนประชาชนที่เข้าร่วมเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการศึกษาทั้งในระบบและนอกระบบ

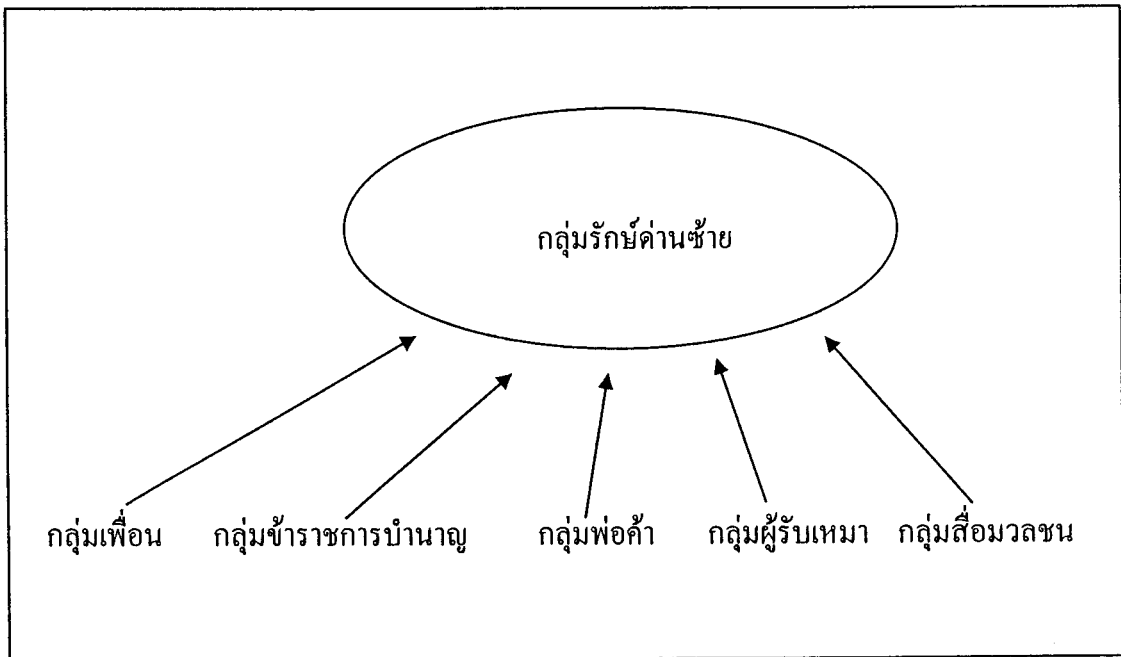
(2) ฐานะทางเศรษฐกิจ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีความเกี่ยวข้องกับการเข้าร่วมกลุ่มสมาชิกส่วนใหญ่เป็นชนชั้นกลาง เช่น ข้าราชการ ครู อาจารย์ พ่อค้ำนักธุรกิจและประชาชนต่างมีฐานะทางเศรษฐกิจระดับปานกลางถึงฐานะดีไม่ถึงกับมีปัญหาความเดือดร้อนทางเศรษฐกิจ ทำให้มีเวลาที่จะให้ความสนใจร่วมกับส่วนรวมและทำให้อุดมการณ์ที่มีอยู่ไม่สั่นคลอนจากการพบปะสมาคมในหมู่คนกลุ่มเดียวกัน ยังเป็นปัจจัยสนับสนุนให้คนเข้าร่วมกลุ่มต่อ ๆ มา

4) อยู่ใกล้ศูนย์กลางของสังคม เนื่องจากสมาชิกอาศัยอยู่ในเขตเทศบาล ทำให้บุคคลสามารถได้รับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ง่าย อีกทั้งการพบปะติดต่อกันก็สามารถกระทำได้ง่าย

5) การมีผู้นำที่เข้มแข็งและประสบการณ์ทางการเมือง เนื่องด้วยหัวหน้ากลุ่มรักภัยด้านซ้ายในอดีตเคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัดมาก่อน (ส.จ.) ที่จะลงเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด้านซ้าย อีกทั้งฐานะทางครอบครัวที่มีบิดาคืออดีตนายกรัฐมนตรีเป็นผู้แทนราษฎรมาก่อน ซึ่งเสมือนเป็นพื้นฐานทางความนิยมในอดีตที่เคยได้รับชัยชนะในการเลือกตั้งมาก่อนทำให้ง่ายต่อการเข้าหาประชาชน นอกจากนั้นยังมีมารดาที่มีตำแหน่งนางเทียบ รุ่งทรง(เป็นตำแหน่งที่มีส่วนสัมพันธ์และเกี่ยวข้องกับองค์พระธาตุศรีสองรัก)ซึ่งคนในพื้นที่และจังหวัดใกล้เคียงให้การเคารพนับถือและยกย่องเสมือนผู้นำท้องถิ่นอีกคนหนึ่ง จึงเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้หัวหน้ากลุ่มรักภัยด้านซ้าย

และสมาชิกภายในกลุ่มได้รับความไว้วางใจจากประชาชนชาวตำบลซ้ายในเขตเทศบาลเลือกตั้งให้เข้ามาบริหารท้องถิ่นถึงสองสมัย

กล่าวโดยสรุป จากเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุปัจจัยที่ทำให้เกิดการก่อตั้งกลุ่มรักษาด่านซ้ายขึ้นมา



ภาพที่ 2.4 แสดงการก่อรูปของกลุ่มรักษาด่านซ้าย

8.4 ข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งของเทศบาลตำบลด่านซ้าย

จากการค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลด่านซ้ายที่ผ่านมาพบว่า สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้งประจำจังหวัดเลย ได้ประกาศให้มีการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลและผู้บริหารท้องถิ่นเทศบาลตำบลด่านซ้ายจำนวน 3 ครั้ง คือ

- 1) เมื่อวันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2517
- 2) เมื่อวันอาทิตย์ที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2551
- 3) เมื่อวันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2551

ข้อมูลการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นเทศบาลตำบลด่านซ้ายเมื่อวันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2517

ตารางที่ 2.3 แสดงผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น

หมายเลขประจำตัว ผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร	กลุ่ม / อีสระ	คะแนน	ลำดับ ที่
1	นายสันติภาพ เชื้อบุญมี	รักษาด่านซ้าย	837	1

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ตารางที่ 2.4 สถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง							
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนนให้ผู้ใด	
จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ
2,869	-	2,028	70.68	71	3.5	25	1.23

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ตารางที่ 2.5 แสดงผลคะแนนสมาชิกเทศบาล

หมายเลขประจำตัว ผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร	กลุ่ม / อีสระ	คะแนน	ลำดับที่
16	นายเวชยันต์ ยศปัญญา	รักษาด่านซ้าย	510	1
11	นายมงคลชัย ตันโยลี	รักษาด่านซ้าย	456	2
12	นางจิตไส บาลชน	รักษาด่านซ้าย	374	3
15	ค.ต.วิชิต ประกิระตา	รักษาด่านซ้าย	347	4
14	ร.ต.ท.เพ็ง นิกง	รักษาด่านซ้าย	357	5
7	นายสันติ โยเรือง	สัจจะไมตรี	319	6

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

**ข้อมูลสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย
วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2547
เขตเลือกตั้งที่ 1**

ตารางที่ 2.6 แสดงสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง							
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนนให้ผู้ใด	
จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
1,272	-	898	70.59	19	2.11	8	0.89

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

**ข้อมูลผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกเทศบาลตำบลด่านซ้าย
วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2547
เขตเลือกตั้งที่ 2**

ตารางที่ 2.7 แสดงผลคะแนนสมาชิกเทศบาล

หมายเลข ประจำตัวผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร	กลุ่ม / อีสระ	คะแนน	ลำดับ ที่
11	ค.ต.เพชร บุตรดา	รักษาด่านซ้าย	668	1
16	นายจรัส อรรถสุรย์	รักษาด่านซ้าย	498	2
15	นายเล็ก เชื้อบุญมี	รักษาด่านซ้าย	472	3
13	นายทศพร ตูละรัต	รักษาด่านซ้าย	465	4
14	นายรณบุทท สุขประเสริฐ	รักษาด่านซ้าย	424	5
9	ร.ต.ต.วิมล คู่ัมวิภัย	ตั้งจะไม่ตรี	383	6

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

**ข้อมูลสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย
วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ.2547
เขตเลือกตั้งที่ 2**

ตารางที่ 2.8 แสดงสถิติผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง							
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนนให้ผู้ใด	
จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
1,586	-	1,121	70.68	30	2.67	5	0.45

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันเสาร์ที่ 15 พฤษภาคม พ.ศ. 2547

ผลการเลือกผู้บริหารและตำแหน่งในสภา พ.ศ.2547

จำนวนสมาชิกในสภา 12 คน
 กลุ่มรักษาด่านซ้าย มี 10 ที่นั่ง
 กลุ่มสัจจะไมตรี มี 2 ที่นั่ง

ฝ่ายบริหาร พ.ศ.2547

นายก	นายสันติภาพ	เชื้อบุญมี
รองนายก	นายอาคม	สุทธิ
รองนายก	นายชวลิต	พรหมรักษา
ประธานสภา	นายเวชยันต์	ยศปัญญา
รองประธานสภา	นายมงคลชัย	ตัน โยสิ

ฝ่ายบริหาร พ.ศ.2551

นายก	นายสันติภาพ	เชื้อบุญมี
รองนายก	นายอาคม	สุทธิ
รองนายก	นายชวลิต	พรหมรักษา
ประธานสภา	นายประสงค์	จันทสร
รองประธานสภา	นายสันติ	โยเรือง

**ผู้ได้รับเลือกตั้งและผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหาร
ท้องถิ่น พ.ศ.2551**

**ข้อมูลผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น
วันอาทิตย์ที่ 23 มีนาคม 2551**

ตารางที่ 2.9 แสดงผลคะแนนผู้สมัครรับเลือกตั้งผู้บริหารท้องถิ่น

หมายเลขประจำตัว ผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร	กลุ่ม / อีระ	คะแนน	ลำดับที่
1	นายสันติภาพ เชื้อบุญมี	รักษาด่านซ้าย	1,318	1

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันอาทิตย์ที่ 23 มีนาคม พ.ศ.2551

**ข้อมูลสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น
วันอาทิตย์ที่ 23 มีนาคม 2551**

ตารางที่ 2.10 แสดงสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่น

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง							
ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง		บัตรเสีย		บัตรไม่ประสงค์ ลงคะแนนให้ผู้ใด	
จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ	จำนวนคน	ร้อยละ
2,740	-	1,574	-	44	-	212	-

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันอาทิตย์ที่ 23 มีนาคม พ.ศ. 2551

ข้อมูลผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคำบดคำน้าย
วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551
เขตเลือกตั้งที่ 1

ตารางที่ 2.11 แสดงผลคะแนนของผู้สมัครสมาชิกสภาเทศบาล

หมายเลข ประจำตัว ผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร	กลุ่ม / อีสระ	คะแนน	ลำดับ ที่	คิดเป็น ร้อยละ
1	นายประสงค์ จันทพร	สังกัดไม่ตรี	582	1	66.14
3	นายบันลือ ราชพรหมมา	สังกัดไม่ตรี	487	2	55.34
2	นายกิตติศักดิ์ ตาริยะ	สังกัดไม่ตรี	471	3	53.52
6	นายสันติ โยเรือง	สังกัดไม่ตรี	452	4	51.36
15	นายเวชยันต์ ยศปัญญา	อีสระ	452	5	51.36
5	นายชุมพร เนตรผง	สังกัดไม่ตรี	411	6	46.70
4	นายพงษ์เทพ โยธาจันทร์	สังกัดไม่ตรี	285	7	32.39
8	นางจิตไส บาลชน	รักษาด่านซ้าย	279	8	31.70
7	นายมงคลชัย ต้นโยลี	รักษาด่านซ้าย	237	9	26.93
11	นายสมใจ แก้วนาคดี	รักษาด่านซ้าย	171	10	19.43
14	นายบุญชัย ศิริภัทรราชย์	อีสระ	152	11	17.27
13	นายนิพนธ์ เนตรผง	อีสระ	150	12	17.05
10	ร.ต.ท.เพ็ง นิลง	รักษาด่านซ้าย	146	13	16.59
9	นายทศพร ตูละรัต	รักษาด่านซ้าย	134	14	15.23
12	นายสุคง พันธุ์โสคา	รักษาด่านซ้าย	132	15	15.00

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลคำบดคำน้าย ณ วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2551

ข้อมูลสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคำบ่อคำน้าย
วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551
เขตเลือกตั้งที่ 1

ตารางที่ 2.12 แสดงผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกเทศบาล

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง											
ผู้มีสิทธิ เลือกตั้ง	ผู้มาใช้สิทธิ เลือกตั้ง		ผู้ไม่มาใช้สิทธิ เลือกตั้ง		ผู้มาใช้สิทธิ เลือกตั้งที่ไม่ ประสงค์ ลงคะแนน		บัตรดี		บัตรเสีย		
	จำนวน คน	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ	จำนวน คน	ร้อยละ
1,218	880	72.25	338	27.75	5	0.57	863	98.07	12	1.36	

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลคำบ่อคำน้าย ณ วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2551

**ข้อมูลผลคะแนนของผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลคำบลด่านซ้าย
วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551
เขตเลือกตั้งที่ 2**

ตารางที่ 2.13 แสดงผลคะแนนสมาชิกสภาเทศบาล

หมายเลข ประจำตัว ผู้สมัคร	ชื่อ - สกุล ผู้สมัคร	กลุ่ม / อีสระ	คะแนน	ลำดับ ที่	คิดเป็น ร้อยละ
5	นายสิทธิศักดิ์ วิจิตรจันทร์	อีสระ	590	1	53.59
1	นายดำรงศักดิ์ ตาวิยะ	สังจะไมตรี	561	2	50.95
4	นายสุคใจ ศรีแสง	สังจะไมตรี	547	3	49.68
7	ค.ต.เพชร บุตรดา	รักษาด่านซ้าย	543	4	49.32
2	นายไชยพจน์ เรืองไพศาล	สังจะไมตรี	469	5	42.60
8	นายเล็ก เชื้อบุญมี	รักษาด่านซ้าย	371	6	33.70
3	นายสุรศักดิ์ ทองสุข	สังจะไมตรี	367	7	33.33
12	ค.ต.วิจิต ประกิระตา	รักษาด่านซ้าย	366	8	33.24
13	นายสุขสมพร ศรีพรหม	อีสระ	304	9	27.61
9	นายจำรัส อรรถสุรย์	รักษาด่านซ้าย	284	10	25.79
14	นายสมศักดิ์ ขอดแก้ว	อีสระ	256	11	23.25
11	ส.อ.รณขุฑ สุขประเสริฐ	รักษาด่านซ้าย	209	12	18.98
10	นายไมตรี เพ็ลียเทพ	รักษาด่านซ้าย	189	13	17.17
6	นายณัฐพงศ์ เชื้อบุญมี	อีสระ	182	14	16.53
รวมคะแนนผู้สมัครทั้งสิ้น			5,238	คะแนน	

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลคำบลด่านซ้าย ณ วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551

ข้อมูลสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย

วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551

เขตเลือกตั้งที่ 2

ตารางที่ 2.14 แสดงสถิติของผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล

การใช้สิทธิลงคะแนนเลือกตั้ง

ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง	ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	ผู้ไม่มาใช้สิทธิเลือกตั้ง	ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งที่ไม่ประสงค์ลงคะแนน		บัตรดี	บัตรเสีย
			จำนวน	ร้อยละ		
1,569	1,101	468	9	0.82	1,066	26
	70.17	29.83			96.82	2.36

ที่มา : ข้อมูลจากเทศบาลตำบลด่านซ้าย ณ วันอาทิตย์ที่ 22 มิถุนายน พ.ศ.2551

8.5 การศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุริยัณห์ จิรสถ์สุนทร (2531) ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในระบบการเลือกตั้งของไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหัวคะแนนกับผู้สมัครรับเลือกตั้งส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือเกื้อกูลแบบผู้ให้อุปถัมภ์-ผู้ได้อุปถัมภ์ต่อกันคิดเป็นร้อยละ 83.3 ทั้งก่อนและหลังการเลือกตั้ง มีการช่วยเหลือเกื้อกูลต่อกันไม่ว่าจะเป็นทางเศรษฐกิจหรือทางสังคมหรือการกระทำการกิจกรรมใดที่เกิดขึ้นในสังคมจะมีการช่วยเหลือต่อกันพึ่งพาอาศัยต่อกัน

สมบัติ จันทร์วงศ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การเลือกตั้งไทยกับพฤติกรรมเบี่ยงเบนในการหาเสียงและได้นำเสนอปัญหาพื้นฐานและแนวทางในการแก้ไขต่อสำนักงาน

คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ เมื่อเดือนกันยายน 2535 พฤติกรรมในการเบี่ยงเบนการเลือกตั้ง หมายถึง กระบวนการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งและการสมัครพรรคพวกที่ขัดต่อข้อห้ามในกฎหมายการเลือกตั้งแต่พฤติกรรมดังกล่าวส่วนใหญ่แล้วจะมีรากฐานอยู่บนประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นการจัดเลี้ยง การจัดงานมหรสพ การช่วยเหลือหรือการแสดงบทบาทต่อสังคม ด้านการกุศล หรือแม้แต่การแจกเงินซื้อเสียงก็เป็นวิธีการที่อาศัยความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้ากับชาวบ้านที่มีอยู่เดิมคืออาศัยโครงสร้างทางสังคมและอำนาจที่เน้นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในยามปกติของสังคมในชนบทเป็นหลักสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการก่อให้เกิดพฤติกรรม เบี่ยงเบนในการหาเสียงเลือกตั้งจึงมีอยู่มากมายในหลาย ๆ มิติและล้วนแล้วแต่มีการเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดทั้งสิ้น โดยได้แยกปัจจัยต่าง ๆ เหล่านี้ไว้ ดังนี้

1. ความเชื่อเหนื้อมล้าต่ำสูงด้านเศรษฐกิจสังคมระหว่างสังคมเมืองกับชนบท
2. วัฒนธรรมและทัศนคติของผู้เลือกตั้ง
3. ความไม่เหมาะสมของกฎหมายเลือกตั้งบางส่วนและความย่อหย่อนในการบังคับใช้ กฎหมาย
4. เขตเลือกตั้งใหญ่เกินไป
5. ความอ่อนแอและค้ำพัฒนาของระบบพรรคการเมือง
6. ระบบการเลือกตั้งแบบแบ่งเขตเรียงเบอร์
7. บทบาทของนักธุรกิจการเมือง

จากการศึกษา “พฤติกรรมเบี่ยงเบนในการเลือกตั้ง” เป็นการสะท้อนความเป็นจริงอย่างหนึ่งว่าประชาชนคนไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่อยู่ในชนบทที่ห่างไกลนั้น ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง ยังคงอยู่ภายใต้การครอบงำของผู้ที่อยู่เหนือกว่าทางด้านความคิดด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมจึงมักมีพฤติกรรมลงคะแนนเสียงให้กับผู้ที่ตนสามารถพึ่งพาได้เมื่อมีปัญหาประกอบกับมักจะเชื่อฟังผู้นำชุมชนที่เคยให้ความช่วยเหลือจึงเป็นเหตุให้สามารถชักจูงในการไปลงคะแนนเสียงได้โดยง่าย ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงนิยมที่จะลงคะแนนตามแต่ผู้นำในระดับใกล้ตัว จะสั่งการ

คนเมืองที่มีคุณลักษณะทางเศรษฐกิจสังคมสูงมักไม่ไปใช้สิทธิ แต่ชาวบ้านชนบทที่ค้ำโอกาสทางเศรษฐกิจสังคมกลับเป็นผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ด้วยเหตุนี้การเลือกตั้งจึงเป็นการเลือกตัวบุคคลหรือเลือกพวก ไม่ใช่เลือกพรรคการเมืองและการเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้าการตัดสินใจว่าจะเลือกใครกลายเป็นเรื่องอิงผลประโยชน์ส่วนตัวมากกว่า ส่วนรวม

ชูชีพ พงษ์ไทย เรื่อง “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตาม พ.ร.บ. ลักษณะปกครองท้องที่ พ.ศ.2457 กับตาม พ.ร.บ. สภาตำบล และองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537” วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิตรัฐศาสตร์ (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพฯ, 2541 ผลการศึกษาพบว่า การกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เป็นผู้ที่มีบทบาทอยู่ทั้งในการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องที่ แม้จะมีความสัมพันธ์และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตำบลในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายและลักษณะการแสดงบทบาทหน้าที่ที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน สามารถตระหนักและแสดงบทบาทตามสถานภาพการเป็นนักปกครองท้องที่ได้ชัดเจน แต่มีระดับความเข้าใจรับรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านแล้ว ความสามารถในการแยกแยะและระบุบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เป็นผลให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มักจะแสดงบทบาทความเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ในฐานะการเป็นนักปกครองท้องที่ในการบริหารและปฏิบัติงานซึ่งส่งผลกระทบต่อความขัดแย้งกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลที่มาจากการเลือกตั้ง

สมศักดิ์ พฤษชัยบุญ (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณี การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือพบว่า

1) กระบวนการหาเสียงในเขตเลือกตั้ง ที่ศึกษาส่วนใหญ่ยึดถือ ตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันทางองค์กร (พรรคการเมือง) ซึ่งพิจารณาได้จาก การจัดองค์กรหาเสียง ความสัมพันธ์ที่ ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดตั้ง หัวคะแนน และยุทธวิธีการหาเสียงยกเว้นกรณี การหาเสียงของพรรค การเมืองเกิดใหม่ ซึ่งไม่มีการจัดตั้ง หัวคะแนนของผู้สมัครมาก่อนแต่ชื่อเสียงเกียรติประวัติของหัวหน้าพรรคเป็นที่รู้จักกันดีในหมู่ประชาชน

2) ปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติ พี่น้อง หัวคะแนน และเงิน ยกเว้น ประวัติกุมิหลัง และผลงานของผู้สมัคร ได้เพียงใดรวมทั้งปัจจัยด้านเงิน และหัวคะแนน ก็มีข้อจำกัดในการแปรเสียงให้เป็นคะแนนและปัจจัยด้านพรรคการเมืองมีส่วนทำให้ผู้สมัครได้คะแนนเสียงเลือกตั้งแม้ว่าไม่มากพอที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้งก็ตาม

จากการทบทวนวรรณกรรมในเรื่องนี้มีข้อค้นพบที่สำคัญคือปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงเป็นคะแนนได้คือปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ญาติพี่น้อง หัวคะแนนและเงินยกเว้นประวัติกุมิหลังและผลงานส่วนสำคัญคือปัจจัยภายในที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้สมัคร

ศิริเพ็ญ วิศิษฐ์พิทยา (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแหลมฉบังเมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2541 ผลการศึกษา พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีแรงจูงใจที่จะมุ่งหวังพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าสาเหตุอื่นและจำแนกตามสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมแล้วพบว่า อายุ ระดับการศึกษา และภูมิฐานะเดิมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งส่วนตัวแปรอื่นไม่มีความสัมพันธ์

กิตติ เรื่องเรียงกุลฤทธิ์ (2543) ทำการศึกษา ความคิดเห็นและรูปแบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล : ศึกษากรณีเทศบาลนครยะลา พบว่า ในภาพรวมความคิดเห็นต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลนครยะลา เห็นด้วยมากที่สุด ได้แก่ ความนิยมในตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้งและวิธีหาเสียง และมีระดับความคิดเห็น เห็นด้วยจากมากไปน้อยตามลำดับ คือ ทศนะต่อการเมือง แรงจูงใจ และลักษณะความคล้อยคลึงการเป็นผู้กว้างขวางและเป็นที่รักนับถือของคนในท้องถิ่นเหตุผลหรือหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการเลือกตั้ง พบว่าคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้พิจารณาเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือเป็นผู้ที่เคยสร้างความเจริญแก่ท้องถิ่นและการสนับสนุนหัวหน้าทีม รูปแบบการเลือกตั้งนั้น พบว่าเป็นการตัดสินใจเองโดยไม่มีใครแนะนำ และการตัดสินใจของประชาชน เป็นการเลือกแบบทีม โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจมากที่สุด คือพิจารณาจากคุณสมบัติของผู้สมัคร

อนุชิต กาญจนานุชิต (2541) ได้ทำการศึกษาวิจัย ผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง เรื่องภาวะผู้นำท้องถิ่นกับการพัฒนาเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี นายกเทศมนตรีนครยะลา พบว่านายกเทศมนตรีนครยะลาที่มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ (1) มีวิสัยทัศน์กว้างไกล (2) มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว (3) มีประสบการณ์ในการบริหารงานจากภาคธุรกิจเอกชน (4) มีเครือข่ายทางสังคมกว้างขวาง ซึ่งจากคุณลักษณะดังกล่าวทำให้ได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 ต่อเนื่องมาและพบว่า การมีเครือข่ายทางสังคมและโครงสร้างอำนาจกับนักธุรกิจดั้งเดิมข้าราชการส่วนท้องถิ่นส่วนภูมิภาคและส่วนกลางตลอดจนนักการเมืองระดับชาติ และการตัดสินใจที่ฉับไวมีส่วนผลักดันให้โครงการต่างๆของท้องถิ่นสำเร็จได้

อุษา ว่องวงศ์ภพ (2523) ทำการศึกษา วิจัยเรื่อง “ภูมิหลัง แรงจูงใจและพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย” พบสาระที่น่าสนใจ ดังนี้คือนักวิชาการทางรัฐศาสตร์ได้ให้นิยามของผู้นำทางการเมือง โดยดูที่ตัวบ่งชี้สำคัญห้าประการ ได้แก่ ตำแหน่ง โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และชื่อเสียงในสังคม ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูงมาก ขณะที่สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม

ของครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงว่าสถานทางครอบครัวไม่ได้มีอิทธิพลกับสถานภาพของผู้นำทางการเมืองแต่อย่างใด สำหรับวิธีการเข้าสู่วงการเมืองนั้น ผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ใช้วิธีการระดมทรัพยากรทางเศรษฐกิจเป็นด้านหลัก เช่น ใช้ปัจจัยด้านการเงินในการหาเสียงและซื้อเสียง และใช้วิธีการจัดตั้งกลุ่มและเข้าร่วมองค์กรทางการเมืองเป็นด้านรอง อาทิการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนโดยอาศัยความคล้อยคลึงทางสังคม ศาสนา การศึกษา ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นเวทีในการสร้างบุคลิกภาพและบารมีให้เป็นที่รู้จักได้รับความรักและศรัทธาจากคนทั่วไป

เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544 : 66-67)ศึกษากรณี การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาครั้งนี้พบว่า เหตุผลที่ตัดสินใจไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนในเขตเลือกให้เหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย และอยากได้คนดีมาบริหารบ้านเมืองในการเลือกผู้แทนนั้นผู้ไปลงคะแนนได้พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่ตนคิดว่า มีความซื่อสัตย์สุจริตและสังกัดพรรคการเมืองที่มิใช่เป็นที่ยังพอใจของประชาชนในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ประชาชนได้ให้ความสนใจทั้งด้านคุณสมบัติของผู้สมัครและนโยบายของพรรค การตัดสินใจของประชาชนนั้นได้รับอิทธิพลจากชักนำของบุคคลอื่นๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนและหัวหน้า และจากสื่อทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่อย่างไรก็ตามการตัดสินใจขั้นสุดท้าย เมื่อกาบัตรเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนที่จะได้รับจากผู้สมัครและนโยบายจากพรรคการเมืองเป็นหลักการศึกษาครั้งนี้ ยังพบเห็นการซื้อสิทธิขายเสียงในรูปแบบต่างๆกัน ซึ่งมีผลทำให้การเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมายังปราศจากความบริสุทธิ์ยุติธรรม ในการศึกษาครั้งนี้จึงได้เสนอแนวทางการพัฒนาการเมืองโดยการให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชนถึงผลเสียต่างๆ ที่เกิดจากการเลือกตั้งที่ไม่บริสุทธิ์ยุติธรรมอันเนื่องจากการคำนึงถึงประโยชน์ส่วนตนเฉพาะหน้าเป็นหลัก

ศิวะพร ปัญจมาลา (2538)ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชน : ศึกษากรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครพนม พบว่า ความเห็นของประชาชนต่อการคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยส่วนมากเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งที่มีความรู้ความสามารถยอมเป็นประโยชน์กับท้องถิ่นถึงร้อยละ 87.3 และประชาชนเห็นด้วยถึงเห็นด้วยอย่างยิ่งถึงการที่จะรู้ว่าใครมีความสามารถหรือไม่คู่ได้จากการมีชื่อเสียงมากน้อยแค่ไหนร้อยละ 43.5 แต่ผลการศึกษารวม ของระดับการคำนึงถึงคุณสมบัติของผู้สมัครส่วนใหญ่ร้อยละ 40.1 ตอบว่าระดับการคำนึงถึง คุณสมบัติของผู้สมัครน้อย

ภัทรวดี แก้วประดับ (2546 : 66-68) ศึกษาเรื่องการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย : ศึกษาเฉพาะกรณีสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย พบว่าใน

ภาพรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยในการตัดสินใจเลือกผู้สมัครกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่จะเลือกผู้สมัครจากกลุ่มเดียวกันเป็นส่วนใหญ่และในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมาเชื่อได้ว่าการซื้อเสียงในการเลือกตั้งโดยกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 12.0 ได้รับเงินจากการซื้อเสียงด้วย และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 56.0 เชื่อว่าการซื้อเสียงจริงแต่ไม่พบหลักฐานส่วนน้ำหนักในองค์ประกอบที่ใช้ในการตัดสินใจ พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักกับคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครมากที่สุด รองลงมาได้แก่ นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียง และหวัหะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่น เมื่อเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร จำแนกตามความคิดเห็นต่อคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียงของผู้สมัคร หวัหะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) พบว่า นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียง หวัหะแนนและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร จากทุกกลุ่มส่วนคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครจะมีผลเฉพาะการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจากกลุ่มที่ 1 และ 3 เท่านั้น

สมพร คำหลวง (2548 : 75-77) ได้ศึกษา เรื่องอิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัย พบว่า สื่อที่มีอิทธิพลในขั้นตัดสินใจ อันดับหนึ่งคือ สื่อบุคคลในครอบครัว รองลงมาคือ สื่อเพื่อน สื่อผลประโยชน์ สื่อโปสเตอร์ และสื่อโทรทัศน์ ตามลำดับ

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย การวิจัยครั้งนี้มีรายละเอียดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวิธีการดำเนินวิจัย 4 ประเด็น คือ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้การวิจัยครั้งนี้คือ คณะกรรมการชุมชนจำนวน 5 คน คณะกรรมการเลือกตั้ง(กกต.อำเภอ)จำนวน 2 คน กลุ่มรักษาด่านซ้ายจำนวน 2 คน กลุ่มนักร้องเมือง(ฝ่ายตรงข้าม) จำนวน 2 คน กำนันจำนวน 1 คน ปลัดเทศบาลจำนวน 1 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 13 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีคุณสมบัติตามที่กล่าวไว้ในประชากรกลุ่มตัวอย่าง แต่ละคนได้ให้ความร่วมมือในการให้สัมภาษณ์ด้วยตนเอง ดังนี้

1. คณะกรรมการชุมชน จำนวน 5 คน
 - 1.1 ค.ต.วันทา อันทะลย์
 - 1.2 นายเล็ก เชื้อบุญมี
 - 1.3 นายรงค์ศักดิ์ ศรีพรหม
 - 1.4 นายสมใจ แก้วบุญดี
 - 1.5 นายไมตรี เพ็ลยเทพ
2. คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) จำนวน 2 คน
 - 2.1 นายเกรียงไกร หินันท์ชัย
 - 2.2 นายสำราญ คำดี

3. กลุ่มรักษาด่านซ้าย จำนวน 2 คน
 - 3.1 นายสันติภาพ เชื้อบุญมี
 - 3.2 นายอาคม สุทธิ
4. กลุ่มนักรการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) จำนวน 2 คน
 - 4.1 นายกิตติศักดิ์ ตาริยะ
 - 4.2 นายไชยพจน์ เรืองไพศาล
5. กำนันตำบลด่านซ้าย
 - 5.1 นายประพัทธ์ชัย ไชยนอก
6. ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย
 - 6.1 จำเอกเขมพงษ์ ทองแก้ว

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับผู้ใจข่าวและได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างที่จะทำการวิจัยภาคสนาม (Field Research) ทั้งนี้เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเฉพาะเจาะจง เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่สามารถให้คำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยได้อย่างครบถ้วนโดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามประเด็นหลักเกี่ยวกับปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัยและผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

2.2 การตรวจสอบความสมบูรณ์ด้านเนื้อหาของเครื่องมือวิจัยโดยการนำแนวการสัมภาษณ์ไปส่งให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและแนะนำแก้ไข พร้อมจัดพิมพ์แนวทางการสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจะใช้หลายวิธีควบคู่กันไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือและตรงกับโจทย์ของการวิจัยอย่างแท้จริงมีแหล่งที่มาชัดเจนซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลจะต้องสอดคล้องกับรูปแบบของการจัดเก็บข้อมูลด้วย

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Sources) จะใช้การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ ทั้งนี้เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จัดเก็บรวบรวม ได้มีความครบถ้วนสมบูรณ์ และแม่นยำ น่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Sources) ใช้วิธีการเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยการวิจัยทางเอกสาร ซึ่งเอกสารข้อมูลต่าง ๆ รวบรวมข้อมูลจากหนังสือ ตำรา ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่าง ๆ ของทางราชการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรายงานผลการเลือกตั้งนายกรัฐมนตรี ตำบลด่านซ้าย รายงานผลการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย

สำหรับวิธีเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์จากกลุ่มประชากรตัวอย่างจะดำเนินการดังนี้

- 1) กำหนดกรอบแนวคิดหรือประเด็นที่สัมภาษณ์ จากการประมวลความคิดที่ได้จากข้อมูลเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตลอดจนประสบการณ์จริงที่ได้พบเห็น
- 2) กรอบแนวคิดหรือประเด็นคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์ จะใช้เป็นรูปแบบเดียวกันกับประชากรตัวอย่างที่ทำการศึกษา
- 3) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ด้วยการบันทึกเสียงทางเทป จากการให้สัมภาษณ์ พร้อมทั้งจดบันทึกคำให้สัมภาษณ์ในประเด็นที่สำคัญต่อการศึกษา
- 4) ถอดคำให้สัมภาษณ์จากประชากรกลุ่มตัวอย่าง

เมื่อได้คำตอบที่เพียงพอแล้ว ผู้ศึกษาจะตรวจสอบคำตอบที่ได้ว่าเป็นคำตอบที่เกิดจากความรู้สึกจริงและเป็นความจริงที่เกิดขึ้นและบันทึกคำพูด ข้อคิดเห็นและข้อสรุปรวบรวมไว้ ซึ่งในบางกรณีอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันบ้าง ก็จะได้ทำการตรวจสอบอีกครั้ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลรวบรวมมาจากแหล่งต่างๆ พร้อมทั้งข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกของกลุ่มประชากรตัวอย่าง ได้นำมาจัดให้อยู่ในระเบียบและทำการตรวจสอบเพื่อเลือกสรรเนื้อหา ส่วนที่ไม่เกี่ยวข้องก็ทำการตัดออก จากนั้นก็ได้ทำการจัดเรียงลำดับและจัดกลุ่มข้อมูลเพื่อให้ง่ายและสะดวกต่อการนำไปวิเคราะห์ สามารถตอบคำถามตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ ดังนั้น การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Method) เพื่อค้นหาคำตอบของการวิจัยและสรุปผลการศึกษาพร้อมทั้งข้อเสนอแนะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้วิธีสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นเป้าหมายจำนวน 13 คน เพื่อหาข้อมูลในเชิงลึกซึ่งกลุ่มเป้าหมายนี้จะเป็นผู้มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และอภิปรายผล โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ซึ่งรายละเอียดแต่ละส่วนได้นำเสนอต่อไป

ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัย มีผลกระทบในด้านใดบ้าง

**ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ที่มีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการเลือกตั้งการเมือง
ท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลคำน้ำแซบ**

4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เจาะลึก

ข้อมูลทั่วไป		จำนวน (คน)
เพศ	ชาย	13
	หญิง	-
อายุ		
	40 - 50 ปี	8
	51 - 60 ปี	3
	61 - 70 ปี	2
สถานภาพสมรส		
	สมรส	11
	หม้าย	1
	หย่าร้าง	1
เชื้อชาติ		
	ไทย	13
ศาสนา		
	พุทธ	13
ระดับการศึกษา		
	ประถมศึกษา	2
	มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า	1
	มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า	4
	ปริญญาตรี	4
	ปริญญาโท	2

ตารางที่ 4.1(ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)
อาชีพ	
เกษตรกร	4
รับราชการ	3
ข้าราชการบำนาญ	1
ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย	3
ข้าราชการการเมือง	2
รายได้	
2,000 – 6,000	2
8,000 – 15,000	3
16,000 – 20,000	4
20,800 – 60,000	3
70,000 – 100,000	1
ตำแหน่งหรือหน้าที่	
คณะกรรมการชุมชน	5
คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต. อำเภอ)	2
กลุ่มรักษาด่านซ้าย	2
กลุ่มนักรบเมือง (ฝ่ายตรงข้าม)	2
กำนันตำบลด่านซ้าย	1
ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย	1
จำนวนปีที่พักอาศัยหรือปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอด่านซ้าย	
ต่ำกว่า 3 ปี	2
10 ปี - 30 ปี	4
31 ปี - 50 ปี	5
51 ปี - 70 ปี	2

จากตารางที่ 4.1 ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึก มีจำนวนทั้งสิ้น 13 คน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาย มีอายุระหว่าง 40-70 ปี สถานภาพมีคู่สมรส หม้าย หย่าร้าง เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ ระดับการศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี ปริญญาโท อาชีพเกษตรกร ราชการ ข้าราชการบำนาญ ธุรกิจส่วนตัวหรือค้าขาย นักการเมืองท้องถิ่น และทุกคนที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่นในเทศบาลตำบลด่านซ้ายทั้งสิ้น

ส่วนที่ 2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้ กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีดังนี้

4.2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

4.2.1 การยอมรับผลงาน ที่โดดเด่นเป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนพร้อมทั้งสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนและไม่มีผู้สมัครกลุ่มอื่นที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงมาแข่งขันได้ในช่วงเวลานั้น เพราะในขณะที่ดำรงตำแหน่งผู้สมัครกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้สร้างฐานทางการเมืองไว้ในทุกชุมชนและเข้าถึงประชาชน โดยให้ความช่วยเหลือแก่กุลประชาชนในทุก ๆ ด้าน

4.2.2 ภาวะผู้นำ หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายเป็นคนที่มีความเป็นผู้นำสูงมีความรู้ มีความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล กล้าคิด กล้าตัดสินใจ มีความเด็ดขาดในตัวเอง

4.2.3 ความมั่งคั่ง เพราะมีอำนาจ บารมี อิทธิพล และเงินทุน ให้การสนับสนุน

4.2.4 ระบบอุปถัมภ์ การมีเครือข่ายเป็นจำนวนมาก มีเครือข่ายเพื่อนฝูงและคนรู้จักเยอะที่อยู่ในทุกชุมชน

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ดังความคิดเห็นต่อไปนี้

“มีผลงานที่โดดเด่นจากการบริหารงานและได้รับรางวัลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง”

“ประชาชนอยากให้ทำงานต่อเนื่อง”

“ผู้นำกลุ่มรักษาด่านซ้าย เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้วทำให้ง่ายต่อการติดต่อ”

“เพราะนายกเทศมนตรีมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความจริงใจ เข้าถึงประชาชน”

“ตัวนายกเทศมนตรีวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย มีความสุภาพ อ่อนน้อมถ่อมตัว”

“รู้จักกับคนทุกฐานะไม่ว่าคนจนหรือคนรวย”

“นายกเทศมนตรีเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น ประนีประนอม สามารถพูดจา โน้มน้าว
จิตใจคนอื่นให้คล้อยตาม”

“มีผู้นำที่มีความโดดเด่นในการตัดสินใจ ทั้งในเวลาปกติหรือเวลาฉุกเฉิน
และสัมผัสได้ ทำให้อยู่ในใจของประชาชน”

“ผู้นำมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ความรู้ ความสามารถ เงิน บารมี”

“ให้ความช่วยเหลือทันทีที่ทราบความเดือดร้อนของประชาชน”

“การส่งเสริมบุคคลใกล้ชิด ในเรื่องน้ำใจ บุญคุณ ตอบแทนกันเสมอ”

“มีชื่อเสียง อำนาจ บารมี มากพอสมควร อีกปัจจัยหนึ่ง คือ ตำแหน่งเดิม
รองรับ”

“กลุ่มรักษาด่านซ้ายจะออกพบกับประชาชนอยู่เสมอ”

“ฐานะความมั่นคงทางการเงินของผู้สมัครเป็นปัจจัยสำคัญในทางการเมือง”

“ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่ม มีเป้าหมายที่ชัดเจน มีผลงานเด่นชัด ให้กลุ่ม
เดินไปทางเดียวกัน”

“กลุ่มรักษาด่านซ้าย จะให้การช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้สูงอายุ”

“มีการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น”

“มีเครือข่ายเพื่อนเยอะและให้การสนับสนุน”

“ผู้นำกลุ่มรักษาด่านซ้าย เป็นตระกูลเก่าแก่”

“มีเครือข่ายญาติพี่น้อง กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มผู้นำท้องถิ่น อยู่ในทุกชุมชน”

“มีลุง(อดีตเคยเป็นนายกสุขาภิบาลมาก่อน) เป็นที่ปรึกษาและให้การ
สนับสนุน”

“มีบิดา(อดีตเคยเป็น ส.ส.) คนเดียวของตำบลด่านซ้าย ทำให้เป็นที่รู้จัก มี
อำนาจ บารมี ที่ประชาชนให้การยอมรับนับถือ”

“มีมารดาเป็นช่างทอผ้าแม่แบบเยี่ยม และมีเครือข่ายเป็นเจ้าพ่อกวนที่
เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระธาตุศรีสองรัก ที่เป็นผู้นำทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ประชาชน
ให้ความเคารพ ยอมรับนับถือและเชื่อฟังในเรื่องของสิ่งลึกลับที่มองไม่เห็น การให้คุณและการให้
โทษจึงเป็นที่ยำเกรงของประชาชนทั่วไป เป็นที่พึ่งทางใจเมื่อประชาชนมีทุกข์”

“เพราะมีอิทธิพลทางการเมืองมากและมีงบประมาณมากกว่ากลุ่มอื่น”

“ผู้นำและทีมงานจะให้การเยี่ยมชาวบ้านเป็นประจำพร้อมทั้งมีการพัฒนา”

“เพราะไม่มีทีมอื่นที่จะรวมกันได้”

“เพราะผลงานของกลุ่มรักษาด่านซ้ายเป็นที่ประจักษ์และมีบุคคลที่โดดเด่น
ของผู้นำเป็นที่ยอมรับ”

“กลุ่มอื่นแข่งขันก็ไม่ชนะ เพราะแพ้ในเรื่องการทำงาน ดูจากการสร้างตลาด
ใหม่ที่มีความทันสมัยสะอาดปลอดภัย คือมีตลาดเช้าและตลาดเย็น”

“การมีฐานคะแนนเสียง คนรู้จักมาก เป็นที่ยอมรับของประชาชน”

“เช่นที่ผ่านมามหาวิทยาลัยตำบลด่านซ้าย ไม่มีวิสัยทัศน์ด้านพัฒนา มาถึงวันนี้
การเมืองรุ่นใหม่มีการพัฒนาด้านสังคม พัฒนาด้านการศึกษา พัฒนาเมืองแค่ 4 ปี เปลี่ยนหน้ามือเป็น
หลังมือ”

“ขาดนักการเมืองท้องถิ่นรุ่นใหม่ เพราะศักยภาพนายคนเก่าทำไว้ได้ดี”

“ชื่อเสียงของผู้นำและสมาชิกภายในกลุ่มเป็นที่รู้จัก ผู้สมัครมีบริวารและ
ญาติพี่น้องจำนวนมากคอยช่วยเหลือ”

“ประชาชนให้ความเชื่อถือกลุ่มรักษาด่านซ้ายมากกว่ากลุ่มอื่น”

จากข้อมูลความคิดเห็นดังกล่าวข้างต้น พอสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างให้
ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย
นั้น น่าจะมีสาเหตุจากความเป็นผู้นำของหัวหน้ากลุ่ม ซึ่งเคยบริหารเทศบาลตำบลด่านซ้ายมาก่อนที่
จะหมดวาระและกำหนดให้มีการเลือกตั้งครั้งนี้ มีผลงานที่เคยทำไว้ จึงมีความได้เปรียบทางการ
เมืองรวมถึง การมีเงินทุนสนับสนุน การใช้กลไกของทางราชการ การมีชื่อเสียงอำนาจ บารมี และที่
สำคัญคือ ตัวผู้นำที่มีภาวะผู้นำสูงนั่นเอง

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

จากการวิเคราะห์และตีความข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างผู้ที่ให้
ข้อมูลในการสัมภาษณ์เจาะลึกได้ให้ความคิดเห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัย
ติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย ดังคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล คือ

4.2.1 คณะกรรมการชุมชน ทั้ง 5 ชุมชน ได้กล่าวดังนี้

ตำแหน่ง

สำหรับคุณสมบัติส่วนตัวของกลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้น ส่วนใหญ่สมาชิกแต่ละ
คนเคยดำรงตำแหน่งประธานชุมชนหรือกรรมการชุมชน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนจึงมีความ
ได้เปรียบในเชิงการเมือง ตลอดจนการมีผลงานที่โดดเด่นให้ประชาชนได้เห็นเป็นรูปกระทำและ
การมีทีมงานที่มีความเข้มแข็ง คอยช่วยเหลือทันทีที่ประชาชนมีความเดือดร้อนและต้องการความ
ช่วยเหลือหรือการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายลงพื้นที่พบประชาชนเป็นประจำเพื่อช่วยเหลืองานกุศลต่างๆ

และงานสาธารณะต่างๆ พร้อมให้การส่งเสริมการอนุรักษ์ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั้งเดิมของท้องถิ่นไว้ ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า

“เมื่อทราบว่าบ้านหลังไหนมีผู้เสียชีวิต ทางเทศบาลจะจัดกางเต็นท์และเก้าอี้ไปช่วยเหลือนทันที”

(ค.ต.วันทา อันทะลย์ 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“การนำเอานโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาลมาปฏิบัติส่งเสริมให้เกิดอาชีพที่ทำรายได้แก่ประชาชนในชุมชน รวมทั้งมีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น”

(ธงศักดิ์ ศรีพรหม 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“มีการให้ความช่วยเหลือกับชุมชนที่มีความต้องการเกี่ยวกับบริการสาธารณะ เช่น โครงสร้างพื้นฐาน ด้านถนน แหล่งน้ำ”

(สมใจ แก้วบุคดี 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“มีการปรับปรุงก่อสร้างตลาดใหม่ให้มีความสะอาดและถูกสุขอนามัย มีตลาดเช้าและตลาดเย็นให้ประชาชนมาทำการซื้อขายสินค้ากัน”

(ไมตรี เพ็ญเทพ 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

ภาวะผู้นำ

การมีหัวหน้าทีมของกลุ่มรักษาด่านซ้าย คือ นายกเทศมนตรี เป็นคนที่มีศักยภาพสูงและจบการศึกษาปริญญาโท ทางด้านรัฐศาสตร์มาโดยตรง ทำให้มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และมีบิดาเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร(ส.ส.) คนเดียวของอำเภอด่านซ้าย และดำรงตำแหน่งอยู่หลายสมัยทำให้ตัวนายกเทศมนตรี ซึ่งเป็นลูกชาย มีความคลุกคลีกับวงการทางการเมืองมาตั้งแต่เด็ก ทำให้มีข้อได้เปรียบในการกำหนดนโยบายและการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาต่าง ๆ มีการพบปะกับประชาชนมาโดยตลอดเวลา เอาความต้องการของประชาชนมาประมวล คือมีความพร้อมรอบอยู่ตลอดเวลา จึงทำให้คู่แข่งค่อนข้างจะเสียเปรียบและมีผลงานที่เป็นรูปกระทำ จึงทำให้เป็นที่ไว้วางใจของประชาชนในแต่ละชุมชน เพื่อที่จะได้พึ่งพาอาศัย กลุ่มรักษาด่านซ้ายมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาซึ่งสามารถพลิกฟื้นการพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้าย ให้มีความเจริญก้าวหน้าพัฒนาไปอย่างต่อเนื่องไม่ว่าจะเป็นด้านสาธารณูปโภคต่าง ๆ การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่ประชาชนที่มาติดต่อได้รับความสะดวกและรวดเร็ว มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านทางวัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของท้องถิ่น ตลอดจนการส่งเสริมให้เกิดกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ให้เกิดขึ้น

ในชุมชนทำให้ชาวบ้านมีงานทำตลอดเวลา ซึ่งหลายสิ่งหลายอย่างที่เราเห็นได้พลิกหน้ามือเป็นหลังมือ จึงทำให้ชาวบ้านค่อนข้างศรัทธากับตัวผู้นำเป็นอย่างมากดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า

“นายกเทศมนตรีเป็นคนสุภาพอ่อนโยนและให้เกียรติผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดจากหลาย ๆ ฝ่ายเพื่อนำมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและแก้ไข”

(สมใจ แก้วบุคดี 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย เป็นคนเก่งที่หางบประมาณจากที่อื่น เพื่อนำมาพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้าย คือมีการสร้างตลาดสดใหม่เพื่อให้ถูกสุขอนามัยและมีความปลอดภัยต่อชีวิตของประชาชน คือ จัดให้มีตลาดเช้าและตลาดเย็น”

“ก่อนที่จะทำการก่อสร้างตลาดสดใหม่ มีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชนก่อนโดยการลงประชามติในที่ประชุม”

(ไมตรี เพ็ญเทพ 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“นายกเทศมนตรีเป็นนักพัฒนา มีการพาชาวบ้านจากชุมชนทั้ง 5 ชุมชน ไปดูงานและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ต่าง ๆ จากเทศบาลอื่นเพื่อนำมาปรับปรุงให้เข้ากับภูมิปัญญาของชาวบ้านในท้องถิ่น”

(ธงศักดิ์ ศรีพรหม 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“หัวหน้าเป็นนักบริหารที่คิดในเรื่องการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา มีแนวคิดที่ดี มีโครงการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งไม่มีใครคาดคิดว่าเทศบาลตำบลด่านซ้ายจะเปลี่ยนแปลงชนิดที่มีผู้เล่าขานกันว่า สูดยอดของนักบริหาร คือมีผลงานที่เด่นชัด ดังนั้นต่อไปนี้การเมืองจะพูดโดยไม่มีอะไรเลยเขาไม่เชื่อผลงานเท่านั้นทุกคนวัดที่ผลงาน”

(เล็ก เชื้อบุญมี 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“ให้การสนับสนุนหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงพัก โรงเรียน”

(ค.ต.วันทา อันทะลัษย์ 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

ความมั่งคั่ง

ฐานะความมั่งคั่งทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง จึงเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก เนื่องจากเงินเป็นตัวแปรที่สำคัญในการใช้จ่ายด้านต่าง ๆ ในการจัดกิจกรรมทางการเมืองที่สนับสนุนในการหาเสียงเลือกตั้ง แต่สำหรับกรณีกลุ่มรักษาด่านซ้ายที่ประชาชนเลือกให้เข้ามาบริหารเทศบาลตำบลด่านซ้ายนั้น เนื่องมาจากมีผลงานที่ทำให้มีลักษณะที่โดดเด่นสามารถสัมผัสได้ และระบบอุปถัมภ์มากกว่า คือการมีเครือข่ายที่ค่อนข้างมีโอกาสมากกว่า จากการไปสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่าง เกือบทุกคนจะพูดไปในลักษณะเดียวกันว่า เงินไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญเท่าไรในการเลือกตั้งของเทศบาลตำบลด่านซ้าย แต่เป็นองค์ประกอบอย่างอื่นมากกว่าที่ช่วยในการตัดสินใจของประชาชน ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า

“ฐานะความมั่งคั่งไม่ค่อยมีผลเท่าไร เพราะสมาชิกของกลุ่มรักษาด่านซ้ายไม่มีคนไหนที่มีฐานะร่ำรวยมาก่อน แต่เป็นเพราะผลงานที่ทำให้ให้กับประชาชนได้เห็นเป็นรูปกระทำที่สามารถสัมผัสได้”

(เล็ก เชื้อบุญมี 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“การที่กลุ่มรักษาด่านซ้าย มีการพบปะกับประชาชนเป็นประจำ จึงทำให้มีความใกล้ชิด จึงทำให้มีโอกาสได้รับเลือกตั้งมากกว่ากลุ่มอื่น”

(ไมตรี เพลียเทพ 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“ฐานะและความร่ำรวย ไม่มีผลต่อการเลือกตั้งมากนัก แต่เป็นเพราะทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายมีระบบการบริหารงานที่ดี และมีความใกล้ชิดกับชาวบ้านมากกว่า”

(สมใจ แก้วบุตดี 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“ความมั่งคั่ง ไม่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้ง แต่จะถือน้ำใจและบุญคุณเป็นหลัก”

(ธงศักดิ์ ศรีพรหม 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“สมาชิกกลุ่มรักษาด่านซ้ายไม่ใช่คนร่ำรวย แต่ที่ได้รับเลือกตั้งมาเป็นเพราะมีญาติโยมอยู่ในทุกชุมชน”

(ค.ต.วันทา อันทะลย์ 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

เครือข่าย

การมีเครือข่ายให้การสนับสนุนในการเลือกตั้ง นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง หากสร้างฐานทางเครือข่ายทางการเมืองที่มั่นคงให้กับตนเองได้แล้ว จะทำให้ง่ายต่อการคุมคะแนนเสียงในการได้รับเลือกตั้งไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายจากกลุ่มประชาชน กลุ่มเครือข่าย กลุ่มเพื่อนฝูง ตลอดจนการมีกลุ่มผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ให้การสนับสนุนอย่างเป็นระบบและมีความมั่นคง โอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งนั้นสูงมาก ดังบทสัมภาษณ์ตอนหนึ่งที่ว่า

“มีกลุ่มเครือข่ายทางเพื่อนฝูงให้การช่วยเหลือและสนับสนุนในการเลือกตั้งทุกครั้ง”

(ชงศักดิ์ ศรีพรหม 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย มีญาติพี่น้องเป็นจำนวนมากที่กระจายอยู่ในทุกชุมชน และมีผู้สูงวัยให้การสนับสนุน”

(ไมตรี เพ็ญเทพ 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย เป็นคนในตระกูลที่เก่าแก่ เพราะมีมารดาเป็นเจ้าแม่ นางเทียม ที่เป็นร่างทรงขององค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ชาวบ้านให้ความเคารพและเชื่อถือ จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับควาไว้วางใจจากประชาชนให้ชนะในการเลือกตั้ง”

(ด.ต.วันทา อันทะลย์ 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“การมีเครือข่ายทางเพื่อนฝูงเยอะและมีทีมงานที่ประสานงานได้ง่าย อยู่ในทุกชุมชนจึงเป็นทางเลือกของประชาชน”

(เล็ก เชื้อบุญมี 14 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“เครือข่ายที่เป็นผู้สูงวัยของแต่ละครอบครัวให้การสนับสนุนในการเลือกตั้ง”

(สมใจ แก้วบุคดี 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว จะเห็นได้ว่าความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีประสบการณ์ทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับเทศบาลตำบลด่านซ้าย คือ คณะกรรมการชุมชนทั้ง 5 ชุมชน

มองเห็นว่า ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ประกอบด้วย ปัจจัยทรัพยากรทางการเมือง เพราะขณะที่กลุ่มรักษาด่านซ้าย ดำรงตำแหน่งทางสังคมและทางการเมืองอยู่นั้น ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้สร้างผลงานในด้านต่าง ๆ ไว้อย่างเด่นชัดและมีทีมงานที่มีความเข้มแข็ง สมาชิกส่วนใหญ่จะเป็นคนพื้นที่และเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับประชาชน ทางกลุ่มรักษาด่านซ้าย จะมีการพบกับประชาชนเป็นประจำอย่างต่อเนื่องในทุกชุมชน และให้การช่วยเหลืองานบุญการกุศลต่าง ๆ อย่างทันท่วงทีที่ทราบข่าว การช่วยเหลือประชาชนในด้านสาธารณสุขนั้น ได้มีการจัดสร้างถนนทางเดิน และมีการบำรุงรักษาดูแลทางระบายน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม และด้านอื่นๆ อีกมากมาย ที่ประชาชนขอมาให้ช่วยเหลือ ซึ่งก็เป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารของเทศบาลจำเป็นต้องทำอยู่แล้ว และเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน โดยใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีและให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาก่อนที่จะทำโครงการต่างๆ ในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย จะมีการให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นก่อนเพื่อลงประชามติว่าจะสร้างหรือไม่ ทำการก่อสร้าง ตลาดใหม่ ถ้าเห็นว่าจะให้ทำการก่อสร้าง ก็จะทำการสร้างใหม่ให้ถูกสุขลักษณะให้มีความเป็นระเบียบ หากจะมองถึงความเชื่อมโยงแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เน้นหลักการกระจายอำนาจการปกครองท้องถิ่นที่ให้ประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ เข้ามาบริหารท้องถิ่นของตนเอง เพื่อให้สมเจตนารมณ์ตามความต้องการของชุมชน นอกจากนั้นยังเป็นการฝึกให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าใจระบบและกลไกของประชาธิปไตยอย่างแท้จริงด้วย และการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นถูกกำกับดูแลโดยประชาชนในท้องถิ่นเองภายใต้รัฐธรรมนูญปกครองประเทศ

สำหรับหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย เป็นผู้ที่มีศรัทธาสูงและเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ มีความน่าเชื่อถือได้จากการมีหลักฐานประกาศนียบัตรที่จบการศึกษาปริญญาโททางด้านรัฐศาสตร์มาโดยตรง มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาบ้านเกิดให้มีความเจริญก้าวหน้าเพื่อเท่าทันกับเทศบาลอื่น ๆ หากจะมองทางด้านแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพลของผู้นำแล้ว เป็นผู้ที่มีบุคลิกลักษณะที่มีคุณสมบัติเฉพาะตัว และมีอิทธิพลที่มีลักษณะการโน้มน้าวจิตใจ หรือชักจูง (ไบร์สเดคท์ 1947 : 132) ให้ผู้อื่นคล้อยตาม

ฐานะและความมั่งคั่ง ของหัวหน้าและสมาชิกของกลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้น ไม่ใช่คนที่ร่ำรวย แต่เป็นคนที่อยู่ในท้องถิ่นรู้จักกันดีและมีผลงานที่ทำไว้ในสมัยแรกดี ประชาชนสามารถมองเห็นและสัมผัสได้จริง สามารถพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้ายให้เปลี่ยนแปลงไปได้อย่างหน้ามือเป็นหลังมือ ซึ่งดูได้จากการได้รับรางวัลมากมายในด้านการบริหารท้องถิ่นจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการปกครองท้องถิ่น ซึ่งไม่มีกลุ่มการเมืองไหนเคยทำได้เลย จึงทำให้เป็นที่ศรัทธาและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนในการเลือกตั้ง

หากจะมองถึงโครงสร้างทางสังคมของชาวบ้านด้านซ้ายแล้ว หัวหน้ากลุ่มรักษ์ด้านซ้ายเป็นผู้ที่มีฐานะทางสังคม เป็นคนในตระกูลเก่าแก่เป็นลูกชาย(เจ้าแม่นางเทียม)ที่มีความผูกพันเกี่ยวกับองค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ประชาชนมีความเคารพ ศรัทธาและเป็นที่ยำเกรงของคนทั่วไป และเป็นที่ยึดเหนี่ยวใจของประชาชน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมและประเพณีที่สืบทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันแม้แต่ใครจะเข้าไปรับราชการหรือไปรับตำแหน่งในอำเภอด้านซ้ายต้องไปกราบไหว้เพื่อความเป็นสิริมงคล หากไม่ปฏิบัติตามก็อาจทำให้มีอันเป็นไป (เป็นความเชื่อที่ได้ปฏิบัติกันมา)

สำหรับนัยทางการเมืองแล้ว กลุ่มรักษ์ด้านซ้ายเป็นกลุ่มที่มีความได้เปรียบกว่ากลุ่มอื่นเป็นอย่างมากเพราะระบบอุปถัมภ์ของชาวบ้านด้านซ้าย มีความเชื่อว่า หัวหน้ากลุ่มรักษ์ด้านซ้าย มีบิดา อดีตเคยเป็น (ส.ส.) มาหลายสมัย และมีมารดาเป็นเจ้าแม่นางเทียม ที่ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นคนดี ซื่อสัตย์ มีคุณธรรม เพราะฉะนั้นลูกชายก็ย่อมเป็นคนดีเหมือนบิดา มารดา ดังคำพูดที่ว่า “ลูกไม่ยอมหล่นไม้ไผ่ดั้น” จึงให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้านและการมีเพื่อนฝูงและเครือข่ายเป็นจำนวนมากมีอยู่ในทุกชุมชนให้การสนับสนุนจึงมีข้อได้เปรียบกลุ่มอื่น

ส่วนในเรื่องการทำงานของกลุ่มรักษ์ด้านซ้ายจะเป็นไปในลักษณะที่รวดเร็ว ยิ่งทำให้มีผลงาน แต่หากงบประมาณมีไม่พอก็ได้รับการอุปถัมภ์จากพรรคการเมืองระดับชาติให้การเกื้อหนุน ช่วยเหลืออยู่ห่าง ๆ ที่ไม่แสดงความชัดเจน เพราะการเมืองระดับท้องถิ่นเป็นพื้นฐานของการเมืองระดับชาติ ก็เท่ากับกลุ่มรักษ์ด้านซ้ายมีทุกภาคส่วนที่ให้การช่วยเหลือและสนับสนุนให้สามารถได้รับเลือกตั้งติดต่อกันนานถึงสองสมัย

4.2.2 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) ได้กล่าวดังนี้

“มีความเห็นว่า ตำแหน่งนายกเทศมนตรี ที่ผ่านมามีผลงานในการพัฒนา ก่อนข้างดีและมีทีมรองนายกเทศมนตรี ที่เข้มแข็ง ทำงานเป็นทีม”

“ประสบการณ์ทางการเมือง เห็นว่า เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก ที่กลุ่มรักษ์ด้านซ้าย ได้รับเลือกตั้งให้เข้ามาทำงานอย่างต่อเนื่อง ถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างหนึ่งในการได้รับเลือกตั้งติดต่อกันและได้รับการยอมรับของคนในชุมชน”

“ฐานะความมั่งคั่ง เห็นว่าเป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเหตุจูงใจให้ได้รับเลือกตั้ง”

“เครือข่าย เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งน้อยมาก”

“ปัจจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำ มีส่วนสำคัญการทำให้ทีมหรือกลุ่มได้รับการเลือกตั้ง”

“ปัจจัยเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ เป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดสำหรับการเลือกตั้งในระดับท้องถิ่น เพราะผู้สมัครกลุ่มรักษาด่านซ้ายมีเครือข่ายทางสายโลหิตเยอะทำให้มีโอกาสได้รับเลือกตั้งย่อมมีสูง”

(สำรวจ ต่างคดี 13 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

“ผู้ที่เคยได้รับการเลือกตั้งและเคยได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้ว ก็จะมีโอกาส รู้ช่องทาง รู้เครื่องมือต่าง ๆ ในการติดต่อประสานงานกับคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก็จะทำให้ได้เปรียบในการลงรับเลือกตั้ง”

“ผู้ที่เคยได้รับเลือกตั้งมาแล้ว จะมีประสบการณ์และรู้ช่องทางในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งว่าจะต้องทำอะไร และหากเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็จะมีโอกาสและมีประสบการณ์ในการทำงาน รู้ช่องทางในการติดต่อประสานงานกับคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง การสร้างผลงานให้เป็นที่ประจักษ์แก่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งหากทำผลงาน ได้ดีมีผลงานที่เด่นชัดก็จะทำให้มีโอกาสที่จะได้รับเลือกตั้งอีกครั้ง”

“ฐานะความมั่งคั่งทางการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เป็นปัจจัยที่สำคัญมากในการได้รับการเลือกตั้งทางการเมือง เนื่องจากเงินเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดทำกิจกรรมทางการเมือง เพื่อสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งทุกรูปแบบ”

“เครือข่ายที่สนับสนุนการเลือกตั้งทางการเมือง ก็เป็นปัจจัยสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง หากผู้สมัครรับเลือกตั้งทางการเมือง สามารถสร้างเครือข่ายเพื่อเป็นฐานการเมืองให้กับคนได้ ไม่ว่าจะเป็นเครือข่ายจาก กลุ่มประชาชน กลุ่มเครือข่าย กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นในพื้นที่ได้อย่างเป็นระบบและมั่งคั่ง ก็จะมีผลต่อการได้รับการเลือกตั้งมาก”

“ภาวะผู้นำ ผู้นำของกลุ่มจะเป็นผู้รวบรวมปัญหาและความต้องการของกลุ่ม เป็นผู้เชื่อมประสาน เป็นผู้สื่อสารจูงใจ ให้กลุ่มเดินทางไปในทิศทางเดียวกันหากภาวะผู้นำของกลุ่มการเมืองมีความชัดเจนในทิศทางการดำเนินการ มีจุดเป้าหมายที่ชัดเจน มีผลงานที่เด่นชัด ก็จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้กลุ่มการเมืองของตนได้รับการเลือกตั้ง”

“ระบบอุปถัมภ์ ในการเลือกตั้งท้องถิ่น ตำบล หมู่บ้านและท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของไทย จะเป็นระบบเครือข่าย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญส่วนหนึ่งที่จะได้รับการเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งฝ่ายใดมีเครือข่ายมากก็จะมีโอกาสได้รับการเลือกตั้งสูง”

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกตั้งดังกล่าวข้างต้นทั้งหมดเป็นปัจจัยซึ่งเป็องค์ประกอบสำคัญต่อการที่ ได้รับเลือกตั้งทางการเมือง คงเป็นการยากที่จะชี้ชัดว่าปัจจัยใดสำคัญมากที่สุด ทั้งนี้ การได้รับการเลือกตั้งทางการเมืองแต่ละครั้งนั้นจะขึ้นอยู่กับปัจจัยใดมากที่สุดนั้น

คงขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่ สถานการณ์ เวลาและ โอกาส ที่แตกต่างกัน ไปของแต่ละพื้นที่ บางพื้นที่ ปัจจัยทางการเงินอาจจะสำคัญที่สุด ที่มีผลต่อการเลือกตั้งนั้น แต่บางพื้นที่ระบบเครือข่าย ก็จะเป็น ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้งได้ บางพื้นที่ก็อาจจะเลือกผู้ที่มีผลงานช่วยเหลือประชาชน ดี เป็นต้น

“กรณีการเลือกตั้งของเทศบาลตำบลด่านซ้าย กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับการเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน เลื่อนายกเทศมนตรี เห็นว่าเนื่องจากผู้ที่เคยได้รับการเลือกตั้งและเคยได้ ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้ว มีผลงานที่ชัดเจน ซึ่งจะเห็นได้จากการได้รับรางวัลการบริหารงานจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเป็นสถานที่ศึกษาดูงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่น ๆ ได้ ประกอบกับกลุ่มรักษาด่านซ้าย สามารถสร้างเครือข่ายในกลุ่มประชาชนและกลุ่มเครือข่าย ก็มีความเข้มแข็งจึงทำให้ได้รับการเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน”

(เกรียงไกร หินนันทชัย 16 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต. อำเภอ) กล่าวถึง ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้น มีสาเหตุมาจาก ก่อนที่จะมีการเลือกตั้งครั้งนี้ ผู้สมัครกลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้ดำรงตำแหน่งและมีประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อน จึงทำให้สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและ พัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้ายให้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว มีผลงานเป็นที่ทราบของ ประชาชนทั่วไป ตลอดจนงานที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายมีทีมงานและรองนายกที่ช่วยกันทำงานอย่าง เข้มแข็ง หากมองคุณัยทางการเมืองแล้วการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายมีหัวหน้าหรือผู้นำที่เข้มแข็งและมี ประสบการณ์ทางการเมืองสูงกว่ากลุ่มอื่น จึงเป็นข้อได้เปรียบในชั้นเชิงทางการเมืองที่มีความ สลับซับซ้อน มีกลไกที่มีความซับซ้อน ฉะนั้นผู้ที่เป็ผู้นำจำเป็นต้องมีวุฒิภาวะของผู้นำที่ดี มี ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีคุณธรรมจรรยาที่ดีงาม ตลอดจนการทำให้บุคคลอื่นมีการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ความคิด เจตคติ จุดมุ่งหมาย ความต้องการ ค่านิยม สามารถโน้มน้าวจิตใจ บุคคลให้เป็นไปในทิศทางที่ตนต้องการ(เฟรนซ์และราเวน 1968 : 260) ดังนั้นการที่ผู้นำใช้อำนาจ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดกิจกรรมที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับคนในองค์กรหรือประกัน ความคงอยู่ของกลุ่ม ทำให้เป็นบรรทัดฐานของกลุ่มมีผลบังคับใช้อำนาจ จึงเป็นแรงผลักดันให้งาน ดำเนินไปได้ตามปกติ การมีอำนาจในบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ควรจะมีอยู่ในระดับที่พอเหมาะต่อหน้าที่ ของบุคคลนั้น เพราะถ้าบุคคลนั้นมีอำนาจอยู่ในระดับมีมากหรือน้อยเกินไป ย่อมก่อให้เกิดปัญหา ในที่สุด

ซึ่งในกรณีของกลุ่มรักษาค่าน้ำ ผู้นำจะเป็นผู้รวบรวมปัญหาและความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชนจากสมาชิกของกลุ่ม เพื่อนำมาเป็นแผนพัฒนาครั้งต่อไป หรือแม้กระทั่งการตัดสินใจ แต่ละโครงการ จำเป็นต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองและร่วมตัดสินใจ จึงเป็นการปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ตามแนวนโยบายของการปกครองท้องถิ่นที่ต้องการกระจายอำนาจให้กับท้องถิ่น สามารถพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของคนในท้องถิ่นเอง

ทางด้านฐานะความมั่งคั่ง ทางการเงินของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น นับว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการเลือกตั้งเป็นอย่างมาก เพราะเงินจะเป็นส่วนหนึ่งในการจัดกิจกรรมทางการเมืองเพื่อสนับสนุนการหาเสียงเลือกตั้งในทุกรูปแบบที่ทำให้กลุ่มตนชนะและได้รับเลือกตั้ง การมีเครือข่าย จากกลุ่มประชาชน กลุ่มเครือข่าย กลุ่มผู้นำท้องถิ่นและผู้นำท้องถิ่นที่ให้การสนับสนุน ที่เป็นระบบและมีความมั่นคง ก็ย่อมจะมีผลต่อการได้รับเลือกตั้งอยู่แล้ว

สำหรับระบบอุปถัมภ์ ของกลุ่มรักษาค่าน้ำก็เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้ได้รับการเลือกตั้ง เพราะการมีเครือข่ายเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องทางสายโลหิตเยอะเยอมมีข้อได้เปรียบอยู่แล้ว การที่หัวหน้ากลุ่มรักษาค่าน้ำ มีบิดาคืออดีตนายกเทศมนตรี (ส.ส.) มาหลายสมัยที่ชาวบ้านให้ความไว้วางใจและให้ความเชื่อถือมาตลอดและมีมารดา (เจ้าแม่นางเทียม) ร่างทรงที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ชาวบ้านให้ความเคารพยกย่องเป็นทุนเดิมอยู่แล้ว จึงให้การสนับสนุนลูกชายและกลุ่มสมาชิกให้ได้รับเลือกตั้ง ดังนั้นถ้าพูดถึงระบบอุปถัมภ์ของกลุ่มรักษาค่าน้ำจะมีข้อได้เปรียบกลุ่มอื่นที่แข่งขันอย่างเห็นได้ชัดเจนเป็นการยากที่กลุ่มอื่นจะได้รับเลือกตั้ง

4.2.3 กลุ่มรักษาค่าน้ำ กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 ท่าน ได้กล่าวดังนี้

ประสบการณ์ทางการเมือง

“เป็นปัจจัยหนึ่ง โดยเฉพาะในเรื่องการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง มีการวางตัวคนและมีการวางแผนงานที่ดีล่วงหน้า”

“ผลงานการทำงานที่ผ่านมาก็เป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจจะต้องโดดเด่นชัดเจน สัมผัสได้ มีความเป็นรูปธรรม”

ความมั่งคั่ง

“ปัจจัยนี้มีส่วนน้อยมาก เพราะในสังคมส่วนมากจะเป็นแบบอุปถัมภ์คุณธรรม อยู่แล้ว แต่ถ้าเมื่อใดที่ตัวผู้นำ หรือทีมงานไม่มีความโดดเด่นแล้ว ปัจจัยนี้จะสำคัญทันที เพราะบางครั้งประชาชนก็ตัดสินใจยากถ้าตัวผู้นำไม่โดดเด่นพอ”

เครือข่าย

“ปัจจัยนี้ คิดว่าสำคัญมาก ๆ เนื่องจากได้รับการสนับสนุนจาก พี่น้อง เพื่อน ๆ คนในครอบครัวส่งเสริมสนับสนุนมาโดยตลอด ผู้ใดที่สามารถสร้างองค์กร เครือข่าย ได้อย่าง มั่นคงแล้วย่อมได้เปรียบมากในการเล่นการเมืองท้องถิ่น”

ภาวะผู้นำ

“เป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่ง ที่ผู้นำจะต้องแสดงการนำในภาวะการณ์ต่าง ๆ กัน ไปทั้งเวลาปกติ หรือฉุกเฉิน ถ้าผู้ใดมีภาวะผู้นำที่โดดเด่นแล้ว ย่อมอยู่ในใจของผู้คน แต่ถ้าไม่สามารถแสดงความสามารถของผู้นำได้อย่างโดดเด่นแล้วอนาคตข้างหน้าย่อมไม่แน่นอน”

ระบบอุปถัมภ์

“ระบบอุปถัมภ์อยู่กับสังคมไทยมาช้านานมากแล้ว จนไม่น่าจะแยกออกจากสิ่งใดๆ ได้ ไม่ว่าจะการเมืองหรือราชการ การส่งเสริมบุคคลใกล้ชิดย่อมมีเสมอ คนไทยยังนับถือ น้ำใจ บุญคุณ ตอบแทนกันเสมอ”

“ทุก ๆ ปัจจัยที่กล่าวมามีความสำคัญไม่ได้ยิ่งหย่อนกว่ากัน ต่างก็เป็นสิ่ง สัมพันธ์ มีความเชื่อมโยงกันทุก ๆ ปัจจัย ผู้นำที่ดีย่อมต้องมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการ ช่วยเหลือราษฎรในทุกรูปแบบของท้องถิ่นที่ยังไม่ค่อยเจริญเท่าใดนัก”

“เสียงสะท้อนจากองค์กรอื่น ๆ ที่ทำงานร่วมกันก็มีส่วนเช่นกัน อาทิ จาก ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่ได้ร่วมทำกิจกรรมด้วยกันจะเป็นตัวหนุนในการ ตัดสินใจของประชาชน โดยเฉพาะผู้นำหรือหัวหน้าทีมจะต้องมีความรอบคอบระมัดระวังจิตใจ”

(สันติภาพ เชื้อบุญมี 13 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

ตำแหน่ง

“ตำแหน่งทางสังคม กลุ่มรักษาด่านซ้าย ส่วนมากดำรงตำแหน่งต่าง ๆ เช่น ประธานกรรมการชุมชนหรือกรรมการชุมชน ซึ่งมีความใกล้ชิดกับประชาชนและช่วยเหลือสังคม ในเรื่องของการดูแลประชาชน กลุ่มรักษาด่านซ้ายและสมาชิกที่เป็นลูกทีมจะเน้นที่การลงพื้นที่และ เข้าไปมีส่วนร่วมกับประชาชนและชุมชนเป็นประจำไม่เคยขาด เช่น งานบวช งานแต่ง และงาน ประเพณีต่าง ๆ ทางกลุ่มจะเข้าไปร่วมประชุม ร่วมคิด ร่วมสร้าง ร่วมปฏิบัติเป็นประจำ”

“ตำแหน่งทางการเมือง กลุ่มรักษาด่านซ้าย โดยเฉพาะท่านนายกเทศมนตรี ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้วหลายสมัย สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดี สำหรับเทศบาลตำบลด่านซ้ายมีงบประมาณค่อนข้างจำกัดไม่เพียงพอต่อการ พัฒนา แต่เมื่อตัวนายกเทศมนตรี ได้เข้ามาบริหารงานสามารถหางบประมาณจากที่อื่นมาพัฒนา

เทศบาลตำบลด่านซ้ายให้มีความเจริญก้าวหน้าและสร้างผลงานไว้อย่างเด่นชัดเป็นที่ศรัทธาของชาวบ้าน”

ประสบการณ์ทางการเมือง

“การมีประสบการณ์ทางการเมือง ย่อมทำให้มีโอกาสรู้ช่องทางในการดำเนินแนวทางในการเลือกตั้งและบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง สามารถสร้างทีมงานให้มีความพร้อมและเข้มแข็งอยู่ตลอดเวลาและสามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึงสามารถนำข้อคิดเห็นของประชาชนมาเป็นกรอบในการวางนโยบายในการพัฒนาให้สำเร็จตามเป้าหมาย”

ความมั่งคั่ง

“เมื่อสมัยที่แล้วกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งเข้ามาเป็นจำนวนมากก็โดยอาศัยผลงานของผู้บริหารที่ได้ทำไว้ก่อนที่จะมีการเลือกตั้ง เพราะเมื่อก่อนท่านนายกเทศมนตรีและรองนายกเทศมนตรี เป็นหัวหน้ากลุ่มคนละกลุ่ม แต่เมื่อมารวมกลุ่มเข้าด้วยกัน จึงทำให้พี่น้องของชุมชนในเขตเทศบาลตัดสินใจได้ง่ายโดยหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกในกลุ่มไม่ได้เป็นผู้มีอิทธิพลและไม่ร่ำรวย แต่ทางกลุ่มอาศัย การเข้าถึงและสร้างความใกล้ชิด การมีส่วนร่วมต่าง ๆ ของชุมชนจึงทำให้ได้รับเลือกตั้งมาอย่างต่อเนื่อง”

เครือข่าย

“กลุ่มรักษาด่านซ้าย มีสมาชิกอยู่ในทุกชุมชนและทางกลุ่มจะลงพื้นที่พบปะกับประชาชนเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง”

“หัวหน้ากลุ่ม เป็นคนในตระกูลที่เก่าแก่ มีญาติ พี่น้องอยู่ในทุกชุมชน”

“สมาชิกของกลุ่ม มีเครือข่ายของครอบครัวให้การช่วยเหลือและสนับสนุน”

“หัวหน้ากลุ่ม มีเครือข่ายทางเพื่อนฝูงเยอะให้ความสะดวกในการประสานงานและติดต่อช่วยเหลือในการเลือกตั้ง”

“ทางกลุ่มรักษาด่านซ้าย จะเลือกบุคคล ลงสมัครรับเลือกตั้ง โดยเลือกจากบุคคลที่สังคมยอมรับเป็นคนที่มีความไว้ใจกับสังคม เป็นผู้เสียสละและที่สำคัญมาก ๆ คือ คนในครอบครัว ญาติพี่น้องต้องให้การสนับสนุนด้วย”

“กลุ่มรักษาด่านซ้าย จะมีสมาชิกที่มีเครือข่ายเป็นผู้สูงวัย เพราะมารดาของหัวหน้ากลุ่ม เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ(เจ้าแม่นางเทียม)เกี่ยวกับสิ่งศักดิ์ขององค์พระธาตุศรีสองรักที่ประชาชนชาวอำเภอด่านซ้ายให้ความเคารพเชื่อถือและมีความยำเกรง”

ภาวะผู้นำ

“หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย มีภาวะผู้นำสูงมากไม่ว่าด้านไหนคือมีความพร้อมในทุก ๆ ด้านทำให้ได้เปรียบกลุ่มอื่นเป็นอย่างมาก เช่น การนำเสนอเรื่องต่าง ๆ ในการตัดสินใจ การปราศรัย การมีส่วนร่วม การเข้าถึงชาวบ้านทุกคนในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย ชาวบ้านจะให้การยอมรับและมีความเชื่อมั่นในตัวหัวหน้ามาก ถ้าเลือกกลุ่มรักษาด่านซ้ายแล้วจะนำพาชุมชนไปสู่การพัฒนาที่เจริญยิ่ง ๆ ขึ้นไป”

ระบบอุปถัมภ์

“หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายจะมีความพร้อมทุกอย่าง ชาวบ้านมาขอความช่วยเหลือไม่ว่าด้านไหนถ้าช่วยเหลือได้จะดำเนินการช่วยเหลือทันที แต่ถ้าไม่สามารถช่วยได้ ก็จะมีการประสานกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้ ซึ่งทำให้ชาวบ้านเห็นใจและพร้อมจะให้ความร่วมมือในทุก ๆ ด้าน”

(อาคม สุทธิ 13 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของกลุ่มรักษาด่านซ้ายกล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เกิดจากการมีประสบการณ์ทางการเมือง ทำให้ต้องมีการวางแผนการเลือกตั้งและวางตัวบุคคลลงสมัครแข่งขันในพื้นที่ได้อย่างลงตัว และมีทีมงานที่พร้อมอยู่ตลอดเวลา เห็นได้จากการมีผลงานและได้รับรางวัลจากหน่วยงานราชการต่าง ๆ ของท้องถิ่นอย่างมากมาย ในด้านการบริหารเทศบาลตำบลด่านซ้ายให้มีความเจริญก้าวหน้ามีลักษณะดีเด่น และการให้บริการในการติดต่อกับเทศบาลเป็นไปอย่างรวดเร็วจากเจ้าหน้าที่ จึงสร้างความประทับใจให้กับประชาชนฐานะความร่ำรวยของกลุ่มรักษาด่านซ้ายเป็นปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนที่น้อยมาก ส่วนมากจะเป็นในเรื่องระบบอุปถัมภ์ทางด้านคุณธรรม การเข้าถึงประชาชน และมีผลงานที่โดดเด่นมากกว่า การมีเครือข่ายทางพี่น้อง เพื่อน ๆ ตลอดจนคนในครอบครัวช่วยส่งเสริมและสนับสนุน และการสร้างองค์กรเครือข่ายได้อย่างมั่นคง ย่อมมีความได้เปรียบในส่วนการเล่นการเมืองในระดับท้องถิ่น ภาวะผู้นำก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ในสถานการณ์ที่ปกติหรือในยามที่ฉุกเฉิน เพราะจะทำให้มีความโดดเด่นสร้างความประทับใจและอยู่ในใจของประชาชนตลอดเวลา สำหรับระบบอุปถัมภ์นั้นมีอยู่คู่กับสังคมไทยมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน ซึ่งไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านการเมืองหรือหน่วยราชการต่าง ๆ ผู้ที่เป็นผู้นำย่อมให้การสนับสนุนและส่งเสริมบุคคลที่มีความใกล้ชิดอยู่เสมอ เพราะถือในเรื่องของน้ำใจ บุญคุณ การตอบแทนในเรื่องน้ำใจ

4.2.4 กลุ่มนักการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) ได้ให้สัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

ประสบการณ์ทางการเมือง

“การที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายเคยได้รับเลือกตั้งมาแล้ว จึงเป็นทางเลือกที่ประชาชนจะนำมาใช้เป็นเครื่องในการตัดสินใจเลือกตั้งอีกครั้ง”

“เมื่อมีประสบการณ์ทางการเมืองมากก็จะเป็นการหาช่องทางในการหาผลประโยชน์ให้กับพรรคพวก”

ความมั่งคั่ง

“ฐานะทางการเงินของผู้สมัครก็มีส่วนช่วยในการตัดสินใจของประชาชน เพราะจะได้เป็นที่พึ่งพาอาศัย เนื่องจากเงินจะมีส่วนช่วยในการอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน หากไม่มีเงินแล้วจะทำให้การดำเนินการต่าง ๆ ล่าช้าทางกลุ่มคิดว่าน่าจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จในการเลือกตั้งของกลุ่มการเมืองท้องถิ่น และเป็นฐานเสียงในการคุมเกมส์ในทางการเมือง”

เครือข่าย

“ทางกลุ่มรักษาด่านซ้าย เท่าที่ทราบจะมีฐานเสียงของเพื่อนฝูงเยอะคอยให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ จึงทำให้มีความได้เปรียบกลุ่มอื่น”

“มีเครือข่ายทางผู้สูงวัยเป็นจำนวนมากที่สนับสนุน”

“มีกลุ่มการเมืองระดับชาติ คอยให้การสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ ในการช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา”

ภาวะผู้นำ

“นายกเทศมนตรีเป็นคนที่มีความวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล แต่การทำงานต่าง ๆ ในเทศบาลไม่ยอมกระจายอำนาจให้หัวหน้ากองแต่ละกองจริงพุดง่าย ๆ คือนายกเทศมนตรีสั่งงานคนเดียวทุกเรื่อง”

“มีผลประโยชน์ที่ทับซ้อนของพรรคพวก”

ระบบอุปถัมภ์

“ประชาชนในเทศบาลตำบลด่านซ้าย จะมีระบบอุปถัมภ์ คือช่วยเหลือคนในนามสกุลเดียวกัน และต้องเลือกผู้สมัครที่มีนามสกุลเดียวกัน ให้ชนะในการเลือกตั้ง”

“การที่ประชาชนในแต่ละชุมชนของเทศบาลตำบลด่านซ้ายเป็นคนที่มีลักษณะนิสัย ซื่อตรงและรักษาคำพูดจึงถือเรื่องน้ำใจบุญคุณเป็นส่วนใหญ่ และให้การตอบแทนเมื่อมีโอกาส อาจช่วยเหลือในเรื่องการลงคะแนนเสียงให้”

“เพราะ อำนาจ บารมี เก้าของบิดาอดีตกษัตริย์ (ส.ส.) มาหลายสมัยของหัวหน้ากลุ่มรักษ์ค้านซ้าย จึงทำให้ประชาชนให้การยอมรับและให้การช่วยเหลือลูกชายให้ชนะการเลือกตั้ง”

“มีเครือข่ายที่เป็น (เจ้าพ่อกวน) และมีมารดา (เจ้าแม่นางเทียม) ร่างทรงที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับองค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือและเชื่อฟัง (หัวหน้ากลุ่มรักษ์ค้านซ้ายเป็นลูกชาย) ที่มีฐานเสียงจากชาวบ้านให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอีกทางหนึ่ง”

(กลุ่มนักการเมือง ฝ่ายตรงข้าม 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็น กลุ่มนักการเมืองท้องถิ่น(ฝ่ายตรงข้าม) กล่าวถึง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษ์ค้านซ้าย มีสาเหตุมาจากการที่กลุ่มรักษ์ค้านซ้าย เคยได้รับเลือกตั้งมาแล้วหนึ่งสมัย ทำให้มีประสบการณ์ทางการเมืองที่สูงมีโอกาสได้สร้างผลงานต่างๆ ไว้มากมาย จึงเป็นทางเลือกที่ประชาชนจะนำมาเป็นเครื่องตัดสินใจเลือกตั้งอีกครั้งและเมื่อมีประสบการณ์มากย่อมมีช่องทางหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก สำหรับฐานะทางการเงิน ก็มีส่วนช่วยในการตัดสินใจของประชาชน เพราะเงินจะมีส่วนช่วยในการอำนวยความสะดวกในทุก ๆ ด้าน หากไม่มีเงินจะทำให้การดำเนินงานต่าง ๆ เป็นไปอย่างล่าช้า เงินจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีส่วนสำคัญในการคุมเกมสืบทอดทางการเมือง กลุ่มรักษ์ค้านซ้ายจะมีฐานเสียงจากทางเพื่อนฝูงเยอะ ตลอดจนการมีญาติพี่น้องในตระกูลเดียวกันเป็นจำนวนมาก มีกระจายอยู่ทุกชุมชนซึ่งเป็นเครือข่ายที่ค่อนข้างจะใหญ่มากพอสมควร อีกทั้งยังมีฐานคะแนนเสียงจากผู้สูงวัยเป็นจำนวนมากที่ให้การสนับสนุน การมีกลุ่มการเมืองระดับชาติคอยให้การช่วยเหลือตลอดเวลา อย่างไม่เปิดเผย ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มรักษ์ค้านซ้ายก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้มีส่วนช่วยในการได้รับการสนับสนุนการเลือกตั้งจากประชาชน ทั้งอีกผู้นำเองก็เป็นคนที่มิวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีการตัดสินใจที่กล้าคิดกล้าทำ แม้กระทั่งการทำงาน ไม่ยอมกระจายอำนาจให้กับคนอื่น ทำแต่จะเป็นผู้สั่งงานอยู่คนเดียวในทุก ๆ เรื่อง มีความหวังไขว่ในเรื่องของผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวกสำหรับระบบอุปถัมภ์ ประชาชนในเทศบาลตำบลค้านซ้ายจะเลือกตั้งให้กับคนที่มีนามสกุลเดียวกัน และการมีน้ำใจ ตอบแทนบุญคุณ เพราะคนค้านซ้ายเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์และรักษาคำพูด การที่หัวหน้ากลุ่มรักษ์ค้านซ้าย มีบิดา อดีตกษัตริย์ (ส.ส.) มาหลายสมัย และมีมารดาเป็นร่างทรง(เจ้าแม่นางเทียม) ที่มีความเกี่ยวข้องกับองค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ประชาชนในทุกวัยทุกระดับให้ความเคารพ เชื่อถือ ยกย่อง มีความยำเกรง ก็เพราะอำนาจ บารมี และคุณความดีของบิดามารดาเป็นแรงช่วยสนับสนุนอีกทางหนึ่งจึงทำให้กลุ่มรักษ์ค้านซ้ายสามารถได้รับเลือกตั้งเข้ามาบริหารเทศบาลตำบลค้านซ้ายได้ถึงสองสมัยติดต่อกัน

4.2.5 กำนันตำบลด่านซ้าย ให้สัมภาษณ์ดังนี้

ตำแหน่ง

“ในขณะที่ดำรงตำแหน่งของกลุ่มรักษาด่านซ้าย หัวหน้ากลุ่มและสมาชิกจะมีการพบกับประชาชนอยู่เสมอ เพื่อที่จะรับทราบฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน เพื่อจะได้นำมาวางแผนในการพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้ายให้มีความต่อเนื่อง และมีความเจริญเท่าทันกับท้องถิ่นอื่น ซึ่งดูได้จากผลงานที่สามารถพบเห็น เช่น มีการก่อสร้างถนนทางเดินมีการก่อสร้างที่สาธารณะต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์กับชาวบ้าน”

ประสบการณ์ทางการเมือง

“ทำให้สามารถดำเนินการในการที่จะพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้ายได้อย่างต่อเนื่อง และทำให้เกิดประโยชน์อย่างมาก”

“รู้จักแนวทางในการติดต่อขอความช่วยเหลือจากบุคคลต่าง ๆ ที่จะหางบประมาณมาพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างสะดวกและรวดเร็วตามความต้องการของชาวบ้าน”

ความมั่งคั่ง

“ฐานะและความเป็นอยู่ของสมาชิกก็มีส่วนที่ชาวบ้านนำมาพิจารณาก่อนที่จะตัดสินใจให้การสนับสนุนว่าจะพึงพาอาศัยได้หรือไม่”

“ฐานะของหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย มีความได้เปรียบกว่ากลุ่มอื่นอยู่แล้ว”

เครือข่าย

“การมีเครือข่ายที่ชัดเจนที่ให้การสนับสนุน”

“มีญาติ พี่น้องมากที่กระจายอยู่ตามชุมชนต่าง ๆ”

ภาวะผู้นำ

“เป็นผู้นำที่มีความกล้าในการตัดสินใจ”

“มีความเด็ดขาดในตัวเองสูง”

ระบบอุปถัมภ์

“มีเครือข่ายที่คอยให้การสนับสนุนและให้ความร่วมมือในด้านต่าง ๆ”

“มีเพื่อน ๆ ให้การช่วยเหลือ”

“มีญาติผู้ใหญ่คอยเป็นที่ปรึกษา และคอยช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ”

(ประพัทธ์ชัย ไชยนอก 15 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของกำนันตำบลด่านซ้าย มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ของกลุ่มรักษาด่านซ้าย เนื่องมาจากขณะที่ดำรง

ตำแหน่งของกลุ่มรักษาด่านซ้าย หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายและสมาชิกจะมีการลงพื้นที่ที่พบปะกับประชาชนอยู่เสมอและทุกชุมชน เพื่อรับทราบความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน เพื่อจะนำมาพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้ายให้มีความเจริญก้าวหน้า ซึ่งเป็นผลงานที่ทางกลุ่มได้ทำไว้และเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของประชาชน ส่วนทางด้านประสบการณ์ทางการเมืองนั้น หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย เคยดำรงตำแหน่ง (ส.จ.) มาก่อนที่จะมาเป็นหัวหน้ากลุ่มการเมืองระดับท้องถิ่นของเทศบาลตำบลด่านซ้าย ทำให้เป็นที่รู้จักคนเยอะรู้จักแนวทางในการติดต่อขอความช่วยเหลือทางด้านงบประมาณต่าง ๆ ทำให้ง่ายและสะดวกรวดเร็ว เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาตามคำพูดที่ได้รับปากจากประชาชนยิ่งทำให้ประชาชนยอมรับและศรัทธาอย่างแรงกล้าพร้อมทั้งให้ความช่วยเหลือสนับสนุนทุก ๆ ด้านที่ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายขอความช่วยเหลือ ส่วนฐานะและความมั่นคงของหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย จะมีความได้เปรียบกว่าสมาชิกหรือกลุ่มอื่นๆ จึงทำให้ประชาชนช่วยส่งเสริมและสนับสนุนมาโดยตลอดที่มีการเลือกตั้ง ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้น เป็นคนที่มีความเด็ดขาดในตัวเองสูง เป็นผู้ที่ตัดสินใจเองในทุก ๆ เรื่องมีลักษณะที่โดดเด่น ทำให้มีความเป็นเอกภาพเฉพาะตัว หากจะมองด้านระบบอุปถัมภ์ จะมีกลุ่มเพื่อน ๆ และกลุ่มเครือญาติเยอะตลอดจนอำนาจ บารมีของบิดามารดาเป็นแรงสนับสนุนอีกทางหนึ่ง ซึ่งมีความได้เปรียบกลุ่มอื่นๆ เป็นอย่างมาก การมีญาติผู้ใหญ่อดีตนายกเทศมนตรีมาก่อนที่มีประสบการณ์ทางการเมืองระดับท้องถิ่น ที่คอยเป็นที่ปรึกษาช่วยเหลือในทุก ๆ ด้าน จึงเป็นทางเลือกที่ทำให้ประชาชนตัดสินใจ เลือกกลุ่มรักษาด่านซ้ายให้เข้ามาบริหารและเป็นตัวแทนในการกำกับควบคุมดูแลและพัฒนาท้องถิ่น

4.2.6 ปลัดเทศบาล ให้สัมภาษณ์ดังนี้

ตำแหน่ง

“ตำแหน่งทางสังคม กลุ่มรักษาด่านซ้ายแต่ละคนล้วนดำรงหรือเคยดำรงตำแหน่งทางสังคมมาแล้ว ได้แก่ ประธานกรรมการชุมชนหรือกรรมการชุมชน ซึ่งล้วนมีความใกล้ชิดกับประชาชนจึงทำให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป”

“ทีมกลุ่มรักษาด่านซ้าย แต่ละคนเป็นคนที่ชุมชนชาวด่านซ้ายรู้จักมาก่อนจะลงสมัครเลือกตั้ง ทั้งในตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการประจำ ซึ่งล้วนเป็นที่รู้จักมักคุ้นของชาวบ้านจึงเป็นปัจจัยที่สร้างโอกาสที่ดีที่สุดให้แก่กลุ่ม”

“ตำแหน่งทางการเมือง กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งให้ทำงานมาแล้วหนึ่ง สมัย และได้สร้างผลงานให้ประชาชนทั่วไปได้ประจักษ์เป็นส่วนใหญ่ อีกทั้งกลุ่มอื่น ๆ ไม่ได้แสดงบทบาทอย่างเด่นชัด ที่สำคัญคือหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้ทำงานการเมืองมานานก่อนที่จะมานำทีมของกลุ่มรักษาด่านซ้าย”

ประสบการณ์ทางการเมือง

“มีผลอย่างยิ่งต่อการได้รับเลือกตั้ง เพราะผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองย่อมรู้ดีที่สุดว่า จะดำเนินการด้วยกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์ใด ที่จะทำให้ได้รับเลือกตั้ง ซึ่งหัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้นเคยได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) มาก่อนและก่อนหน้านี้นี้ หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายก็คลุกคลีกับแวดวงทางการเมืองมานานเป็นลูกชายอดีตรัฐมนตรีสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร”

ความมั่งคั่ง

“ฐานะความมั่งคั่งไม่ค่อยมีผลเท่าใด เพราะในกลุ่มรักษาด่านซ้ายไม่มีสมาชิกคนใดที่มีฐานะร่ำรวยมาก่อน และไม่ได้ดำเนินนโยบายความร่ำรวยในการโฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง”

เครือข่าย

“เครือข่ายค่อนข้างจะมีผล เพราะส่วนใหญ่แล้วสมาชิกกลุ่มจะมีฐานะทางสังคม จึงทำให้มีเครือข่ายอยู่มากพอสมควร”

“นอกจากเครือข่ายด้านสังคมแล้ว เครือข่ายในฐานะเพื่อนฝูงก็สนับสนุนในการเลือกตั้ง โดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนรุ่น 2507 ของหัวหน้าทีมกลุ่มรักษาด่านซ้าย ซึ่งค่อนข้างจะแน่นแฟ้นและเข้มแข็ง”

“เครือข่ายทางเครือญาติก็มีผลทำให้กลุ่มได้รับเลือกตั้ง ญาติเยอะทำให้มีโอกาสสูง”

ภาวะผู้นำ

“ภาวะผู้นำจะมีผลอย่างยิ่งสำหรับกลุ่มรักษาด่านซ้าย เพราะหัวหน้ากลุ่มนั้นค่อนข้างจะมีภาวะผู้นำสูงและโดดเด่นในการนำทีมลงสู่สนามเลือกตั้ง จึงมีความเป็นเอกภาพในการนำทีมและทำให้ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งมีความมั่นใจทีมกลุ่มรักษาด่านซ้าย”

ระบบอุปถัมภ์

“ระบบอุปถัมภ์มีความสำคัญมาก เพราะหัวหน้าทีมของกลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้น ค่อนข้างจะมีพระคุณต่อคนชุมชนชาวด่านซ้าย เช่น เคยช่วยเหลืออุปถัมภ์ชาวด่านซ้ายในต่างท้องถิ่น โดยเฉพาะผู้ที่เคยไปใช้ชีวิตในกรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่จะได้รับคำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือจากตระกูลของหัวหน้าทีมกลุ่มรักษาด่านซ้าย”

“กลุ่มรักษาด่านซ้าย เน้นกลุ่มที่มีสมาชิกค่อนข้างจะสูงวัย(อาวุโส) ดังนั้นประเพณีวัฒนธรรมของสังคมไทย ก็ย่อมมีผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกกลุ่มรักษาด่านซ้าย การเคารพผู้อาวุโส การเห็นดีเห็นงามกับผู้เฒ่าผู้แก่”

“การเคารพ ยึดถือ การนับถือประเพณีความเชื่อและประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวค่านซ้าย ในการนับถือเคารพบูชาพระธาตุศรีสองรัก ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวค่านซ้าย การนับถือเจ้าพ่อกวนและเจ้าแม่นางเทียม (มารดาของหัวหน้าทีมกลุ่มรักษาค่านซ้าย) ซึ่งเป็นที่พึ่งทางใจและความเชื่อของชาวค่านซ้ายเมื่อชาวบ้านมีความทุกข์ทางใจ”

(จำเอกเขมพงศ์ ทองแก้ว 12 สิงหาคม 2552 : บทสัมภาษณ์)

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของปลัดเทศบาลตำบลค่านซ้าย กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาค่านซ้าย เกิดจากผลงานที่ได้สร้างไว้ให้กับประชาชนได้พบเห็นในสมัยแรก และสมาชิกของกลุ่มรักษาค่านซ้าย แต่ละคนล้วนเป็นที่รู้จักคุ้นเคยกับชาวบ้านเป็นอย่างดี จึงเป็นปัจจัยที่สร้างโอกาสที่ดีให้แก่กลุ่มรักษาค่านซ้าย และการมีหัวหน้ากลุ่มเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทางการเมืองมาก่อน เคยเป็นสมาชิกสภาจังหวัด (ส.จ.) มาก่อน จึงทำให้เป็นผู้ที่สามารถวางแผนงานหรือยุทธศาสตร์ในการหาเสียงเลือกตั้ง เพื่อให้ได้รับการเลือกตั้งเป็นอย่างดี สำหรับฐานะและความมั่งคั่งไม่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันเท่าไร เพราะทางกลุ่มรักษาค่านซ้ายไม่ใช้ฐานะความร่ำรวยมาใช้โฆษณาหาเสียงเลือกตั้ง เครือข่ายของกลุ่มรักษาค่านซ้ายส่วนใหญ่สมาชิกจะมีฐานะทางสังคม มีเครือข่ายเพื่อนฝูงเยอะพร้อมให้การสนับสนุนโดยเฉพาะกลุ่มเพื่อนรุ่น2507 ของหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้าย ที่ค่อนข้างแน่นแฟ้นให้ความช่วยเหลือกันเป็นอย่างดี เครือข่ายทางญาติเยอะ จะทำให้มีโอกาสได้รับการเลือกตั้งสูงตามไปด้วย ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้ายนั้น มีลักษณะที่โดดเด่น มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว มีความเชื่อมั่นว่าจะพาทีมกลุ่มรักษาค่านซ้ายลงสู่สนามเลือกตั้งด้วยความมั่นใจว่าจะได้รับการเลือกตั้ง ส่วนในด้านระบบอุปถัมภ์ของกลุ่มรักษาค่านซ้าย โดยเฉพาะครอบครัวของหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้าย จะให้ความช่วยเหลือกับประชาชนที่ไปอยู่ในกรุงเทพมหานคร จะได้รับคำแนะนำหรือให้ความช่วยเหลือจากตระกูลหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้ายเป็นอย่างดี ซึ่งทำให้ประชาชนยังนึกถึงบุญคุณที่มีต่อครอบครัวของหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้ายมาตลอด จึงให้ความช่วยเหลือในด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ การเคารพ ยึดถือประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชาวค่านซ้าย ในการนับถือบูชาองค์พระธาตุศรีสองรัก ซึ่งเป็นศูนย์รวมจิตใจของชาวค่านซ้าย และมีมารดา(เจ้าแม่นางเทียม)ของหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้ายเป็นร่างทรง ที่ประชาชนให้ความเคารพ ยกย่อง และเชื่อว่าลูกชายที่เป็นหัวหน้ากลุ่มรักษาค่านซ้ายจะเป็นคนดีมีคุณธรรมเหมือนมารดา จึงช่วยกันส่งเสริมให้การสนับสนุนเลือกตั้งให้เข้าไปบริหารเทศบาลตำบลค่านซ้ายให้มีความเจริญก้าวหน้า

ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน จากการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งมีดังนี้

4.3 ผลกระทบที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน มีดังนี้

ด้านบวก

- 1) ด้านการบริหารงานสามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว
- 2) มีการพบปะกับประชาชนอย่างต่อเนื่อง สามารถทราบถึงความต้องการที่แท้จริง
- 3) สามารถกำหนดแผนพัฒนาในพื้นที่ของเทศบาลตำบลด่านซ้ายได้ครอบคลุมทั้ง
ระยะสั้นและระยะยาว
- 4) การมีส่วนร่วมของประชาชนในเขตพื้นที่ที่สามารถทำได้อย่างต่อเนื่องและทราบ
ความเป็นมาได้ตลอดเวลา
- 5) สามารถนำสิ่งที่เป็นปัญหาอุปสรรคในอดีตมาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาได้รวดเร็ว
และเป็นประโยชน์ต่อสังคม

ด้านลบ

- 1) ขาดการถ่วงดุลอำนาจทางด้านการบริหารและการปกครอง
 - 2) การได้รับการเลือกตั้งติดต่อกันทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมือง การ
บริหารต่าง ๆ อาจส่งผลกระทบดังนี้
 - ก. การใช้งบประมาณอาจจะไม่เหมาะสมต่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างแท้จริง
 - ข. ประชาชนอาจไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อประสานงาน หรือเสนอ
โครงการใด ๆ ได้
 - ค. การส่งเสริมสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจลดน้อยลง
 - ง. อาจเกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับผลประโยชน์ภายในกลุ่มกันเอง
 - 3) การบริหารงานอาจขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพัฒนาเขตพื้นที่
 - 4) ความเชื่อมั่นในตนเองมีสูง และใช้ในทางที่ไม่สร้างสรรค์ เช่น แข็งกร้าว
 - 5) ขาดการตรวจสอบ เพราะเป็นคณะกรรมการบริหารเสียงข้างมากมีอำนาจทาง
การเมืองสูง และเป็นเผด็จการทางการเมืองบริหารในที่สุด
 - 6) การมีส่วนร่วมต่อกรณีการลงคะแนนเสียงการเลือกตั้งในครั้งต่อไปเกิดความ
เฉื่อยชา และไม่เห็นความสำคัญของการเลือกตั้งในที่สุด
- จากที่ได้กล่าวมาข้างต้น จึงเป็นผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับ
เลือกตั้งติดต่อกันสองสมัยซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของผู้ให้ข้อมูล คือ

4.3.1 คณะกรรมการชุมชน ทั้ง 5 ชุมชน ได้สัมมนาไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ทำให้กลุ่มรักษาค่าน้ำสามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่องกับโครงการต่าง ๆ ที่ทำค้างไว้
- 2) กลุ่มรักษาค่าน้ำ จะพบปะกับประชาชนอยู่เป็นประจำสามารถทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชาวบ้าน
- 3) สามารถกำหนดแผนพัฒนาเทศบาลตำบลค่าน้ำของแต่ละชุมชนได้ในระยะยาว
- 4) การให้โอกาสกับประชาชน ในแต่ละชุมชนมีส่วนร่วมในการปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในโครงการต่าง ๆ ที่จะทำขึ้นในเทศบาลตำบลค่าน้ำ เช่น การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการลงประชามติ แสดงความคิดเห็นก่อนที่จะทำการรื้อถอนและทำการสร้างตลาดใหม่ที่ทันสมัยและถูกสุขลักษณะ (ตลาดเช้า ตลาดเย็น)
- 5) การสร้างและบริการสาธารณะแก่ประชาชนที่ได้รับความเดือดร้อน เช่น การทำถนนทางเดินเข้าตามซอยต่าง ๆ มีการทำท่อระบายน้ำทั้งเพื่อป้องกันน้ำท่วม ฯลฯ
- 6) การส่งเสริมให้เกิดกลุ่มอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชน ทั้ง 5 ชุมชน
- 7) การสนับสนุนในด้านอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการประกอบอาชีพแก่ชาวบ้านผู้ยากจน
- 8) การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีและวัฒนธรรมของท้องถิ่น
- 9) กระตุ้นให้ประชาชนนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ของท้องถิ่น
- 10) การส่งเสริม สนับสนุนร่วมกับโรงพยาบาลเพื่อการดูแลสุขภาพของประชาชน
- 11) การส่งเสริมตามแนวนโยบายด้านสังคมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ทั้งในด้านการสาธารณสุข และการศึกษา มีการอบรมเลี้ยงและดูแลเด็กก่อนปฐมวัย
- 12) การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นสามารถพึ่งพาตนเองได้

ด้านลบ

ด้านลบ

- 1) ขาดการถ่วงดุลอำนาจทางด้านการบริหารและการปกครอง อาจนำมาซึ่งผลเสียต่อท้องถิ่น
- 2) การได้รับเลือกตั้งติดต่อกันนาน ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมือง
- 3) อาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อหรือประสานงาน
- 4) ขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 5) อาจทำให้มีการใช้งบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นที่ไม่เหมาะสมเท่าที่จำเป็น
- 6) อาจเกิดความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ภายในกลุ่มกันเอง

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของคณะกรรมการชุมชน ทั้ง 5 ชุมชน กล่าวถึงผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน มีผลกระทบด้านบวกคือ ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายสามารถบริหารงานได้อย่างต่อเนื่อง และทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้มีการพบกับประชาชนอยู่เป็นประจำเพื่อทราบถึงความต้องการของประชาชน เพื่อนำมาเขียนเป็นแผนพัฒนาในระยะยาวรวมถึงการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในโครงการต่าง ๆ ที่จะทำการก่อสร้างและทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้มีการจัดสร้างและบริการด้านสาธารณะต่าง ๆ ให้กับประชาชน เช่น การทำถนนทางเดิน การทำที่ระบายน้ำทิ้งเพื่อป้องกันน้ำท่วม ฯลฯ นอกจากนั้นยังช่วยเหลือประชาชนในด้านการส่งเสริมให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชน พร้อมทั้งจัดหาอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพให้กับชาวบ้านด้วย เพื่อที่ชาวบ้านจะได้นำเอาภูมิปัญญาที่มีมาในแต่อดีตนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชุมชนท้องถิ่น ยังมีการร่วมมือกับทางโรงพยาบาลเพื่อให้ความรู้ทางด้านสุขภาพอนามัยกับประชาชนในการดูแลสุขภาพตนเอง นอกจากนั้นยังมีการจัดสถานที่รับเลี้ยงเด็กก่อนปฐมวัยเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครองในชุมชน ยังมีการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการแก่ผู้สูงอายุ ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ ให้มีชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ส่วนผลกระทบทางด้านลบจากการที่ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันนาน อาจทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจในการบริหารงาน รวมถึงขาดการถ่วงดุลอำนาจในการทำงานของฝ่ายตรงข้าม ยังส่งผลไปถึงการนำงบประมาณไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสมกับความต้องการของประชาชน ทำให้เกิดมีการเอาแต่ผลประโยชน์ของตนเองและพรรคพวกเป็นใหญ่ และบางครั้งอาจทำให้เกิดการขัดแย้งกันเองในเรื่องผลประโยชน์ก็เป็นได้

4.3.2 คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ทำให้การบริหารงานของเทศบาลตำบลด่านซ้าย ดำเนินการได้อย่างต่อเนื่องทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายข้าราชการประจำ
- 2) ทำให้รู้แนวทางนโยบาย นิสัยพฤติกรรมส่วนตัวซึ่งกันและกัน ไม่ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และปรับตัวกันอีก เมื่อเข้าไปทำงานก็สามารถดำเนินการได้เลย

ด้านลบ

- 1) หลักการทำงานหรือบริหารงานแบบเดิม ขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพัฒนาเทศบาลตำบลด่านซ้าย
- 2) อาจทำให้ฝ่ายที่ได้อำนาจทางการเมืองสองสมัยติดต่อกัน สำคัญผิดในอำนาจหน้าที่ของตนเอง ดำเนินบทบาทกับคนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในท่าทีที่แข็งก้าวมากขึ้น เนื่องจากเกิดความเชื่อมั่นในคะแนนนิยมที่ตนเองได้รับมาในการเลือกตั้งสมัยที่สอง เชื่อมั่นในแนวทางการดำเนินงานทางการเมืองของตน การประพฤติปฏิบัติของตนว่าเป็นแนวทางที่ถูกต้องแล้ว ทำดีแล้ว เก่งแล้ว ใครที่มีแนวคิดหรือแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างไปก็ถือว่าไม่ถูกต้อง

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) กล่าวถึง ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน มีผลกระทบด้านบวกและด้านลบดังนี้ ผลกระทบด้านบวก คือ การที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัย ทำให้สามารถดำเนินงานและประสานงานตามนโยบายที่ทำค้างไว้อย่างต่อเนื่องและมีเอกภาพ ยังส่งผลให้ฝ่ายการเมืองเองและฝ่ายข้าราชการประจำ ไม่ต้องมาปรับตัวกันใหม่ให้ยุ่งยาก เพราะรู้นิสัยใจคอของผู้บริหารแล้ว ส่วนผลกระทบด้านลบ หากกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองนานเกินไป อาจส่งผลให้การพัฒนาที่มีลักษณะเหมือนเดิม ๆ และอาจทำให้มีความสำคัญผิดคิดว่ากลุ่มตนเองมีแนวคิดและการกระทำที่ถูกต้องเหมาะสมแล้ว และนำมาปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของสังคมในท้องถิ่น หากใครหรือกลุ่มใดมีแนวคิดและแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างถือว่าไม่ถูกต้อง

4.3.3 กลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ทำงานได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่ต้องเสียเวลาเรียนรู้
- 2) นำสิ่งบกพร่องในสมัยที่ผ่านมา มาปรับปรุงแก้ไข
- 3) ท้องถิ่นหรือชุมชนจะพัฒนาไปได้รวดเร็วกว่าชุมชนหรือท้องถิ่นใกล้เคียง ที่มีการเปลี่ยนแปลงคณะผู้บริหาร

4) การรับรู้ข่าวสาร โดยเฉพาะพรรคพวกจะรวดเร็วทันการณ์มีเครือข่ายองค์กรอื่น ๆ สนับสนุนมากกว่า

ด้านลบ

- 1) อาจจะไม่ค่อยเปรียบเทียบเทียบกับกลุ่มอื่นในเรื่องการทำงาน
- 2) ยังมองไม่ค่อยเห็นนอกจากอาจจะมีกรูแก่อำนาจบ้างก็ได้

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของกลุ่มรักษาด่านซ้าย กล่าวถึง ผลกระทบจากการที่กลุ่มได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน มีผลกระทบด้านบวก คือ ทางกลุ่มสามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสามารถปราบข่าวความเคลื่อนไหวจากหน่วยงานหรือบุคคลต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วเพราะมีเครือข่ายเป็นจำนวนมากและมีความมั่นคง นำข้อบกพร่องต่าง ๆ ที่ผ่านมาแก้ไขเพื่อปรับปรุงใหม่ให้ดีกว่าเดิม เพื่อที่จะพัฒนาโครงการต่าง ๆ ให้สำเร็จไปด้วยดีให้ชุมชนมีความเจริญก้าวหน้าและมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลาเทียบเท่ากับชุมชนที่มีความเจริญแล้ว ส่วนในด้านลบการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันนั้น ทำให้ไม่มีข้อเปรียบเทียบในการทำงานกับกลุ่มอื่น ซึ่งบางครั้งอาจทำให้ฝ่ายบริหารใช้อำนาจมากเกินไป

4.3.4 กลุ่มนักการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ได้ทำงานอย่างต่อเนื่องและสามารถประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ได้
- 2) ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการใช้งบประมาณ
- 3) การทำงานได้เห็นเป็นรูปกระทำที่ชัดเจน
- 4) การประสานในเรื่องงบประมาณจากส่วนกลางมีโอกาสดังงบประมาณได้ง่ายและรวดเร็ว

ด้านลบ

- 1) ขาดการตรวจสอบเพราะเป็นคณะบริหารเสียงข้างมาก
- 2) ที่ทำงานมีแต่เครือข่าย
- 3) รู้จักหลบหลีกช่องโหว่ของข้อกฎหมาย กฎระเบียบของเทศบาล เปิดโอกาสให้เป็นช่องทางทุจริตในโครงการต่าง ๆ
- 4) ใช้งบประมาณไม่ตรงกับวัตถุประสงค์เท่าที่ควร
- 5) ไม่มีความหลากหลายในการเสนองบประมาณ
- 6) ใส่หมวก 2 ใบ ฝ่ายบริหารกับผู้รับจ้างทางอ้อม ผลประโยชน์ของตนเอง

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของกลุ่มนักการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) มีความคิดเห็นว่าผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันนั้นมีทั้งด้านบวกและด้านลบ คือ ผลกระทบด้านบวก คือ ทำงานได้อย่างมีเอกภาพและทำให้ทำงานได้อย่างสะดวกและรวดเร็วไม่ต้องมาเสียเวลาเรียนรู้งานใหม่ มีความง่ายในการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ หรือเทศบาลอื่น ๆ สามารถนำงบประมาณจากที่อื่นมาพัฒนาเทศบาลให้มีความเจริญก้าวหน้าและก่อให้เกิดประโยชน์ให้กับชุมชนและสังคมได้อย่างแท้จริงและต่อเนื่อง ส่วนผลกระทบด้านลบนั้น การดำรงตำแหน่งทางการเมืองของกลุ่มรักษาด่านซ้ายติดต่อกันเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน อาจทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมืองมากเกินไป ไม่มีฝ่ายใดมาทำการตรวจสอบการบริหารงาน ส่งผลถึงประสิทธิภาพในการทำงาน อาจทำให้งานมีลักษณะที่เหมือนเดิมไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควรและทำให้เป็นช่องทางในการเอื้ออำนวยผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวกทั้งทางตรงและทางอ้อม

4.3.5 กำนันตำบลด่านซ้าย ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้ทำงานอย่างต่อเนื่อง
- 2) กลุ่มมีทีมงานที่เข้มแข็ง
- 3) ทำให้การเมืองมีเสถียรภาพ

ด้านลบ

- 1) นายกเทศมนตรี ซึ่งลาออกก่อนกำหนดเป็นเหตุให้ลูกทีมตัวเองสอบตก
- 2) ผลตามมาก็คือ ฝ่ายค้าน ไม่ยอมอนุญาติงบประมาณที่เป็นงานใหญ่ ๆ

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของกำนันตำบลด่านซ้ายได้กล่าวถึงผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ส่งผลให้เกิดผลกระทบด้านบวกและด้านลบ คือ ด้านบวกทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องทำให้มีความสะดวกและรวดเร็วต่อความต้องการของชุมชนและท้องถิ่นอย่างเต็มที่ ส่วนด้านลบนั้นก่อนที่จะมีการเลือกตั้งอีกวาระตัวนายกเทศมนตรีได้ซึ่งลาออกก่อนหมดวาระ ส่งผลให้กลุ่มสมาชิกที่เป็นลูกน้องบางคนสอบตกไม่ได้รับการเลือกตั้งเข้ามาบริหารงานอีก ผลตามมาก็คือ ฝ่ายตรงข้ามไม่ยอมอนุญาติงบประมาณที่จะนำมาใช้ในการก่อสร้างหรือพัฒนาโครงการใหญ่ ๆ จึงทำให้สมัยนี้ไม่ค่อยมีผลงานหรืองานหยุดชะงัก

4.3.6 ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย ให้สัมภาษณ์ไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้ทำงานตามนโยบายของกลุ่มอย่างต่อเนื่อง
- 2) ทำให้กลุ่มมีโอกาสสร้างผลงานให้ชุมชนและสังคม
- 3) สามารถวางแผนในการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง
- 4) มีเวลาสำหรับกำจัดจุดอ่อนที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินตามนโยบายหรือแนวทางของกลุ่ม
- 5) ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายมีเอกภาพในการดำเนินตามนโยบาย
- 6) มีความคล่องตัวในการบริหารกิจการในด้านต่าง ๆ อย่างราบรื่น

ด้านลบ

- 1) อาจจะเป็นเหตุให้กลุ่มไม่ได้รับการประเมินผล ในการดำเนินการตามนโยบายของกลุ่ม ซึ่งหากกลุ่มรักษาด่านซ้ายดำเนินนโยบายผิดพลาดก็อาจทำให้ชุมชนและสังคมเสียโอกาสได้
- 2) อาจเป็นเหตุให้ประชาชนเกิดความเฉยชาต่อการเลือกตั้งเพราะถ้ามีความคิดว่าถึงอย่างไร กลุ่มรักษาด่านซ้ายก็ได้รับเลือกตั้ง ก็อาจเป็นเหตุให้ประชาชนผู้มีสิทธิไม่มีความกระตือรือร้นในการออกไปใช้สิทธิและไม่ใส่ใจการเมือง ซึ่งเป็นเรื่องใกล้

จากข้อมูลดังกล่าว ความคิดเห็นของปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย กล่าวถึงผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ส่งผลให้เกิดด้านบวก คือ ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายทำงานตามแผนพัฒนาและนโยบายที่ได้ทำค้างไว้อย่างต่อเนื่องและเกิดประสิทธิภาพมีเอกภาพในการทำงาน สามารถนำข้อบกพร่องและอุปสรรคต่าง ๆ ในการทำงานมาแก้ไขและปรับปรุงใหม่ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ส่วนด้านลบนั้น อาจทำให้เกิดการดำเนินนโยบายของกลุ่มรักษาด่านซ้ายเกิดการผิดพลาดได้ เพราะไม่มีฝ่ายใดสามารถตรวจสอบหรือทำการประเมินผล อาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเสียหายต่อชุมชนและสังคมของชาวเทศบาลตำบลด่านซ้ายได้ อีกประการหนึ่งทำให้ประชาชนไม่ออกไปใช้สิทธิใช้เสียง เพื่อลงคะแนนเสียงในการเลือกตั้ง เพราะคิดว่าอย่างไรเสียก็ได้กลุ่มเดิมเข้ามาบริหารเทศบาลเหมือนเดิม ก่อให้เกิดความไม่เป็นประชาธิปไตยในการปกครองท้องถิ่น ตามหลักการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นที่ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยตรง

ดังนั้นจากข้อมูลการสัมภาษณ์จะสังเกตกลุ่มตัวอย่างจากผู้มีประสบการณ์ทั้ง 13 คน นำมาสรุปวิเคราะห์ในภาพรวม ดังรายละเอียดอธิบายในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 แสดงภาพรวมความคิดเห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภา

ความคิดเห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภา

กลุ่มตัวอย่างที่มี ประสบการณ์ของ กลุ่มวุฒิสภา	แนวคิดเกี่ยวกับ การปกครอง ท้องถิ่น	แนวคิดเกี่ยวกับ เลือกตั้งท้องถิ่น	แนวคิดเกี่ยวกับ การเมือง	แนวคิดเกี่ยวกับ อำนาจและ อิทธิพล	แนวคิดเกี่ยวกับ ผู้นำและภาวะผู้นำ	แนวคิดเกี่ยวกับ ระบบอุปถัมภ์	แนวคิดเกี่ยวกับ แนวคิดเกี่ยวกับ การตัดสินใจ
คณะกรรมการชุมชน ร่วมมือชื่อเสียง	ได้คณะผู้บริหาร ท้องถิ่นตรงกัน ความรับผิดชอบ ของประชาชน	ความสัมพันธ์ส่วนตัว ญาติพี่น้อง เพื่อน ร่วมรุ่น รุ่นผ่านทาง ธุรกิจ	ทักษะความรู้ ความสามารถ มี ชื่อเสียง	ญาติพี่น้องมาก เพื่อนฝูงเอื้ออำนวย การเมือง ระดับชาติ สนับสนุน	อำนาจ บารมีเดิม		
คณะกรรมการ การเลือกตั้ง (กต.อำเภอ)	การแก้ปัญหา ท้องถิ่น	ประชาชนได้มีส่วน ร่วมทางการเมือง	สถานะทางสังคม เศรษฐกิจ	เป็นนักบริหารที่มี ภาวะผู้นำสูง	เครือข่ายมากและมี ความสัมพันธ์แข็ง	ประสานงาน กับทุกฝ่าย	

ตารางที่ 4.2 (ต่อ)

ความคิดเห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งของสมาชิกวุฒิสภา

กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ของวุฒิสภา	แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง	แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง	แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล	แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำ	แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์	แนวคิดเกี่ยวกับพรรคการเมือง
กลุ่มตัวอย่างที่ไม่มีประสบการณ์ของวุฒิสภา	ทำให้ผู้สมัครได้นำเสนอนโยบายให้กับประชาชน ได้รับทราบ	ผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกัน	มนุษยสัมพันธ์และความสัมพันธ์	นโยบายที่ชัดเจน	ญาติพี่น้องมากเพื่อนฝูงเอื้ออำนวย	เป้าหมายการทำงาน
กลุ่มนักการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม)	บทบาทในการประสานนโยบายรัฐกับท้องถิ่น	การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์และความช่วยเหลือด้านต่างๆ	ทรัพยากรทางการเมืองจากอำนาจ	นโยบายที่ชัดเจนการเมืองระดับชาติสนับสนุนอยู่	ญาติพี่น้องมากเพื่อนฝูงเอื้ออำนวย	ผลประโยชน์

ความคิดเห็นถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย

กลุ่มตัวอย่างที่มี ประสบการณ์ ของ กลุ่มรักษาด่านซ้าย เกี่ยวกับการเลือกตั้ง	แนวคิดเกี่ยวกับ การปกครอง ท้องถิ่น	แนวคิดเกี่ยวกับการ เลือกตั้งท้องถิ่น	แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่ม การเมือง	แนวคิดเกี่ยวกับ อำนาจและ อิทธิพล	แนวคิดเกี่ยวกับ ผู้นำและภาวะผู้นำ	แนวคิดเกี่ยวกับ ระบบอุปถัมภ์	แนวคิดเกี่ยวกับ การตัดสินใจ
กำนันตำบลด่านซ้าย	บทบาทการ พัฒนาท้องถิ่น	ประชาชน ได้มี โอกาสเรียนรู้ถึง ความสำคัญของสิทธิ เลือกตั้งอย่างแท้จริง	การให้ความ ช่วยเหลือกัน ในเชิงอุปถัมภ์	อำนาจหน้าที่	มีความเด็ดขาด บริหารงานกล้า ตัดสินใจ	ญาติพี่น้องมาก บารมีมีคา มรดก เพื่อนเยอะ	คำนึงทัศนคติ ประสบการณ์
ปลัดเทศบาลตำบล ด่านซ้าย	บทบาทหน้าที่ เข้าร่วมบริหาร	ได้บุคลากรที่ดี และมีคุณภาพ เข้าร่วมบริหาร	บทบาทในการ กำหนดนโยบาย ทางการเมือง	บุคลิก ลักษณะ	บริหารงาน ได้เด็ดขาด	ญาติพี่น้องมาก เพื่อนฝูงเชื้ออำนาจ บารมีของบิดา มารดา	ประสบการณ์ ในการทำงาน

ดังนั้น การจะเป็นนักการเมืองที่ผ่านกระบวนการเลือกตั้งนั้น ผู้นำจำเป็นต้องเข้าใจปัญหาของประชาชนในท้องถิ่น พร้อมทั้งจะให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา หากผู้นำสามารถเข้าถึงประชาชนจนเป็นที่ยอมรับของประชาชน และให้โอกาสโดยการเลือกตั้งให้เข้ามาดำรงตำแหน่งทางการเมือง ถ้าหากผู้นำสามารถรักษาระดับความพึงพอใจให้กับประชาชนยอมรับได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะได้รับคามไว้วางใจเลือกเข้ามาทุกครั้งทุกสมัยที่สมัครรับเลือกตั้ง รวมถึงคุณสมบัติและบุคลิกส่วนตัวของผู้นำด้วย จำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล วางตัวเสมอต้นเสมอปลาย พร้อมทั้งมีคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจด้วย

นอกจากนั้นการแสดงความสามารถในการบริหารองค์กรให้เป็นที่ยอมรับ และมีความเจริญก้าวหน้าไปด้วยดี สร้างความเป็นอยู่ที่ดีให้กับชุมชนและท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย ซึ่งประกอบด้วย

1. แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มีดังนี้คือ 1. คณะผู้บริหารของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 2. การมีส่วนร่วมของประชาชน 3. ความได้เปรียบโดยการใช้งบประมาณของทางราชการในการบริหารงานและผลการศึกษาเชิงคุณภาพในคำกล่าวที่ว่า

“คณะผู้บริหารของกลุ่มรักษาด่านซ้าย” มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนในเทศบาลตำบลด่านซ้าย ตามพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น หรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ.2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2546 และได้เข้าทำหน้าที่ในสภาท้องถิ่น โดยทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร ส่วนกลุ่มที่มีเสียงข้างน้อย ก็ทำหน้าที่ฝ่ายค้าน เพราะแต่ละฝ่ายจะทำตามอำนาจหน้าที่ของตนเอง ดังนั้นฝ่ายค้านก็ทำหน้าที่ ตรวจสอบการทำงานของฝ่ายบริหาร เพื่อถ่วงดุลอำนาจในการทำงาน เพื่อรักษาผลประโยชน์ของชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้ฝ่ายบริหารใช้งบประมาณให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพความเป็นจริงของท้องถิ่น เพื่อป้องกันการใช้งบประมาณกฎหมายหาผลประโยชน์ให้กับตนเองและพรรคพวก ทั้งทางตรงและทางอ้อม

“การมีส่วนร่วมของประชาชน” กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นตามระบอบการปกครองในระบบประชาธิปไตย เพื่อเสนอแนะความคิดเห็นหรือแนวทางในการแก้ไขปัญหาของท้องถิ่น ให้ตรงกับความต้องการของชุมชน และทางกลุ่มได้นำไปปรึกษาหารือ จากนั้นก็นำมาปฏิบัติได้จริงตามที่ชาวบ้านได้เสนอแนะ ซึ่งนับได้ว่ากลุ่มรักษาด่านซ้ายให้การปกครองในระบบประชาธิปไตยอย่างแท้จริงกับประชาชน

“ความได้เปรียบโดยการใช้กลไกของทางราชการบริหารงาน” ของกลุ่ม
 รักรักษ์ด่านซ้าย ตามอำนาจหน้าที่ที่พึงปฏิบัติ คือ

จะให้การสนับสนุนการพัฒนาการเมือง โดยการเปิดโอกาสให้ประชาชนมา
 มีส่วนร่วมในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีส่วนร่วมในการให้คำปรึกษาแนะนำ
 ติดตาม ตรวจสอบ การปฏิบัติงานของคณะผู้บริหาร หรือผู้บริหารท้องถิ่น สภาท้องถิ่น ให้ปฏิบัติ
 หน้าที่ตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนดไว้ มีความรับผิดชอบและโปร่งใส

การจัดให้มีบริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่น ที่มีความต้องการ
 บริการสาธารณูปการ ได้แก่ ไฟฟ้า ประปา การเคหะ การขนส่งมวลชน ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐาน
 ด้าน ถนน แหล่งน้ำ การส่งเสริมอาชีพและรายได้ รวมทั้งการจัดให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่
 ประชาชน เช่นการจัดการศึกษา การสาธารณสุข เป็นต้น

การกระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น โดยระดมความคิดเห็นจากประชาชนให้
 ชุมชนท้องถิ่นเกิดการพัฒนาไปในทิศทางที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของคณะผู้บริหาร โดยเฉพาะการ
 กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น การสร้างระบบ
 โครงข่าย ถนนที่เชื่อมต่อกับทางสายหลัก มีแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคเพียงพอ มีการพัฒนา
 ด้านฝีมือแรงงานในท้องถิ่น พร้อมทั้งส่งเสริมให้เกิดอาชีพที่ทำรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชน
 รวมทั้งการกระตุ้นให้มีการนำเอาภูมิปัญญาท้องถิ่น มาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่น

การประสานระหว่างนโยบายของรัฐบาลกับนโยบายของคณะผู้บริหาร ที่มี
 สภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนให้ท้องถิ่นเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดประโยชน์กับทั้ง
 ท้องถิ่นและประเทศชาติโดยส่วนรวม ได้แก่ การนำนโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาล
 มาปฏิบัติในท้องถิ่นตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ที่ต้องการส่งเสริม
 อาชีพและรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น

การให้ความคุ้มครองปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่น เช่น
 การดูแล ตรวจสอบ มลภาวะที่เป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ตลอดจนการให้การ
 ดูแล ผู้สูงอายุ การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก การสงเคราะห์คนชราหรือผู้ยากไร้

ดังนั้นปัจจัยด้านการปกครองท้องถิ่น จึงมีความเกี่ยวข้องและเชื่อมโยงกับ
 ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักรักษ์ด่านซ้าย เป็นความได้เปรียบ
 ทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งกลุ่มรักรักษ์ด่านซ้าย ที่เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้ว และ
 ทางกลุ่มได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง จึงเป็นโอกาสที่ทางกลุ่มจะได้อำนาจ
 ความใกล้ชิดสนิมสนมกับประชาชนได้มากขึ้น ส่งผลถึงฐานคะแนนเสียงเป็นจำนวนมากที่จะ
 ตามมา การปฏิบัติตามนโยบายข้อระเบียบของทางราชการ ที่กำหนดไว้ให้เป็นอำนาจหน้าที่ต้อง

ปฏิบัติหรือนำมาบริหารงานให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่นนั้น ซึ่งเป็นความได้เปรียบทางการเมืองในด้านการใช้กลไกของทางราชการมาใช้ในการบริหารงาน และการสร้างผลงานให้กับกลุ่มตนเอง ประชาชนได้พบเห็นว่าเป็นผลงานของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มีความจริงใจในการมุ่งมั่นในการทำงาน และต้องการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเจริญก้าวหน้า จึงให้การสนับสนุนให้ได้รับเลือกตั้งอีกวาระหนึ่ง

2. แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มีดังนี้ คือ 1. คณะผู้บริหารมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน 2. ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง 3. ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้นำเสนอนโยบายให้ประชาชนได้รับทราบ 4. ส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน 5. ได้บุคลากรที่ดีและมีคุณภาพเข้ามาบริหารงานและผลการศึกษาเชิงคุณภาพดังกล่าวว่า

“การเลือกตั้งทำให้เกิดความบริสุทธิ์และยุติธรรมกับทุกฝ่าย”

ซึ่งการที่ทางกลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัยนั้นเป็นผลเนื่องมาจาก การปกครองในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นหัวใจของกระบวนการเลือกตั้งอย่างแท้จริง ประชาชนจะสนใจไปใช้สิทธิจำนวนมากใช้สิทธิด้วยความสำนึกรับผิดชอบอย่างครบถ้วน พิจารณาผู้สมัครรับเลือกตั้ง นโยบายและผลงานอย่างครบถ้วนและมีเหตุผล ปฏิเสธผู้สมัครที่ไม่มีผลงานแม้จะมีอำมิสหรือข้อแลกเปลี่ยน คำมั่นสัญญาที่น่าสนใจเพียงใดก็ตาม ผลการเลือกตั้งที่ดีจะเกิดขึ้นต่อเมื่อประชาชนได้มีโอกาสเรียนรู้ถึงความสำคัญของสิทธิเลือกตั้งอย่างแท้จริง การเลือกตั้งที่ดีในสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้นจะเกิดผลดีแก่ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนผู้เลือกตั้งอย่างสมบูรณ์ (ประหยัด หงษ์ทองคำ 2547 : 238-295)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น จึงมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อกลุ่มรักษาด่านซ้ายที่ได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัยและประชาชน เพราะได้ทำหน้าที่ตามสิทธิและหน้าที่ของตนเองในระบอบประชาธิปไตยได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ การใช้สิทธิเลือกตั้งย่อมก่อให้เกิดผลดีต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น

3. แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มีดังนี้ คือ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในลักษณะญาติพี่น้อง 2. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลลักษณะเพื่อนร่วมรุ่น และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ มีคำกล่าวที่ว่า

“การมีญาติพี่น้องมาก”

“มีเพื่อนร่วมรุ่นเยอะ”

“การมีคนรู้จักมาก”

การมีความสัมพันธ์กันระหว่างญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมรุ่น หรือคนรู้จัก ซึ่งส่วนใหญ่จะมีความใกล้ชิดสนิทสนมกันอยู่แล้วจึงเป็นการง่ายต่อการรวมกลุ่ม การเข้าสู่อำนาจการเมืองของกลุ่มการเมืองก็เพื่อจัดให้มีกิจกรรมด้านการเมืองในทิศทางเดียวกันและเป็นทิศทางที่สอดคล้องกับผลลัพธ์ที่เป็นความต้องการของกลุ่ม เมื่อกลุ่มใดสามารถมีอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มนั้นก็จะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการเมืองนั้น ๆ (จรรยา สุภาพ 2519 : 172-173)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง จึงเป็นความสัมพันธ์ที่ส่วนตัวของบุคคล ความเป็นพี่น้อง เพื่อร่วมรุ่น หรือคนรู้จัก ความไว้วางใจกัน การให้ความช่วยเหลือกันในความสัมพันธ์เชิงอุปถัมภ์ กลุ่มจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการรวมตัวกันมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันมาร่วมมือเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามความต้องการ หรือ โดยการอิงผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกัน

4. แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มีดังนี้ คือ 1. เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อน 2. มีประสบการณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งในการสร้างแรงจูงใจต่อประชาชนในท้องถิ่น 3. การมีฐานะทางการเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง 4. การมีชื่อเสียง อำนาจ บารมี อิทธิพลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ผลการศึกษาเชิงคุณภาพดังกล่าวว่า

“การมีฐานะคะแนนเสียง คนรู้จักมากเป็นที่ยอมรับของประชาชน”

“การมีอิทธิพลทางการเมืองมากและมีงบประมาณมากกว่ากลุ่มอื่น”

“เพราะมีเงิน อำนาจ บารมี ของบิดา มารดา ที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือยกย่อง”

“การมีตำแหน่งเดิมรองรับผู้สมัครกลุ่มรักษาด่านซ้าย”

ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย คือ กลุ่มเดิมที่ได้บริหารงานมาก่อนและใครก็ตามที่เป็นเจ้าของอำนาจการเมือง ผู้นั้นย่อมมีอำนาจควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจทางสังคม (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ 2547) การมีทรัพยากรทางการเงิน และทรัพยากรคน อิทธิพล บารมี อำนาจ ประสบการณ์ทางการเมือง ความรู้ความสามารถ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้สมัคร ถือได้ว่าเป็นคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครจะมีมากน้อยไม่เหมือนกันโดยทั่วไปแล้วผู้สมัครที่เป็นนักการเมืองเก่าที่เคยผ่านการเลือกตั้งมาหลายครั้งหรือ ผู้สมัครที่มีทุนทรัพย์ในการหาเสียงจำนวนมากและสามารถจัดหาคนมาช่วยหา

เสียงเป็นองค์กรขนาดใหญ่ มักจะได้ทรัพยากรทางการเมืองประเภทอิทธิพล บารมี อำนาจเพิ่มมากขึ้นเสมอ (เสนีย์ คำสุข 2532)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล ที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย จึงเป็นความได้เปรียบทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่จะเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง ซึ่งสามารถมองได้เป็น 2 ด้าน คือ ทรัพยากรด้านอำนาจทางการเมืองกับ ทรัพยากรด้านอำนาจทางเศรษฐกิจหรือเงินทุนของผู้สมัครรับเลือกตั้งอำนาจทางการเมืองสามารถทำให้ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งที่กำลังจะมีการเลือกตั้งใหม่ ใช้เป็นเครื่องมือเตรียมการเลือกตั้งได้ ทำให้คู่แข่งเกิดการเสียเปรียบในเชิงการเมืองได้

5. แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้ายมีดังนี้ คือ 1. บุคลิกของผู้นำโดดเด่น 2. ชื่อเสียงของผู้นำ 3. การมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนา และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ มีคำกล่าวที่ว่า

“เป็นผู้นำที่มีความกล้าในการตัดสินใจ ทั้งในยามปกติหรือเวลาฉุกเฉินและสามารถสัมผัสได้ ทำให้อยู่ในใจประชาชน” สามารถบริหารงานได้อย่างราบรื่น “การวางตัวเสมอต้นเสมอปลาย” ให้ความเป็นกันเองกับลูกน้องหรือเพื่อนร่วมงานเข้าได้กับประชาชนทุกระดับทั้งคนจนและคนที่มีฐานะร่ำรวย “นายกเทศมนตรี มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความจริงใจเข้าถึงประชาชน” สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความตั้งใจในการทำงานและมีความจริงใจกับประชาชน ถ้ารับทราบความต้องการของชาวบ้าน จะนำไปปรับปรุงและแก้ไข สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง “ภาวะผู้นำของหัวหน้ากลุ่มมีเป้าหมายที่ชัดเจนมีผลงานเด่นชัดให้กลุ่มเดินไปทางเดียวกัน”

การดำรงตำแหน่งทางการเมืองเป็นการแสดงออกทางการเมืองระดับสูงสุด เป็นผลมาจากการได้รับชัยชนะจากการเสนอตัวเข้าแข่งขันทางการเมือง การแสดงบทบาทในฐานะที่ดำรงตำแหน่งนับว่ามีความสำคัญยิ่ง เพราะจะมีผลกระทบต่อความศรัทธาของประชาชนในระยะยาว ถ้าผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีความสามารถในการพัฒนา ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จะทำให้ได้รับความนิยมและไว้วางใจจากประชาชนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลถึงโอกาสที่จะได้รับชัยชนะในครั้งต่อไป (สมบัติ ธำรงธัญวงศ์ 2545)

ผู้นำจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีประสบการณ์และบารมีที่ผู้อื่นเชื่อถือ ควรรับฟังความคิดเห็นผู้อื่นด้วยความจริงใจ แต่ใช้วิจารณญาณของตนเองในการตัดสินใจตามเหตุและผล ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ผู้นำจำเป็นต้องมีความสำเร็จมาแล้วในอดีตอย่างเป็นรูปธรรม มีความโปร่งใส และมีความยุติธรรมในกิจกรรมที่ปฏิบัติอยู่ (อารี วัลยะเสวี 2540)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ จึงมีความจำเป็นอย่างมากสำหรับกลุ่มรักษาด่านซ้ายต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพและบทบาททางการเมืองสูง เป็นผู้มีความรู้ มีความสามารถ มีความสุภาพอ่อนน้อมวางตัวเหมาะสม มีความคิดกว้างไกลและเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อแสดงความคิดเห็น ให้ปรึกษาหารือในด้านต่าง ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และช่วยเหลือให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่น จึงทำให้ประชาชนยอมรับและเลือกให้เข้ามาทุกครั้งที่มีการเลือกตั้ง

6. แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย คือ 1. ผู้สมัครมีความผูกพันส่วนตัวและให้ความช่วยเหลือกับประชาชนในเขตเลือกตั้ง 2. ผู้สมัครมีเพื่อนฝูงและญาติพี่น้องจำนวนมากคอยช่วยเหลือในการเลือกตั้ง 3. หัวหน้ากลุ่มรักษาด่านซ้ายอาศัย อำนาจ บารมี ของบิดามารดาที่เคยมีต่อประชาชนชาวบ้านด่านซ้ายสนับสนุน 4. มีกลุ่มการเมืองระดับชาติสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ มีคำกล่าวว่

“มีญาติพี่น้องมาก” ระบบการปกครองของเทศบาลตำบลด่านซ้ายเป็นสังคมที่แคบ และประชาชนจะให้ความช่วยเหลือกันในนามสกุลเดียวกัน การมีเครือญาติเป็นจำนวนมากให้การสนับสนุนย่อมมีโอกาสได้รับเลือกตั้งสูง

“ระบบอุปถัมภ์อยู่คู่กับสังคมไทยมาช้านานมากแล้ว จนไม่น่าจะแยกออกจากสิ่งใดๆได้ไม่ว่าการเมืองหรือราชการ การส่งเสริมบุคคลใกล้ชิดย่อมมีเสมอคนไทยยังนับถือน้ำใจบุญคุณตอบแทนกันเสมอ”

“มีเพื่อนฝูงเยอะให้การสนับสนุน” ให้การช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ

“มีบิดาที่อดีตเคยเป็น(ส.ส.)และ มีมารดา (เจ้าแม่ นางเทียม)” ที่ประชาชนให้ความเคารพยกย่องและเชื่อถือ ซึ่งเป็นอำนาจและบารมีเดิมที่มีต่อประชาชนจึงทำให้ประชาชนช่วยเหลือในการเลือกตั้ง

“มีกลุ่มการเมืองระดับชาติสนับสนุนอยู่ห่าง ๆ” เป็นผลดีในการติดต่อประสานงานได้สะดวกและรวดเร็ว

ซึ่งแนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ จะมีอิทธิพลอย่างมากเพราะสภาพทางสังคมหรือชุมชนมีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติ ที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นการอุปถัมภ์แบบเครือญาติ (เสนีย์ คำสุข 2532)

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ถือได้ว่าเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างสังคมไทย ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอุปถัมภ์กันระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง การอุปถัมภ์ระหว่างเจ้าของที่ดินกับผู้เช่า หัวคะแนนกับการเลือกตั้งและการซื้อเสียง ข้าราชการกับนักการเมือง

และนักธุรกิจ (อมรา พงศาพิชญ์ 2545) การอุปถัมภ์จะเกิดขึ้นกับคน 2 ฝ่าย คือ ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งผู้อุปถัมภ์จะต้องเป็นผู้ที่มีศักยภาพทางสังคมและเศรษฐกิจสูงกว่าผู้รับการอุปถัมภ์ ซึ่งมักจะเป็นผู้ที่ด้อยโอกาสทั้งทางเศรษฐกิจในทางการเมืองนั้น ผู้อุปถัมภ์จะมีการเตรียมการสร้างเครือข่ายทางญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงต่าง ๆ คอยให้ความช่วยเหลือเพื่อให้ประชาชนผู้ได้อุปถัมภ์มีความผูกพันเป็นหนี้บุญคุณและคิดว่า การอุปถัมภ์เป็นความดีของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ถ้ามีการกระจายการอุปถัมภ์ไปอยู่ในทุกพื้นที่ที่มีการเลือกตั้งโดยผ่านทางญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และกลุ่มผลประโยชน์ต่างๆเมื่อมีการเลือกตั้ง หัวคะแนนที่มีอยู่ในพื้นที่จะโน้มน้าวชักจูงผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งให้ไปลงคะแนนเสียงให้กับนักการเมืองที่ตนเองสนับสนุนด้วยวิธีการต่าง ๆ ไม่ว่าจะโดยการใช้เงิน อิทธิพล บารมี คุณงามความดี และพฤติกรรมในการเลือกตั้ง การปลุกฝังและการถ่ายทอดวัฒนธรรมทางการเมืองที่ยึดมั่นระบบอำนาจนิยมเป็นหลักจึงมีลักษณะการลงคะแนนเสียงคล้อยตามผู้นำในชุมชน

7. แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ ซึ่งผลการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย มีดังนี้ คือ 1. ทางด้านผลงาน 2. คุณสมบัติส่วนตัว 3. นโยบายกลุ่มที่สังกัด 4. ผลประโยชน์ การมีส่วนได้เสียในเรื่องที่ตัดสินใจ 5. เป้าหมายในการทำงาน บางคนทำงานด้วยความสุข บางคนทำงานด้วยหวังผลตอบแทน 6. อำนาจ บารมีเดิม และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ มีคำกล่าวที่ว่า

“มีการสร้างตลาดใหม่ ตลาดเช้า ตลาดเย็น”

“การส่งเสริมบุคคลใกล้ชิดในเรื่องน้ำใจบุญคุณ ตอบแทนกันเสมอ” จะมีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนในการเลือกตั้ง

“ผู้นำกลุ่มรักษาด่านซ้ายเป็นคนในตระกูลเก่าแก่” ที่ประชาชนชาวด่านซ้ายให้ความเชื่อถือและศรัทธา

“ผู้นำมีความโดดเด่นในการตัดสินใจ” ในการบริหารเทศบาลตำบลด่านซ้าย

“ฐานะความมั่นคงทางการเงินของผู้สมัครเป็นปัจจัยสำคัญในทางการเมือง เพราะในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางการเมืองจำเป็นต้องใช้เงินเป็นจำนวนมาก”

“ภาวะผู้นำหัวหน้ากลุ่มมีเป้าหมายที่ชัดเจนมีผลงานเด่นชัดให้กลุ่มเดินไปทางเดียวกัน” ไม่เกิดความขัดแย้งกันเองภายในกลุ่ม

“ผู้นำมีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ความรู้ ความสามารถ เงิน บารมี” จึงทำให้เป็นการง่ายต่อการตัดสินใจของประชาชน

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งจะต้องพิจารณาคุณสมบัติเฉพาะตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยการใช้ข้อมูล

หลักการและเหตุผลวิเคราะห์อย่างถี่ถ้วน ในการหาทางเลือกที่ดีที่สุดและเหมาะสมที่สุด เพื่อใช้เป็นเครื่องประกอบการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น เช่น กลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่สังกัด นโยบายของกลุ่มการเมืองท้องถิ่นที่สังกัด คุณสมบัติของผู้สมัคร ตลอดจนคุณธรรมและจริยธรรมประจำใจของผู้สมัคร มาใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งเพื่อเข้ามาบริหารงาน

บทที่ 5

สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มการเมืองกลุ่มรักษาด่านซ้าย เทศบาลตำบลด่านซ้าย อำเภอด่านซ้าย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้มองเห็นความสำคัญของการเลือกตั้ง ตามวิถีทางในระบบประชาธิปไตย ซึ่งเทศบาลตำบลด่านซ้ายเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก จะมีการเลือกตั้งตามวาระเพื่อให้ประชาชนได้เลือกตัวแทนเข้าไปใช้อำนาจหน้าที่บริหารองค์กรท้องถิ่นของตนเอง การเลือกตั้งในอดีตที่ผ่านมาจะมีกลุ่มการเมืองสมัครรับเลือกตั้งแข่งขันกันหลายกลุ่ม แต่ในการเลือกตั้ง ปี พ.ศ. 2547- พ.ศ. 2551 กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับความไว้วางใจจากประชาชน เลือกตั้งให้มาทำหน้าที่บริหารเทศบาลเป็นสมัยที่สองติดต่อกัน ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสนใจและดำเนินการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย จนได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์นำเสนอ สรุปการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. สรุปการวิจัย

1.1 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.1.1 เพื่อศึกษาปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

1.1.2 เพื่อศึกษาผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย

1.2 วิธีดำเนินการวิจัย

1.2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชากรผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย จำนวน 13 คน

1.2.2 เครื่องมือการวิจัย การวิจัยได้ดำเนินการดังนี้
แบบสัมภาษณ์การวิจัย ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ
ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย

ส่วนที่ 2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ซึ่งรายละเอียดแต่ละส่วนได้นำเสนอต่อไป

ส่วนที่ 3 ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยมีผลกระทบในด้านใดบ้าง

1.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์โดยใช้แบบสัมภาษณ์กับกลุ่มตัวอย่าง 13 คน และสัมภาษณ์เจาะลึกกับกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ในการเลือกตั้ง

1.4 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1.4.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูล ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งการเมืองท้องถิ่นในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย

1.4.2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ซึ่งรายละเอียดแต่ละส่วนได้นำเสนอต่อไป

1.4.3 ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันมีผลกระทบในด้านใดบ้าง

1.5 ผลการวิจัย

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งเทศบาลตำบลด่านซ้าย คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) กลุ่มรักษาด่านซ้าย กลุ่มนักรการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) กำนันตำบลด่านซ้าย ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย จำนวน 13 คน โดยสัมภาษณ์ถึงปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย ประกอบด้วย

1.5.1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ให้ข้อมูลในเขตเทศบาลตำบลด่านซ้าย พบว่า กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 40-70 ปี สถานภาพสมรส หม้าย หย่าร้าง เชื้อชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ ระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่า มัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า ปริญญาตรี ปริญญาโท อาชีพเกษตรกร รับราชการ ข้าราชการบำนาญ ธุรกิจส่วนตัว / ค้าขาย ข้าราชการการเมือง รายได้ 2,000-100,000 บาท ตำแหน่งหรือหน้าที่ คณะกรรมการชุมชน คณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.อำเภอ) กลุ่มรักษาด่านซ้าย กลุ่มนักรการเมือง (ฝ่ายตรงข้าม) กำนันตำบลด่านซ้าย ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย จำนวนปีที่พักอาศัยหรือปฏิบัติงานในพื้นที่ต่ำกว่า 3 ปี-70 ปี

1.5.2 ปัจจัยมูลเหตุที่ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน ของกลุ่มตัวอย่าง พบว่าส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นถึงปัจจัยดังนี้

1) แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า กลุ่มรักษาด่านซ้ายนั้นสมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น หรือคณะผู้บริหารท้องถิ่น มาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชนทั้ง 5 ชุมชนของเทศบาลตำบลด่านซ้าย ขณะดำรงตำแหน่งทางการเมือง ได้ใช้อำนาจหน้าที่บริหารงานเทศบาลตำบลด่านซ้ายตามกฎหมายหรือระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นมาใช้ในการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตย โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารและสมาชิกสภาท้องถิ่น ที่ได้แถลงต่อประชาชนไว้ ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายยังมีการจัดบริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น ไฟฟ้า ประปา แหล่งน้ำต่าง ๆ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพและรายได้ให้กับประชาชนทั้ง 5 ชุมชน รวมทั้งมีการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น การสาธารณสุข การจัดการศึกษา การทำหน้าที่ประสานระหว่างนโยบายของรัฐบาลกับคณะผู้บริหารท้องถิ่น ในเรื่องหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบล เพื่อเป็นการส่งเสริมอาชีพและรายได้ ให้กับประชาชนในท้องถิ่นมีงานทำไม่ต้องไปทำงานที่ห่างไกลจากบ้านเกิด ตลอดจนการให้ความคุ้มครองในสิทธิเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่น โดยการจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก เพื่อช่วยเหลือทางครอบครัวของชาวบ้าน และมีการสร้างบ้านให้กับผู้ยากไร้ที่สูงอายุได้อยู่อาศัย

2) แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า จะเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนไปใช้สิทธิขั้นพื้นฐานต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองและสร้างจิตสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองเพื่อเลือกคณะผู้บริหารให้ตรงกับความต้องการของตนเองและของชุมชน เพื่อให้ได้บุคลากรที่ดีมีคุณภาพมาพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งจะส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน ดังนั้นการเลือกตั้งจึงเป็นหัวใจของกระบวนการเลือกตั้งอย่างแท้จริง

3) แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า กลุ่มการเมืองของกลุ่มรักษาด่านซ้าย จะเป็นการรวมตัวกันที่เกิดจากการพบปะพูดคุยกันและการชักชวนกันมา ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นเครือญาติ เพื่อนร่วมรุ่น หรือคนรู้จักที่มีความคุ้นเคยกันมาก่อน จึงเป็นการง่ายต่อการรวมกลุ่ม การเข้าสู่การเมืองของกลุ่มจึงเป็นไปในทิศทางเดียวกันที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่ม เมื่อกลุ่มใดมีอิทธิพลทางการเมืองมากกลุ่มนั้นก็จะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการเมืองนั้นเพื่อพัฒนาท้องถิ่นตามที่เห็นชอบ

4) แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ผู้สมัครเคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองในเทศบาลตำบลด่านซ้ายมาก่อนจึงทำให้มีความได้เปรียบในการใช้กลไกของทางราชการเพื่อเตรียมการเลือกตั้ง และนำประสบการณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้งมาสร้างแรงจูงใจต่อประชาชนในท้องถิ่น การมีชื่อเสียง อำนาจ บารมี และอิทธิพลของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ฐานะทางการเงินสำหรับเป็นค่าใช้จ่ายในการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การมีความสัมพันธ์ทางสังคม

ของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีต่อประชาชน อิทธิพลทางความเชื่อ ประเพณีและวัฒนธรรมของประชาชนที่มีต่อบิดา อดีตเคยเป็น (ส.ส.) และมีมารดา (เจ้าแม่ นางเทียม) ร่างทรงที่มีความสัมพันธ์กับองค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ประชาชนเคารพ ยกย่องและนับถือเป็นที่พึ่งทางใจเมื่อมีทุกข์ร้อน ที่ประชาชนเชื่อว่าเป็นคนดีและมีคุณธรรม จึงให้การสนับสนุน (ลูกชาย) หัวหน้ากลุ่มรักย์ด้านซ้าย ซึ่งส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้สูงวัยเป็นจำนวนมาก

5) แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า การที่กลุ่มรักย์ด้านซ้าย มีผู้นำที่มีความโดดเด่นเฉพาะตัว และเรียนจบปริญญาโททางด้านรัฐศาสตร์มา โดยตรงมีความรู้ความสามารถในการบริหารท้องถิ่น มีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลในการวางนโยบาย มีการบริหารงานที่ชัดเจน มีความเด็ดขาดเป็นคนที่กล้าคิดกล้าตัดสินใจ ทำงานอย่างรวดเร็วไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค และมีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนจึงเป็นที่ยอมรับของประชาชน

6) แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่าการมีญาติพี่น้องจำนวนมากคอยช่วยเหลือ ซึ่งอาจเป็นเพราะว่าเทศบาลตำบลด้านซ้ายเป็นสังคมที่แคบระบบญาติพี่น้องจึงมีผลเป็นอย่างมาก การมีเพื่อนฝูงเป็นจำนวนมากที่มีความสัมพันธ์แน่นแฟ้นคอยเอื้ออำนวยความช่วยเหลือและการให้ความสนับสนุน ผู้สมัครมีความผูกพันส่วนตัวและให้ความช่วยเหลือกับประชาชนในเขตเลือกตั้ง การมีอำนาจ บารมีของบิดา มารดา คอยให้การช่วยเหลือส่วนมากจะเป็นกลุ่มผู้สูงวัย กลุ่มการเมืองท้องถิ่นมีความผูกพันและได้รับการสนับสนุนจากการเมืองระดับชาติอยู่ห่าง ๆ โดยไม่เปิดเผย ปัจจัยเหล่านี้ทำให้กลุ่มรักย์ด้านซ้ายมีความโดดเด่นในการเลือกตั้ง

7) แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ ส่วนใหญ่ให้ความคิดเห็นว่า ปัจจัยด้านนี้อาจมีผลต่อกลุ่มรักย์ด้านซ้ายเป็นอย่างมาก เพราะประชาชนจะเป็นตัวกำหนดว่าจะให้ผู้สมัครคนใดหรือกลุ่มใด เข้ามาบริหารเทศบาลตำบลด้านซ้าย แต่ผลการเลือกตั้งกลุ่มรักย์ด้านซ้ายก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาบริหารเทศบาลอีกครั้ง เป็นเพราะหัวหน้ากลุ่มรักย์ด้านซ้ายเคยมีประสบการณ์ทางการเมืองมาแล้ว เคยเป็น (ส.จ.) และสมาชิกของกลุ่มก็เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาแล้วเช่นกัน จึงทำให้ทางกลุ่มรักย์ด้านซ้ายมีประสบการณ์ทางการเมืองที่ค่อนข้างสูง การมีหัวหน้าที่มีภาวะของผู้นำสูง คือมีความกล้าตัดสินใจที่เด็ดขาด มีนโยบายการทำงานและเป้าหมายที่ชัดเจน ทำงานได้รวดเร็วต่อความต้องการของประชาชน และการมีอำนาจ บารมี เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว การให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นการตอบแทน บุญคุณในเรื่องน้ำใจ

1.5.3 ผลกระทบจากการที่กลุ่มรักย์ด้านซ้ายได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักย์ด้านซ้าย กลุ่มตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นไว้ดังนี้

ด้านบวก

- 1) ทำให้กลุ่มรักษาด่านซ้ายทำงานได้อย่างต่อเนื่องและมีเอกภาพ
- 2) นำสิ่งที่บกพร่องในสมัยที่ผ่านมา มาปรับปรุงแก้ไข
- 3) กลุ่มมีทีมงานที่เข้มแข็ง
- 4) ทำให้มีโอกาสสร้างผลงานให้กับชุมชนและสังคม
- 5) ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการใช้งบประมาณอย่างแท้จริง
- 6) กลุ่มรักษาด่านซ้ายมีการพบปะกับประชาชนอยู่เป็นประจำทำให้ทราบความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง
- 7) การรับรู้ข่าวสาร โดยเฉพาะพรรคพวกจะรวดเร็วทันการณ์ มีเครือข่ายองค์กรอื่นๆ สนับสนุน
- 8) การประสานงานในเรื่องงบประมาณจากส่วนกลาง มีโอกาสได้งบประมาณที่ง่าย
- 9) มีเวลาสำหรับกำจัดจุดอ่อนที่เป็นปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินตามนโยบายหรือแนวทางของกลุ่ม
- 10) ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจในการทำโครงการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาที่ดีขึ้นให้กับชุมชน
- 11) ส่งเสริมให้เกิดอาชีพและรายได้ พร้อมทั้งให้อุปกรณ์ในการประกอบอาชีพทั้ง 5 ชุมชน
- 12) มีการกระตุ้นให้ประชาชนนำเอาภูมิปัญญาของท้องถิ่น ในด้านต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อท้องถิ่น
- 13) ให้ความดูแลบริการด้านสาธารณสุขแก่ประชาชนในทุกชุมชน
- 14) ให้การสงเคราะห์และจัดสวัสดิการให้กับผู้สูงวัย ผู้ยากไร้หรือผู้พิการ

ด้านลบ

- 1) ทำให้เกิดการผูกขาดอำนาจทางการเมือง
- 2) ขาดการตรวจสอบ เพราะเป็นคณะบริหารเสียงข้างมาก
- 3) ใช้งบประมาณไม่ตรงกับวัตถุประสงค์เท่าที่ควร
- 4) ที่ทำงานมีแต่ญาติพี่น้อง
- 5) ไม่มีข้อเปรียบเทียบกับกลุ่มอื่นในเรื่องการทำงาน
- 6) อาจเกิดความขัดแย้งในด้านผลประโยชน์ภายในกลุ่มกันเอง

- 7) หลักการทำงานหรือบริหารงานแบบเดิม ขาดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพัฒนาเทศบาลตำบลด้านซ้าย
- 8) กลุ่มไม่ได้รับการประเมินผลในการดำเนินการตามนโยบายของกลุ่ม ซึ่งหากกลุ่มดำเนินนโยบายที่ผิดพลาดอาจทำให้ชุมชนและสังคมเสียโอกาส
- 9) อาจทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการติดต่อหรือประสานงาน
- 10) อาจขาดการส่งเสริมหรือสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ
- 11) ใส่หมวก 2 ใบ ฝ่ายบริหาร ผู้รับจ้าง ทางอ้อม ผลประโยชน์ของตนเอง
- 12) อาจเป็นเหตุให้ประชาชนเกิดความเฉยชาต่อการเลือกตั้ง เพราะคิดว่าถึงอย่างไรกลุ่มรักษาด้านซ้ายก็ได้รับเลือกตั้ง

2. อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมีประเด็นที่น่าสนใจเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด้านซ้าย เทศบาลตำบลด้านซ้าย อำเภอด้านซ้าย จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายดังนี้

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ผลจากการกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ที่ต้องการให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอิสระในการกำหนดนโยบายการปกครอง การบริหาร การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง และมีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ โดยรัฐบาลเป็นผู้กำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่าที่จำเป็นภายในกรอบของกฎหมาย และเพื่อกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่นเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง และให้ประชาชนในท้องถิ่นได้เสนอตัวเข้ามามีส่วนร่วมในทางการเมือง เพื่อเป็นตัวแทนในการรับสมัครเลือกตั้ง เพื่อเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาท้องถิ่นให้ตรงกับความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น ตลอดจนเป็นการถ่วงดุลอำนาจของฝ่ายบริหารการเมืองระดับชาติ และระดับท้องถิ่น เทศบาลเป็นรูปแบบการบริหารราชการส่วนท้องถิ่น ที่ใช้มาตั้งแต่ พ.ศ. 2476 จนถึงปัจจุบัน เทศบาลตำบลด้านซ้าย เป็นองค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีขนาดเล็ก ที่เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางด้านการเมืองการปกครอง ที่เป็นรากฐานของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้นคณะผู้บริหารของกลุ่มรักษาด้านซ้าย จึงมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน และได้รับเลือกตั้งถึงสองสมัยติดต่อกัน และประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองโดยการไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ตามลักษณะสำคัญของการปกครองท้องถิ่น (ปธาน สุวรรณมงคล 2547 : 4) ขณะที่ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก่อนครบวาระการเลือกตั้ง ผู้สมัครกลุ่มรักษาด้านซ้ายได้

บริหารงานและสร้างผลงานพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลด่านซ้าย ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและได้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ตามที่กฎหมายกำหนด จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังคำกล่าวที่ว่า

“บทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาการเมือง” ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในทางการเมือง โดยการให้คำปรึกษา แนะนำ ติดตาม ตรวจสอบการปฏิบัติงานของคณะผู้บริหารหรือผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่ตามนโยบายและอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดอย่างมีความรับผิดชอบและโปร่งใส

“บทบาทในการจัดให้มีบริการสาธารณะ” ทางกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้มีการจัดให้มีบริการสาธารณะที่จำเป็นแก่ประชาชนในชุมชน เช่น การจัดให้มีน้ำประปาใช้อย่างทั่วถึง มีการจัดไฟฟ้าให้สว่างตามทางเดินของชุมชน มีการจัดสร้างถนน ทางเดิน และทำท่อระบายน้ำทิ้ง ตามที่ประชาชนแต่ละชุมชนร้องขอมา มีการให้บริการพื้นฐานที่จำเป็นแก่ประชาชน เช่น การจัดการศึกษาด้านสาธารณสุข เป็นต้น

“บทบาทในการกระตุ้นการพัฒนาท้องถิ่น” คณะผู้บริหารและประชาชนในชุมชนได้ร่วมกันกำหนดและกระตุ้นการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน เพื่อให้เกิดอาชีพและรายได้แก่ชุมชนโดยนำเอาภูมิปัญญาในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และมีการจัดให้มีแหล่งน้ำเพื่อการอุปโภคและบริโภคอย่างเพียงพอ มีการจัดสร้างถนนสายรองให้เชื่อมต่อสายหลักให้เกิดขึ้นในชุมชน

“บทบาทในการประสานนโยบายระหว่างรัฐบาลกลางกับนโยบายคณะผู้บริหาร” โดยการนำเอานโยบายหนึ่งผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลของรัฐบาลมาปฏิบัติในท้องถิ่นของตน ที่สอดคล้องกับนโยบายของคณะผู้บริหารท้องถิ่น ที่ต้องการส่งเสริมอาชีพและรายได้ของคนในท้องถิ่น

“บทบาทในการให้ความคุ้มครอง” สิทธิเสรีภาพของประชาชนในท้องถิ่น เช่น การดูแลสุขภาพอนามัยของประชาชน เช่นการดูแลผู้สูงอายุ จัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็ก

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นทางคณะผู้บริหารกลุ่มรักษาด่านซ้ายได้นำมาพัฒนาอย่างต่อเนื่องจึงเป็นผลงานที่เห็นเป็นรูปกระทำ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของชูชีพ พงษ์ไทย พบว่าการกำหนดบทบาทหน้าที่ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านให้เป็นผู้ที่มีบทบาทอยู่ทั้งในการปกครองท้องถิ่นและการปกครองท้องที่ แม้จะมีความสัมพันธ์และเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาตำบลในภาพรวม แต่เมื่อพิจารณาบทบาทหน้าที่ตามกฎหมายและลักษณะการแสดงบทบาทหน้าที่กำนัน ผู้ใหญ่บ้านสามารถตระหนักและแสดงบทบาทตามสถานภาพการเป็นนักปกครองท้องที่ได้ชัดเจน แต่มีระดับความเข้าใจรับรู้ในส่วนที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ในฐานะสมาชิกสภาและผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารและการปฏิบัติงานของกำนัน

ผู้ใหญ่มากแล้ว ความสามารถในการแยกแยะและระบุบทบาทหน้าที่ของตนเองได้เป็นผลให้กำนันผู้ใหญ่บ้าน มักจะแสดงบทบาทความเป็นผู้นำตามธรรมชาติ ในฐานะการเป็นนักปกครองท้องถิ่นในการบริหารและปฏิบัติงานซึ่งส่งผลกระทบต่อในด้านความขัดแย้งกับสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและคณะกรรมการบริหารส่วนตำบลที่มาจาก การเลือกตั้ง

2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกตั้งท้องถิ่น เนื่องด้วยกฎหมายรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการเลือกตั้งท้องถิ่น ที่ประชาชนมีได้มีส่วนร่วมทางการเมืองโดยการไปใช้สิทธิและหน้าที่เลือกตั้งกลุ่มการเมืองท้องถิ่นให้เข้ามาบริหารเทศบาล จึงเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย คือ 1. ได้คณะผู้บริหารตรงกับความต้องการของประชาชน 2. ประชาชนได้มีส่วนร่วมทางการเมือง 3. ทำให้ผู้สมัครได้นำเสนอนโยบายให้ประชาชนได้รับทราบ 4. ส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ มีคำกล่าวว่า “กลุ่มรักษาด่านซ้าย ทั้งสมาชิกและคณะผู้บริหาร” มีประสบการณ์ทางการเมืองมากและได้สร้างผลงานไว้ จึงทำให้ประชาชนเลือกตั้งให้เข้ามาบริหารเทศบาลเป็นสมัยที่สอง ซึ่งสอดคล้องกับเสนีย์ คำสุข (2532) กล่าวว่า หลักการสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย คือการที่รัฐให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง การเลือกตั้งเป็นกระบวนการสำคัญที่ทำให้ประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยของตนเองและสร้างความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเองที่พึงไปใช้สิทธิเลือกตั้งคณะผู้บริหารให้ตรงกับความต้องการของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริเพ็ญ วิศิษฐ์พิทยา (2541) ที่พบว่า ผู้มีสิทธิเลือกตั้งส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสำนึกในสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ผู้มีสิทธิเลือกตั้งมีแรงจูงใจที่จะมุ่งพัฒนาท้องถิ่นมากกว่าสาเหตุอื่น

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมือง กลุ่มการเมืองของกลุ่มรักษาด่านซ้ายที่ก่อให้เกิดกลุ่มขึ้นมา มีดังนี้ คือ 1. ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีลักษณะของญาติพี่น้อง 2. ความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมรุ่น 3. ความสัมพันธ์ระหว่างคนรู้จักและผลการศึกษาเชิงคุณภาพในคำกล่าวที่ว่า “การมีญาติพี่น้องมาก” “การมีเพื่อนและคนรู้จักเยอะ” เป็นไปในลักษณะเชิงอุปถัมภ์ จึงเป็นการง่ายต่อการรวมกลุ่มขึ้นมา เมื่อกลุ่มใดสามารถมีอิทธิพลทางการเมืองกลุ่มนั้นก็จะมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทางการเมืองนั้น ๆ ดังนั้นกลุ่มการเมืองจึงเป็นการรวมตัวที่เกิดจากการพบปะพูดคุยกันและการชักชวนกันมา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพื่อที่จะพัฒนาและสร้างความเจริญก้าวหน้าให้กับท้องถิ่น จึงได้สร้างผลงานไว้ให้กับชุมชนได้พบเห็นและเป็นเหตุผลที่ทำให้ได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526) ที่กล่าวถึง กลุ่มการเมือง คือ บุคคลที่เป็นผู้นำกลุ่มการเมืองอาจจะเป็นบุคคลเพียงคนเดียวหรือหลาย

คนก็ได้ ซึ่งต่างก็มีพรรคพวก ผู้ติดตามของตน ทั้งนี้ผู้ติดตามมีความสัมพันธ์กับผู้นำกลุ่มในหลายลักษณะไม่ว่าจะเป็น ญาติพี่น้อง เพื่อนร่วมโรงเรียน หุ่นส่วนทางธุรกิจ เป็นต้น

ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับกลุ่มการเมืองของกลุ่มรักษาด่านซ้าย จึงเป็นไปในลักษณะที่เกิดขึ้นจากการชักชวนญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และคนรู้จัก ที่มีความมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน มาร่วมมือกันเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จของความ ต้องการ การรวมกลุ่มของกลุ่มรักษาด่านซ้ายจึงอยู่กับความสัมพันธ์ส่วนตัวมากกว่าหลักการรวมกลุ่มโดยอิงผลประโยชน์และอุดมการณ์ร่วมกัน

2.4 แนวคิดเกี่ยวกับอำนาจและอิทธิพล เนื่องจากผู้สมัครรักษาด่านซ้ายทั้งหัวหน้าทีมและสมาชิก เคยดำรงตำแหน่งทางการเมืองมาก่อนและมีประสบการณ์ทางการเมืองมาอย่างมากมาย ทำให้มีความได้เปรียบกว่ากลุ่มอื่น ๆ ที่เข้ามาแข่งขันสมัครรับเลือกตั้ง เพราะได้มีการเตรียมการรองรับการเลือกตั้งไว้ล่วงหน้าแล้ว และใครก็ตามที่เป็นเจ้าของอำนาจการเมืองผู้นั้นย่อมมีอำนาจควบคุมอำนาจทางเศรษฐกิจและอำนาจทางสังคม (วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวรรณ 2547) และทรัพยากรทางการเงิน ทรัพยากรคน อิทธิพล บารมี อำนาจ ประสบการณ์ทางการเมือง ความรู้ความสามารถ ตลอดจนวัฒนธรรมทางการเมืองของผู้สมัคร นักการเมืองเก่าที่ผ่านการเลือกตั้งมาหลายครั้ง หรือผู้สมัครที่มีทุนทรัพย์ในการหาเสียงจำนวนมากและสามารถจัดหาคนมาช่วยหาเสียงเป็นองค์กรขนาดใหญ่มักจะได้รับทรัพยากรทางการเมืองประเภทอิทธิพล บารมี อำนาจเพิ่มมากขึ้นเสมอ (เสนีย์ คำสุข 2532) ซึ่งความได้เปรียบทางการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่จะเข้าสู่ตำแหน่งทางการเมือง สามารถมองได้ 2 ด้าน คือ ทรัพยากรด้านอำนาจทางการเมืองกับทรัพยากรด้านอำนาจทางเศรษฐกิจหรือเงินทุน ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง อำนาจทางการเมืองสามารถทำให้ผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งหรือรักษาการในตำแหน่งที่กำลังมีการเลือกตั้งใหม่ใช้เป็นเครื่องมือเตรียมการเลือกตั้งได้แก่ ชื่อเสียง อำนาจ บารมี อิทธิพล การสร้างผลงาน การใช้บุคลากรหรือกลไกของทางราชการ เชื่อมโยงไปสู่ผู้นำชุมชนและประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ซึ่งผลจากการศึกษาเชิงคุณภาพ มีความคิดเห็นว่า “เคยดำรงตำแหน่งทางการเมือง” ในเทศบาลตำบลด่านซ้ายมาก่อนการเลือกตั้ง ทำให้มีความได้เปรียบโดยใช้กลไกของทางราชการเพื่อเตรียมการเลือกตั้ง ประสบการณ์ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง เพราะ “มีคนรู้จักมาก” เป็นที่ยอมรับของประชาชนและการมีญาติพี่น้องมากให้การสนับสนุน อาจเป็นเพราะกลุ่มรักษาด่านซ้ายมีงบประมาณมากกว่ากลุ่มอื่น หรือมีการผูกขาดอำนาจทางการเมือง เพราะมีแต่พรรคพวกของตนเอง การเอื้อประโยชน์แก่ผู้มีผลประโยชน์ในท้องถิ่น การมี ชื่อเสียงมากพอสมควรและยังมีตำแหน่งเดิมรองรับอีกต่างหาก ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาด่านซ้าย กลุ่มเดิมที่ได้บริหารงานมาก่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุษา ว่องวงศ์ภพ (2523) พบว่า ผู้นำทางการเมือง โดยผู้ที่ตัวบ่งชี้สำคัญห้าประการ ได้แก่ ตำแหน่ง โครงสร้างทางสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และชื่อเสียงในสังคม ผู้นำทางการเมือง

ส่วนใหญ่มีสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในระดับสูงมาก ขณะที่สถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครอบครัวอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ แสดงว่าสถานภาพทางครอบครัวไม่ได้มีอิทธิพลกับสถานภาพของผู้นำทางการเมืองแต่อย่างใด สำหรับวิธีการเข้าสู่วงการเมืองนั้นผู้นำทางการเมืองส่วนใหญ่ใช้วิธีการระดมทรัพยากรทางเศรษฐกิจเป็นด้านหลัก เช่น ใช้ปัจจัยด้านการเงินในการหาเสียง และใช้วิธีการจัดตั้งกลุ่มและเข้าร่วมองค์กรทางการเมืองเป็นด้านรอง อาทิ การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน โดยอาศัยความคล้อยคลึงทางสังคม ศาสนา การศึกษา ฯลฯ ทั้งนี้เพื่อจะได้เป็นเวทีในการสร้างบุคลิกภาพและบารมีให้เป็นที่รู้จัก ได้รับความรักและศรัทธาจากคนทั่วไป

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและภาวะผู้นำ เนื่องจากขณะที่ดำรงตำแหน่งก่อนที่จะครบวาระการเลือกตั้งผู้สมัครกลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้บริหารและมีการสร้างผลงานพัฒนาท้องถิ่นเทศบาลตำบลด่านซ้ายให้มีความเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับจากประชาชน เพราะฉะนั้นการที่จะเข้าสู่การเป็นนักการเมืองโดยวิธีผ่านกระบวนการเลือกตั้งนั้น ผู้นำจะต้องเข้าถึงประชาชนและให้ประชาชนเข้าถึง เพื่อทราบปัญหาและให้ความช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการแก้ปัญหาตามความต้องการของประชาชนในแต่ละชุมชนที่มีสภาพที่แตกต่างกันไป หากผู้นำสามารถรักษาความพอใจให้กับประชาชนยอมรับได้อย่างต่อเนื่อง ก็จะได้รับ ความไว้วางใจจากประชาชนให้โอกาสโดยเลือกให้มาดำรงตำแหน่งทางการเมือง เข้ามาทุกครั้งทุกสมัยที่สมัครรับเลือกตั้ง จากผลการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า (1) ผู้นำทางการเมือง จะต้องรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน (2) มีความรู้ความสามารถในการบริหารท้องถิ่นของผู้สมัครรับเลือกตั้ง (3) การกล้าตัดสินใจที่รวดเร็วและน่านโยบายไปปฏิบัติให้ปรากฏเป็นผลงาน (4) บุคลิกภาพ ความน่าเชื่อถือ ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนชื่อเสียงของผู้นำและสมาชิกภายในกลุ่มของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นที่รู้จักของประชาชนอยู่แล้ว สำหรับนโยบาย วิสัยทัศน์ของผู้นำที่สมัครรับเลือกตั้งเทศบาลตำบลด่านซ้ายมีความชัดเจน และผลการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่าสอดคล้องกับผลการศึกษาดังกล่าว “หัวหน้าเป็นคนที่มีความเด็ดขาด การบริหารงานชัดเจน” มีภาวะของผู้นำที่โดดเด่น จนไม่มีคนกล้ามาแข่งขัน เพราะแข่งขันก็ไม่มีโอกาสชนะ เป็นความโดดเด่นของนักบริหารที่มีความชัดเจน มีความสามารถเฉพาะบุคคล เป็นคนที่กล้าคิด กล้าทำ และกล้าที่จะตัดสินใจ ซึ่งเป็นลักษณะของผู้นำที่แท้จริง เป็นคนที่มีความคิดกว้างไกล มีวิสัยทัศน์ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ตลอดจนการมีความกล้าที่ก่อให้เกิดความศรัทธาสามารถดึงดูดให้มีผู้ร่วมงานด้วย และเป็นคนที่มีความมั่นใจในตนเองสูง เป็นผู้ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มีอุปนิสัยปรับปรุงระบบงานอยู่เป็นนิจ การเป็นผู้นำ จะต้องเป็นผู้วางแผนนโยบาย ได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นนโยบายที่มีพื้นฐานมาจากการวิเคราะห์ถึงสภาพแวดล้อมทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมประกอบกับการจัดลำดับขั้นตอนเป็นแผนที่ชัดเจน มีการประเมินผลและการนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับเงื่อนไขที่เป็นจริง

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอนุชิต กาญจนานูชิต (2541) พบว่า นายกเทศมนตรีนครยะลา มีคุณสมบัติที่สำคัญ คือ (1) มีวิสัยทัศน์ กว้างไกล (2) มีการตัดสินใจที่รวดเร็ว (3) มีประสบการณ์ในการบริหารงานจากภาครัฐกิจเอกชน (4) มีเครือข่ายทางสังคมกว้างขวาง ซึ่งจากคุณลักษณะดังกล่าว ทำให้ได้รับการเลือกตั้ง ตั้งแต่ พ.ศ. 2526 อย่างต่อเนื่อง

2.6 แนวคิดเกี่ยวกับระบบอุปถัมภ์ เนื่องจากผู้นำและสมาชิกภายในกลุ่ม มีเครือข่ายที่เชื่อมโยงถึงญาติพี่น้อง กลุ่มเพื่อนฝูงและคนรู้จักเอะรวมถึงการเมืองระดับชาติ ที่ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามระบบอุปถัมภ์ การอุปถัมภ์จะเกิดขึ้นกับคน 2 ฝ่าย คือ ผู้อุปถัมภ์และผู้รับอุปถัมภ์ ซึ่งผู้อุปถัมภ์จะเป็นผู้ที่มีศักยภาพทางสังคมและเศรษฐกิจที่สูงกว่าผู้รับอุปถัมภ์ จะใช้อำนาจปัจจัยต่าง ๆ ให้ความคุ้มครองต่อผู้รับอุปถัมภ์ที่มีฐานะทางสังคมและเศรษฐกิจที่ด้อยกว่าและตอบแทนโดยการช่วยเหลือในเรื่องทั่วไป พร้อมอุทิศตัวเพื่อรับใช้ผู้อุปถัมภ์ ในทางการเมืองผู้อุปถัมภ์จะมีการเตรียมการสร้างเครือข่ายคอยให้ความช่วยเหลือ เพื่อจะให้ประชาชนผู้ได้อุปถัมภ์มีความผูกพันและเป็นหนี้บุญคุณ และคิดว่าการอุปถัมภ์นั้นเป็นความดีของผู้สมัครรับเลือกตั้งและกระจายการอุปถัมภ์ไปทุกพื้นที่ในเขตเลือกตั้ง ซึ่งอาจจะผ่านทางญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง หรือผู้นำในชุมชนและเป็นที่ยอมรับของประชาชนในแต่ละชุมชน(หัวคะแนน) ประชาชนส่วนใหญ่ในแต่ละชุมชน จึงกลายเป็นผู้ได้อุปถัมภ์โดยผ่านผู้นำ หากผู้อุปถัมภ์ มีญาติพี่น้อง เป็นคนตระกูลใหญ่ ก็จะทำให้ง่ายต่อการสร้างเครือข่าย การอุปถัมภ์ที่ต้องการผลทางการเมืองซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ พลฤกษ์ไพบูลย์ (2543) พบว่า (1) กระบวนการหาเสียงในเขตเลือกตั้ง ที่ศึกษาส่วนใหญ่ยึดถือ ตัวบุคคลมากกว่าความผูกพันทางองค์กร(พรรคการเมือง) (2) ปัจจัยหลักที่สามารถแปรเสียงให้เป็นคะแนนได้เป็นปัจจัยเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ได้แก่ ญาติ พี่น้อง หัวคะแนน และเงิน ผู้สมัครรับเลือกตั้งมักจะเป็นผู้ให้การอุปถัมภ์กับบุคคลกลุ่มหนึ่ง แต่อาจจะรับการอุปถัมภ์จากบุคคลอีกกลุ่มหนึ่งเพื่อเป้าหมายทางการเมือง โดยที่ผู้อุปถัมภ์อาจจะเป็นกลุ่มการเมืองที่เคยแข่งขันกันมาก่อน แต่สามารถจัดสรรตำแหน่งทางการเมืองและผลประโยชน์ทางธุรกิจ หรือกลุ่มพรรคการเมืองระดับชาติ เพื่อเป็นฐานทางการเมือง สำหรับการเลือกตั้งระดับชาติ ซึ่งระบบอุปถัมภ์ได้รับการพิจารณาว่า เป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญของโครงสร้างสังคมไทยในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การอุปถัมภ์กันระหว่างเจ้านายกับลูกน้อง เจ้าพ่อกับมือปืน หัวคะแนนกับการเลือกตั้งและการซื้อเสียง ข้าราชการกับนักการเมือง นักธุรกิจและนักธุรกิจ ปัจจัยด้านอุปถัมภ์ จากผลการศึกษาเชิงคุณภาพ ดังกล่าวไว้ว่า “มีญาติพี่น้องเป็นจำนวนมาก” ที่กระจายอยู่ในทุกชุมชน “มีเพื่อนฝูงเยอะ” ที่เอื้ออำนวยความสะดวกและให้การสนับสนุนอย่างเต็มที่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้น โดยเฉพาะ “กลุ่มเพื่อนรุ่น 2507” การที่ตำบลด่านซ้ายเป็นสังคมแคบและมีกลุ่มผู้สูงวัยเป็นจำนวนมากให้การสนับสนุนกลุ่มรักย์ด่านซ้าย เพราะเหตุผลที่ว่าด้วยประเพณีและวัฒนธรรมเก่าแก่ ที่ชาวบ้านด่านซ้ายมีความเชื่อว่า

การเคารพผู้ที่มีบุญบารมีมากและความศักดิ์สิทธิ์ขององค์พระธาตุศรีสองรัก ซึ่งมีมารดา(เจ้าแม่ นางเทียม)ร่างทรง ที่มีความผูกพันกับองค์พระธาตุศรีสองรัก ที่ชาวบ้านในตำบลด่านซ้ายให้ความเคารพ ขก่อง และเป็นที่ยิ่งทางใจเมื่อยามมีทุกข์ จึงให้การสนับสนุนช่วยเหลือลูกชายหัวหน้ากลุ่มรักษ์ ด่านซ้ายให้การชนะเลิศเลือกตั้ง และการมีบิดาคืออดีตเคยเป็น (ส.ส.) มาหลายสมัยที่ให้ความช่วยเหลือ กับประชาชนชาวด่านซ้ายมาโดยตลอดซึ่งชาวบ้านถือว่าเป็นบุญคุณ จึงตอบแทนด้วยการช่วย เลือกตั้งให้ลูกชาย และกลุ่มรักษ์ด่านซ้ายได้เข้ามาดำรงตำแหน่งคณะผู้บริหารเทศบาลตำบลด่านซ้าย ระบบอุปถัมภ์ จะมีอิทธิพลอย่างมากเพราะสภาพทางสังคมหรือชุมชน มีความสัมพันธ์ระบบเครือญาติที่จะต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ซึ่งจะเป็นการอุปถัมภ์แบบเครือญาติ (เสนีย์ คำสุข 2532) แต่ การเมืองท้องถิ่นเทศบาลตำบลด่านซ้ายจะมีการผูกพันกับการเมืองระดับชาติ ที่มีความผูกพันกับ หัวหน้ากลุ่มรักษ์ด่านซ้าย คอยให้การช่วยเหลือและสนับสนุนอยู่ห่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของสุริย์ฉันทน์ จริยสัตยสุนทร (2531) พบว่า “ความสัมพันธ์ระหว่างหัวหน้าคณะกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง ส่วนใหญ่เป็นไปในลักษณะการช่วยเหลือเกื้อกูลแบบผู้ให้อุปถัมภ์กับผู้ได้อุปถัมภ์ต่อกันทั้งก่อน เลือกตั้งและหลังเลือกตั้ง”

2.7 แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ เนื่องจากผู้สมัครกลุ่มรักษ์ด่านซ้ายกลุ่มนี้ ได้บริหาร เทศบาลตำบลด่านซ้ายมาก่อนที่จะครบวาระเลือกตั้งใหม่ ทำให้มีความได้เปรียบกลุ่มอื่น และได้มี การเตรียมการรองรับการเลือกตั้งไว้ล่วงหน้า โดยการเข้าหาประชาชนอย่างต่อเนื่อง สร้างชื่อเสียง อำนาจ บารมี และได้มีการสร้างผลงานไว้ให้ประชาชนได้พบเห็น จึงทำให้ประชาชนใช้เป็น หลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้สมัครรับเลือกตั้ง จากการศึกษา พบว่า ประชาชนตัดสินใจไป เลือกตั้ง ผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น ของเทศบาลตำบลด่านซ้าย เพราะต้องการไปทำ หน้าที่พลเมืองที่ดี เพื่อส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยให้สมบูรณ์มากขึ้น ซึ่ง สอดคล้องกับการศึกษาของ เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544 : 66-67) พบว่า เหตุผลที่ตัดสินใจไปใช้ สิทธิเลือกตั้ง ประชาชนในเขตเลือกตั้งให้เหตุผลว่าเป็นหน้าที่ของพลเมืองดีตามระบอบ ประชาธิปไตย และอยากได้คนดีมาบริหารบ้านเมืองในการเลือกตั้งผู้แทนนั้น ผู้ไปลงคะแนนได้ พิจารณาคัดเลือกผู้สมัครที่ตนคิดว่า มีความซื่อสัตย์สุจริตและสังกัดพรรคการเมืองที่มีนโยบายเป็นที่ พึงพอใจของประชาชน ในการเลือกตั้งครั้งที่ผ่านมา ประชาชนได้ให้ความสนใจทั้งด้านคุณสมบัติ ของผู้สมัครและนโยบายของพรรค การตัดสินใจของประชาชนนั้น ได้รับอิทธิพลจากการชักนำของ บุคคลอื่น ๆ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเพื่อนและหัวหน้าและจากสื่อ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน แต่อย่างไร ก็ตามการตัดสินใจขั้นสุดท้าย เมื่อกาบัตรเลือกตั้ง ประชาชนส่วนใหญ่ยังคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วน ตนที่จะได้จากผู้สมัครและนโยบายจากพรรคการเมืองเป็นหลักผลการศึกษาเชิงคุณภาพมีคำกล่าวที่ว่า

“ดูจากนโยบายของกลุ่มผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนหรือท้องถิ่น” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ภทรวดี แก้วประดับ (2546 : 66-68) พบว่าในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับประเด็นดังกล่าวในระดับปานกลางทุกประเด็น โดยกลุ่มตัวอย่างให้น้ำหนักกับคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้สมัครมากที่สุด รองลงมาได้แก่นโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียงและหวัคະແນและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ ที่ระดับความสำคัญทางสถิติ ($P < .05$) พบว่านโยบายของผู้สมัคร กลยุทธ์ในการหาเสียง หวัคະແນและสิ่งแวดลอมอื่น ๆ ที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจเลือกผู้สมัคร

“การตัดสินใจเลือกตั้ง เพราะเห็นว่า ผู้สมัครมีความรู้ มีความสามารถ” มีภาวะความเป็นผู้นำสูง มีบุคลิกภาพดี และมีการศึกษาดี เป็นที่รู้จักของคนทั่วไป น่าจะเป็นตัวแทนของชุมชนได้ ซึ่งลักษณะของผู้นำในชนบทของไทยที่กำหนดคุณลักษณะผู้นำจะต้องมีความซื่อสัตย์ พุดจริงทำจริง มีความกล้าที่จะตัดสินใจในเหตุการณ์ที่สำคัญได้อย่างถูกต้อง จึงต้องมีการศึกษาดี เป็นที่พึ่งของผู้อื่นได้และประกอบสัมมาอาชีพอย่างเข้มแข็ง คือประสบความสำเร็จในอาชีพและมีทรัพย์สินพอที่จะช่วยเหลือคนทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิวะพร ปัญญา (2538) พบว่าความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำรงถึงคุณสมบัติของผู้สมัคร โดยส่วนมากเห็นด้วยอย่างยิ่งเกี่ยวกับการเลือกตั้งผู้สมัครรับเลือกตั้งที่มีความรู้ ความสามารถ ย่อมเป็นประโยชน์กับท้องถิ่น การใช้สิทธิเลือกตั้งเพราะเห็นว่า ผู้สมัครที่ทำงานเพื่อสังคมส่วนรวมและทำประโยชน์ให้กับชุมชนหรือท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอหรือไปช่วยเหลืองานสังคมต่าง ๆ มากกว่าปัจจัยอื่น เช่น ไปช่วยเหลืองานศพงานขึ้นบ้านใหม่ งานแต่งงาน งานบวช อุปการะยามเจ็บป่วย หรือแม้กระทั่งการรับเรื่องราวจ้างทุกข์จากประชาชนเพื่อนำมาให้ส่วนราชการร่วมกันแก้ไขให้กับชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ เรืองเรืองกุลฤทธิ์ (2543) พบว่า คุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้งเป็นเหตุผลที่กลุ่มตัวอย่างใช้พิจารณาเลือกตั้งมากที่สุด รองลงมาคือ เป็นผู้ที่เคยสร้างความเจริญแก่ท้องถิ่นและการสนับสนุนหัวหน้าทีมรูปแบบการเลือกตั้งนั้นพบว่า เป็นการตัดสินใจเองโดยไม่มีใครแนะนำและการตัดสินใจของประชาชน เป็นการเลือกแบบทีม โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการตัดสินใจมากที่สุดคือ พิจารณาจากคุณสมบัติผู้สมัคร

“การตัดสินใจเลือกตั้งเพราะเห็นว่า ผู้สมัครมีความมั่งคั่ง” คือมีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมดีประกอบกับเป็นคนที่มีชาวบ้านพึ่งพาอาศัยได้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำและลักษณะของผู้นำในชนบทของไทย ที่กำหนดคุณลักษณะผู้นำจะต้องให้ความช่วยเหลือคนทั่วไปด้วยเมตตาจิตหรือเป็นที่พึ่งของคนในสังคมได้ มีความซื่อสัตย์ พุดจริง ทำจริง ประกอบอาชีพอย่างแข็งขัน มีตำแหน่งที่น่าเชื่อถือและมีทรัพย์สินเงินทองช่วยเหลือผู้อื่นเป็นกันเองกับทุกคน และเป็นที่พึ่งให้กับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติ จันทร์วงศ์ ที่ว่า “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนน

เสียงให้กับผู้ที่ตนสามารถพึ่งพาอาศัยได้ การเลือกตั้งจึงเป็นการเลือกตัวบุคคลหรือเลือกพรรคพวกเดียวกันเพื่อผลประโยชน์เฉพาะหน้า อิงผลประโยชน์ส่วนตัว” โดยดูได้จากผลงานที่ผ่านมาเป็นที่น่าพอใจก็จะได้รับเลือกตั้งเข้ามาอีกครั้ง

“การตัดสินใจเลือกตั้ง เพราะระบบอุปถัมภ์” จากผลการศึกษา ประชาชนส่วนใหญ่ ให้ความสำคัญเห็นว่า ผู้สมัครมีญาติพี่น้องจำนวนมาก มีพรรคพวกเพื่อนฝูงเยอะที่อำนวยความสะดวก ผู้สมัครมีความผูกพันส่วนตัวและให้ความช่วยเหลือกับประชาชนในเขตเลือกตั้ง และยังมีนักการเมืองระดับชาติให้ความช่วยเหลือเกื้อหนุนผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร คำหลวง (2548 : 75-77) พบว่า สื่อที่มีอิทธิพลในขั้นตัดสินใจ อันดับหนึ่ง คือ สื่อบุคคลในครอบครัว รองลงมาคือ สื่อเพื่อน สื่อผลประโยชน์ สื่อโปสเตอร์และสื่อโทรทัศน์ ตามลำดับ

3. ข้อเสนอแนะ

3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

3.1.1 ควรมีการแก้ไขพระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น ควรกำหนดคุณสมบัติผู้มีสิทธิรับสมัครเลือกตั้ง ดำรงตำแหน่งเพียงสองสมัยเท่านั้นเพื่อให้กลุ่มอื่นได้เข้ามาบริหารเทศบาลบ้าง เนื่องจากว่าการบริหารของผู้ได้รับเลือกตั้งติดต่อกันสองสมัยยังมีข้อดีอยู่จึงควรกำหนดเพียงสองสมัย เพื่อให้กลุ่มอื่นได้มีโอกาสเข้าบริหารงานจึงจะเกิดผลดีต่อการบริหารงานในเทศบาล

3.1.2 ควรมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการกำกับดูแลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยประชาชนอย่างจริงจัง ด้วยการจัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมระดับจังหวัด เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัด (อบจ. อบต. เทศบาล) ในจังหวัดได้ร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมหาวิทยาลัยในภูมิภาค เพื่อจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมและการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับประชาชนในจังหวัด โดยกระทรวงมหาดไทยและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนงบประมาณจัดสรรเงินอุดหนุน เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินการตามกรอบวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม

3.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

3.2.1 เห็นควรให้มีการศึกษาการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาล ตำบลด้านซ้ายกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น เพื่อจะได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงาน

3.2.2 เพื่อให้มีการศึกษาพระราชบัญญัติองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและรัฐธรรมนูญเปรียบเทียบ เพื่อวิเคราะห์ให้เห็นถึงความสอดคล้องของกฎหมายกับการบริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กนก วงษ์ตระหง่าน (2528) “การเมืองในระบอบประชาธิปไตย” สารสังเขป คั่นดิน
วันที่ 18 กันยายน 2552 จาก <http://rbl.rbru.ac.th>.
- โกวิท พวงงาม (2542) การปกครองท้องถิ่นไทยหลักการและมิติใหม่ในอนาคต กรุงเทพมหานคร
มูลนิธิส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น
- โกวิท พวงงาม (2546) การกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามรัฐธรรมนูญ
แห่งราชอาณาจักรไทย กรุงเทพมหานคร วิญญูชน
- กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ (2542) จิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร คอมพิวเตอร์กราฟฟิค
- กรองแก้ว อยู่สุข (2537) พฤติกรรมองค์กร กรุงเทพมหานคร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- กวี วงศ์พุ่ม (2539) ภาวะผู้นำ กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมวิชาชีพบัญชี
- กิตติ เรืองเรืองฤทธิ์ (2543) “ความคิดเห็นและรูปแบบการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาล : ศึกษากรณี
เทศบาลนครยะลา” สารสังเขป คั่นดินวันที่ 8 ธันวาคม 2547 จาก [http://www.
Sdnida.com/search/search.asp?Keyword=&Search=title&PagalIndex=43](http://www.Sdnida.com/search/search.asp?Keyword=&Search=title&PagalIndex=43)
- เกรียงไกร หิรันทชัย (2552, 16 สิงหาคม) คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.อำเภอ) สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ ที่ทำการ(กกต.อำเภอ) ด่านซ้าย
- กลุ่มนักการเมือง(ฝ่ายตรงข้าม) (2552, 15 สิงหาคม) สมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย สัมภาษณ์
โดย ทัศนีย์ เกิดสันโดศ สำนักงานเทศบาลตำบลด่านซ้าย
- จุมพล หนิมพานิช (2539) “การได้มาซึ่งอำนาจและการได้มาซึ่งผู้นำ” (9 มกราคม 2539)
หน้า 93 - 103
- จรรยา สุภาพ (2519) “ระบบการเมืองเปรียบเทียบ” สารสังเขป คั่นดินวันที่ 18 กันยายน 2552 จาก
<http://opae.phuket.psu.ac.th>
- จุมพล หนิมพานิช (2540) “การปกครองระบอบประชาธิปไตย” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
การเมืองการปกครองระดับตำบลหมู่บ้าน หน่วยที่ 1 หน้า 1-46 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราชา
- เจษฎา บุญมาโฮม (2546) พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาคน นครปฐม คณะครุศาสตร์
สถาบันราชภัฏนครปฐม
- จำเอกเขมพงศ์ ทองแก้ว (2552, 12 สิงหาคม) ปลัดเทศบาลตำบลด่านซ้าย สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ สำนักงานเทศบาลตำบลด่านซ้าย

- ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2525) *การเมืองการบริหาร* กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์บรรณกิจ
- ชาติชาย ณ เชียงใหม่ (2526) *การบริหารการพัฒนาชนบท* สาระสังเขป คั่นคั่น
วันที่ 18 กันยายน 2552 จาก <http://Ghonlinet.Lib.buv.ac.th>
- ชวงส์ ฉายะบุตร (2539) *การปกครองท้องถิ่นไทย* กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่นกรม
การปกครอง
- ชูชีพ พงษ์ไทย (2541) “บทบาทของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตามพ.ร.บ.ลักษณะปกครองท้องที่
พ.ศ. 2457 กับตาม พ.ร.บ. สถาปนาและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537”
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
กรุงเทพมหานคร
- ณรงค์ สิ้นสวัสดิ์ (2537) *ผู้นำทางการเมือง แนวทางวิเคราะห์ และกรณีศึกษา* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ออเรียนแทลสกอล่า
- ธงศักดิ์ ศรีพรหม (2552 ,14 สิงหาคม) คณะกรรมการชุมชนบ้านห้วยนาบุง สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ ที่ทำการ ชุมชนบ้านห้วยนาบุง
- นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2541) “เด็กฝากกับสังคมฟุ้งพา” *Trendy Man* (6 มกราคม 2541 : 36-37)
- นพมาศ ชีระเวคิน (2542) *จิตวิทยาสังคมกับชีวิต* กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- บรรพต วีระสัย (2520) *สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา* กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- บัณฑิต แทนพิทักษ์ (2540) “ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ อำนาจ ความศรัทธา และ
ความพึงพอใจงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา” วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต
สาขาบริหารการศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
- ประหยัด หงษ์ทองคำ (2522) *การพัฒนาประเทศโดยกระบวนการปกครองท้องถิ่นในการพัฒนา
ประเทศ,บรรณาธิการโดยจรูญ สุภาพ*, หน้า 232-311 กรุงเทพมหานคร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ประหยัด หงษ์ทองคำ (2547) “หน่วยที่ 4 การเลือกตั้งกับระบอบประชาธิปไตย” ใน *ประมวลสาระ
ชุดวิชาการเมืองการปกครองไทย* หน้า 238-295 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- ปธาน สุวรรณมงคล (2540) *15ปีรัฐศาสตร์ มสธ. รวมบทความวิชาการรัฐศาสตร์ : การปฏิรูปการ
ปกครองท้องถิ่นไทย* กรุงเทพมหานคร พิมพ์อักษร
- ปธาน สุวรรณมงคล (2547) *การปกครองท้องถิ่นไทย ในบริบทของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร*

- ไทย พุทธศักราช 2540 นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
 ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2542) การปกครองส่วนท้องถิ่น กรุงเทพมหานคร คุรุสภาลาดพร้าว
 ประพันธ์ชัย ไชยนอก (2552 ,15 สิงหาคม) กำนันตำบลด่านซ้าย สัมภาษณ์โดย ทศนีย์ เกิดสัน โดด
 ที่ทำการ กำนันตำบลด่านซ้าย
 พนม ลีมาอี (2529) กลุ่มสัมพันธ์ มหาสารคาม ปรีดาออกเชนการพิมพ์
 พรนพ พุกกะพันธ์ (2544) ภาวะผู้นำและการจูงใจ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จามจรีโปรดักท์
 พระราชบัญญัติการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติมถึง
 (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2546
 พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2596 ที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึงปัจจุบันฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543
 พระราชบัญญัติเทศบาล ได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมจนถึง (ฉบับที่ 12) พ.ศ. 2546
 กัทรวดี แก้วประดับ (2546) “การตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาเทศบาลตำบลบ้านค่าย” วิทยานิพนธ์
 ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารสาธารณะ บัณฑิตวิทยาลัย
 มหาวิทยาลัยบูรพา
 ไมตรี เพ็ญเทพ (2552 ,14 สิงหาคม) คณะกรรมการชุมชนบ้านเหนือ สัมภาษณ์โดย
 ทศนีย์ เกิดสัน โดด ที่ทำการ ชุมชนบ้านเหนือ
 ยงยุทธ เกษสาคร (2544) ภาวะผู้นำและการจูงใจ พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์ SK-
 BOOKNET
 เขาวภา เตชะคุปต์ (2527) บทบาทความเป็นผู้นำ กรุงเทพมหานคร บุรพาศิลป์การพิมพ์
 ระเบียบคณะกรรมการการเลือกตั้งว่าด้วยการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่นหรือผู้บริหารท้องถิ่น
 พ.ศ. 2546 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2549
 ลิจิต ชีรเวคิน (2536) การเมืองการปกครองไทย พิมพ์ครั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร
 มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 ลิจิต ชีรเวคิน (2542) “ระบบอุปถัมภ์และการเมืองไทย” มติชน (18 พฤษภาคม 2542)
 เล็ก เชื้อบุญมี (2552 ,14 สิงหาคม) คณะกรรมการชุมชนบ้านเคียน สัมภาษณ์โดย
 ทศนีย์ เกิดสัน โดด ที่ทำการ ชุมชนบ้านเคียน
 วิสุทธิ์ โพธิ์แท่น และคณะ (2534) ปัญหาผู้นำกับกระบวนการกำหนดนโยบายแห่งชาติ
 กรุงเทพมหานคร มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
 วิชัย โดสุวรรณจินดา (2535) ความลับขององค์การ : พฤติกรรมองค์กร กรุงเทพมหานคร นิติธรรม
 วินิจ เกตุนำ (2535) มนุษย์สัมพันธ์สำหรับผู้บริหารยุคใหม่ กรุงเทพมหานคร โอเดียนสโตร์

- วรรณกรรม กาญจนสุวรรณ (2539) “การกระทำผิดกฎหมายการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ของผู้ลงคะแนน” วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย
วีระชัย กระจ่างทอง (2539) “บทบาทของกำนันผู้ใหญ่บ้านในเชิงธุรกิจการเมือง : ศึกษาเฉพาะกรณี
การซื้อขายที่ดินในตำบลออนกลาง กิ่งอำเภอแม่ออนกลาง จังหวัดเชียงใหม่”
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- วินัย มณีปัญญากุล (2544) “ การมีส่วนร่วมและแนวทางในการป้องกันปัญหาบ้านป่าของผู้นำชุมชน
: ศึกษากรณีในพื้นที่รับผิดชอบสถานีตำรวจภูธรตำบลลูกแก อำเภอท่ามะกา
จังหวัดกาญจนบุรี” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการศึกษาผู้ใหญ่และการศึกษาต่อเนื่อง บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร
- วิวัฒน์ เอี่ยมไพรวัน (2547) “อำนาจทางการเมืองกับรัฐธรรมนูญ” ใน เอกสารการสอนชุดวิชา
การเมืองการปกครองไทย หน่วยที่ 5 หน้า 303 นนทบุรี
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช สาขาวิชารัฐศาสตร์
- วิเชียร วิทยอุดม (2548) ภาวะผู้นำ นนทบุรี ซีรี่ย์ฟิล์มและไซเท็กซ์
- วันทา อันทะลย์ (2552 ,15 สิงหาคม) คณะกรรมการชุมชนบ้านนาเวียง สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ ที่ทำการ ชุมชนบ้านนาเวียง
- ศุภรัตน์ เลิศพาณิชย์กุล (2538) ความสัมพันธ์ของคนในสังคม : พื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม
การเมืองไทย นนทบุรี สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช
- ศิวะพร ปัญญา (2538) “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ
ประชาชน พ.ศ.2538” : ศึกษากรณีการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
นครพนมเขต 1 วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(การปกครอง)
- ศิริเพ็ญ วิศิษฎ์พิทยา (2541) “พฤติกรรมกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
: ศึกษาเฉพาะกรณีเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลแหลมฉบัง”
วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยบูรพา
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ (2545) องค์การและการจัดการ ฉบับสมบูรณ์ กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ธรรมสาร
- ศักดิ์ไทย สุรกิจบวร (2545) จิตวิทยาสังคม กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น
- ศิริพร พูนชัย (2547) ผู้นำและภาวะผู้นำ การพัฒนาภาวะผู้นำและบทบาทของผู้บริหาร
กรุงเทพมหานคร วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก
- เสถียร สุกโสภา (2515) ความเป็นมาการปกครองท้องถิ่นไทย “เทศบาล” (ออนไลน์) สาระสังเขป

- ค้นคืนวันที่ 18 กันยายน 2552 จาก <http://www.nongtakongcity.ob-to/files.pof>
- สัมฤทธิ์ ราชสมณะ (2530) “กระบวนการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร
ตำบลคูลาด อำเภอรายมุล จังหวัดยโสธร”
วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สุริย์พันธ์ จิรสัตย์สุนทร (2531) “ความสัมพันธ์ระหว่างห้วคณะแนบกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง สมาชิก
สภาผู้แทนราษฎร ในระบบการเลือกตั้งของไทย” : ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1
จังหวัดสุราษฎร์ธานี
- เสนีย์ คำสุข (2532) “การศึกษากรณีผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไม่ได้รับเลือกตั้ง” วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร
มหาบัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ (การปกครอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- สนิท สมักรการ (2533) ความสัมพันธ์ระหว่างครอบครัว เครือญาติและระบบอุปถัมภ์สังคมไทย
นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- สมบัติ จันทรวงศ์ (2535) การวิจัยเรื่อง “การเลือกตั้งไทยกับพฤติกรรมในการหาเสียง : ปัญหา
พื้นฐาน และแนวทางแก้ไข สภาวิจัยแห่งชาติ” สารสังเขปสืบค้นเมื่อวันที่ 18
กันยายน 2552 จาก <http://www.car.chula.ac.th>
- สุวัฒน์ ช่างเหล็ก (2536) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของหัวหน้าคณะวิชาและสถานการณ์
กับประสิทธิผลการบริหารคณะวิชาตามทรงสนะของอาจารย์วิทยาลัยครู
ปริญญาณิพนธ์ การศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ กรุงเทพมหานคร
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
- ส.ต.ท. วิทยา เกษรพรหม (2543) “ระบบอุปถัมภ์ในสังคมชนบทไทย : ศึกษาองค์การบริหารส่วน
ตำบลวังไผ่ อำเภอยะหา จังหวัดกาญจนบุรี” กรุงเทพมหานคร วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (ไทยศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง
- สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2543) พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนา กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์อักษรวิพัฒนา
- สุรศักดิ์ ม่วงทอง (2543) “พุทธธรรมกับภาวะผู้นำที่พึงประสงค์ ศึกษาเฉพาะกรณีกำนันและ
ผู้ใหญ่บ้านจังหวัดนครศรีธรรมราช” วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาศาสนาเปรียบเทียบ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล
- สมศักดิ์ พฤษย์ไพบูลย์ (2543) “การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง : ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เขตเลือกตั้งแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”
สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครอง มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- สมศักดิ์ ขาวลาก (2544) ภาวะผู้นำ การจูงใจและทีมงาน กรุงเทพมหานคร ศูนย์หนังสือสถาบัน

ราชภัฏสวนสุนันทา

เสาวนีย์ ศิริพจนานนท์ (2544) “การตัดสินใจของประชาชนในการเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร :
ศึกษาเฉพาะกรณีเขตเลือกตั้งที่ 1 จังหวัดสุโขทัย” วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น

สมบัติ ชำรงชัยวงศ์ (2545) การบริหารโครงการ กรุงเทพมหานคร เสนาธรรม

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545) ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์บู๊ตลิง

สมพร คำหลวง (2548) “อิทธิพลของสื่อที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของ
ผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้ง อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่” วิทยานิพนธ์ปริญญา
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขานิติศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยแม่โจ้

สันติภาพ เชื้อบุญมี (2552 ,13 สิงหาคม) นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลด่านซ้าย สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ สำนักงานเทศบาลตำบลด่านซ้าย

สำราญ คำวงศ์ (2552 ,13 สิงหาคม) คณะกรรมการการเลือกตั้ง(กกต.อำเภอ) สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ ที่ทำการ (กกต.อำเภอ) ด่านซ้าย

สมใจ แก้วบุตดี (2552 , 15 สิงหาคม) คณะกรรมการชุมชนบ้านด่านซ้าย สัมภาษณ์โดย
ทัศนีย์ เกิดสันโดศ ที่ทำการ ชุมชนบ้านด่านซ้าย

อรุณ รักรธรรม (2523) การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง กรุงเทพมหานคร
สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช

อุษา ว่องวงศ์ภพ (2523) “ภูมิหลัง แรงจูงใจ และพื้นฐานอำนาจของผู้นำทางการเมือง
ในระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทย” วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อลิน รพีพัฒน์ (2527) “การบริหารแบบมีส่วนร่วม” สารสังเขป คั่นคืนวันที่ 18 กันยายน 2552 จาก
<http://www.Surinareal.go.th>

อลิน รพีพัฒน์ (2533) สตรีไทยในสลัม : กรณีของตรอกใต้ไทยศึกษารวมบทความวิชาการเพื่อ
แสดงมุทิตาจิต อาจารย์ พ.อ. (หญิง) นีออน สนิทวงศ์ ณ อยุธยา กรุงเทพมหานคร
อมรินทร์ พรินติ้งกรุ๊ป

อลิน รพีพัฒน์ (2543) ระบบอุปถัมภ์ กรุงเทพมหานคร สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อารี โสทธิพันธุ์ (2538) ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและการปฏิบัติ กรุงเทพมหานคร
สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

เอกวิทย์ ณ ถลาง (2540) “ภูมิปัญญาชาวบ้านสี่ภูมิภาควิถีชีวิตและกระบวนการเรียนรู้ของชาวบ้าน
ไทยโครงการกิติเมธี สาขาวิชาศึกษาศาสตร์” มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

นนทบุรี โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

อารี วัลยะเสวี (2540) *ภาวะผู้นำ ความสำคัญต่ออนาคตไทย* กรุงเทพมหานคร พิมพ์ไทย

อนุชิต กาญจนานุชิต (2541) “ภาวะผู้นำท้องถิ่นกับการพัฒนาเมือง : ศึกษานายกเทศมนตรีนคร

ยะลา” (ออนไลน์) สาระสังเขป ค้นคืน วันที่ 8 ธันวาคม 2547 จาก [http://www.Sd-](http://www.Sd-Nida.Com/Search2.asp?Keyword=&arch=title&ageIndex=63)

Nida.Com/Search2.asp?Keyword=&arch=title&ageIndex=63

อำไพ อินทรประเสริฐ (2542) *ศิลปะการเป็นผู้นำ* กรุงเทพมหานคร ศูนย์เอกสารและตำราสถาบัน
ราชภัฏสวนดุสิต

อมร รักษาสัตย์ และคณะ (2544) *การเมืองการปกครองไทย ตามรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน*
พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์ วิ.เจ.พรินต์ติ้ง

อมรา พงศาพิชญ์ (2545) *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม กระบวนทัศน์และบทบาทในประชา*
สังคม กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคม สุทธิ (2552, 13 สิงหาคม) *รองนายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลด่านซ้าย สัมภาษณ์โดย*
ทัศนีย์ เกิดสันโคด สำนักงานเทศบาลตำบลด่านซ้าย

Birestedt, Robert. (1947) *The Social Order*. 4th ed. New York : McGraw – Hill Book

Chang , C.W. (1963) *Extension Education for Agriculture and Rural Develop-ment*. Bangkok :
FAO.

Dahl , Robert A. “The Concept of Power” *Behavioral Science*. (July 1957) : 205

Davis, Keith and John W. (1985) Newstrom. *Human Behavior at Work : Organizational Behavior*.
New York : McGraw – Hill .

DuBrin A.J. (1998) *Leadershi : Research Findings, Practice, and Skills*. Boston : Houghton Mifflin.

Daft , Richard L. (1999) *Leadership Theory and Practice*. ForthWorth. TX : The Dryden Press.

French , John R. and Bertram H. Raven. (1968) “The Bases of Social Power” in *Group Dynamics* ,
259-268. Edited by Dorwin Cartwright and Alvin Zander. New York : Harper and Row
Publisher.

Flippo , Edwin B. (1971) *Principles of Personnel Management*. New York : Mc Graw Hill.

Henderson , A.M., AM., and Parson , Talcott. Trans. And Max Weber (1947) *The Theory of Social and*
Economic Organization. New York : Free Press .

Hersey , Paul, and Kenneth H. Blanchard. (1970) *Management of Organizational Behavior : Utilizing*
Human Resources. New York : McGraw – Hill.

Krech D. C. and Field E.L. Ballachy (1948) *Individual in Society*, Bombay : Tata McGraw Hill,

P234,421-453 อ้างถึงในพิมพ์ใจ โอภาณุรักษัธรรม (2542) ภาวะผู้นำ
กรุงเทพมหานคร สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา

Katz , Daniel and Robert L. Kahn. (1966) *The Social Psychology of Organizations*. New York :
John and Sons.

Kanter , Rosabeth Moss. "Power Failure in Management Circuits. *Harvard Business Review*. 57
(July – August 1979).

Lawless,David J.(1972)*Effective Management : Socil Psychology Approach*. New Jersey : Prentice
Hall.

Luthans. (1985) *Organizational Behavior*. 4th ed. New York : McGraw – Hill Book.

Organ,DennisW. and Bateman , Thomas S. (1991) *Organization behavior* 4th ed. R.R.Donnelley
& Sons.

Maslow ,Abraham H.(1954) *Motiration and Personality*. New York : Harper and Row Publishers.

Morphet,EdgarL.,(1974)JohnsandTheodoreL.Reller*Educational Organization and Administration*
: *Concepts , Practices and Issues*. 3rd ed. New Jersey : Prentice – Hall.

Nord , Waltee R. (1978) "Dreams of Humanization and the Realities of Power" *Academy of*
Management Review : July .

Simon , Herbert A. (1957) *Administrative Behavior* 2nd ed.NewYork : McMillan Publishing.

Schein , Edgar H. (1965) *Organizational Psychology*. New Jersey : Prentice – Hall.

Scott , W.G.and T.R.Mitchell. (1972) *Organization Theory : A Structural and Behavior Analysis*.
Illinois : Irwin.

Worren , Carol A. B. (1970) *Socilogy : Change and Continuity*. Illinois : The Dorsey Press.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ / ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาเครื่องมือวิจัย

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ จุฑาธิษฐ อุปฮาด

ตำแหน่ง คณะบดีมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย
การศึกษา

1. ปริญญาโท ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา
2. ปริญญาเอก กำลังศึกษาปริญญาเอกปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย)

2. นายจารึก เหล่าประเสริฐ

ตำแหน่ง นายอำเภอเวียงน้อย จังหวัดขอนแก่น

การศึกษา ปริญญาโท ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

3. พันตำรวจโท บุญชู มีศรี

ตำแหน่ง พนักงานสอบสวน (สบ.2) สถานีตำรวจภูธรอำเภอคำน้อข้อย จังหวัดเลย

การศึกษา ปริญญาโท ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์

ภาคผนวก ข

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

แบบสัมภาษณ์การวิจัย

เรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกันของกลุ่มรักษาค่าน้ำในเทศบาลตำบล
ค่าน้ำ อำเภอค่าน้ำ จังหวัดเลย

วัน/เดือน/ปี ที่ทำการสัมภาษณ์.....

เวลาเริ่มสัมภาษณ์.....สถานที่ให้สัมภาษณ์.....ผู้สัมภาษณ์.....

ผู้ให้สัมภาษณ์.....

ประเด็นที่ใช้สัมภาษณ์

แนวประเด็นแบบสัมภาษณ์เชิงเจาะลึก กลุ่มประชากรตัวอย่าง

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้ข้อมูล

เพศ.....

อายุ.....

ตำแหน่งหรือหน้าที่และระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง.....

การศึกษา (ระดับการศึกษา และสาขาวิชา).....

ศาสนา.....

อาชีพและรายได้.....

สถานภาพ (โสด สมรส หม้าย)

ภูมิลำเนาเดิม จำนวนปีที่พักอาศัย / หรือปฏิบัติงานในพื้นที่อำเภอค่าน้ำ จังหวัดเลย

ระยะเวลาที่พักอาศัยอยู่ในเขตเลือกตั้ง.....ปี.....

**ส่วนที่ 1 ท่านคิดว่ามีปัจจัยต่อไปนี้ ทำให้กลุ่มรักษาค่าน้ำได้รับเลือกตั้งติดต่อกันถึงสองสมัย
ตำแหน่ง**

.....

ประสบการณ์ทางการเมือง

.....

.....

ความมั่งคั่ง

.....

.....

เครือข่าย

.....
.....

ภาวะผู้นำ

.....
.....

ระบบอุปถัมภ์

.....
.....

ปัจจัยที่สำคัญที่สุด

.....
.....

ปัจจัยอื่น ๆ

.....
.....

**ส่วนที่ 2 ท่านคิดว่าผลกระทบจากการที่กลุ่มรักษาด่านซ้าย ได้รับเลือกตั้งสองสมัยมีผลกระทบใน
ด้านใดบ้าง**

ด้านบวก

.....
.....

ด้านลบ

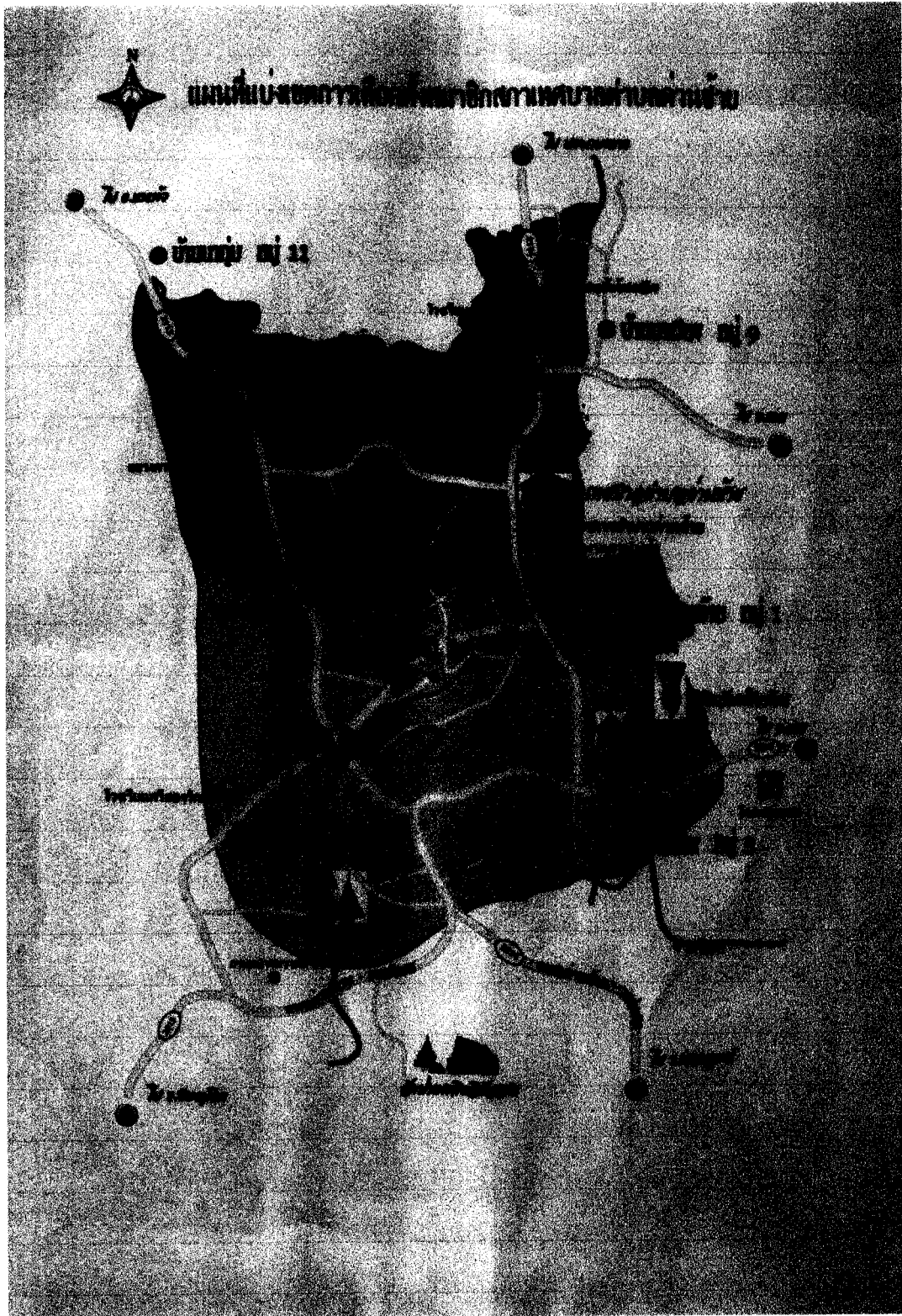
.....
.....

**ส่วนที่ 3 ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไรเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการได้รับเลือกตั้งสองสมัยติดต่อกัน
ของกลุ่มรักษาด่านซ้าย**

.....
.....

ภาคผนวก ก

แผนที่แบ่งเขตการเลือกตั้งสมาชิกสภาเทศบาลตำบลด่านซ้าย



ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	นางสาวทัศนีย์ เกิดสันโดศ
วัน เดือน ปี	3 มกราคม 2511
สถานที่เกิด	อำเภอคำชะอี จังหวัดเลย
ประวัติการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต วิทยาลัยครูสวนสุนันทา รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (การเมืองการปกครอง) สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
สถานที่ทำงาน	ห.จ.ก. เอกศิลป์อุตสาหกรรม
ตำแหน่ง	ฝ่ายบุคคล/คลังสินค้า